

provincie limburg

Najaarsnota 2024

Maastricht, oktober '24

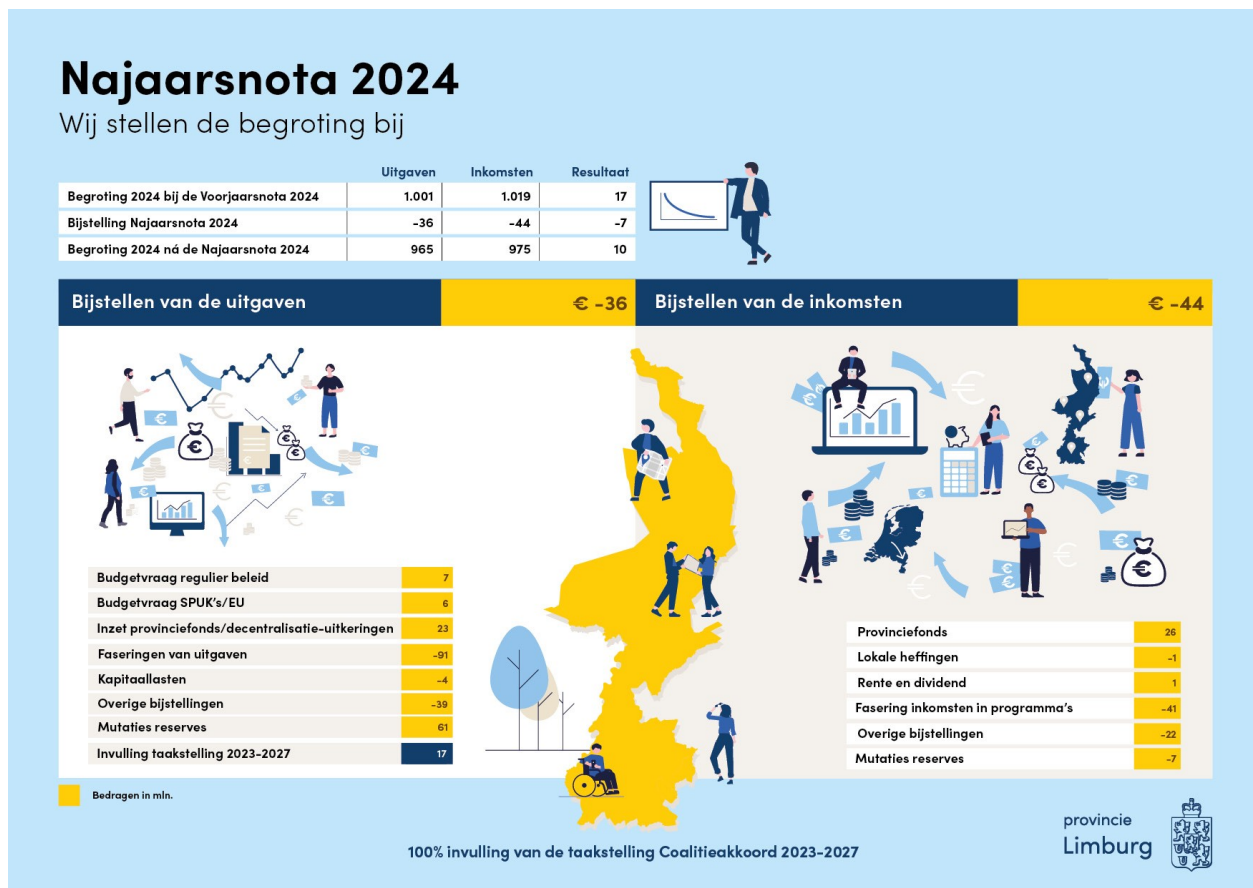
Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
Strategisch perspectief	5
Najaarsnota 2024 in één oogopslag	5
Inleiding	5
De begroting 2024 in uitvoering	8
Financieel kader	10
1. Perspectief voor het landelijk gebied	25
2. Samen leven en bestaanszekerheid	63
3. Werken aan een toekomstbestendige economie	80
4. Nieuwe energie en leefmilieu	114
5. Leefbare steden en dorpen	142
6. Cultuur en erfgoed voor iedereen	163
7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	178
8. Provincie midden in de samenleving	206
9. Financiën en overhead	227
Verplichte paragraaf	231
§ Bedrijfsvoering	231
Financiële begroting	232
Financieel perspectief	232
Financieel voorstel	234
Overzicht baten en lasten begroting 2024	239

Strategisch perspectief

Najaarsnota 2024 in één oogopslag

Najaarsnota in één oogopslag

Inleiding

Inleiding Najaarsnota 2024

Het Coalitieakkoord Elke Limburger Telt! Is in 2024 nadrukkelijk tot leven gewekt. Het akkoord is uitgewerkt in acht beleidskaders die door Provinciale Staten in het voorjaar zijn vastgesteld. Daarmee heeft de Provincie zowel ambtelijk als bestuurlijk de vaart er flink in gebracht. Deze Najaarsnota 2024 laat zien hoe we gezamenlijk deze voortvarendheid vasthouden in de stappen van beleid naar uitvoering. Inclusief de inspanningen die we doen in het focussen en structureren van onze organisatie op de grote maatschappelijke opgaven waarvoor onze regio wordt gesteld. En de rol die wij als Provincie samen met andere overheden nemen om bij te dragen aan de oplossingen daarvoor. Concreet en doeltreffend. Dat doen we vanuit een solide financiële basis. Het resultaat is ten opzichte van de Voorjaarsnota fors verbeterd en dat stelt ons in staat om de taakstelling uit het Coalitieakkoord (€ 50 miljoen euro) nu al volledig te realiseren.

Nieuwe kabinet en de Limburgse Lobby

In de voorbije periode rond de landelijke verkiezingen en de vorming van het kabinet Schoof 1, heeft Provincie Limburg fors ingezet op de lobby die nodig is om de juiste randvoorwaarden te creëren voor het vervullen van onze taken en het bereiken van onze ambitieuze doelstellingen. Zonder passende Haagse beleidskaders en voldoende financiële middelen kunnen wij als Provincie immers niet de impact maken die we ambiëren. Dat geldt zowel ten aanzien van (wettelijke) taken die volgen uit rijksbeleid, als voor onze eigen autonome ambities waarmee we de regio economisch en maatschappelijk vooruit willen stuwten. Daarom versterken we onze lobby door proposities uit te werken waarmee we in Den Haag en Brussel duidelijk maken wat we als regio te bieden hebben (voor onze eigen burgers, voor Nederland en voor Europa) en wat we nodig hebben om daarin maximaal succesvol te zijn. Op weg naar de eerste begroting van het nieuwe kabinet en de debatten daarover, brengen we nadrukkelijk onze proposities naar voren rond bijvoorbeeld de versnelde aanpak van woningbouw via onder andere Limburg Centraal, de verduurzaming van Chemelot als onmisbare schakel in de Nederlandse basisindustrie, de unieke kansen die de Einstein Telescope biedt, en fundamentele keuzes die voorliggen in het landelijk gebied. Deze, en andere prioriteiten blijven we de komende tijd agenderen zodat we ze samen met regionale partners, Rijks- en Europese overheid verder kunnen brengen.

Werken aan een sterke organisatie die midden in de samenleving staat

In deze Najaarsnota 2024 is zichtbaar hoe de provinciale organisatie op meerdere onderdelen en thematieken wordt versterkt. Dat geldt voor de uitvoering van taken op het gebied van VTH en de omgevingsdiensten, het acquisitieteam en de organisatie en structurering van lobby en fondsenwerving. Maar ook voor het uitwerken van nieuwe beleidsaccenten zoals de provinciale energiemaatschappij, het Leefbaarheidsfonds, de wijk- en dorpsgerichte aanpak en een ambitieuze onderwijs- en arbeidsmarkt-agenda. Tegelijkertijd loopt een aantal grote programma's door. Denk aan Brightlands, Waterveiligheid en Ruimte Limburg, de Maaslijn en de OV-concessie, de Einstein Telescope en Maastricht Aachen Airport. Zonder uitzondering projecten waarin de Provincie nauw samenwerkt met partners in binnen- en buitenland. Daarbij kijken we zorgvuldig naar de rollen die we vervullen en de spelregels die daarbij horen. En waar nodig scherpen we die verder aan. Bijvoorbeeld ten aanzien van de governance rondom deelnemingen en het nog scherper in oog houden van risico's en mogelijkheden om die te beperken. Er wordt gewerkt aan een nieuwe versie van Sturing in Samenwerking (SIS 4.0), en de Financiële Verordening is geactualiseerd en aan Provinciale Staten aangeboden, zodat ook de financiële spelregels in deze Statenperiode up to date zijn.

Toewerken naar realisatie en impact maken

De provincie is de logische overheid om het voortouw te nemen in een aantal maatschappelijk opgaven. Niet alleen om beleid te maken en toezicht te houden, maar juist ook om zelf de uitvoering van concrete oplossingen beet te pakken. Op basis van een heldere afbakening van rollen en verantwoordelijkheden. Voor de uitvoering van de beleidskaders zal de inzet van de financiële middelen in (veelal) subsidiebeschikkingen grotendeels vanaf 2025 plaatsvinden. In deze Najaarsnota is zichtbaar dat een groot bedrag aan middelen, bestemd voor de uitvoering van ons beleid, wordt gefaseerd naar 2025. Daaruit blijkt dat we enerzijds onze uitvoeringskracht verder moeten vergroten en anderzijds realistischer zullen moeten begroten, zodat we meer van onze ambities gerealiseerd krijgen in de tijd die we ons daartoe gunnen. En dus ook de onderbesteding aan het einde van het jaar verlagen. Dat bereiken we door bijvoorbeeld het onderdeel 'begroten' in het subsidieproces aan te scherpen en door striktere sturing op de inzet van programmabudgetten via nieuwe financiële kaders. Ook breder dan vanuit het financiële perspectief is de Provincie aan de slag met het verbeteren van haar prestaties. Voor de zomer is een organisatie-ontwikkeltraject in gang gezet waarmee processen worden gestandaardiseerd, sturing wordt aangescherpt, de ontwikkeling van medewerkers nieuwe impulsen krijgt en de relaties met de regio en met Den Haag en Brussel worden verdiept. Dat levert een organisatie op die nog sterker is geworteld in haar omgeving, waar mensen werken die op basis van heldere taken, rollen en verantwoordelijkheden in

staat zijn bij te dragen aan oplossingen voor complexe maatschappelijke vraagstukken. Op basis van gedetailleerde betrouwbare sturingsinformatie. Klaar voor de toekomst.

Goede informatievoorziening en het meten van impact, doelen en resultaten

Een goede informatievoorziening aan Provinciale Staten vormt de ruggengraat van de controlerende taak die zij als volksvertegenwoordiging vervult. De provinciale organisatie hecht daar zeer veel waarde aan en blijft dan ook stappen zetten om informatie beter, sneller en eenvoudiger beschikbaar te maken. Het werken met doelenbomen en bijbehorende indicatoren is in dat kader een majeure ontwikkeling, die veel vraagt van onze ambtelijke organisatie, het College en de Staten. Een traject van samen leren, inzicht bieden en verantwoorden. In deze Najaarsnota en ook in de Begroting 2025 is zichtbaar hoe we daar stappen in blijven zetten, want we zijn er nog niet. Nog niet alle indicatoren zijn beschikbaar, sommige vergen voorbereidend onderzoek, andere zijn afhankelijk van externe databronnen. Maar we blijven vorderingen maken. Dat geldt ook voor het werken binnen de vernieuwde P&C cyclus. In de planning daarvan wordt meer nadruk gelegd op het kunnen hanteren van de ingebouwde indicatoren. Voor elke stap daarin worden taken, rollen en verantwoordelijkheden van betrokken medewerkers helder geformuleerd, bijvoorbeeld voor het koppelen van data aan indicatoren, het verwerken van deze data tot bruikbare analyses en het geven van een toelichting en duiding bij de indicatoren. Ook wordt in de planning opgenomen op welke momenten GS en PS over de voortgang van het 'vullen' van de indicatoren, en eventuele knelpunten in het proces worden geïnformeerd.

Financieel perspectief

Het verwachte resultaat voor 2024 is positief. Ten opzichte van de Voorjaarsnota 2024 (€ 17 mln.) is het resultaat fors toegenomen door een aantal incidentele meevallers, zoals herberekening van de kapitaallasten, uitwerking van de meicirculaire, en bijstelling van dividenden. Voorgesteld wordt de nog in te vullen taakstelling uit het Coalitieakkoord, zijnde € 16,8 mln., ten laste te brengen van dit positieve resultaat. De onderbouwing voor dit voorstel is als volgt:

- Ten behoeve van de financiering van de programmareserves is er een taakstelling opgelegd aan de organisatie van 50 miljoen euro. Met het voorstel om het restant van de taakstelling ten laste te brengen van het positieve resultaat, zijn de programmareserves helemaal gefinancierd;
- Er is onzekerheid over de herijking van het Provinciefonds en de gevolgen daarvan voor de Provincie Limburg. Een substantiële korting op onze belangrijkste inkomstenbron kan een additionele (structurele) taakstelling betekenen. Het stapelen van taakstellingen raden wij uit voorzichtigheid af.
- De taakstelling van € 50 mln. ter dekking van het coalitieakkoord heeft een incidenteel karakter. En er is nu incidentele ruimte om deze taakstelling in te vullen.
Na het invullen van de taakstelling resteert er een verwacht resultaat 2024 van € 9,6 mln.

Zoals eerder gesteld, moet de provinciale organisatie volop aandacht hebben voor de uitvoering van plannen en beleid. Kijkend naar de uitputting van de budgetten tot aan de peildatum van deze Najaarsnota (15 augustus 2024), de inzet van de programmareserves in de begroting 2025 (meer dan de helft van de middelen is nog in de reserves opgenomen) en de fasering van budgetten (€ 91 mln.) die blijkt uit de Najaarsnota, is er werk aan de winkel. Het volgende inhoudelijke herijkingsmoment is de Voortgangsrapportage 2025. Vanaf dat moment resteert er nog krap twee jaar om uitvoering te geven aan ons beleid en de middelen daadwerkelijk in te zetten.

In de volgende paragrafen treft u op hoofdlijnen nadere informatie over de begroting 2024 'in uitvoering' en de effecten daarvan op het financieel kader. Daarmee wordt helder op welke wijze de lopende begroting wordt gewijzigd op basis van concretisering van beleid, faseringen en autonome ontwikkelingen.

De begroting 2024 in uitvoering

Voortgang uitvoering begroting

Het monitoren van Kwaliteit, Tijd en Geld

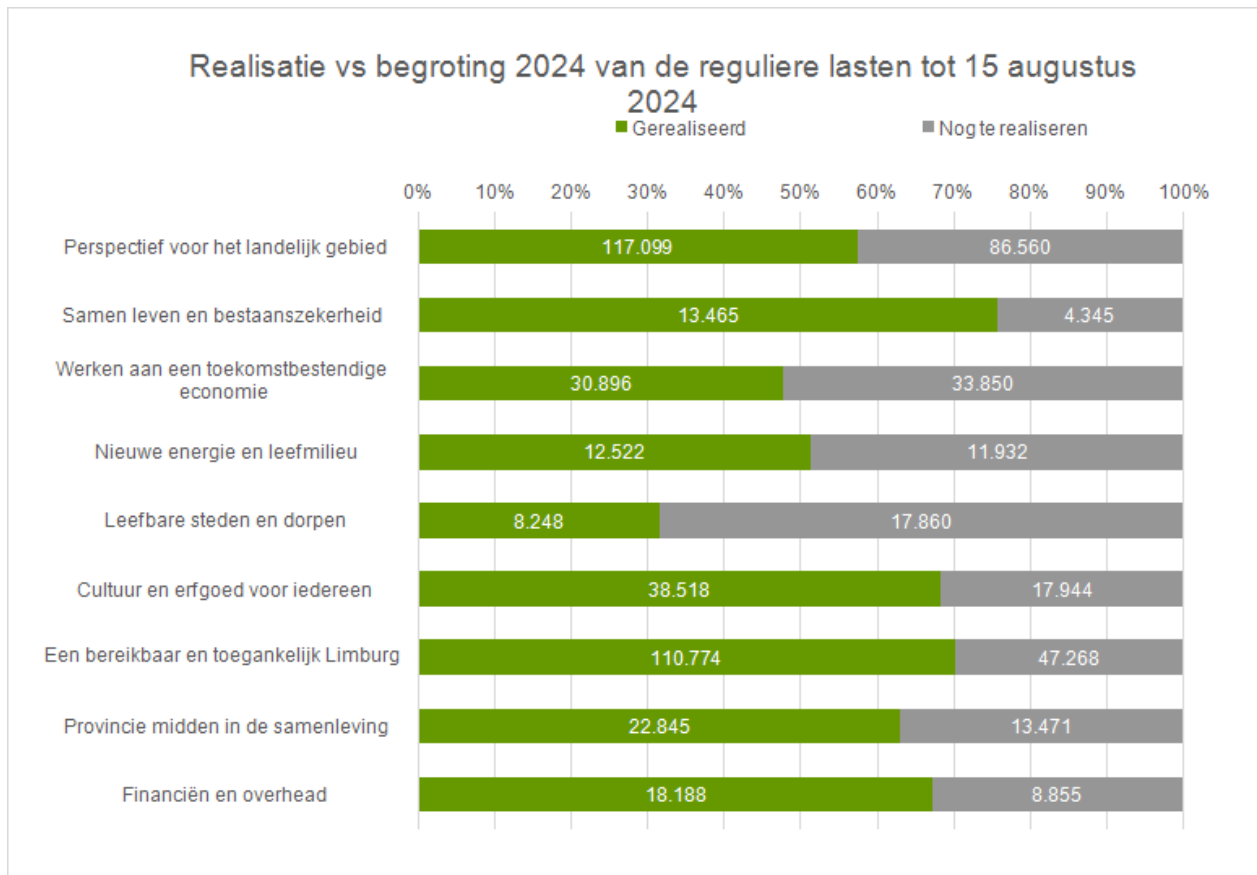
Op de digitale startpagina van deze Najaarsnota is op het dashboard naast het verwachte financiële begrotingsresultaat van € 9,59 mln. ook de voortgang van de belangrijkste variabele Kwaliteit te zien. Al deze kwaliteitsindicatoren (zijn we tevreden?) staan op groen. Met uitzondering van het Limburgs Landelijk gebied, waar de uitvoering onder druk staat. Daarom staat ook de variabele Tijd op oranje.

Uit de analyse van de onderliggende begrotingsprogramma's blijkt dat alle andere programma's op Tijd groen kleuren. Er is geen aanleiding op dit moment om planningen van onze beoogde resultaten aan te passen. Financieel gezien is dat anders. Hier zien we dat op een significant aantal beleidsproducten de begroting wordt bijgestuurd, resulterend in de 8e begrotingswijziging 2024.

Financiële stand van zaken

Onderstaande grafiek geeft inzicht in de bestedingen tot 15 augustus 2024 per programma (gerealiseerd). Onder de 'realisatie' zijn de daadwerkelijke uitgaven en de vastgelegde verplichtingen bedoeld. 100% staat voor de bijgestelde begroting tot aan de Voorjaarsnota 2024 (PS 28 juni 2024).

We merken hier op dat in onderstaande grafiek **alleen** de reguliere middelen van de programmalasten zijn meegenomen. Reguliere middelen zijn bestedingen zoals opdrachten, subsidies, contributies enz. Bij deze lasten is de mate van beïnvloedbaarheid groot en indicatief over de stand van de uitvoering. De personeelskosten en kapitaallasten zijn buiten beschouwing gelaten, vanwege de mate van beïnvloedbaarheid en administratieve redenen.

In financiële zin is de peildatum 15 augustus, rekenkundig betekent dit bijna 60% realisatie van de begroting. Op dit moment blijven de uitgaven van de volgende programma's achter bij de signaleringsgrens van 60%:

- Perspectief voor het landelijk gebied;
- Werken aan toekomstbestendige economie;
- Nieuwe energie en leefmilieu;
- Leefbare steden en dorpen.

De realisatie tot en met medio augustus en de actuele prognoses geven aanleiding om de begroting bij te sturen. In het financieel kader lichten wij dit nader toe.

Voor een inhoudelijke toelichting op alle bijstellingen verwijzen wij naar de programma's Wat gaan we daarvoor doen?, onderdeel Geld. Een specificatie van alle faseringen in de beleidsprogramma's is terug te vinden in het hoofdstuk Financiële begroting. In het overzicht is ook verwijzing naar het betreffend product (Geld) opgenomen.

Een voorbehoud over de realisatiecijfers:

- in het gerealiseerde bedrag zijn ook de verplichtingen opgenomen. Dit betreft inkoopopdrachten of subsidies. Deze zijn in financiële zin nog niet definitief, tot aan het moment dat de prestatie is geleverd;

- in de verplichtingen zijn ook projectsubsidies opgenomen, waarvan onzeker is of deze ultimo boekjaar ook daadwerkelijk tot realisatie leiden. Deze informatie komt pas beschikbaar als de begroting niet meer kan worden bijgesteld. Dit geldt ook voor diverse specifieke uitkeringen.

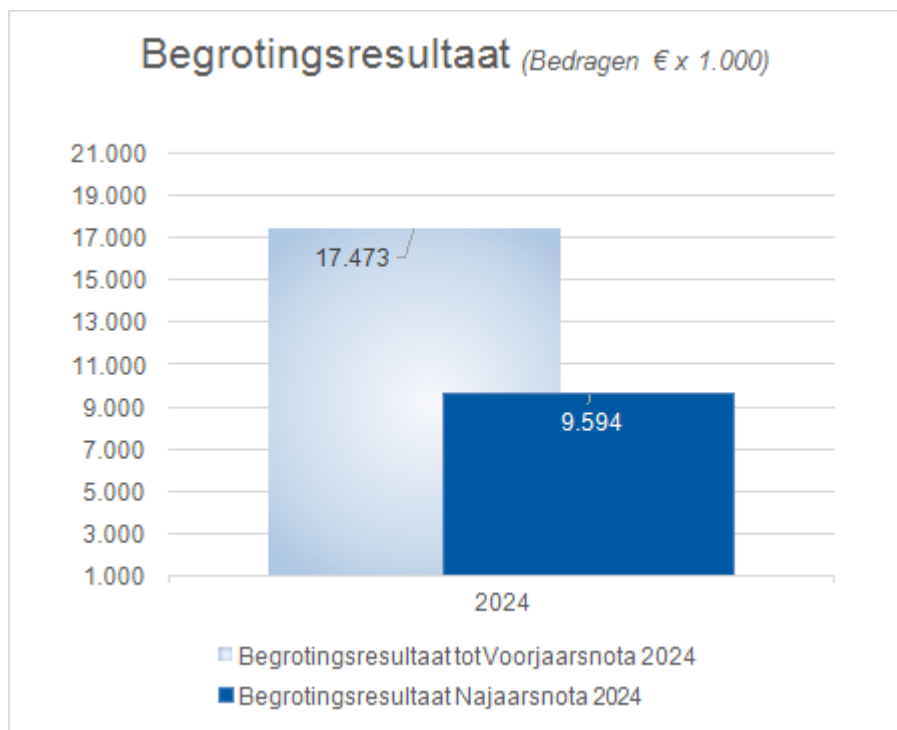
Financieel kader

Samenvatting

Alle financiële wijzigingen met betrekking tot deze najaarsnota zijn verzameld in de 8ste begrotingswijziging 2024. Na verrekening van zowel mee als tegenvallers daalt het financieel resultaat ten opzichte van de Voorjaarsnota 2024 met € 7,88 mln. tot een prognose begrotingsresultaat 2024 van € 9,59 mln.

Na de Voorjaarsnota 2024 zijn er diverse autonome ontwikkelingen geweest die een positief effect hebben op het begrotingsresultaat. Het betreft bijvoorbeeld inkomsten uit de algemene uitkering uit het provinciefonds, motorrijtuigenbelasting, rentes en dividenden van verbonden partijen. Deze ruimte wordt o.a. ingezet om het restant van de taakstelling ad € 16,86 mln. in te vullen.

Bij het gepresenteerde resultaat hoort ook een voorbehoud. Er zijn nog begrotingsposten of risico's waarvan op dit moment nog onvoldoende informatie aanwezig is om deze nu al in te boeken. Verderop in dit financieel kader lichten wij deze toe.

Per saldo dalen de lasten in onze begroting met € 96,81 mln. Dit heeft ook consequenties voor de financiële dekking. Omdat wij in 2024 minder denken uit te geven, verwachten wij ook niet alle beoogde bijdragen van partners in te zetten. Per saldo dalen daarom de baten in 2024 met € 37,30 mln. Wij voegen de financiële ruimte die ontstaat als gevolg van het verlagen van onze beoogde lasten toe aan onze reserves, per saldo € 60,84 mln. Dit met het oog op fasering en inzet van deze middelen in volgende jaren. Tenslotte wendden wij minder reserves aan dan gedacht bij de voorjaarsnota (€ 6,56 mln.).

Hoe is deze Najaarsnota 2024 opgebouwd?	Uitgaven	Inkomsten	Resultaat
Begroting 2024 bij de Voorjaarsnota 2024	1.001.048	1.018.521	17.473
Bijstelling van de ramingen begroting 2024:			
Verlaging van de lasten	-96.811		
Verlaging van de baten		-37.295	
Totaal mutaties lasten en baten	-96.811	-37.295	
Toevoegingen reserves	60.837		
Minder aanwending van reserves		-6.558	
Totaal 8ste begrotingswijziging 2024	-35.974	-43.853	
Resultaateffect			-7.879
Begroting 2024 na wijzigingen	965.074	974.668	9.594

Het budgetrecht van uw Staten

Met deze najaarsnota nemen uw Staten het besluit tot wijziging van de Programmabegroting 2024. Uit de opbouw van deze najaarsnota blijkt dat de totale omvang van de begroting afneemt van ruim € 1 miljard naar € 965,07 mln. De daling wordt met name veroorzaakt door het faseren van budgetten van 2024 naar 2025. Er wordt voor € 96,81 mln. aan uitgaven gefaseerd naar 2025 en verder. Dit betreft met name subsidies. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de toelichting bij de betreffende programma's (Wat gaan we daarvoor doen?, onderdeel Geld). Alle mutaties zijn verzameld in het voorstel tot 8ste wijziging van de begroting 2024. Deze is opgenomen in de Financiële begroting.

Daarnaast vragen we Provinciale Staten in te stemmen met het investeringskrediet ter grootte van € 32 mln. voor de uitvoering van de Nota infrastructurele kapitaalgoederen (PS 26 april 2024).

Focus op de lasten: inzicht in wat wij doen

Wij leggen in dit financieel kader de focus op onze lasten. De lastenbegroting geeft aan wat wij in financiële zin willen doen. Inkomsten in de vorm van baten en de mutaties reserves zijn in algemene zin volgend. Per saldo dalen de lasten in onze begroting met € 96,8 mln. Daarin zitten zowel budget vragende als ruimte gevende wijzigingen. Om inzicht te geven, hebben wij in onderstaande tabel de wijzigingen gerubriceerd in de volgende categorieën:

- budgetvraag regulier: dit zijn budgetvoorstellen die nodig zijn om bijvoorbeeld uitvoering te geven aan onze beleidskaders, maar ook aan onvermijdbare lasten. In deze Najaarsnota bedragen deze € 6,96 mln.
- budgetvraag Specifieke uitkeringen (SPUK) of bijdragen van EU. Dit betreffen middelen van het Rijk of EU die wij onder strikte voorwaarden mogen inzetten en waarvan de beïnvloedbaarheid door uw Staten beperkt is. Deze bedragen € 6,14 mln.
- Inzet van aanvullende middelen uit het provinciefonds. Deze, op basis van de meicirculaire 2024, verkregen middelen worden ingezet voor de door het rijk geormerkte doelen. Wij zetten op basis hiervan € 23,45 mln. in. Dit komt vooral ten gunste van het openbaar vervoer in Limburg.

- meerjarige fasering: dit betreft overboekingsvoorstellen. Er is in deze najaarsnota nadrukkelijk gestuurd op analyse van de verwachte bestedingen in 2024, resulterend in een fasering van middelen van 2024 naar 2025 en verder van € 90,75 mln.
- de jaarlijkse herberekening van kapitaallasten, leiden tot een voordeel van € 3,83 mln.
- overige bijstellingen. Dit betreft actualisatie van budgetten, verschuivingen binnen de bestaande begroting, inzet van de post onvoorzien of resultaten voorgaande dienstjaren.

De totale mutaties van de lasten per programma sluiten direct aan bij de financiële tabellen in de programma's bij de derde W-vraag "Wat mag het kosten". In dit financieel kader lichten wij de verschillende rubrieken nader toe.

Begrotingsprogramma	Budgetvraag regulier	Budgetvraag SPUK/EU	Inzet decentralisatie-uitkeringen	Meerjarige fasering	kapitaallasten	Overige bijstellingen	Totale mutatie lasten
1 Perspectief voor het landelijk gebied	1.475	3.848		-63.377	0	2.906	-55.147
2 Samen leven en bestaanszekerheid				-789			-789
3 Werken aan de toekomstbestendige economie	1.978			935		-21.231	-18.318
4 Nieuwe energie en leefmilieu	1.399	30	91	-3.807		-853	-3.140
5 Leefbare steden en dorpen		147	63	-2.500		-2.044	-4.334
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	734			-8.903			-8.169
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg		2.115	23.277	-6.544	-3.819	-12.551	2.478
8 Provincie midden in de samenleving				-3.593	6		-3.587
9 Financiën en overhead	1.375		15	-2.175	-12	-5.008	-5.804
Totaal	6.960	6.139	23.447	-90.752	-3.825	-38.780	-96.811

Budgetvraag 2024 reguliere uitvoering € 6,96 mln.

Voor het budgetrecht van uw Staten is de inzet van nieuwe middelen van belang. Onderstaande tabel laat per programma zien waar wij voorstellen om nieuwe of aanvullende middelen in te zetten om het door uw Staten vastgestelde beleid uit te kunnen voeren. In de regel zetten wij hier onze programmareserves voor in. Deze vindt u terug in de kolom dekking. PR staat voor programmareserve. Het kunnen echter ook andere bestemmingsreserves zijn, die worden ingezet voor het betreffende doel. Aanvullend hierop wordt op basis van nieuwe ontwikkelingen, soms onvoorzien, soms onvermijdbaar, een andere dekkingsbron voorgesteld door uw college. Dit kan betrekking hebben op nagekomen kosten uit het verleden, het noodzakelijk aanpassen van structurele budgetten of autonome ontwikkelingen. In de tabel ziet u ook het

betreffende beleidsproductnummer waar de budgetvraag betrekking op heeft. In de betreffende programma's en producten is ook de inhoudelijk toelichting opgenomen onder de variabele Geld.

Het totaal aan benodigde budgetruimte 2024 bedraagt € 6,96 mln. De meerjarige consequenties zijn vertaald in de Programmabegroting 2025.

€ x
1.00
0

Voorstellen aanvullende reguliere middelen	Dekking	Product	Begroting	Meerjarenraming			
				2024	2025	2026	2027
Programma 1 Perspectief voor het landelijk gebied							
GS 13-8-2024 Uitvoering plan bodemvitaliteit	PR water en bodem	1.3.3	150	525	440	390	
GS 16-4-2024 Bijdrage Ruimte voor de Maas Oeffelt	Post onvoorzien	1.3.2	270				
GS 20-8-2024 Aanvullende middelen voor natuurprogramma 2024	Post onvoorzien/resultaat vorige dienstjaren	1.1.1.	1.055				
			1.475	525	440	390	
Programma 3 Werken aan de toekomstbestendige economie							
GS 13-8-2024 Dataportaal vrijetijdseconomie Limburg	PR Economie	3.1.1	51				
GS 13-8-2024 Uitwerking Beleidskader Economie, hoofdstukken 3 en 4	PR Economie	3.1.1	537				
GS 13-8-2024 Procesmiddelen MAA	PR Economie	3.1.3	50				
GS 9-7-2024 MKB Zomerevent 2024	PR Economie	3.2.1	35				
GS 21-5-2024 Deelname Expo München 2024	PR Economie	3.2.2	97				
Brightlands- sterker samenspel op een bredere basis	PR Economie	3.2.2	28	114	85		
GS 26-3-2024 Platform voor Limburgs-Waalse samenwerking Stichting Nederlands-Waalse Business Club	Res.knelpunten economisch beleid	3.1.1	40				
GS 2-7-2024 Overbruggingsfinanciering arbeidsmarktprojecten JTF (Coöperatie LEO)	PR Onderwijs en Arbeidsmarkt	3.3.1	509				
GS 19-3-2024 Project Greenport Innovation and Learning Labs (GRILL)	PR Brightlands	3.2.2	609				
Procesmiddelen BCC, BMHC en BSSC	Dividend	3.2.2	7				
GS 7-5-2024 Addendum Convenant 'Voor een veilige ontwikkeling van Chemelot en haar omgeving'	Partners	3.4.1	15	45			
			1.978	159	85		
Programma 4 Nieuwe energie en leefmilieu							
GS 9-7-2024 Opdrachtverlening OD ZL 2024 (dekking tekort 2024)	Begrotingsresultaat	4.2.2	1.220				
GS 13-8-2024 Verhoging bijdrage Wet Hygiëne/Veiligheid Zweminrichtingen	Begrotingsresultaat	4.2.2	26	26	26	26	
GS 8-7-2024 Procesgelden Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD)	Post onvoorzien	4.2.1	29				
GS 11-6-2024 RUD Limburg Noord ondersteuning bij uitvoering Plan van Aanpak Robuuste RUD	Post onvoorzien	4.2.2	124				
			1.399	26	26	26	
Programma 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen							
GS 13-8-2024 Monumenten, erfgoed en archeologie	PR Monumenten, erfgoed, archeologie	6.2.1	272				

GS 20-8-2024 Compensatie energiekosten 2024 Limburgse musea	Post onvoorzien	6.1.1	462			
			734			
Programma 9 Financiën en overhead						
Storting in voorziening dubieuze debiteuren	Begrotingsresultaat	9.2.5	1.375			
			1.375			
Totaal concretisering van beleid			6.960	1.420	1.102	832

Budgetvraag 2024 met betrekking tot inzet van specifieke uitkeringen en bijdragen EU € 6,14 mln.

Naast onze reguliere dekkingsbronnen kunnen wij aanvullend beschikken over € 6,14 mln. aan bijdragen van het rijk en de EU. Deze mogen wij onder strikte voorwaarden inzetten voor onze programmadoelstellingen waardoor deze middelen niet vrij inzetbaar zijn voor andere doeleinden.

€ x
1.00
0

Voorstellen leidend aanvullende middelen uit specifieke uitkeringen of bijdragen EU	Dekking	Product	Begroting 2024	Meerjarenraming		
				2025	2026	2027
Programma 1 Perspectief voor het landelijk gebied						
GS 18-6-2024 Inzet SPUK indirecte uitvoeringskosten Regeling Provinciale Maatregelen Landelijk gebied 2024	SPUK	1.1.2	2.633			
SPUK L8 MGA-1: regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden.	SPUK	1.1.2	345	719		
Project All4biodiversity EU Life	EU-middelen	1.1.3	870			
			3.848	719		
Programma 4 Nieuwe energie en leefmilieu						
GS 9-7-2024 Vaststelling uitvoering duurzaamheidsplan 2024-2030	SPUK/binnen begroting	4.1.1	30	35	23	6
			30	35	23	6
Programma 5 Leefbare steden en dorpen						
GS 23-4-2024 SPUKS Bodem en ondergrond	Rijksmiddelen	5.1.4	147			
			147			
Programma 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg						
GS13-12-2023 SPUK Regionale Aanpak Laadinfrastructuur Zuid	Rijksmiddelen	7.1.1	63			
GS 6-2-2024 SPUK E103 Tijdelijke regeling slim veilig duurzaam 2023-2027	Rijksmiddelen	7.1.1	2.052	188		
			2.115	188		
Totaal concretisering van beleid			6.139	1.884	46	12

Inzet van aanvullende middelen uit het provinciefonds in 2024: € 23,45 mln.

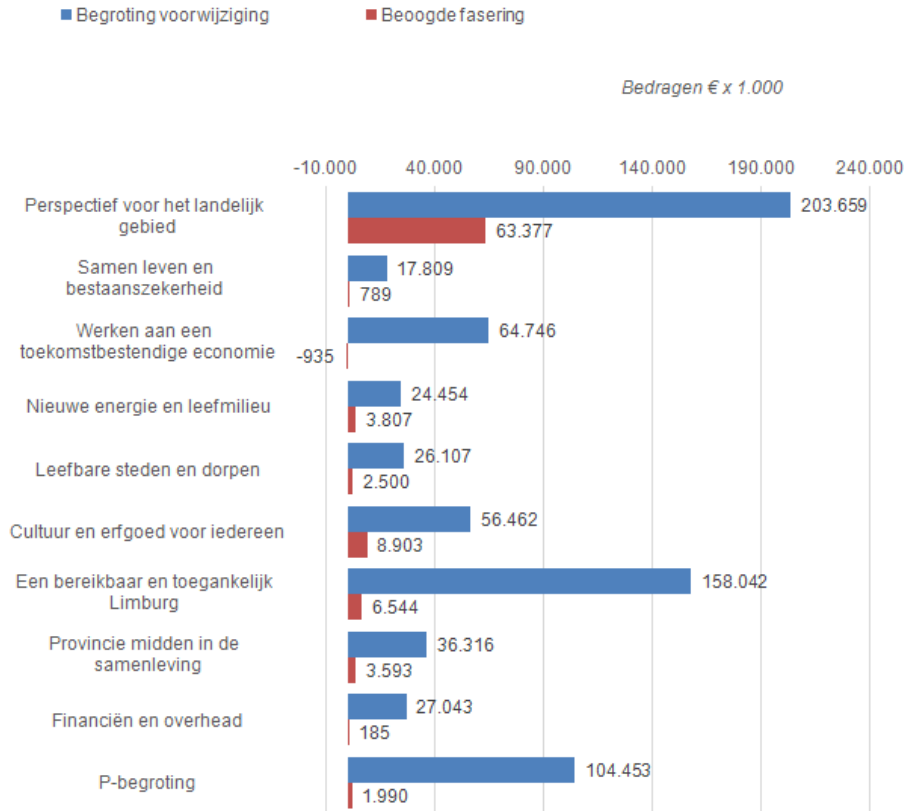
Op basis van de meicirculaire provinciefonds stellen we de ramingen als volgt bij.

€ x
1.000

Voorstellen middelen volgend uit de meicirculaire provinciefonds	Dekking	Product	Begroting 2024	Meerjarenraming		
				2025	2026	2027
Programma 4 Nieuwe energie en leefmilieu						
Maatwerkeraanpak vergunningverlening	Decentralisatie-uitkering	4.2.2.	91	452		
			91	452		
Programma 5 Leefbare steden en dorpen						
Inzet Novex middelen	Decentralisatie-uitkering	5.1.4	63			
			63			
Programma 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg						
Voorkomen tariefstijgingen	Decentralisatie-uitkering	7.2.2.	6.931			
OV aanbod verbeteren en op peil houden	Decentralisatie-uitkering	7.2.2.	6.994			
Herijking vergoeding studenten reisproduct	Decentralisatie-uitkering	7.2.2.	9.353			
			23.277			
Programma 9 Financiën en overhead						
Vergoeding personele kosten uitvoering Lbv en Lbv-plus	Algemene uitkering	9.2.5.	15			
			15			
Totaal concretisering van beleid			23.447	452	0	0

Meerjarige fasering: € 90,75 mln. wordt naar verwachting niet meer besteed in 2024

Een van de maatregelen in het kader van realistisch begroten is een periodieke doorlichting van budgetten en bijsturing indien nodig. Hierbij stond bij de najaarsnota de vraag centraal wat er dit jaar nog naar verwachting besteed gaat worden. Fasering houdt in dat de planning van uitgaven wordt bijgesteld. Dit kan betekenen dat middelen worden doorgeschoven naar volgende jaren of dat middelen van de begroting 2025 en verder naar voren worden gehaald. Fasering betreft een tijdsverschuiving, niet een wijziging in beleidsinhoud. In totaal faseren wij per saldo € 90,75 mln. naar 2025 en verder.

De faseringen hebben twee oorzaken:

- Bij de besteding van met name subsidies zijn wij sterk afhankelijk van de kwaliteit en tijdigheid van de aanvragers.
- Met name bij het programma Perspectief van het Landelijk gebied is er sprake van een te groot planningsoptimisme in financiële zin.

Een specificatie van de faseringen is opgenomen in de Financiële begroting, verder op in deze najaarsnota.

Herberekening van kapitaallasten: een daling in 2024 van € 3,83 mln.

Op basis van een geactualiseerde investeringsplanning en de herberekening van de kapitaallasten dalen de lasten met € 3,83 mln.. Dit kent twee oorzaken.

- In 2023 is er minder aan investeringen weginfra besteed dan oorspronkelijk begroot. Omdat wij het jaar volgend op de investering beginnen af te schrijven is dit effect dus een jaar later merkbaar. Mogelijke onderbesteding in de investeringen in 2024 hebben wij proberen te voorkomen door een actualisatie van de investeringsplanning.
- In 2024 is rekening gehouden met een risico-stelpost. Deze heeft zich niet gematerialiseerd en kan daarmee vrijvallen. Ook is er sprake van vrijval van middelen uit diverse posten.

Overige bijstellingen in de lasten minus € 38,78 mln.

In onderstaande tabel zijn de overige begrotingsmutaties gepresenteerd die zorgen voor een daling van de lasten. De belangrijkste posten hierin zijn het uit de begroting halen van de specifieke uitkering rondom de inkomstenderving van de Watersnood 2021 van € 18 mln. vanwege het aflopen van de termijn en CEF-middelen Rhombus Works partners ad € 12 mln. wegens juridische kwesties bij de partners.

Voor de rest hebben de wijzigingen binnen de programma's een financieel-technisch karakter, waarbij het over verschuivingen tussen programma's gaat en het dus geen nieuwe budgetvraag betreft. Ook vallen op plekken middelen vrij ten gunste van het resultaat 2024.

€ x
1.000

Overige mutaties binnen de begroting	Aard van de wijziging	Product	Begroting	Meerjarenraming			
				2024	2025	2026	2027
Programma 1 Perspectief voor het landelijk gebied							
Productwijziging doorberekende personeelskosten	Overboeking binnen begroting	1.1.1.	2.943	2.977	2.971	2.961	
Productwijziging doorberekende personeelskosten	Overboeking binnen begroting	1.2.1	-31	-40	-40	-40	
Uitbreiding formatie contractbeheer	Overboeking binnen begroting	1.1.1	-3	-6	-6	-6	
Uitbreiding formatie contractbeheer	Overboeking binnen begroting	1.1.3	-3	-6	-6	-6	
			2.906	2.925	2.918	2.909	
Programma 3 Werken aan de toekomstbestendige economie							
Productwijziging doorberekende personeelskosten	Overboeking binnen begroting	3.1.1	-2.943	-	-	-	
				2.977	2.971	2.961	
Productwijziging doorberekende personeelskosten	Overboeking binnen begroting	3.5.1	31	40	40	40	
Bijstelling budget: middelen vloeien terug naar de programmareserve	bijstelling bestaand budget	3.3.1	-258				
Aanpassing budget SPUK inkomstenderving watersnoodsramp 2021	bijstelling bestaand budget	3.1.2	-18.000				
GS 2-7-2024 Leningaanvraag BB Beesel Vastgoed BV tbv Billy Bird park Drakenrijk	Storting in de risicoreserve SIS	3.1.1	-60				
			-21.231	-	-	-	
				2.937	2.931	2.921	
Programma 4 Nieuwe energie en leefmilieu							
Bijstelling personele raming VTH	overboeking binnen begroting	4.2.2.	-434	-434	-434	-434	
Vrijval van middelen warmtenetten en duurzaamheid	Resultaat	4.1.1	-419				
			-853	-583	-583	-583	
Programma 5 Leefbare steden en dorpen							
GS 17-9-2024 Toevoeging aan risicoreserve i.v.m. kredietophoging Startersleningen	Storting in de risicoreserve SIS	5.1.2	-69				
Actualiseren ramingen leefbaarheidsfonds	Bijstelling bestaand budget	5.1.1	-1.300				
Afrekeningen projecten KLC gemeenten Horst a/d Maas en Landgraaf	Bijstelling bestaand budget	5.1.1	-425				
Bijstelling proces en voorbereidingskosten 2024 Leefbaarheid	Bijstelling bestaand budget	5.1.1	-250				
			-2.044				
Programma 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg							

GS 29-1-2024 Uitbreiding formatie cluster wegbeheer	Overboeking binnen begroting	7.2.1	-154	-308	-308	-308
Actualiseren budget bodemsanering wegvak N270	Minder aanwending reserve	7.2.1	-200			
CEF-middelen Rhombus Works partners	Partners	7.3.1	-12.197			
			-12.551	-308	-308	-308
Programma 9 Financiën en overhead						
Bijstelling personele raming VTH	Overboeking binnen begroting	9.2.5	434	434	434	434
GS 29-1-2024 Uitbreiding formatie cluster wegbeheer	Overboeking binnen begroting	9.2.5	154	308	308	308
Dekking GS 11-6-2024 RUD Limburg Noord	Dekking post onvoorzien	9.2.6	-124			
Dekking GS 16-4-2024 Bijdrage Ruimte voor de Maas Oeffelt	Dekking post onvoorzien	9.2.6	-270			
Dekking GS 8-7-2024 Procesgeldten Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD)	Dekking post onvoorzien	9.2.6	-29	-86	-69	-17
Correctie fasering Uitvoeringskosten DU Klimaatakkoord	Voorgaand dienstjaar	9.2.5	-58			
Vrijval van middelen uit voorgaande dienstjaren	Resultaat	9.2.5	-4.000			
Dekking GS 20-8-2024 Aanvullende middelen voor natuurprogramma 2024	Dekking post onvoorzien	9.2.6	-378			
Dekking GS 20-8-2024 Aanvullende middelen voor natuurprogramma 2024	Voorgaand dienstjaar	9.2.5	-677			
Dekking GS 9-7-2024 Vaststelling uitvoering duurzaamheidsplan 2024-2030	Overboeking binnen begroting	9.1.1.	-30	-35	-23	-6
Afrekeningen projecten KLC gemeenten Horst a/d Maas en Landgraaf	Voorgaand dienstjaar	9.2.5	425			
Uitbreiding formatie contractbeheer	Overboeking binnen begroting	9.2.5	13	27	27	27
Uitbreiding formatie contractbeheer	Overboeking binnen begroting	9.1.1.	-7	-14	-14	-14
Dekking GS 20-8-2024 Compensatie energiekosten 2024 Limburgse musea	Dekking post onvoorzien	9.2.5	-462			
			-5.008	634	663	732
Totaal overige mutaties			-38.780	-270	-241	-172

Mutaties van de baten en reserves volgen de mutaties in de lasten

Zoals eerder gesteld bewegen de baten en mutaties reserves mee met de lasten in de begroting. Deze aansluiting met de baten is echter geen 100%. Er zijn ook mutaties uit bijvoorbeeld meevallers die effect hebben op het resultaat. Deze lichten we apart toe in de volgende paragraaf.

Verlaging van de baten € 37,30 mln.

Dit betreft een saldo van bedragen die de lasten in onze begroting dekken. Zo stijgt het saldo door het opvoeren van nieuwe of aanvullende bedragen van specifieke uitkeringen. Maar daalt het vanwege faseringen op andere posten. Ook de noodzakelijke bijstellingen rondom bijvoorbeeld de specifieke uitkering rondom de watersnood en het niet doorgaan van een Europese subsidie zorgen voor de daling van de inkomsten en verklaren daarmee op hoofdlijnen de belangrijkste mutaties.

Toevoegingen reserves € 60,84 mln.

- In deze najaarsnota voegen we € 0,12 mln. toe in de risicoreserve SIS. Dit gaat ten koste van de beleidsmiddelen en is gespecificeerd in het overzicht met overige bijstellingen.
- De gefaseerde middelen worden overgeboekt naar 2025 e.v. via de reserves en volgen daarmee de faseringen.
- Ook reserveren wij een deel van het resultaat ad € 16,84 mln. om de restant taakstelling in 2026 en 2027 af te dekken. De oorspronkelijke € 50 mln. was immers over vijf jaar verdeeld in gelijke tranches van € 10 mln.

Minder onttrekkingen reserves € 6,56 mln.

- In deze nota onttrekken we € 1,19 mln. aan programmareserves voor de voorstellen m.b.t. de uitvoering van de beleidskaders;
- De overige onttrekkingen betreffen bijstellingen/faseringen waarbij de dekking van de budgetten meebeweegt.

De daling van het resultaat van € 17,47 mln. naar € 9,59 mln.

In onderstaande tabel zijn de mutaties opgenomen die effect hebben op het begrotingsresultaat en daarmee verklaren waarom in 2024 het begrotingsresultaat daalt van € 17,47 mln. bij de Voorjaarsnota 2024 tot € 9,59 mln. in deze najaarsnota.

€ x 1.000

	Product	Begroting 2024	Meerjarenraming		
			2025	2026	2027
Begrotingsresultaat vóór Najaarsnota 2024					
Begrotingsresultaat Voorjaarsnota 2024		17.473	7.650	6.956	7.925
Mutaties Najaarsnota 2024 met effect op het begrotingsresultaat					
Resultaateffect op baten					
GS 18-6-2024 Dividend Chemelot Participaties BV	3.2.2	750			
Dividend Chemelot Campus Vastgoed CV	3.2.2	418			
Bijstelling legesopbrengsten 2024	4.2.2	-1.000			
Opbrengst erfpachtcanon	5.1.3	1.117	1.117	533	533
Meicirculaire uitkering provinciefonds 2024	9.2.2	2.128			
Bijstelling opbrengst opcenten heffing motorrijtuigbelasting	9.2.1	322			
Herberekening renteopbrengsten beleggingen 2024	9.2.4	93			
		3.828	1.117	533	533
Resultaateffect op de lasten					
Vrijval middelen duurzaamheid	4.1.1	419			
GS 9-7-2024 Opdrachtverlening OD ZL 2024 (dekking tekort 2024)	4.2.2	-1.220			
GS 13-8-2024 Verhoging bijdrage Wet Hygiëne/Veiligheid Zweminrichtingen	4.2.2	-26	-26	-26	-26
Herberekening kapitaallasten 2024	7.2.1	3.359			
Presidium 7-6-2024 Verhoging budget accountantskosten	8.2.1		-37	-37	-37
Storting in voorziening dubieuze debiteuren	9.2.5	-1.375			
Voordelig resultaat voorgaande dienstjaren	9.2.5	4.000			
		5.157	-63	-63	-63
Resultaateffect op reserves					
Reservering Invulling bezuinigingstaakstelling Coalitieakkoord 2023-2027	9.2.5	-16.864			
Effect op het begrotingsresultaat		-7.879	1.054	471	471
Begrotingsresultaat ná Najaarsnota 2024		9.594	8.704	7.427	8.396

Invulling van de taakstelling Coalitieakkoord 2023-2027

De taakstelling bedraagt € 50 mln. en maakt onderdeel uit van het totale financiële dekkingsplan van deze Statenperiode. Ná vaststelling door PS van de Jaarstukken 2023 en de Voorjaarsnota 2024 in juni 2024 resteerde nog een in te vullen bedrag van € 16,86 mln. Wij stellen nu voor om de taakstelling financieel in te vullen, zoals toegelicht in het strategisch perspectief. De wijze van invulling is incidenteel van aard en

bestaat feitelijk uit meevallers en het verwachte voordelige begrotingsresultaat. Het coalitieakkoord 2023-2027 vormt hierbij het uitgangspunt (zie onderstaand citaat p. 99). Wij citeren hieruit:

“Aanvullende financiële ruimte door meevallers wordt op integrale afwegingsmomenten (begroting, voorjaarsnota, najaarsnota, jaarstukken) met instemming PS (resultaat bestemming) met voorrang ingezet voor de in te vullen taakstelling, vervolgens bij voorkeur toegevoegd aan de immunisatiereserve en enkel bij uitzondering ingezet om nieuw/aanvullend beleid te formuleren.”

Verwachtingen rondom het jaarrekeningresultaat 2024

Vooruitlopend op de jaarrekening zijn de budgetten doorgelicht en is de begroting geactualiseerd. Desalniettemin kan het werkelijke jaarrekeningresultaat afwijken, omdat wij nog niet over alle benodigde informatie beschikken. Wij benoemen hier de belangrijkste posten.

Zonder resultaateneffect

- Specifieke uitkeringen die wij nog gaan ontvangen en inzetten;
- Duurzame afwaarderingen van financiële vaste activa. Deze leiden tot extra incidentele kapitaallasten die vervolgens gedekt kunnen worden uit de risicoreserve Financieel instrumentarium Sturing in Samenwerking.

Met resultaateneffect

- De effecten van de decembercirculaire provinciefonds, waarbij meestal aanvullende decentralisatie-uitkeringen worden ontvangen;
- Eventuele extra stortingen of vrijval met betrekking tot de risicoreserve Financieel instrumentarium Sturing in Samenwerking;
- Het treffen van voorzieningen op bijvoorbeeld grondposities die nog niet zijn voorzien;
- Verdere mee- of tegenvallers in de resultaten voorgaande dienstjaren;
- Bruteringsreserve VDL-Nedcar;
- Afhandeling Tram Maastricht Hasselt;
- Het manifesteren van de risico's uit de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing, zoals de concessieverlening en de Maaslijn.

En verder wachten wij verdere maatregelen van het nieuwe Kabinet Schoof I af en wat dit nog gaat betekenen voor 2024. In deze najaarsnota zijn de effecten van de septembercirculaire 2024 nog niet verwerkt, omdat deze op het moment van publicatie van deze nota nog niet bekend/verwerkt zijn.

Naast bovengenoemde effecten bestaat er ten alle tijde het risico op onderbesteding op onze lasten. Ook deze kunnen resultaateneffecten hebben. Wij wijzen echter op de financiële betekenis van deze mogelijke onderbesteding. Deze kunnen weliswaar leiden tot een voordelig resultaat, maar dat wil niet zeggen dat dit vrij besteedbaar is. Veel van deze middelen kunnen betrekking hebben op lopende verplichtingen en zijn daarmee juridisch beklemd.

In algemene zin merken wij op dat bovenstaande effecten in de regel incidenteel van aard zijn en kunnen worden opgevangen dankzij de gunstige financiële positie van de Provincie.

Opvolging financiële sturingsmaatregelen jaarstukken 2023

In de Jaarstukken 2023 hebben wij maatregelen aangekondigd om onderbesteding terug te dringen.

Sturing aan de voorkant

- Wij hebben aangekondigd aan de voorkant strakker te sturen op de programmabudgetten. Er is ingezet op realistisch begroten waarbij meer aandacht is voor een realistische verwachting wanneer middelen besteed gaan worden. Het gevolg is dat in financiële zin deze najaarsnota relatief weinig inzet van programmareserves kent en dat een aanzienlijk deel van de budgetten 2024 wordt gefaseerd.

Sturing tijdens het proces

- Onze interne monitoring is versterkt waarbij niet alleen intern meer sturing plaatsvindt, maar ook in onze voor- en najaarsnota aan uw Staten inzicht wordt gegeven in de tot nu toe gerealiseerde bestedingen en aangegane verplichtingen. Zie het volgende onderdeel "De begroting 2024 in uitvoering";
- Voor wat betreft meerjarige projectsubsidies hebben wij maatregelen getroffen om de informatiestromen tussen Provincie en ontvangers te verbeteren. In het Informerend stuk d.d. 28-8-2024 hebben wij uw Staten via de Controlecommissie geïnformeerd over deze verbetermaatregelen.

Verantwoording

- Vooruitlopend op de jaarstukken waarin we hebben aangekondigd te rapporteren over de voortgang van de maatregelen doen we dit nu al, omdat de eerste resultaten inmiddels zichtbaar zijn.
- In deze najaarsnota is ook expliciet per programma inzicht gegeven in de bestedingen.

1. Perspectief voor het landelijk gebied

Onze beleidskaders

Het beleidskader Perspectief voor het Landelijk gebied voor de Statenperiode 2023-2027 is op 24 mei 2024 door Provinciale Staten vastgesteld. Hieronder vallen met name de volgende programma's en kaders:

Beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied

Provinciale omgevingsvisie
Provinciale omgevingsverordening
Provinciaal Waterprogramma 2022-2027
Natuurprogramma 2023-2030

Limburgse aanpak bossen
Plan van aanpak invasieve exoten

Limburgse aanpak stikstofreductie en natuurverbetering
Nota Landschap verbindt Limburg

Van beleidskaders naar uitvoering

Waar de nieuwe koers van de rijksoverheid misschien wel het meest voelbaar zal zijn, is bij het perspectief dat gecreëerd zal moeten worden voor het landelijk gebied. Nog onduidelijk is hoe de nieuwe regering de transitie van het landelijk gebied wil faciliteren en welke consequenties dit heeft voor de ambitie om doelen en opgaven gebiedsgericht met onze partners uit te werken tot concrete maatregelen. Waar in deze begroting gesproken wordt over het LPLG (Limburgs Programma Landelijk Gebied), wordt dan ook bedoeld op het LPLG of een nieuw construct dat past bij de nieuwe koers van het kabinet. Het is van belang dat het Rijk ons passende randvoorwaarden in de vorm van langjarige middelen en instrumenten beschikbaar stelt en generieke maatregelen neemt. Wij gaan onverminderd door met het uitvoering geven aan de opgaven met de beschikbare (rijks)middelen. Om beleid en praktijk bij elkaar te brengen is tegelijkertijd inzicht nodig in wat er op het erf en in de gebieden speelt. De ontwikkeling van het landelijk gebied is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk, Provincie en regionale partners.

Tegelijkertijd worden er ook al in 2024 concrete stappen gezet zoals de omvorming van 100 hectare naar natuur en zal er volgens planning daarnaast 108 hectare provinciaal bezit als natuur worden ingericht. Dit ter completering van het Natuurnetwerk Limburg NNL (natuurpact 2013), waarbij in 2027 1.270 ha natuur is ingericht en voor 990 ha nog functieverandering nodig is. Daarnaast geven wij reeds uitvoering aan diverse specifieke rijksuitkeringen (SPUK's), waaronder de Quick Wins 2022, Maatregel Gerichte Aankoop (MGA) en ondersteuning van de Rijksaanpak rondom Piekbelasting. Vanaf mei 2024 is de methode Natuurvriendelijk isoleren geïntroduceerd bij gemeenten en wordt een subsidieregeling in het derde kwartaal van 2024 opengesteld. De aanpak invasieve exoten is geëvalueerd en aangeboden aan PS. Er is overleg geweest met jagers, faunabeheereenheid en gemeenten inzake het voorkomen van overlast van wilde zwijnen. Beheerplannen N2000 gebieden worden via reguliere cyclus geactualiseerd, voor de stikstofgevoelige gebieden worden voor 1 september de eerste cycli van natuurdoelanalyses afgerond en het LEADER programma is opgesteld voor de periode tot en met 2027. Met het Masterplan bodemkwaliteit en het bijbehorende uitvoeringsplan wordt er samen met gemeenten, waterschap en Afvalsamenwerking Limburg samen geïnvesteerd in het verbeteren van de Limburgse bodem.

Deze voortgangsrapportage laat zien dat wij met onze beoogde resultaten en planning op koers liggen. Onze indicatoren Kwaliteit en Tijd staan op groen. Onze financiële realisatie blijft op onderdelen achter. Daarom sturen wij onze begroting deels bij in het kader van een realistische begroting. Ook intensiveren wij ons beleid, in lijn met de kaders, rondom water en bodem door middelen beschikbaar te stellen voor uitvoering van het plan bodemvitaliteit.

Wat willen we bereiken?

1.1. Natuur en landschap

Ten aanzien van Natuur en Landschap streven wij deze statenperiode de volgende doelstellingen na:

- wij hebben de kwaliteit van het Limburgse landschap versterkt, en daarmee ook de leefbaarheid van het landelijk gebied zowel voor de mens als de natuur;
- in 2027 is de bescherming van en de staat van instandhouding ten gunste van biotopen en leefgebieden van dieren en planten verbeterd;
- in 2027 is uitstoot van broeikasgassen en ammoniak door de landbouw in Limburg verminderd.

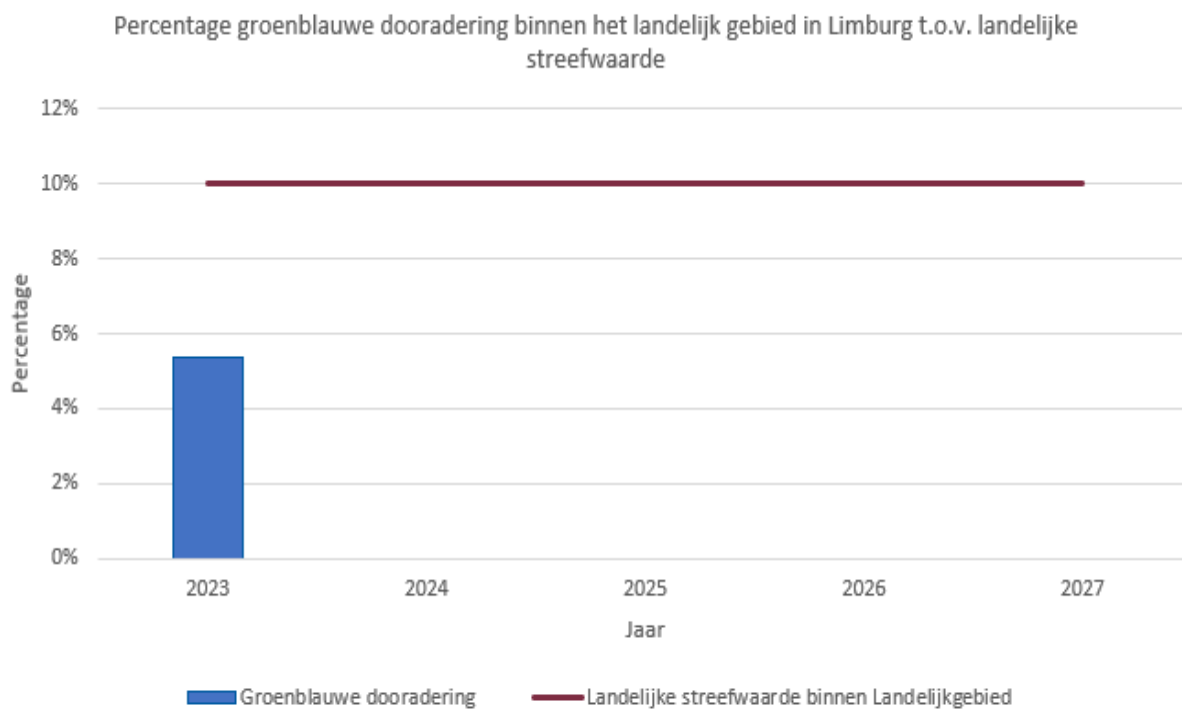
Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

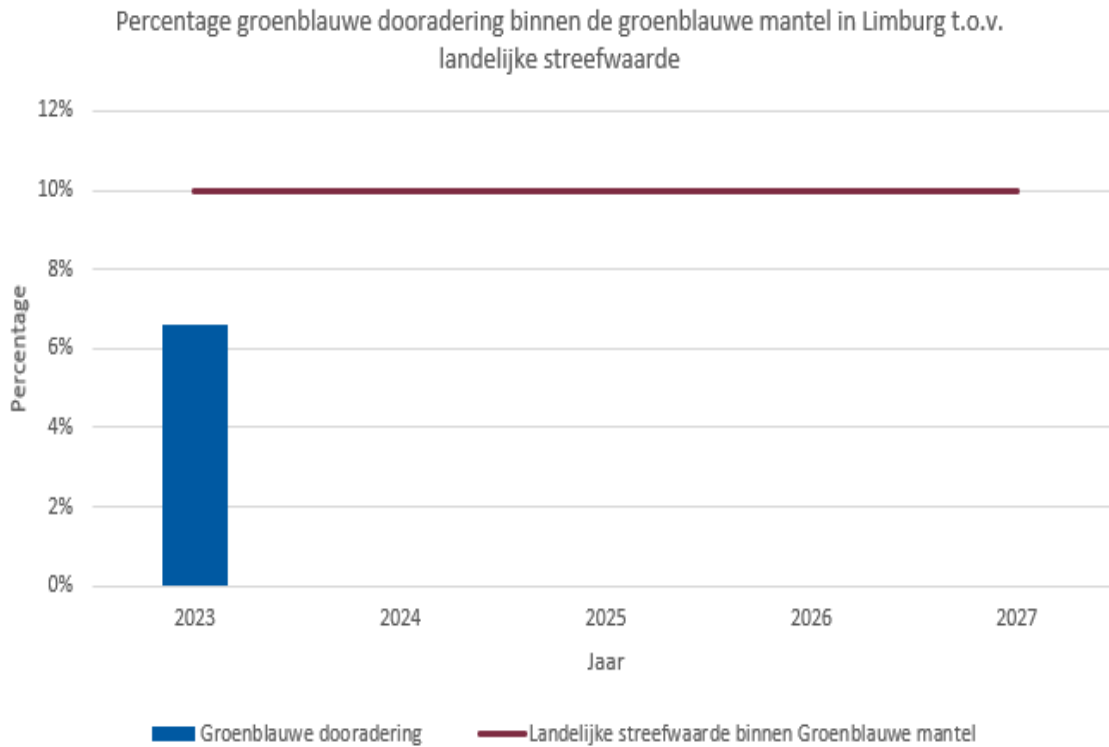
Indicatoren bij 'we hebben de kwaliteit van het Limburgse landschap versterkt, en daarmee ook de leefbaarheid van het landelijk gebied zowel voor de mens als de natuur'

Indicator D_3a: Percentage groenblauwe dooradering binnen het landelijk gebied in Limburg t.o.v. landelijke streefwaarde.

Bron: Data beleidscluster

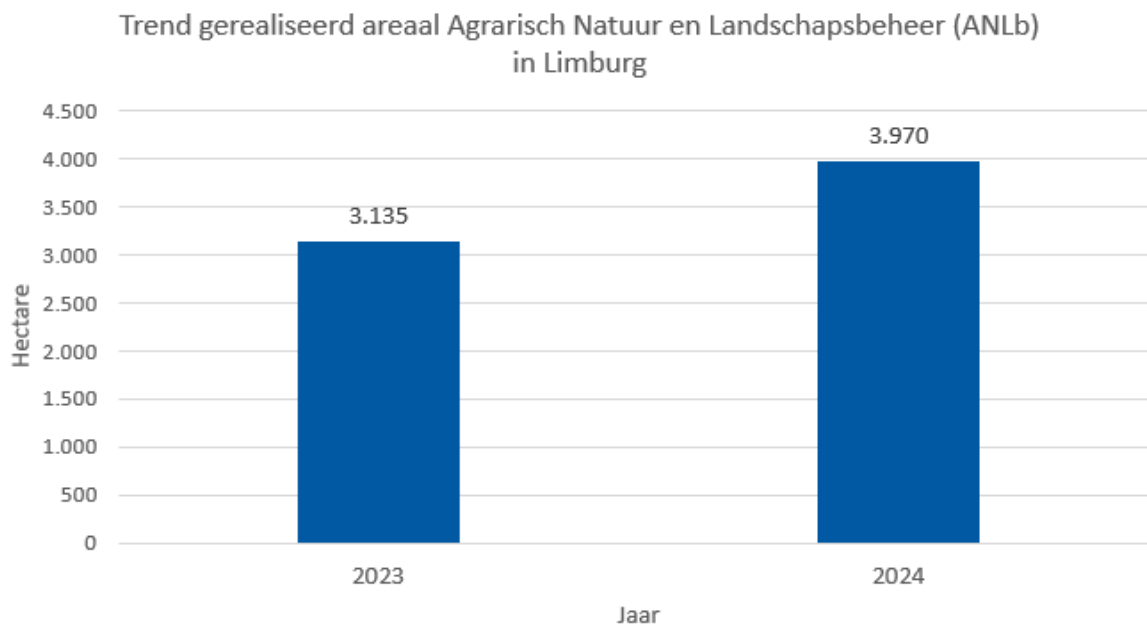

Indicator D_3b: Percentage groenblauwe dooradering binnen de groenblauwe mantel in Limburg t.o.v. landelijke streefwaarde.
Bron: Data beleidscluster

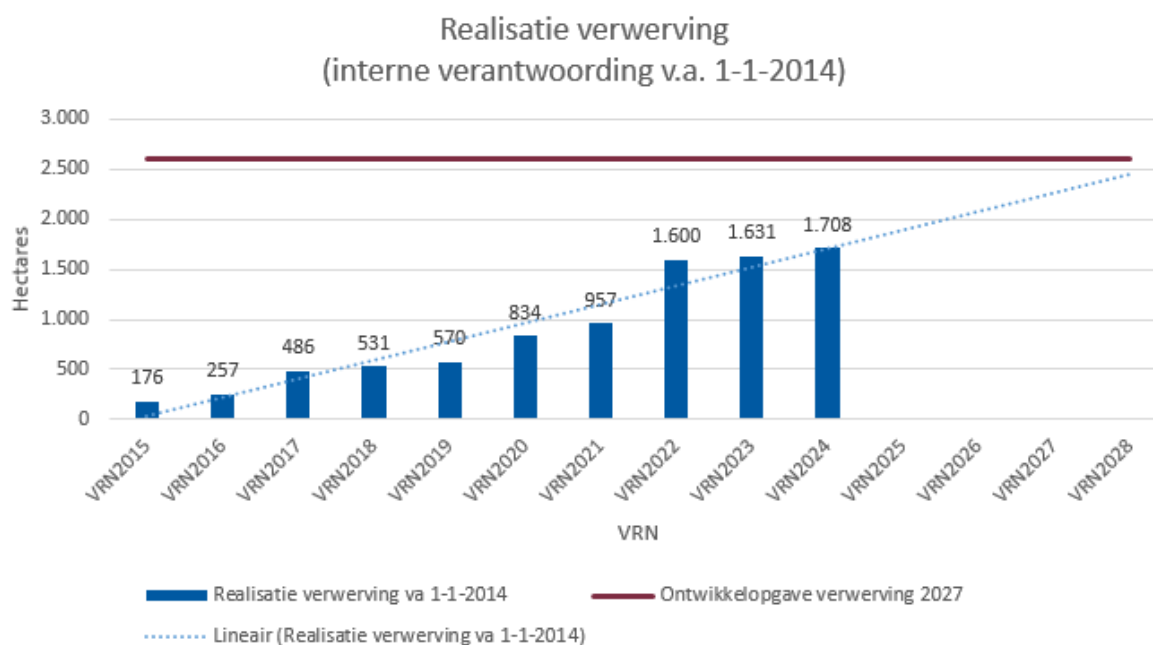

Indicatoren bij 'In 2027 is de bescherming van en de staat van instandhouding ten gunste van biotopen en leefgebieden van dieren en planten verbeterd'

Indicator D_1aa: Trend van het gerealiseerde areaal ANLb in Limburg tussen 2023 en 2027.
Bron: Data beleidscluster

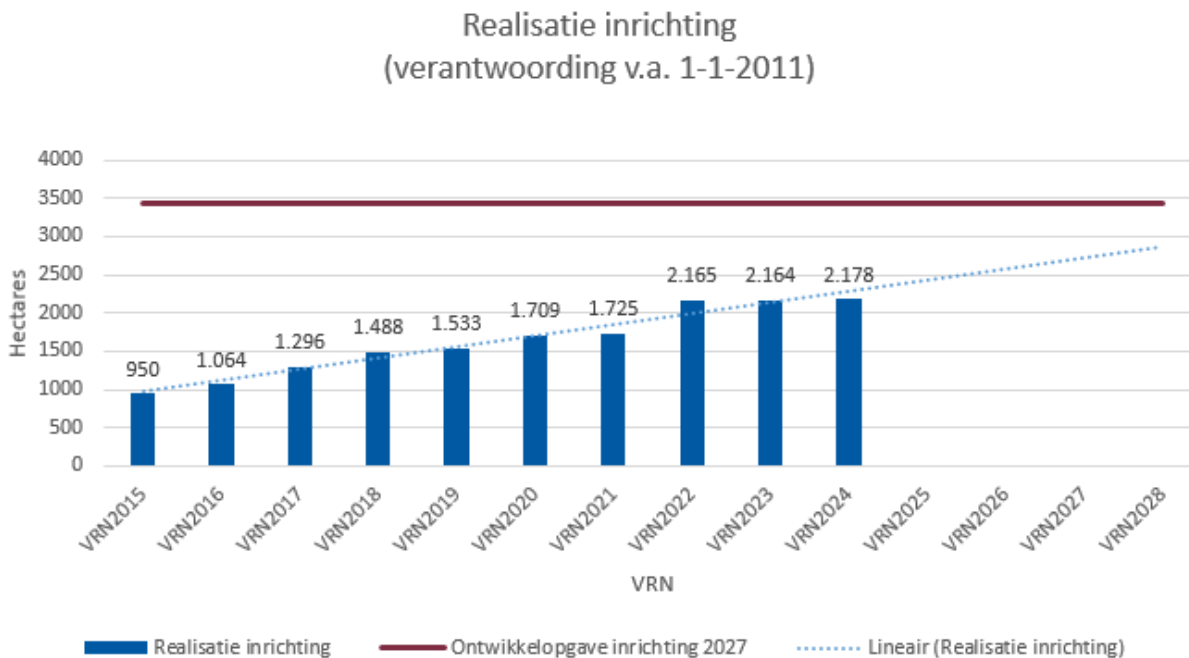
Indicator D_1ac: Realisatie vererving ontwikkelopgave
Bron: Data beleidscluster

De grote groei in VRN 2022 betreft vooral een administratief effect door het moment van inboeken van een aantal in de loop van voorgaande jaren gerealiseerde projecten.

Indicator D_1ad: Realisatie inrichting ontwikkelopgave

Bron: Data beleidscluster

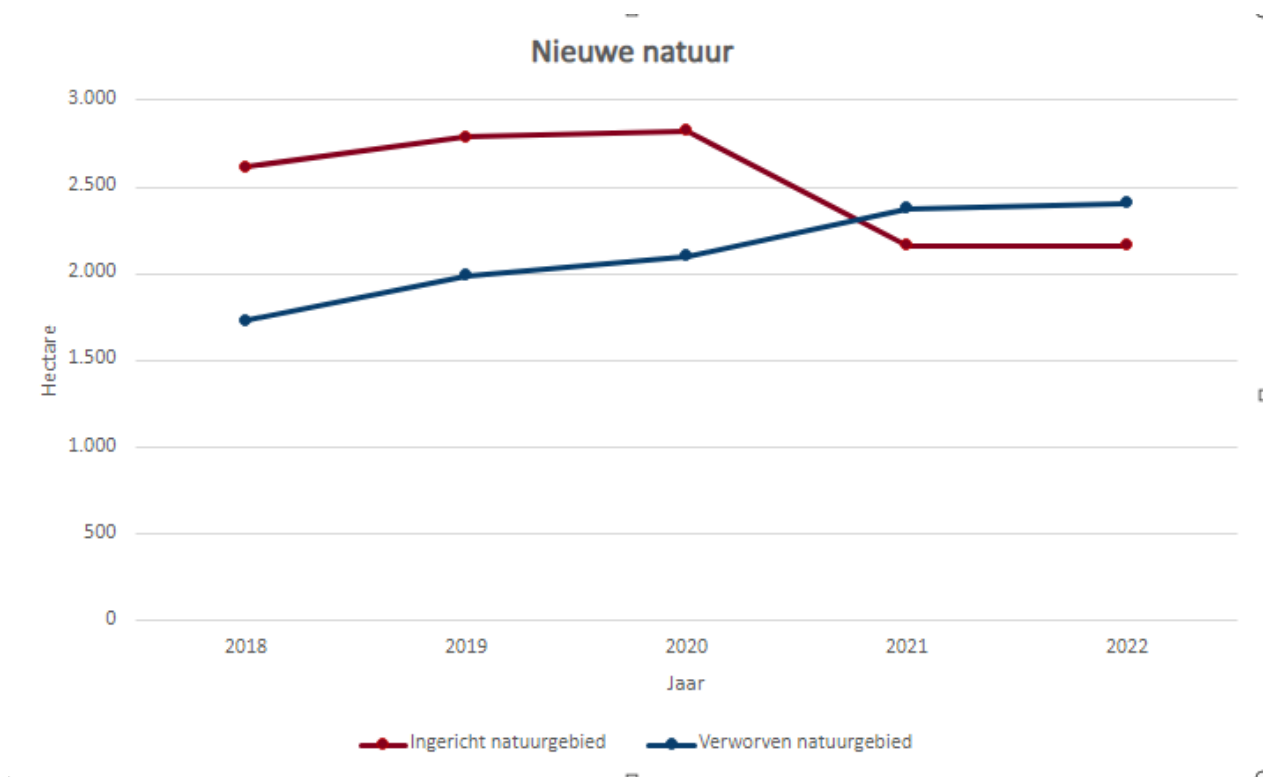

Een omissie in de oorspronkelijke cijfers VRN 2017 t/m 2020 (van 1081 ha die al voor 2010 als natuurgebied was ingericht) is in dit overzicht gecorrigeerd.

Indicator R_1a_1b: Areaal nieuw ingerichte natuur (BBV)

Bron: Data beleidscluster

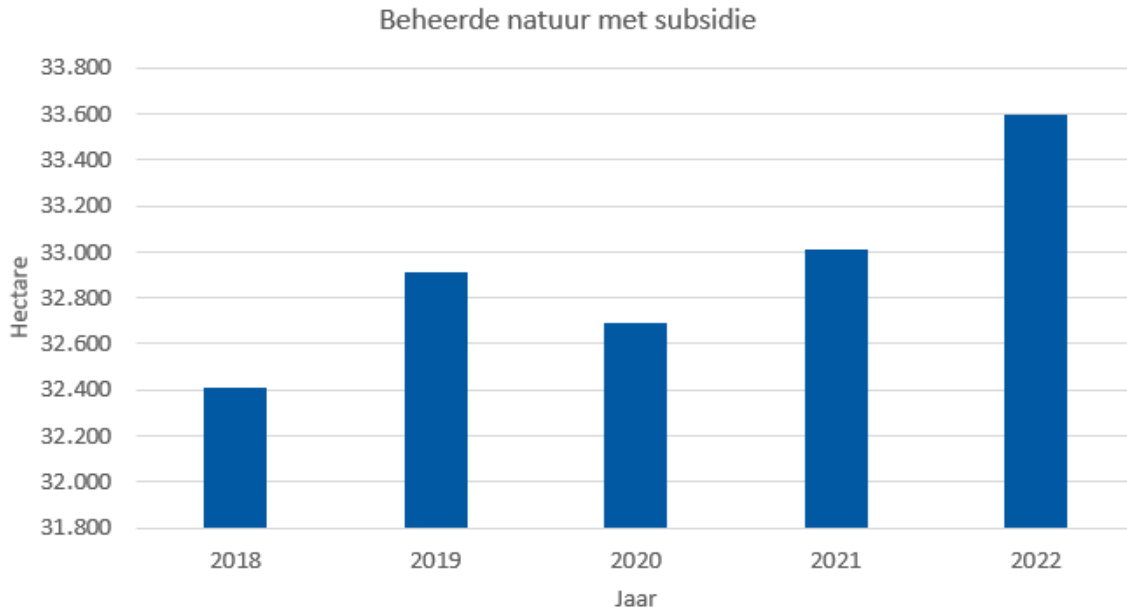
Sinds het begrotingsjaar 2018 is de Provincie verplicht BBV-indicatoren te publiceren. De beleidsindicatoren zijn in overleg met het IPO vastgesteld in 2017. De onderstaande indicator is een dergelijke BBV indicator en is dan ook niet direct gerelateerd aan het wel of niet behalen van de in het beleidskader opgenomen doelstellingen.

Indicator R_3a: Percentage van het oppervlakte Limburgs gebied onder gesubsidieerd natuurbeheer (BBV)

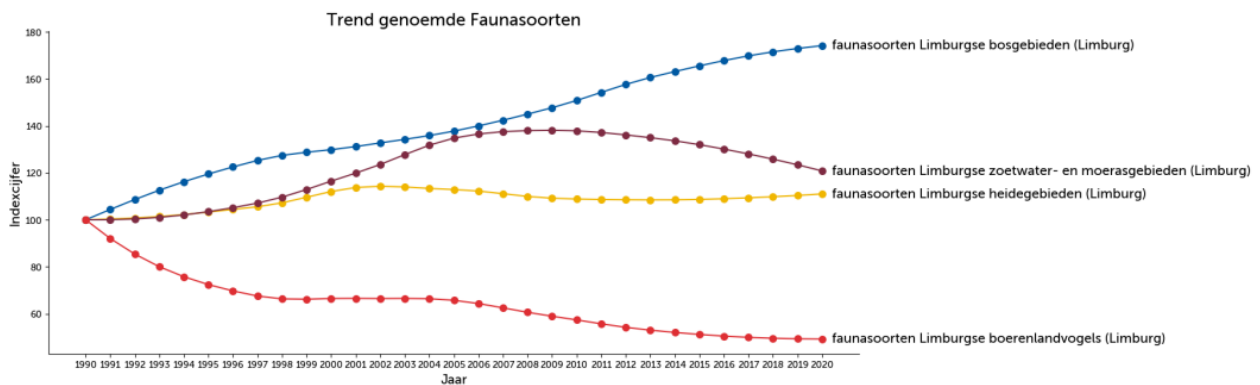
Bron: Data beleidscluster

De onderstaande indicator is een BBV indicator en is dan ook niet direct gerelateerd aan het wel of niet behalen van de in het beleidskader opgenomen doelstellingen.

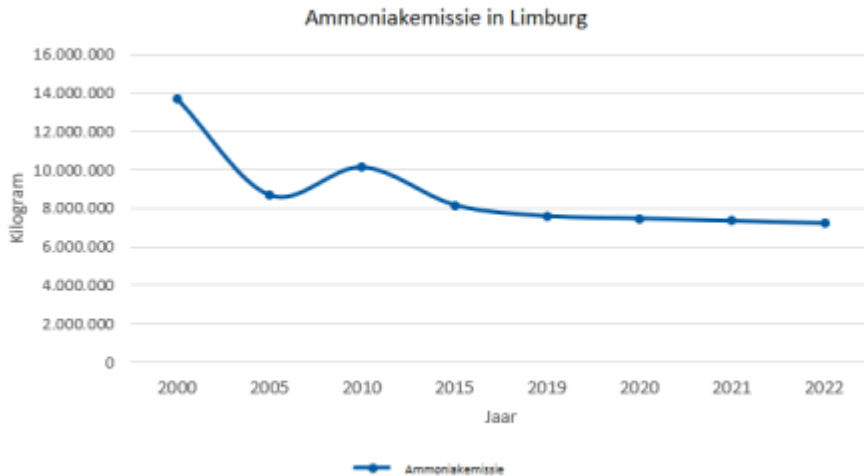
*Dit betreft het oppervlakte grondgebied dat in beheer is als natuurgebied.
Hierbij gaat het om gesubsidieerd natuurbeheer in het kader van het Subsidiestelsel Natuur en Landschap*

Indicator D_1bb: Trends van het voorkomen van diersoorten in Limburg.
Bron: CBS

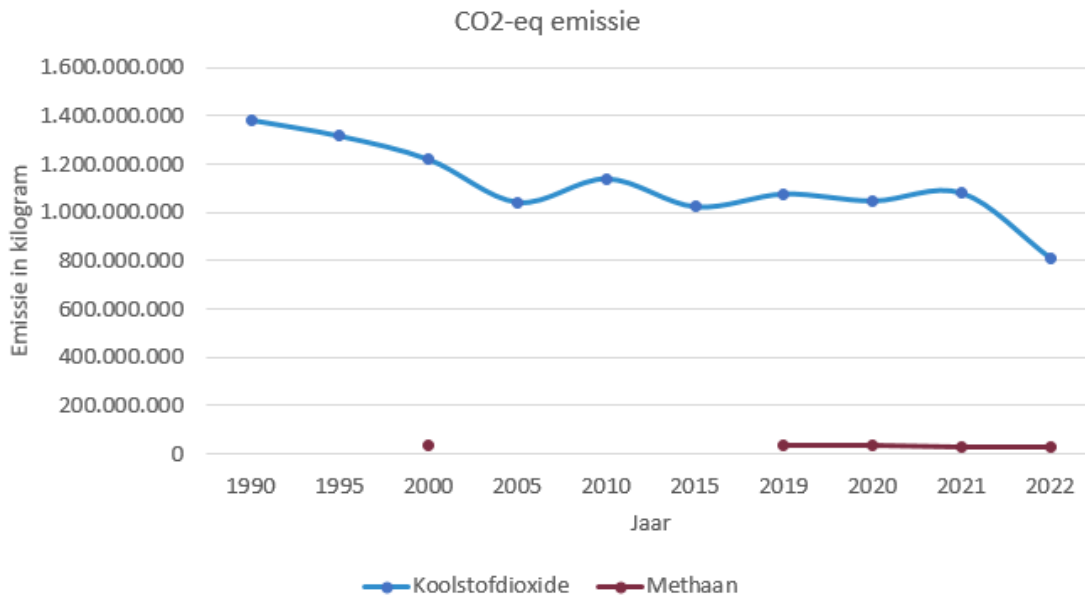
Indicatoren bij 'n 2027 is uitstoot van broeikasgassen en ammoniak door de landbouw in Limburg verminderd'

Indicator D_2a: De daling van de ammoniakemissie in Limburg door de landbouw, afgezet tegen de reductieopgave van 3Kton tussen 2018 en 2030.
Bron: Rijksoverheid (Emissieregistratie.nl)

Indicator D_2b: De daling van de CO₂-eq emissie, afgezet tegen de reductieopgave van 0,3 Mton tussen 2018 en 2030.

Bron: Rijksoverheid (Emissieregistratie.nl)

In de CO₂ lijn zit een hele scherpe knik, die alleen verklaard kan worden als ook de tuinderskassen meetellen. Een verklaring hiervoor zouden de hoge gasprijzen door de oorlog in Oekraïne kunnen zijn. Daarnaast hoort deze sector niet binnen veeteelt en akkerbouw. Hierdoor is deze data niet volledig voor deze doelstelling geschikt.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna

Omschrijving

Wij willen de biodiversiteit in Limburg in stand houden en waar mogelijk versterken. Vanuit onze wettelijke taken en gemaakte afspraken, zetten wij in op behoud en herstel van habitattypen en leefgebieden van planten en dieren. Om dit te bereiken realiseren en beheren wij een robuust Natuurnetwerk Limburg (NNL) van goede kwaliteit. Wij versterken het beheer van de Limburgse natuurgebieden kwalitatief en kwantitatief en wij verlenen subsidies die nodig zijn voor afwaardering, inrichting, natuurherstel Natura 2000 en (agrarisch) natuurbeheer.

Wij stellen natuurdoelanalyses op. Wij voeren onderzoeken uit om aanvullend benodigde maatregelen in beeld te brengen. Wij concretiseren VHR-doelen buiten N2000 gebieden en inventariseren ecologische verbindingzones. Wij ondersteunen initiatieven die bijdragen aan VHR doelbereik en vergroting van het areaal en revitalisering van de Limburgse bossen. Wij ondersteunen bedreigde diersoorten actief en passief en zorgen voor behoud van beschermde natuurwaarden. Er worden subsidies en opdrachten verleend.

Als bevoegd gezag, op grond van de Omgevingswet, verlenen wij ontheffingen en vergunningen, monitoren wij, houden wij toezicht en handhaven wij. Wij ontwikkelen instrumenten die adequate uitvoering mogelijk maken.

Het goed samenleven van mens en natuur verbeteren wij door versterking van het faunabeheer. Wij verlenen subsidies en opdrachten voor preventieve maatregelen om schade te voorkomen en voor het verwijderen van exoten.

Wij verbeteren het inzicht in de staat van instandhouding van de natuur zodat middelen effectief kunnen worden ingezet (natuurmonitoring).

Om te komen tot een natuurinclusieve samenleving leggen wij verbindingen met de aanpak van maatschappelijke opgaven, waaronder de natuurinclusieve isolatie van gebouwen met het oog op vleermuizen en vogels, zodat van hieruit ook wordt bijgedragen aan de realisatie van natuurdoelen. Zo stimuleren wij meervoudig doelbereik van de financiële middelen (landelijke SPUK-regeling) die voor deze opgaven beschikbaar zijn. Kansen dienen zich aan op het gebied van leefbaarheid (leefbaarheidsfonds), klimaat en energie (pré-soortenmanagementplannen genoemd in het coalitieakkoord 'Elke Limburger telt'), de woonopgave, natuurinclusieve landbouw, landschapontwikkeling en het LPLG (transitiefonds).

Rol Provincie: *bevoegd gezag, subsidiënt, partner, toetsers, procesmanager, ondersteuner*

Kwaliteit

Limburg beschikt over een rijke natuur. In 2027 is het natuurnetwerk gerealiseerd en dit wordt goed beheerd. Het netwerk biedt daarmee leefgebied aan gezonde populaties van dier- en plantensoorten. Door groenblauwe dooradering en agrarisch natuurbeheer leven er populaties en soorten die aan het agrarisch cultuurlandschap zijn verbonden. Het gebruik van de leefomgeving is dusdanig dat ook algemeen voorkomende soorten het goed doen. De natuur is voor iedereen goed beleefbaar. Het bosareaal is toegenomen. Limburgers houden rekening met de natuur en leven de natuurwetgeving na. Dierpopulaties zijn in evenwicht met de omgeving en veroorzaken geen onaanvaardbare schade aan andere belangen. Invasieve soorten bedreigen de Limburgse biodiversiteit niet.

Wij voeren het actieve soortenbeschermingsbeleid uit en stellen hiervoor een subsidieregeling op en verlenen opdrachten. Als onderdeel van dit beleid zijn wij in Q2 in overleg getreden met Brussel inzake de aanpak en status voor de korenwolf. Inmiddels is in mei de methode Natuurvriendelijk isoleren geïntroduceerd bij gemeenten en wordt een subsidieregeling in Q3 2024 opengesteld. De aanpak invasieve exoten is geëvalueerd en aangeboden aan PS. Er is overleg geweest met jagers,

faunabeheereenheid en gemeenten inzake het voorkomen van overlast van wilde zwijnen. Beheerplannen N2000 gebieden worden via reguliere cyclus geactualiseerd en voor de stikstofgevoelige gebieden worden voor 1 september de eerste cycli van natuurdoelanalyses afgerond.

De Europese Natuurherstelverordening is aangenomen in juni 2024 en wij zullen de impact hiervan in tweede helft van 2024 bezien. Dit geldt ook voor de gevolgen van de doorwerking van het Hoofdlijnenakkoord in een regeerakkoord. In de tweede helft van 2024 werken wij ook aan de voorbereiding van de besteding van de door PS beschikbaar gestelde extra middelen (2 mln.) voor Natuur en Landschap.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

In september worden de eerste cycli natuurdoelanalyses afgerond.
In Q3 wordt de subsidieregeling natuurvriendelijk isoleren opengesteld.
In Q4 wordt de subsidieregeling actieve soortenbescherming opengesteld.
De openstaande subsidieregeling faunabeheer ten behoeve van schadepreventie wordt geëvalueerd.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product natuur, biodiversiteit en fauna wordt de begroting via deze najaarsnota als volgt bijgesteld:

De lasten worden verlaagd met € 1,61 mln. :

- fasering SPUK L16 Natuur boscompensatie, door prioritering in de uitvoering € 1,72 mln.;
- fasering Natuur inclusief na-isoleren € 0,61 mln. Hier worden eerst de beschikbare SPUK C117 versnelling aanpak natuurinclusief isoleren middelen ingezet;
- fasering monitoringsprogramma wilde zwijnen 2024-2025 € 0,06 mln., betreft subsidie voor 2 begrotingsjaren met dekking vanuit budget 2024;
- inbreng personele begroting 2024 € 2,94 mln.;
- laatste termijn (van 25) groenfonds convenantlening € 0,38 mln. was niet meer begroot;
- faunaschade 2023 aanvulling wegens hogere schadeclaims € 0,68 mln.

SPUK middelen worden budgettair neutraal (zowel voor de last, als voor de baat), opgenomen in de begroting.

De baten worden verlaagd met € 1,72 mln.:

- fasering dekking SPUK L16 Natuur boscompensatie € 1,72 mln.

Geld (indicator)

Samenvatting

Wij continueren onze inzet om het natuurnetwerk uit te breiden, in te richten en te beheren en daar waar nodig maatregelen voor natuurherstel Natura 2000 uit te voeren. Wij actualiseren de Natura 2000 beheerplannen en als onderdeel daarvan worden de eerste cycli natuurdoelanalyses afgerond. Voor actieve soortenbescherming, natuurvriendelijk isoleren en faunabeheer worden subsidieregelingen opengesteld en opdrachten verleend.

1.1.2. Limburgs programma Landelijk Gebied

Omschrijving

Wij zetten in op een toekomstbestendig landelijk gebied waarmee wij de balans willen herstellen tussen de draagkracht van de natuur, bodem en water enerzijds en het economisch gebruik ervan anderzijds. In juni 2023 hebben wij een concept van het Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG) vastgesteld. Hierin zijn de doelen en opgaven voor het landelijk gebied gebiedsgericht met onze partners uitgewerkt tot maatregelen. Het Rijk dient generieke maatregelen te treffen. Voor de uitvoering van de gebiedsgerichte opgaven dient zij de randvoorwaarden in de vorm van langjarige middelen en instrumenten beschikbaar te stellen. Zonder deze randvoorwaarden van het Rijk staat de uitvoering van de maatregelen om de doelen en opgaven in het landelijk gebied te verwezenlijken onder druk. Er is inzicht nodig in wat er op het erf en het platteland speelt. Een toekomstbestendig landelijk gebied is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk, provincie en regionale partners.

In 2024/2025 gaan wij het concept LPLG (waarin aangegeven is dat wij regie voeren op de gebiedsgerichte aanpak voor de 10 NPLG-doelen en de 4 toegevoegde provinciale doelen) doorontwikkelen naar een voorontwerp LPLG. Dit doen wij onder meer via een PlanMER-traject en gebaseerd op adviezen van onder andere de Ecologische Autoriteit. Daarnaast gaan wij ook buiten (gebiedsgericht) aan de slag. Door middel van uitvoering van maatregelpakketten, het stimuleren van de aanpak piekbelasting en de inzet van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid gaan wij aan de slag met de verduurzaming van de landbouw en een extra impuls op natuur- en waterherstel. Dit alles met het voorbehoud dat wij de komende maanden vanuit het Rijk meer duidelijkheid verwachten te krijgen over mogelijke koerswijzigingen. Daarbij behoort ook het verkrijgen van nieuwe termijnen en duidelijkheid over beschikbare middelen.

Dit is aanvulling op alles wat wij regulier al doen en voortzetten met reeds gecommitteerde middelen, zoals de uitvoering van het Natuurprogramma, waaronder de realisatie van het natuurnetwerk in Limburg (de Ontwikkelopgave), het Landschapsprogramma en het Programma Water. Op onderdelen heeft in 2024 veel voorbereidend werk plaatsgevonden waardoor daadwerkelijke uitputting van middelen in 2025 zal plaatsvinden.

Deze activiteiten richten zich op de realisatie van opgaves in het landelijk gebied. Het gaat dan om natuurherstelmaatregelen (zowel uitbreiding van hectares als ook kwalitatieve maatregelen in de vorm van

inrichting en (cyclisch) beheer en uitvoering van de bossenstrategie), het herstel van het hydrologische systeem om te kunnen voldoen aan KRW-normen en het terugdringen van stikstof-uitstoot ten behoeve van natuur. Ter uitvoering van de natuurherstelmaatregelen vertalen wij de uitkomsten van de opgestelde Natuurdoelanalyses in concrete maatregelen om hiermee middelen vanuit het Rijk te ontvangen en vervolgens de uitvoering hiervan te organiseren.

Dit alles in samenspraak en samenwerking met de partners in het landelijk gebied. Hierbij wordt gekozen voor een gebiedsgerichte aanpak, vrijwillig en van onderop, waarbij lokaal wordt gekeken naar de (ruimtelijke) invulling. Daarbij streven wij naar ruimtelijk en financieel effectieve maatregelen met meervoudig doelbereik; middelen en ruimte zijn immers schaars.

Rol Provincie: subsidiënt, partner, toetser, procesmanager

Kwaliteit

Via het Limburgs Programma Landelijk Gebied wordt in 2024 naar verwachting 100 hectare omgevormd naar natuur en zal er volgens planning daarnaast 108 hectare provinciaal bezit als natuur worden ingericht. Dit ter completering van het Natuurnetwerk Limburg NNL (natuurpact 2013), waarbij in 2027 1.270 ha natuur is ingericht en voor 990 ha nog functieverandering nodig is.

Daarnaast geven wij reeds uitvoering aan diverse SPUK's, waaronder de Quick Wins 2022, Maatregel Gerichte Aankoop (MGA) en ondersteuning van de Rijksaanpak rondom Piekbelasting.

Ook wordt de uitvoering van de zogenaamde maatregelpakketten (wanneer deze door het Rijk zijn goedgekeurd en voor financiering in aanmerking komen) opgestart, onder andere door het verlenen van subsidie. Daarnaast worden diverse aanvragen voor rijksmiddelen voorbereid, waaronder een aanvraag voor de tweede SPUK-programma Natuur, de Maatregel Gerichte bedrijfsbeëindiging (MGB) en de Regeling provinciale maatregelen PAS-melders (RpmP).

Door te optimistische begroting en capacitaire beperking zijn niet alle resultaten behaald. Als beheersmaatregelen gaan we sturen op scherper begroten en capaciteit werven door externe inhuur.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De genoemde resultaten zijn gedeeltelijk behaald. De planning wordt aangescherpt.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product Limburgs programma Landelijk Gebied wordt de begroting via deze najaarsnota als volgt bijgesteld:

De lasten worden per saldo verlaagd met € 21,30 mln.:

- fasering SPUK L25 transitie landelijk gebied, door optimistische begroting en prioritering in de uitvoering € 8,90 mln.;
- fasering SPUK L7 Propositie Heuvelland, door optimistische begroting en prioritering in uitvoering € 5,89 mln.;
- fasering budget N2000 beheerplannen uitvoering maatregelen t.b.v. met ingang van 1-1-2025 opengestelde subsidie regeling € 12,00 mln.;
- fasering cofinanciering GLB/NSP samenwerking integrale gebiedsontwikkeling € 0,05 mln., de subsidieregeling wordt eind 2024 opgesteld en leidt in 2024 niet tot uitgaven;
- fasering SPUK L16 Natuur onderzoeksprogramma, door prioritering in uitvoering € 0,75 mln.;
- inzet SPUK L34 Regeling Provinciale Maatregelen Landelijk gebied (RPML) voor indirecte uitvoeringskosten 2024 € 2,63 mln.;
- inzet SPUK L8 MGA piekbelasters sloopkosten en aankoop/verkoop percelen € 0,35 mln.

SPUK middelen worden budgettair neutraal (zowel voor de last, als voor de baat), opgenomen in de begroting.

De baten worden per saldo verlaagd met € 6,78 mln.:

- fasering dekking SPUK L25 transitie landelijk gebied, door optimistische begroting en prioritering in uitvoering € 8,90 mln.;
- fasering dekking SPUK L7 Propositie Heuvelland, door optimistische begroting en prioritering in uitvoering € 3,43 mln.;
- dekking SPUK L16 Natuur voor onderzoeksprogramma en subsidies € 2,56 mln.;
- dekking inzet SPUK L34 RPML voor indirecte uitvoeringskosten 2024 € 2,63 mln.;
- dekking SPUK L8 MGA piekbelasters voor aanwending € 0,35 mln.

Toevoeging reserve € 2,38 mln.:

- toevoeging reserve N2000 voor fasering provinciale cofinanciering Propositie Heuvelland € 2,38 mln.

Geld (indicator)

Samenvatting

In 2024 wordt via het Limburgs Programma Landelijk Gebied naar verwachting 100 hectare omgevormd naar natuur en zal er volgens planning daarnaast 108 hectare provinciaal bezit als natuur worden ingericht. Daarnaast heeft in diverse beschikbare SPUK's veel voorbereidend werk plaatsgevonden waardoor daadwerkelijke uitputting van middelen in 2025 zal plaatsvinden.

Ten aanzien van een verdere slag in verduurzaming van de landbouw en extra inzet op natuur- en waterherstel wordt komende maanden vanuit het Rijk meer duidelijkheid verwacht over mogelijke

koerswijzigingen. Daarbij behoort ook het verkrijgen van nieuwe termijnen en duidelijkheid over beschikbare middelen.

1.1.3. Landschap

Omschrijving

De kwaliteit van het landschap is voor de leefbaarheid – zowel voor de mens als voor planten en dieren – een belangrijke drager. Het Limburgse landschap is uniek voor Nederland, dat koesteren wij. Daarom zetten wij ons in – in samenhang met de andere opgaven – voor de versterking van het Limburgse landschap. Wij zien het liefst dat zoveel mogelijk mensen en organisaties hieraan bijdragen en dat zullen wij de komende jaren extra ondersteunen. Het Limburgse landschap is tenslotte van ons allemaal. Door het landschap te versterken verbeteren wij tegelijkertijd de basiskwaliteit natuur waardoor algemene soorten kunnen herstellen en behouden worden.

Wij richten ons op 5 resultaten uit het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied en daaraan gekoppeld 4 actielijnen die uitvoering gaan geven aan de verbetering van het landschap:

- Mits hiertoe voldoende middelen door het Rijk beschikbaar zijn gesteld, hebben wij in 2027 met initiatieven van onderop een betekenisvolle bijdrage geleverd aan de toename van de groenblauwe dooradering in het landelijk gebied (gbda).

Het Rijk vraagt aan de provincies om tot 2030 de helft van de restopgave (d.w.z. de helft van het gat tot 10%) te realiseren, en voor de prioritair gebieden de volledige 10% tot 2030. Wij zullen met deze ambitie aan de slag gaan, voor zover de randvoorwaarden voor realisatie ook beschikbaar zijn of worden gesteld. Meer specifiek benutten wij hiervoor het GLB-NSP en ANLb, de subsidieregeling landschapselementen en voedselbossen, de propositie Heuvelland en de rijksmiddelen die beschikbaar komen. Wij zullen de gbda realisatie zoveel mogelijk combineren met andere opgaven (doelstapeling).

- Door de uitvoering van onder meer LPLG, WRL en het Hoogwaterveiligheidsprogramma Maasvallei is de kwaliteit van het landschap verbeterd.

De genoemde programma's veranderen het landschap, wij zullen vanaf het begin van deze programma's heldere afspraken maken over de gewenste kwaliteit van het landschap als uitkomst, en dit gedurende elke planfase inclusief uitvoering en beheer monitoren. Hierbij zullen wij gebruik maken van de methodiek van de Kwaliteits-estafette.

- In 2027 is het Steunpunt Landschapsbeheer Limburg doorontwikkeld tot een centrale speler in de ondersteuning van vrijwillige landschapsinitiatieven. Tevens is het aantal inwoners (vrijwilligers, agrariërs, etc.) dat betrokken is bij beheer, onderhoud en kennisdeling over het landschap substantieel vergroot. Het Limburgs Landschap faciliteert het Steunpunt landschapsbeheer Limburg en heeft hiervoor een subsidie van ons ontvangen met een looptijd tot september 2025. In de tweede helft van 2024 (uiterlijk januari 2025) zal de Provincie een nieuwe afweging maken over een (structurele) provinciale bijdrage aan het landschapsbeheer inclusief het Steunpunt.

Ook ondersteunen wij initiatieven en organisaties die gericht zijn op educatie over natuur en landschap, voor zowel kinderen als voor volwassenen. Belangrijke spelers zijn de Natuur- en Milieufederatie Limburg, het Limburgs Landschap en het Natuurhistorisch Genootschap die een exploitatiesubsidie krijgen. Daarnaast is IVN-Limburg van belang daar natuureducatie voor hen een kerntaak is. Via de Nationale parken en Grensparken ondersteunen wij initiatieven die gericht zijn op educatie over natuur en landschap. IVN heeft ook bij de Nationale parken een belangrijke rol.

Vanuit het Europees programma LEADER (onderdeel van het GLB-NSP) stimuleren wij voor Zuid-Limburg en Weerterland initiatieven - van lokale gemeenschappen - die bijdragen aan het verbeteren van de leefbaarheid op het platteland en de leefomgeving. Daarbij spelen natuur, landschap en cultuurhistorie een belangrijke rol. Op 19 maart 2024 is de nieuwe LEADER regeling voor projecten voor beide gebieden

geopend. Aanvragen kunnen worden ingediend tot en met 2027, tenzij budgetten eerder uitgeput zijn. In en rond steden en dorpen zetten wij in op vergroening van de leefomgeving. Dit om hier recreatie en biodiversiteit te bevorderen en hittestress en wateroverlast te beperken. In samenwerking met gemeenten stimuleren wij initiatieven van inwoners en vrijwilligers in dit kader. Ook stimuleren wij de groene schoolpleinen. Wij zien deze vergroening als een van de maatregelen die wij financieren uit het Leefbaarheidsfonds om de leefbaarheid in wijken of kernen te bevorderen.

- De nationale Parken en (grens)parken in Limburg hebben in verbinding met hun omgeving een aantoonbare substantiële bijdrage geleverd aan de bescherming, ontwikkeling en beleving van Limburgse natuur en landschap.

De Nationale Parken de Grootte Peel/ Peelvenen, Nationaal Park de Maasduinen en Nationaal Park de Meinweg werken met de omliggende gebieden en relevante gebiedspartners aan een transitie. Het Rijk werkt, op basis van het nationale beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030 aan een ondersteuningsregeling voor 2025-2030. Voor deze periode zal de Provincie voor ondersteuning in de vorm van cofinanciering gevraagd worden. Voor 2024 heeft het Rijk voor de Nationale Parken een tijdelijke regeling opengesteld. De Nationale Parken hebben de Provincie voor 2024 om financiering gevraagd. Wij beoordelen onze bijdragen aan de Nationale Parken op basis van ingediende plannen, de hoogte van de rijksbijdrage (multiplier) en de meerwaarde van plannen voor de doelen van het beleidskader landelijk gebied.

Voorts bevorderen wij de samenwerking ten behoeve van natuur, landschap en vrijetijdseconomie voor de grensoverschrijdende parken. Voor Maas-Swalm-Nette en Kempen~Broek kent onze ondersteuning een tijdspad tot en met 2026. Voor het Drielandenpark tot en met 2027 en voor het Grenzeloos Bocageland tot en met 2025.

Kwaliteit

Limburg beschikt over een rijk en afwisselend landschap. In de langjarige transitieopgave van het landelijk gebied zetten wij in op het versterken van de landschappelijke (kern)kwaliteiten via de grote programma's zoals het LPLG. Dit veelal door het stapelen van doelen. De focus ligt hierbij op behoud, bevordering, beheer en beleving van het landschap. Dit onder andere door versterking van de groenblauwe dooradering en vergroting van het bosareaal. Wij leveren maatwerk en regelingen gericht op het stimuleren van initiatieven van vrijwilligers, agrariërs en andere inwoners die gericht zijn op het onderhouden en beheren van landschap en natuur. Via ondersteuning van de grensparken en Nationale parken versterken wij de samenwerkingsprocessen gericht op versterking van de unieke kwaliteiten van de grensoverschrijdende Limburgse landschappen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

In 2024 staat de subsidieregeling landschapselementen en voedselbossen open, gericht op versterking van de groenblauwe dooradering. Wij ondersteunen de nieuwe periode van het EU-programma LEADER (Zuid-Limburg en Weerterland) die in 2024 is opengesteld. De transitie van het landelijk gebied is een proces dat loopt tot en met 2035. Vanuit de nationale en provinciale opgaven en tijdstermijnen rond natuur, water, landbouw en landschap worden in synergie met de grote programma's zoals het LPLG en WRL de Limburgse landschappelijke (kern)kwaliteiten versterkt.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product Landschap wordt de begroting via deze najaarsnota als volgt bijgesteld:

De lasten worden saldo verlaagd met € 3,11 mln.:

- fasering restantbudgetten van de subsidieregelingen Landschapselementen en Voedselbossen, resp. € 1,47 mln. en € 0,69 mln. Eerst vindt een evaluatie van de regelingen plaats, daarna wordt bekeken hoe en waaraan de middelen worden ingezet (voedselbossen is deels SPUK L25);
- fasering cofinanciering nationaal park € 0,07 mln. Niet eerder dan 2025 wordt inzet van dit geld verwacht;
- fasering cofinanciering GLB/NSP LEADER Weerterland en Zuid Limburg € 0,93 mln. Er zijn nog geen concrete aanvragen ontvangen. De afwikkeling van mogelijk nog te ontvangen subsidieaanvragen wordt niet meer in 2024 verwacht;
- uitvoering EU programma All4biodiversity € 0,04 mln. (overige uitgaven (€0,83 mln.) worden geraamd in 2025).

SPUK middelen worden budgettair neutraal (zowel voor de last, als voor de baat) opgenomen in de begroting.

De baten worden per saldo verlaagd met € 0,41 mln.:

- fasering dekking SPUK L25 voedselbossen € 0,45 mln.;
- dekking uitgaven door subsidie EU programma All4biodiversity € 0,04 mln.

Geld (indicator)

Samenvatting

In de langjarige transitieopgave van het landelijk gebied zetten wij in op het versterken van de landschappelijke (kern)kwaliteiten en het versterken van de leefbaarheid via de grote programma's in het landelijk gebied. Dit veelal door het stapelen van doelen. Dit onder andere door versterking van de groenblauwe dooradering en vergroting van het bosareaal. Wij leveren maatwerk en regelingen om initiatieven van vrijwilligers, agrariërs en andere inwoners te stimuleren die gericht zijn op het onderhouden, beheren, beleven en leren van landschap en natuur. Dit o.a. via de doorontwikkeling van het Steunpunt Landschapsbeheer Limburg, ondersteuning van groene organisaties en het Europees programma LEADER voor Zuid-Limburg en Weerterland. Via de ondersteuning van de grensparken en Nationale parken versterken wij de samenwerkingsprocessen gericht op versterking van de unieke kwaliteiten van de grensoverschrijdende Limburgse landschappen.

Wat willen we bereiken?

1.3. Water

De beken zijn schoon, lopen meanderend door het landschap, zijn ecologisch gezond en passeerbaar voor vissen. De beken kunnen omgaan met langere perioden van droogte en sterke neerslag. Er is weinig wateroverlast vanuit de beken en ze vallen zo weinig mogelijk droog. De natuur en de landbouwgebieden hebben een aanvaardbare last van droogte en er is voldoende grondwater van een goede kwaliteit voor drinkwater, voedselvoorziening, natuur en industrie.

Verder is de Maas veiliger tegen hoogwater en is de ruimtelijke kwaliteit langs de Maas op diverse plekken verbeterd.

Om het bovenstaande te bereiken streven wij deze collegeperiode ten aanzien van Water de volgende doelstellingen na:

- in 2027 is er een duurzamer, robuuster en ecologisch gezonder watersysteem dat beter kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water en verbeterde kwaliteit;
- in 2027 is de Limburgse bodem verbeterd.

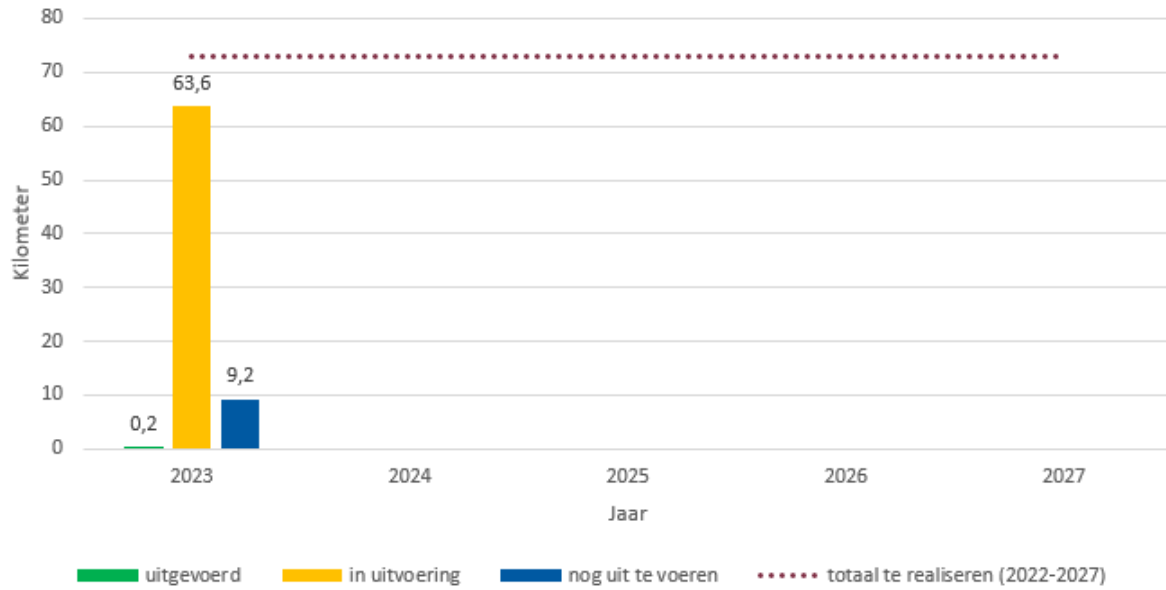
Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Indicatoren bij 'In 2027 is er een duurzamer, robuuster en ecologisch gezonder watersysteem dat beter kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water en verbeterde kwaliteit'

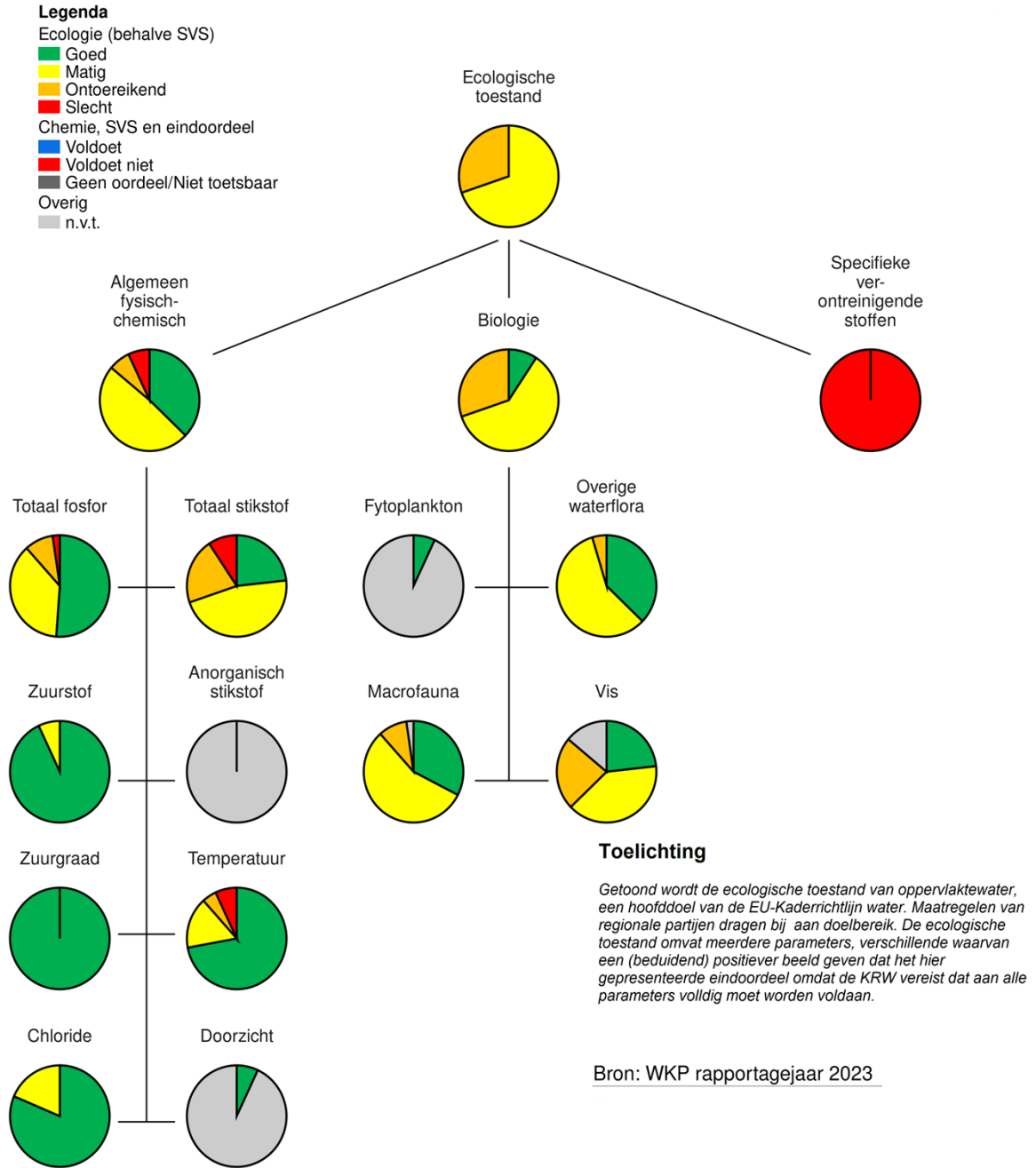
Indicator D_5a: Km beektrajecten of waterlichamen waar de ecologische doelen zijn behaald.
Bron: Data beleidscluster

Kilometer herstelde beek in het kader van de KRW

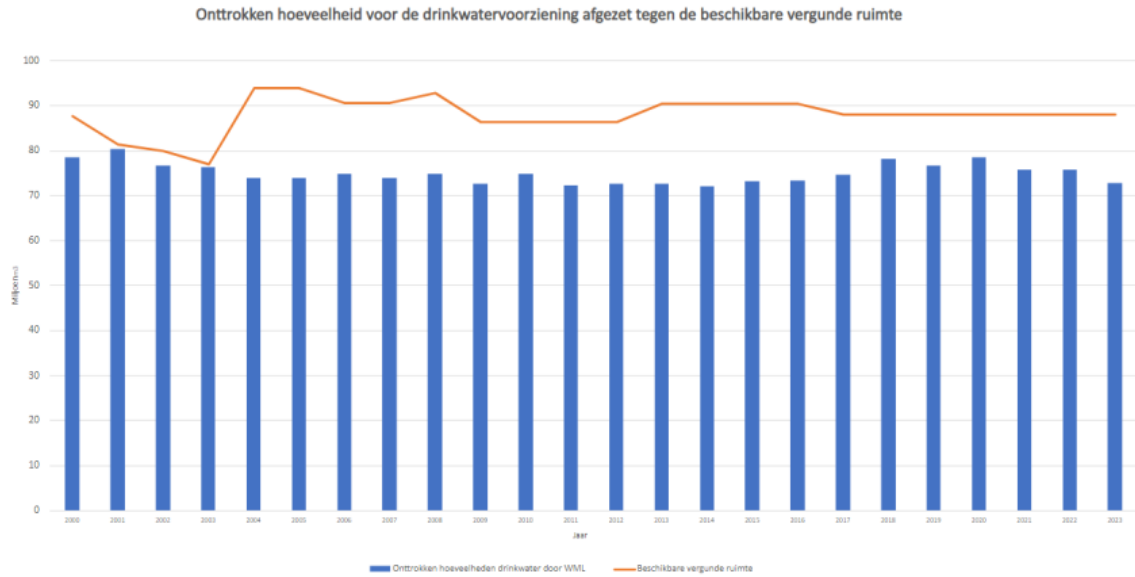
Indicator D_5d: Ecologische toestand van oppervlaktewater en grondwater (BBV).
Bron: KRW

KRW-oordeel rapportagejaar 2023 - voor alle KRW-waterlichamen van waterbeheerder Waterschap Limburg

Indicator D_5e: Onttrokken hoeveelheid voor de Drinkwatervoorziening afgezet tegen de beschikbare vergunde ruimte.

Bron: WML en data VTH

Indicatoren bij 'in 2027 is de Limburgse bodem verbeterd'

Indicator D_6a: Organisch stofgehalte meten: Mineral Associated Organic Matter (MAOM) in relatie tot Particulate Organic Matter (POM).

Bron: HAS

Organische stofgehalte meten: Mineral Associated Organic Matter (MAOM) in relatie tot Particulate Organic Matter (POM)

Bij deze indicator hoort de volgende nuancering bij die aangegeven is door Judith van de Mortel (Lector 'Bodem' aan de HAS). De nuancering luidt:

Op basis van de handelingen die plaatsvinden binnen een pilot (gericht op bodemvitalisering) kunnen we niet helemaal bepalen wat de geambieerde waarde moet zijn in 2027 vooral niet op organische stofgehalte (OS). Het zou zelfs kunnen zijn dat OS gehalten zakken en dat een beter OS stof beheer juist gaat resulteren in meer bodemleven activiteit en betere performance van de bodem. Het is dus vooral een integrale aanpak om na te gaan of OS verbetering heeft geleid tot een vitalere bodem.

Indicator D_6b: N30-60-90 metingen: Deze meting geeft informatie over de stikstofniveaus in je bodem op verschillende dieptes (0-30 cm, 30-60 cm en 60-90 cm).

Bron: HAS

N30-60-90 metingen

Bij deze indicator hoort de volgende nuancering bij die aangegeven is door Judith van de Mortel (Lector 'Bodem' aan de HAS).

De nuancering luidt:

Op basis van de handelingen die plaatsvinden binnen een pilot (gericht op bodemvitalisering) kunnen we niet helemaal bepalen wat de geambieerde waarde moet zijn in 2027 vooral niet op organische stofgehalte (OS). Het zou zelfs kunnen zijn dat OS gehalten zakken en dat een beter OS stof beheer juist gaat resulteren in meer bodemleven activiteit en betere performance van de bodem. Het is dus vooral een integrale aanpak om na te gaan of OS verbetering heeft geleid tot een vitalere bodem.

Indicator D_6c: Biologische activiteit meten a.d.h.v. phospholipid fatty acids (fosfolipidenvetzuren, PFLA).
Bron: HAS

Biologische activiteit meten a.d.h.v. phospholipid fatty acids (fosfolipidenvetzuren, PFLA)

Bij deze indicator hoort de volgende nuancering bij die aangegeven is door Judith van de Mortel (Lector 'Bodem' aan de HAS).

De nuancering luidt:

Op basis van de handelingen die plaatsvinden binnen een pilot (gericht op bodemvitalisering) kunnen we niet helemaal bepalen wat de geambieerde waarde moet zijn in 2027 vooral niet op organische stofgehalte (OS). Het zou zelfs kunnen zijn dat OS gehalten zakken en dat een beter OS stof beheer juist gaat resulteren in meer bodemleven activiteit en betere performance van de bodem. Het is dus vooral een integrale aanpak om na te gaan of OS verbetering heeft geleid tot een vitalere bodem.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.3.1. Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem

Omschrijving

Wij dragen zorg voor een meer klimaatbestendig watersysteem, dat kan omgaan met droogte en wateroverlast. Daarvoor geven wij samen met het Waterschap Limburg invulling en uitvoering aan het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027. In 2027 is er een duurzamer, robuuster en ecologisch gezonder watersysteem dat beter kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water en verbeterde waterkwaliteit. Met dit doel houden wij in de ruimtelijke inrichting zoveel mogelijk rekening.

Wij verbeteren de waterkwaliteit in onze beken en het grondwater om te voorzien in schoon en voldoende water voor natuur, landbouw, industrie en drinkwater, waarmee wij, binnen onze bevoegdheden, uitvoering geven aan de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). In Limburg worden maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren zoals de herinrichting van beken, het realiseren van vistrappen, verbetering van rioolwaterzuiveringsinstallaties en het verminderen van riooloverstorten voortgezet.

Wij hebben uitwerking gegeven aan het in het coalitieakkoord aangekondigde 'Aanvalsplan waterkwaliteit'. Dit hebben wij toegelicht aan de leden van de Statencommissie LEO en is onderdeel van het op 24 mei 2024 door Provinciale Staten vastgestelde Beleidskader 'Perspectief voor het landelijk gebied'. Het Aanvalsplan is sonderend besproken in de Statencommissie LEO van 7 juni 2024.

De Europese Kaderrichtlijn Water vraagt van ons om uiterlijk in 2027 maatregelen te nemen om aan de waterkwaliteitsdoelen van deze richtlijn te voldoen. Wij zien dat met de huidige inzet het overal bereiken van deze doelen niet zal gaan lukken. Daarom is in het coalitieakkoord een Aanvalsplan waterkwaliteit aangekondigd, zodat wij een maximale inzet leveren om het bereiken van deze doelen dichterbij te brengen. Het aanvalsplan richt zich op die onderdelen waar wij als Provincie het verschil kunnen maken of waar wij vanuit onze positie een relevante bijdrage kunnen leveren.

Wij zetten in het Aanvalsplan waterkwaliteit in op project- en procesondersteuning van gemeenten bij het tegengaan van riooloverstorten, ondersteuning van agrariërs in het toepassen van landbouwmethodes die tot minder uitspoeling leiden, het actualiseren van (lozings-)vergunningen van bedrijven, het afkoppelen van regenwater en het gebruik van het diepe grondwater van de Roerdalslenk. Na de (nationale) ex-ante evaluatie van de KRW zullen wij deze evaluatie gebruiken om het Aanvalsplan Waterkwaliteit waar nodig bij te stellen.

Daarnaast continueren wij de uitvoering van het Provinciaal waterprogramma 2022-2027:

Wij zorgen voor een goede en actuele bescherming van ons grondwater ten behoeve van het drinkwater en het industriewater voor menselijke consumptie (conserven, frisdrank, bier). Wij werken aan betere bescherming van het grondwater voor drinkwater en via verschillende programma's, waaronder het Limburgs programma Landelijk gebied (zie product 1.1.2), aan het verbeteren van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit, met name gericht op nutriënten en bestrijdingsmiddelen.

Wij zetten in op goede hydrologische omstandigheden voor onze Natura2000 gebieden die kwetsbaar zijn voor verdroging. Wij voeren onderzoeken uit om maatregelen in beeld te brengen en ondersteunen het nemen van maatregelen om droogte tegen te gaan.

Wij komen de gemaakte afspraken van de Intentieovereenkomst Voldoende Zoetwater, gesloten op 17 november 2022 tijdens de Bestuurlijke klimaatadaptatietafel Limburg, na. Wij voeren een onderzoek uit naar de aanpak van droogte, om zicht te krijgen op de mogelijkheden om waterverbruik te besparen en om het water dat in natte periodes valt, vast te houden voor droge periodes. Zo zorgen wij dat zoveel mogelijk water beschikbaar blijft voor landbouw, industrie, natuur en de drinkwatervoorziening en leveren al deze sectoren een bijdrage aan de aanpak van de droogte. Wij streven er naar om met betrokken partijen een convenant af te sluiten.

Wij willen een goede en actuele bescherming van onze inwoners tegen wateroverlast en overstroming. Wij participeren in het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) om de waterveiligheid voor de Limburgers te verbeteren. Maatregelen ter bevordering van de waterkwaliteit worden in balans gebracht met maatregelen ter beheersing van de waterkwantiteit. Wij maken met onze partners in de Euregio afspraken over inrichting en beheer van het watersysteem.

Rol Provincie: toetser, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, partner, bevoegd gezag

Kwaliteit

Limburg beschikt over een natuurlijk, veerkrachtig en gezond watersysteem. De beken zijn schoon, lopen meanderend door het landschap, zijn ecologisch gezond en passeerbaar voor vissen. De beken kunnen omgaan met langere perioden van droogte en sterke neerslag. Er is weinig wateroverlast vanuit de beken en ze vallen zo weinig mogelijk droog. De natuur en de landbouwgebieden hebben een aanvaardbare last van droogte en er is voldoende grondwater van een goede kwaliteit voor drinkwater, voedselvoorziening, natuur en industrie.

In 2024 zijn we gestart met de pilot 1000 woningscans, waarbij wateradviesteams inwoners ondersteunen bij het voorkomen van wateroverlast in de woning. We hebben het werkgebiedsplan voor Maastricht-Heuvelland vastgesteld waarin de stroomgebiedsaanpak voor de Geul is opgenomen. In dit gebied zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd naar concrete maatregelen die de wateroverlast moeten beperken. We starten een subsidieregeling op voor korte termijn maatregelen voor de waterveiligheid.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

In 2024 ondersteunt de Provincie Limburg via eigen middelen en subsidie van het (Rijks) Deltafonds Hoge Zandgronden (DHZ) zowel individuele projecten als gebiedsgerichte uitwerking, waarbij droogte in samenhang met andere doelen wordt aangepakt. De verwachting is dat einde 2024 voor ca 65% van het budget aanvragen zullen worden gedaan.

In 2024 wordt het waterveiliger maken van ons regionaal watersysteem in Limburg voortgezet via het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL). De Provincie participeert samen met het Waterschap Limburg en de Limburgse gemeenten in dit programma.

Eind 2024/begin 2025 verwachten wij aanvragen van de Limburgse (gemeentelijke) waterregio's voor ondersteuning bij het uitvoeren van klimaatadaptieve maatregelen of bij het stimuleren van beter watergebruik en klimaatadaptatie, vooral in het stedelijk gebied.

In 2024 zijn wij gestart met de uitvoering van het aanvalsplan waterkwaliteit. De middelen daarvoor zijn in de voorjaarsnota voorzien. Wij starten in 2024 de project- en procesondersteuning van gemeenten op om riooloverstorten tegen te gaan en ondersteunen agrariërs in het toepassen van landbouwmethodes die tot minder uitspoeling leiden.

In 2024 hebben wij de eerste tweejaarlijkse voortgangsrapportage van ons provinciaal waterprogramma naar Provinciale Staten gestuurd.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem wordt de begroting via deze najaarsnota als volgt bijgesteld.

Binnen product 131 hebben verschuivingen plaatsgevonden van voordelige resultaten op diverse posten naar het budget voor Duurzaam Schoon Drinkwater (DSG). De rijksfinanciering blijft nog uit. Om de lopende monitoring voort te zetten worden tijdelijk eigen middelen ingezet. Totaal € 0,66 mln.

De lasten worden verlaagd met € 30 mln.

- fasering van de bij de voorjaarsnota geraamde middelen voor de subsidieregeling DHZ, € 19,90 mln. Op dit moment is nog geen aanvraag ontvangen. De afwikkeling van de mogelijk nog te ontvangen subsidieaanvragen wordt niet meer in 2024 verwacht. Mochten er alsnog aanvragen binnen komen voor 2024, dan worden deze financieel ook in 2024 afgewikkeld. Het grootste deel van de dekking komt uit de SPUK E87 Deltaplan Hoge Zandgronden;
- fasering van de restantmiddelen van het Waterprogramma 2022-2027, € 0,15 mln. Er worden in 2024 geen uitgaven meer verwacht;
- fasering van de middelen voor de subsidie aan de 4 pijlers voor klimaatadaptatie worden niet meer in 2024 uitgegeven, € 0,85 mln.;
- fasering van de bij de voorjaarsnota geraamde middelen voor Risk factory worden over 4 begrotingsjaren gefaseerd, € 0,75 mln.;
- fasering SPUK E102 Beekdalen zijrivieren Maas, € 8,28 mln.
- het budget van € 0,10 mln. voor grondwaterbeheer algemeen wordt in 2024 niet meer uitgegeven en toegevoegd aan de reserve grondwaterbeheer algemeen.

SPUK middelen worden budgettair neutraal (zowel voor de last, als voor de baat), opgenomen in de begroting.

De baten worden verlaagd met € 23,63 mln.

- fasering dekking SPUK E87 Deltaplan Hoge Zandgronden, € 15,35 mln.;
- fasering dekking SPUK E102 Beekdalen zijrivieren Maas, € 8,28 mln.

Toevoeging reserve € 0,1 mln.

- aan de reserve grondwater wordt € 0,1 mln. toegevoegd vanuit het budget grondwaterbeheer.

Geld (indicator)

Samenvatting

Wij werken in 2024, in lijn met de doelstelling uit het provinciaal waterprogramma, aan een duurzamer, robuuster en ecologisch gezonder watersysteem dat beter kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water en verbeterde waterkwaliteit. Wij geven uitvoering aan het Aanvalsplan waterkwaliteit om doelen van de Kaderrichtlijn Water dichterbij te brengen. Wij werken toe naar een 'Convenant voldoende zoetwater' waarin wij met alle betrokken partijen maatregelen afspreken om de beschikbaarheid van water te verbeteren. Wij werken aan een betere bescherming van de bronnen voor ons drinkwater. Samen met onze partners in het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg werken wij aan maatregelen om de Limburgers beter voor te bereiden op- en te beschermen tegen wateroverlast en overstromingen. Voor onze grondwaterafhankelijke Natura2000 gebieden onderzoeken wij welke maatregelen genomen kunnen worden om de hydrologische situatie te verbeteren. Wij bekijken samen met de Limburgse partijen hoe wij water en bodem meer sturend kunnen maken in de ruimtelijke inrichting.

1.3.2. Waterveiligheid Maas

Omschrijving

Het beleid van de Provincie Limburg voor waterveiligheid langs de Maas is neergelegd in de Provinciale Omgevingsvisie en de uitwerking hiervan in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027. De Provincie acteert hierin als middenbestuur en gebiedsregisseur. Veel van de verantwoordelijkheden inzake het waterveiligheidsbeleid liggen niet bij de Provincie, maar bij het Waterschap en het Rijk.

In 2024 hebben wij verder bijgedragen aan de hoogwaterprojecten waar de Provincie Limburg aan deelneemt, zoals verschillende dijkverbeteringsprojecten met een brede gebiedsontwikkeling (zoals o.a. Lob van Gennep, Arcen, Well, Thorn-Wessem) en de MIRT-verkenningen Vierwaarden en Zuidelijk Maasdal.

Kwaliteit

Wij werken als partner door aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van de diverse hoogwaterprojecten, waar vaak een complexe opgave voor waterveiligheid integraal wordt opgepakt met gebiedsontwikkeling. Deze complexiteit van de opgaven, de vele belangen die er spelen en de brede publieksparticipatie leiden ertoe dat de planning continu onder druk staat.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De afgelopen jaren is in een aantal hoogwaterprojecten met een bredere gebiedsontwikkeling de nodige voortgang geboekt. Dit is gelukt ondanks de veelheid en complexiteit van de opgaven, alle belangen van verschillende partners die een rol spelen en de brede publieksparticipatie die hierbij wordt opgepakt. Deze voortgang is nodig om uiteindelijk te komen tot een hoogwaterveilige Maasvallei, die ook een hoog niveau kent qua ruimtelijke kwaliteit. De complexiteit van de hoogwaterprojecten leidt ertoe dat niet altijd de voortgang kan worden geboekt die wenselijk is.

In 2024 zijn verschillende projecten een stap verder gebracht en zijn daarin de benodigde besluiten genomen. Een aantal projecten hebben - vanwege hun complexiteit, belangen en publieksbetrokkenheid - niet alle doelen gehaald die oorspronkelijk waren gesteld.

Voor het project Ruimte voor de Maas bij Oeffelt is medio 2024 een belangrijk besluit (over de financiën) genomen, zodat de planuitwerking kan worden afgerond en de uitvoering kan worden voorbereid.

Voor het project Baarlo - Hout-Blerick is de nodige voortgang geboekt en wordt nagedacht over de invulling van de ruimtelijke kwaliteit, waarvoor wij een financiële bijdrage beschikbaar stellen.

Voor het project Verlaging dam Lateraalkanaal is het gesprek gaande over de concrete invulling van deze ingreep en de wijze waarop dit concreet verwerkt wordt in een adequate financiële afspraak tussen Provincie Limburg en de gemeente Roermond (trekker van dit project).

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product Waterveiligheid Maas wordt de begroting via deze najaarsnota als volgt bijgesteld:

De lasten worden verlaagd met € 2,43 mln.:

- fasering Koploper Oeffelt (MIRT), € 0,45 mln.;
- fasering Dam lateraal kanaal, € 1,50 mln.;
- fasering Systeemmaatregel Baarlo, € 1,00 mln.;
- raming lasten Jachthaven Venlo, € 0,12 mln. vanuit 2025 t.b.v. afroep middelen in 2024;
- raming lasten Verkenningkosten Vierwaarden, € 0,40 mln. vanuit 2025 t.b.v. afroep middelen in 2024.

Doordat de begrotingsraming van een drie tal meerjarige projecten in één begrotingsjaar geraamd is kan een klein oponthoud in de planning (complexiteit en vele belangen) ervoor zorgen dat budgetten door moeten schuiven naar het volgende begrotingsjaar. Dit wil niet zeggen dat geen vooruitgang wordt geboekt binnen het project.

Geld (indicator)

Samenvatting

De Provincie Limburg draagt bij aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit door te participeren in diverse hoogwaterprojecten in, op en langs de Maas, waar naast waterveiligheid ook een bredere gebiedsontwikkeling aan de orde is. Ondanks de geboekte voortgang in een aantal projecten in 2024 is er ook sprake van vertraging in de planuitwerking van een aantal projecten. Dit leidt ertoe dat wij de financiële middelen voor Ruimte voor de Maas bij Oeffelt, Baarlo – Hout-Blerick en Verlaging dam Lateraalkanaal overboeken naar 2025.

1.3.3. Bodemvitalisering

Omschrijving

In het provinciaal coalitieakkoord is onder meer een ambitie opgenomen gericht op vitalisering van de Limburgse bodem. Deze ambitie is vertaald in de navolgende speerpunten:

- door het organisch stofgehalte in de bodem te vergroten zorgen wij voor een groter watervasthoudend vermogen van de Limburgse bodem;
- als Provincie Limburg onderzoeken wij samen met gemeenten hoe wij kringlopen (bijvoorbeeld het hergebruiken van gft-afval) kunnen sluiten om zo het organisch stofgehalte in de Limburgse bodem te vergroten.

Op basis van deze ambitie en speerpunten is in nauwe samenwerking met de Limburgse gemeenten, het Waterschap Limburg en de HAS green academy in Venlo gewerkt aan een plan Bodemvitalisering Limburg (programma BVL). De onderliggende doelstelling is om in 2027 een beter inzicht in de kwaliteit van de Limburgse bodem te hebben en (via pilotprojecten) te komen tot verhoging van het organisch stofgehalte in de bodem en tot vergroting van kennis over te nemen maatregelen. Het plan bevat drie sporen waarlangs het verbeteren van de bodemvitaliteit invulling krijgt:

1. meten = weten, gericht op het zo precies mogelijk verkrijgen van inzicht in de staat van de Limburgse bodem en de beschikbare groene grondstofstromen;
2. pilot projecten, gericht op het in de praktijk beproeven van locatiegerichte maatregelen voor verbetering van de bodemvitaliteit (door middel van organisch stofbeheer);
3. kennisinfrastructuur, gericht op het komen tot een adequate en toegankelijke vorm van deling en borging van kennis en ervaring betreffende bodemvitaliteit en -vitalisering.

Kwaliteit

Resultaat spoor 1: een scherper zicht op en inzicht in het speelveld, hetgeen het mogelijk maakt om zo precies mogelijk te acteren;

Resultaat spoor 2: het opdoen van ervaring en daarmee verkrijgen van (randvoorwaardelijk) inzicht op basis waarvan tot een doelgerichte inzet van instrumenten en middelen kan worden gekomen;

Resultaat spoor 3: een adequate en toegankelijke vorm van deling en borging van kennis en ervaring betreffende bodemvitaliteit en -vitalisering.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Werken aan een betekenisvolle vitalisering van de bodem is een proces van lange adem. Een proces dat vraagt om een bestuursperiode overstijgende aandacht. De uitvoering van het plan kent een cyclisch karakter. Een 0-meting (2025) brengt de precieze staat van de bodem en de kwantiteit, kwaliteit en gebruikswaarde van de groene grondstofstromen in beeld. Op basis van deze 0-meting wordt een advies gegeven over te nemen maatregelen voor de vitalisering van de bodem. Dit advies vormt de grondslag voor de feitelijke interventie. Na deze interventie vindt een 1-meting / 0-meting plaats aan de hand waarvan het resultaat van de genomen maatregelen wordt gemeten, een hernieuwd advies wordt gegeven en een hernieuwde interventie plaatsvindt. In de periode tot voorjaar 2027 wordt deze cyclus per project drie maal herhaald.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product bodemvitalisering wordt de begroting via deze najaarsnota als volgt bijgesteld:

De lasten worden verhoogd met € 0,15 mln. i.v.m. de meerjarige subsidiebeschikking aan de HAS green academy voor de operationalisering van het plan van aanpak bodemvitalisering en de inhuur van een projectcoördinator. De dekking vindt plaats uit de Programmareserve water en bodem.

Geld (indicator)

Samenvatting

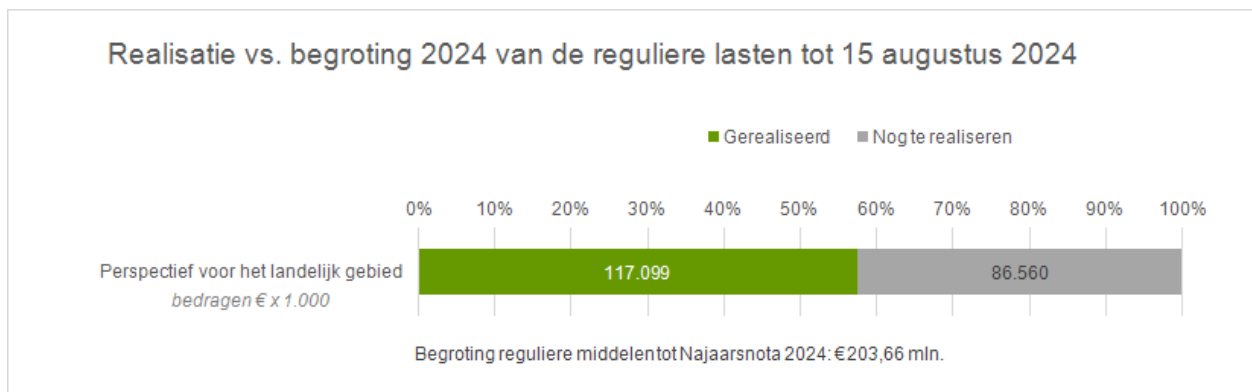
De uitwerking van het plan Bodemvitalisering Limburg is gestart. De projectcoördinator kan geworven worden.

Uitvoering begroting 2024: budgetrealisatie

De lasten van de gewijzigde begroting 2024 voor dit programma tot aan de najaarsnota bedragen € 211,28 mln., bestaande uit € 203,66 mln. reguliere middelen, € 7,31 mln. personeelskosten en € 0,31 mln. kapitaallasten.

In onderstaande grafiek presenteren wij alleen de reguliere middelen vanwege de beïnvloedbaarheid van deze posten. Het betreft de bestedingen en juridische verplichtingen tot 15 augustus (gerealiseerd) en de op dat moment resterende vrije ruimte binnen de vastgestelde budgetten. Onder deze vastgelegde verplichtingen vallen ook de meerjarige projectsubsidies voor de terreinbeherende organisaties. Op dit moment is niet in te schatten welk deel van de verplichtingen door de TBO's (taakbeherende organisaties) zijn uitgegeven omdat wij nog niet beschikken over recente liquiditeitsbegrotingen. Dekking van deze uitgaven vindt plaats vanuit de SPUK Natuur (nr. L16.-fase 1). De looptijd van deze SPUK is verlengd.

Onze voortgangsanalyse geeft aan dat het nodig is om de begroting bij te stellen. Wij faseren € 63,38 mln. van 2024 naar 2025 en verder. Deze faseringen zijn toegelicht bij de beleidsproducten.

De financiële doorlichting en de voorstellen leiden tot een aanpassing van de hier opvolgende 3e W-vraag: Wat mag het kosten?

Wat mag het kosten?

In deze Najaarsnota 2024 wordt de begroting van het programma Perspectief voor het landelijk gebied bijgesteld op basis van de inhoudelijke en financiële voortgang, zoals beschreven in de beleidsproducten en voortgangsinformatie.

De volgende voorstellen zijn opgenomen:

Aanvullend reguliere middelen ad € 1,48 mln. bestaande uit:

- budget voor de uitvoering van het Plan bodemvitalisering ad € 0,15 mln. Deze wordt gedekt uit de programmareserve bodem en ondergrond;
- € 1,06 mln. aanvullende middelen voor de uitvoering van het natuurprogramma 2024 (deels gedekt uit de post onvoorzien, deels resultaat voorgaande dienstjaren)
- aanvullende bijdrage van € 0,27 mln. ten behoeve van Ruimte voor de Maas Oeffelt (indien ook partners aan randvoorwaarden voldoen) ten laste van de post onvoorzien.

Ook zetten wij voor € 3,85 mln. aan specifieke uitkeringen in. Daarnaast wordt voor een bedrag van € 63,77 mln. de fasering van de uitgaven aangepast. De overige lastenstijgingen hebben vooral betrekking op verschuivingen binnen de personele begroting.

Per saldo dalen de lasten met € 55,15 mln. en stijgen de stortingen in de reserves met € 2,48 mln. Het gevolg van deze wijzigingen is dat het begrote uitgavenvolume van de begroting (lasten en stortingen in de reserves) van dit programma daalt van € 217,78 mln. naar € 165,11 mln.

Voor nadere details verwijzen wij naar de toelichtingen op product-niveau bij 'Wat gaan we daarvoor doen?', onderdeel Geld.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
1 Perspectief voor het landelijk gebied			
1.1 Natuur en landschap			
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna			
60470 Exploitatiesubsidie St Het Limburgs Landschap	1.083	0	1.083
60471 Expl subs Natuur en Milieufederatie Limburg	452	0	452
60472 Exploitatiesubsidie IVN	274	0	274
60473 Expl subs Natuurhistorisch Genootschap	116	0	116
60522 Doorberekende personeelskosten	0	2.943	2.943
67630 Rente en aflossing convenantlening	0	378	378
67995 Bijdr proj Ontwikkelopg Natuur onvoorz	-413	0	-413
68167 NL RVO aflossing Groenfonds 30 jarig	2.401	0	2.401
68169 Natuur en landschap SNL monitoring beheer	189	0	189
68170 Natuur en landschap organisatiekosten	2.423	0	2.423
68172 N2000 onderzoeken	764	0	764
68173 N2000 organisatie	803	0	803
68174 Wet Natuurbescherming	1.593	730	2.323
68180 Uitvoeringskosten POP3 uitloop	819	0	819
68181 Natuur en landschap ANLB GLBNSP	3.450	0	3.450
68194 N2000 overige	26	0	26
68573 Doorberekende personeelskosten	1.948	0	1.948
68574 Doorberekende personeelskosten	292	0	292
68673 Actieve soortenbescherming	1.050	-128	922
68675 Aanpak invasieve exoten	315	0	315
68780 Natuurgebiedenbeheer SVNL	9.555	0	9.555
68914 Subsidie vervoer opvang gewonde wilde dieren	0	125	125
69023 Subsidieplafond soorten	449	0	449
69389 Achtervang budgetschuif POP3	0	0	0
69440 Gebiedsontwikkeling Maasheggen	375	0	375
69469 Subsidieregeling invasieve exoten	285	-117	169
69590 Passieve soortenbescherming	35	0	35
69591 Faunaschade en schadepreventie	0	0	0
69611 L16 SPUK Natuur boscompensatie	1.815	-1.715	100
69700 Natuur inclusief naisoleren	630	-610	20
69707 Nadere subsidieregels preventie faunaschade	273	0	273
69724 Natuur en Landschap Beheer OoijenWanssum	169	0	169
69851 Faunabeheereenheid	378	0	378
69859 SPUK L29 Monitoring	128	0	128
69938 Natuurbeheer eigen gronden	250	0	250

Najaarsnota 2024

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	31.928	1.607	33.535
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied			
68112 Bijdrage ontwikkelopgave Natuur	6.910	0	6.910
68171 N2000 subsidiebeschikkingen	25.043	-618	24.425
68193 N2000 monitoring	10	0	10
68924 N2000 beheerplannen uitvoering maatregelen	13.206	-11.382	1.824
69065 L7 SPUK Propositie Heuvelland	6.750	-5.890	860
69180 Werkbudget stikstofreductie natuurverbeterin	24	0	24
69463 L16 SPUK Natuur subsidieregeling	31.230	3.310	34.540
69467 L16 SPUK Natuur onderzoeksprogr	2.748	-751	1.996
69612 L16 SPUK Natuur uitv overig kostprijsverh	8.588	0	8.588
69664 L8 SPUK MGA1 Vergoeding productierechten	1.477	-134	1.342
69689 Doorberekende personeelskosten	2.352	0	2.352
69694 L34 SPUK RPML proceskosten 2024	0	2.633	2.633
69712 L25 SPUK Versnelling transitie land gebied	12.242	-8.900	3.343
69830 L8 MGA1 koopsom opstallen vrijgesteld	9.623	634	10.257
69832 L8 MGA1 vergoeding sloopkosten belast	2.461	-301	2.160
69852 L8 MGA1 vergoeding zonnepanelen belast	370	146	516
69895 L32 Regeling uitvoering aanpak Piekbelasting	450	0	450
69961 Cofin GLBNSP samenw integr gebiedsontwikk	46	-46	0
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	123.530	-21.299	102.231
1.1.3 Landschap			
60518 All4Biodiversity EU Life	0	40	40
68127 Maasgaard	1.076	0	1.076
68166 POP3 Leader subsidies	11	0	11
68586 Leasetermijnen wagenpark PLA	6	0	6
68596 Brandstof wagenpark PLA	2	0	2
68676 Grensparken	220	0	220
68856 Bijdr proj Ontwikkelopg Natuur onvoorz	-11	0	-11
69197 Nota Landschap verbindt Limburg	300	-68	232
69269 POP3 Leader organisatiekosten	0	0	0
69648 Subsidieregeling landschapselementen	1.468	-1.468	0
69649 L25 SPUK Quick wins bv voedselbossen	761	-685	77
69690 Doorberekende personeelskosten	877	0	877
69782 Landschapsbeheer	1.000	0	1.000
69849 Cofin GLBNSP LEADER Weeterland en ZLimburg	925	-925	0
Totaal 1.1.3 Landschap	6.633	-3.105	3.528
Totaal 1.1 Natuur en landschap	162.091	-22.797	139.294
1.2 Land- en tuinbouw			

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
1.2.1 Land- en tuinbouw			
68007 Doorberekende personeelskosten	31	-31	0
69226 LLA1a Missiegedreven innoveren Sector	0	0	0
69230 LLA4 Grensoverschrijdend verbinden	0	0	0
69658 Uitvoeringskosten GLBNSP	0	0	0
Totaal 1.2.1 Land- en tuinbouw	31	-31	0
Totaal 1.2 Land- en tuinbouw	31	-31	0
1.3 Water			
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem			
60507 Duurzaam Schoon Grondwater 2024	0	664	664
63422 Meetnetten grondwaterkwaliteit	52	0	52
64081 Oppervlaktewater algemeen	285	0	285
65689 Grondwaterbeheer algemeen	637	-166	470
66046 Grondwatermonitoring	541	0	541
67990 Deltafonds Limburg	649	-195	454
67991 POP3water	0	-108	-108
68060 Doorberekende personeelskosten	572	0	572
68571 Doorberekende personeelskosten oppervlaktew	195	0	195
68572 Doorberekende personeelskosten grondwater	390	0	390
68927 Leasetermijnen wagenpark Water	26	-1	25
68928 Brandstof wagenpark Water	7	1	8
68948 DU Grondwaterbeschermingsgebieden	297	-297	0
69288 Waterprogramma 20222027	225	-151	74
69642 Fysieke invest POP3 integraal water par 2a	0	-1	-1
69739 Klimaatadaptatie	851	-851	0
69856 E87 SPUK Subsidie Deltaplan Hoge Zandgronden	19.904	-19.904	0
69864 SPUK E102 Beekdalen zijrivieren Maas	12.729	-8.280	4.449
69866 L31 Duurzaam Schoon Grondwater	800	0	800
69949 Aanvalsplan waterkwaliteit	400	0	400
69999 Subsidie riskfactory	1.000	-750	250
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	39.559	-30.039	9.520
1.3.2 Waterveiligheid Maas			
65052 Procesmiddelen Maasdal	125	0	125
67349 MP Voorfinanciering hoogwatermaatregelen	1.500	-1.500	0
67946 Kapitaallasten	307	0	307
68041 Doorberekende personeelskosten	653	0	653
68907 Koploper Oeffelt MIRT	450	-450	0
69359 Systeemmaatregel Well	4.000	0	4.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69361 Systeemmaatregel Baarlo	1.000	-1.000	0
69617 Procesmiddelen verkenningfase WRL	365	0	365
69663 Systeemmaatregel ThornWessem	500	0	500
69840 Jachthaven Venlo	124	124	248
69957 Verkenningkosten Vierwaarden	396	396	791
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	9.420	-2.430	6.990
1.3.3 Bodemvitalisering			
69953 Bodemvitaliteit	175	150	325
Totaal 1.3.3 Bodemvitalisering	175	150	325
Totaal 1.3 Water	49.154	-32.320	16.834
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	211.276	-55.147	156.128
Totaal Lasten	211.276	-55.147	156.128
Baten			
1 Perspectief voor het landelijk gebied			
1.1 Natuur en landschap			
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna			
69611 L16 SPUK Natuur boscompensatie	1.815	-1.715	100
69859 SPUK L29 Monitoring	128	0	128
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	1.943	-1.715	228
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied			
60534 Provinciefonds Uitvoering Lbv en Lbvplus	0	15	15
69065 L7 SPUK Propositie Heuvelland	3.932	-3.431	501
69463 L16 SPUK Natuur subsidieregeling	31.230	3.310	34.540
69467 L16 SPUK Natuur onderzoeksprogr	2.748	-751	1.996
69612 L16 SPUK Natuur uitv overig kostprijsverh	8.588	0	8.588
69664 L8 SPUK MGA1 Vergoeding productierechten	1.477	-134	1.342
69694 L34 SPUK RPML proceskosten 2024	0	2.633	2.633
69712 L25 SPUK Versnelling transitie land gebied	12.242	-8.900	3.343
69830 L8 MGA1 koopsom opstallen vrijgesteld	9.623	634	10.257
69832 L8 MGA1 vergoeding sloopkosten belast	2.461	-301	2.160
69852 L8 MGA1 vergoeding zonnepanelen belast	370	146	516
69895 L32 Regeling uitvoering aanpak Piekbelasting	450	0	450
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	73.122	-6.780	66.343
1.1.3 Landschap			
60518 All4Biodiversity EU Life	0	40	40
69649 L25 SPUK Quick wins bv voedselbossen	511	-567	-56
Totaal 1.1.3 Landschap	511	-527	-16
Totaal 1.1 Natuur en landschap	75.576	-9.021	66.555
1.3 Water			

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem			
63172 Opbrengst grondwaterheffing	1.104	0	1.104
69856 E87 SPUK Subsidie Deltaplan Hoge Zandgronden	15.348	-15.348	0
69864 SPUK E102 Beekdalen zijrivieren Maas	12.729	-8.280	4.449
69866 L31 Duurzaam Schoon Grondwater	800	0	800
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	29.981	-23.628	6.353
Totaal 1.3 Water	29.981	-23.628	6.353
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	105.557	-32.649	72.908
Totaal Baten	105.557	-32.649	72.908
Saldo van baten en lasten	-105.718	22.498	-83.220
Stortingen			
1 Perspectief voor het landelijk gebied			
1.1 Natuur en landschap			
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna			
60554 Toevoeging reserve DU OoijenWanssum	0	0	0
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	0	0	0
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied			
60552 Toevoeging reserve N2000	0	2.380	2.380
69770 Toevoeging PR Landbouw	0	0	0
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	0	2.380	2.380
Totaal 1.1 Natuur en landschap	0	2.380	2.380
1.3 Water			
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem			
60721 Toevoeging aan reserve Grondwaterbeheer	0	100	100
69771 Toevoeging PR water en bodem	4.000	0	4.000
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	4.000	100	4.100
1.3.2 Waterveiligheid Maas			
69958 Toevoeging reserve waterveiligheid Limburg	2.500	0	2.500
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	2.500	0	2.500
Totaal 1.3 Water	6.500	100	6.600
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	6.500	2.480	8.980
Totaal Stortingen	6.500	2.480	8.980
Onttrekkingen			
1 Perspectief voor het landelijk gebied			
1.1 Natuur en landschap			
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna			
67548 Aanwending reserve Natuur	4.757	0	4.757

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69706 Aanwending reserve DU OoijenWanssum	161	0	161
Totaal 1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	4.918	0	4.918
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied			
69520 Aanwending reserve N2000	25.043	2.380	27.423
69541 Aanwending reserve DU bodemsanering	24	0	24
Totaal 1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	25.066	2.380	27.446
1.1.3 Landschap			
67551 Aanwending reserve N2000	2.380	-2.380	0
Totaal 1.1.3 Landschap	2.380	-2.380	0
Totaal 1.1 Natuur en landschap	32.364	0	32.364
1.3 Water			
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem			
60500 Aanwending reserve Waterveiligheid Limburg	1.000	0	1.000
69948 Aanwending PR water en bodem	400	0	400
Totaal 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	1.400	0	1.400
1.3.2 Waterveiligheid Maas			
69932 Aanwending algemene reserve vrije deel	2.500	0	2.500
69959 Aanwending reserve waterveiligheid Limburg	520	520	1.039
Totaal 1.3.2 Waterveiligheid Maas	3.020	520	3.539
1.3.3 Bodemvitalisering			
69954 Aanwending PR water en bodem	175	150	325
Totaal 1.3.3 Bodemvitalisering	175	150	325
Totaal 1.3 Water	4.595	670	5.264
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	36.959	670	37.628
Totaal Onttrekkingen	36.959	670	37.628
Saldo mutatie reserves	30.459	-1.811	28.648
Resultaat	-75.260	20.688	-54.572

2. Samen leven en bestaanszekerheid

Ons beleidskader

Het Beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid 2024-2027 is op 5 april 2024 door Provinciale Staten vastgesteld. Middels dit kader wordt uitvoering gegeven aan de doelen en ambities die beschreven staan in hoofdstuk 3 Samen leven en bestaanszekerheid van het coalitieakkoord 2023-2027 'Elke Limburger telt!'.

Van beleidskader naar uitvoering

Diverse subsidieregelingen zijn opgesteld om de hoofddoelen van het beleidskader te realiseren. Er is een nieuwe subsidieregeling voor de brede sociale basisinfrastructuur voor 2025 en verder opgesteld. Daarin worden de provinciale maatschappelijke organisaties en sporttakplatforms van financiële slagkracht voorzien om te komen tot voorstellen die diep in de Limburgse samenleving effect hebben. Er is een nieuwe subsidieregeling voor participatie en inclusie opgesteld en de programma's voor NEET- en VSV-jongeren, Nu niet zwanger, Voorzorg, Jeugdfonds etc. boeken reeds de gewenste resultaten. De uitwerking van het beleidskader in de actieplannen voor vrijwilligers, laaggeletterdheid en armoede volgen nog dit jaar. En samen met gemeenten leidt de wijkgerichte aanpak tot een aantal eerste intentieovereenkomsten nog dit jaar. Ook voor de dorpenaanpak wordt er nauw samengewerkt met de regelingen die in het kader van het Leefbaarheidsfonds worden ontwikkeld. Tot slot is de nieuwe regeling voor topsportevenementen opengesteld in juni 2024, 2 events: Amstel Gold Race en Tour de France Femmes.

Onze uitvoering ligt op koers. Onze kwaliteits- en tijdsindicatoren staan op groen. Wel sturen wij de begroting bij in dit programma door een aantal budgetten te faseren in het kader van een realistische begroting.

Wat willen we bereiken?

2.1. Sociale agenda

Ten aanzien van de Sociale agenda streven we deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- in 2027 zijn er minder laaggeletterden, laagdigivaardigen en mensen in armoede dan in 2023;
- in 2027 participeren er meer jongeren op de arbeidsmarkt dan in 2023;
- in 2027 zijn er meer jongeren die voldoende bewegen en gezond eten dan in 2023;
- in 2027 zijn er relatief meer bewust gekozen zwangerschappen dan in 2023;
- in 2027 worden kinderen uit een kwetsbare thuissituatie eerder herkend, erkend en ondersteund door hun netwerk;
- in 2027 voelen bewoners in geselecteerde wijken/buurtten zich meer thuis dan in 2023;
- in 2027 is er in de geselecteerde wijken/buurtten meer buurtcontact dan in 2023;
- in 2027 zijn er meer vrijwilligers- en bewoners-initiatieven dan in 2023.

Wat merkt de Limburger ervan?

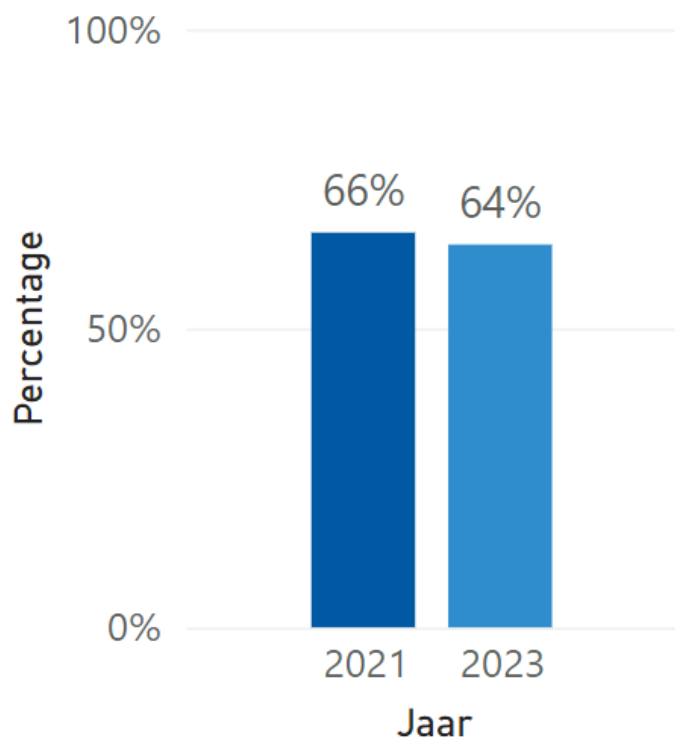
Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Indicator bij 'in 2027 voelen bewoners in geselecteerde wijken/buurtten zich meer thuis dan in 2023'

Indicator D_12a: Percentage Limburgers die het (helemaal) eens is met de stelling: 'Ik voel mij thuis bij mensen in deze buurt'.

Bron: CBS veiligheidsmonitor

Percentage Limburgers die het (helemaal) eens is met de stelling: "Ik voel mij thuis bij mensen in deze buurt"

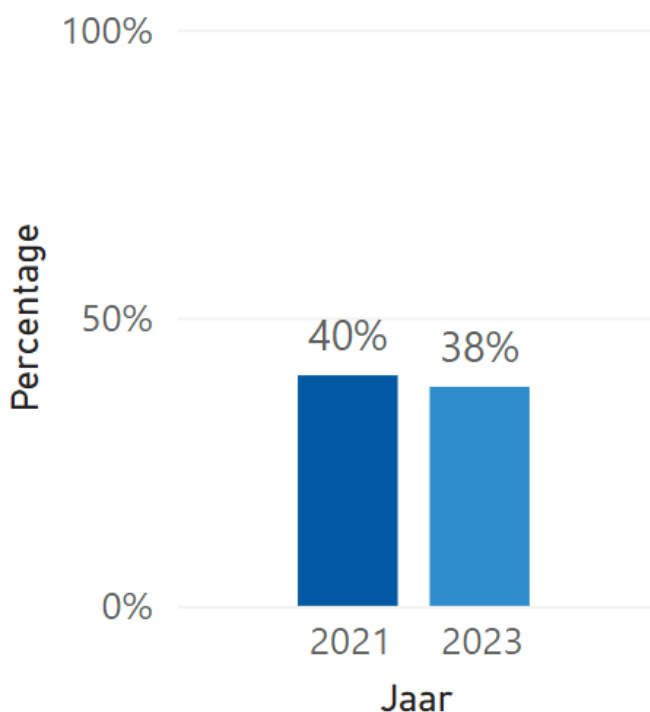

Indicator bij 'in 2027 is er in de geselecteerde wijken/buurtten meer buurtcontact dan in 2023'

Indicator D_13a: Percentage Limburgers die het (helemaal) eens is met de stelling: "Ik heb veel contact met andere buurtbewoners".

Bron: CBS veiligheidsmonitor

Percentage Limburgers die het (helemaal) eens is met de stelling: "Ik heb veel contact met andere buurtbewoners"

Wat gaan we daarvoor doen?

2.1.1. Sociale Agenda

Omschrijving

In Limburg moet iedereen mee kunnen (blijven) doen: praktisch en theoretisch geschoold, jong en oud, met en zonder migratieachtergrond. We willen een samenleving waarin iedereen veilig kan opgroeien, gezond kan leven en elkaar kan ontmoeten. Dat is nu voor te veel Limburgers niet vanzelfsprekend en dat kunnen we als Provincie niet zomaar accepteren. De afgelopen jaren hebben we vanuit de Sociale Agenda goede lessen geleerd en samen met maatschappelijke partners mooie resultaten bereikt. Daar bouwen de komende jaren op voort, door bewezen effectieve aanpakken te continueren en versterken met focus op structurele verankering. We koersen daarbij waar mogelijk op structurele financiering vanuit de Rijksoverheid. De inzet van onze brede sociale basisinfrastructuur heeft binnen deze thematische aanpak een centrale rol.

Rol Provincie: *ondersteuner, subsidiënt, financier, partner, verbinder*

Kwaliteit

- Als onderdeel van de brede sociale basisinfrastructuur zijn de maatschappelijke organisaties door onze ondersteuning in 2024 in staat om hun bijdrage te leveren binnen de gestelde doelen. Daarbij wordt in 2024 met het vaststellen van een nieuwe subsidieregeling een beweging ingezet om deze organisaties in de komende jaren effectiever te laten bijdragen aan deze doelen en hierbij meer mensen te bereiken;
- Via vijf projecten gericht op de doelgroep NEET- en VSV-jongeren wordt passend perspectief geboden aan jongeren uit de doelgroepen NEET en VSV. Deze projecten blijven in 2024 in uitvoering en/of worden afgerond;
- In 2024 komen 5.500 kinderen uit kansarme gezinnen in aanraking met sport en cultuur, door ondersteuning die zij ontvangen van het Jeugdfonds Sport en Cultuur;
- In 2024 zijn er 30 scholen in Limburg die via het concept van de Gezonde Basisschool van de Toekomst werken, waardoor ruim 6.000 kinderen gezonder eten en meer bewegen;
- Er hebben in 2024 (inclusief voorgaande jaren) minimaal 400 gevolgde trajecten 'Voorzorg' en 'Nu Niet Zwanger' in Limburg plaatsgevonden. Daardoor neemt het aantal onbewust gekozen zwangerschappen af;
- Er zijn in 2024 (inclusief voorgaande jaren) minimaal 20 verloskundigen/gynaecologen in Limburg die zijn opgeleid om conform de methode 'Centering Pregnancy' te werken en minimaal 200 trajecten Stevig Ouderschap gestart. Hierdoor worden (nieuwe) ouders beter begeleid, waardoor de thuissituatie voor deze kinderen verbeterd;
- Alle Limburgse scholen (primair onderwijs) in Zuid-Limburg nemen in 2024 deel in het Handle with Care netwerk en de uitrol richting Noord- en Midden-Limburg is in voorbereiding. Daardoor worden meer Limburgse kinderen in een kwetsbare thuissituatie eerder herkend, erkend en ondersteund door hun netwerk;
- Met minimaal één sociaal fonds wordt in 2024 samengewerkt om projecten op het gebied van sociale cohesie te bevorderen;
- In 2024 worden minimaal vijf projecten (waaronder burgerinitiatieven) met steun van de Provincie uitgevoerd, waardoor participatie en sociale cohesie bevorderd wordt;
- In 2024 wordt door Cubiss Limburg samen met de Vereniging Limburgse Bibliotheken een verkenning naar het gratis bibliotheeklidmaatschap voor Limburgers (met een kleine beurs) uitgevoerd en is hiervoor een concreet implementatievoorstel met (diverse) mogelijkheden voor de Limburgse bibliotheken uitgewerkt en opgeleverd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De subsidieverleningen aan de maatschappelijke organisaties alsmede de jaarlijkse bijdrage aan begrotingsinstelling Jeugdfonds Sport en Cultuur hebben reeds plaatsgevonden, zodat de uitvoering van hun werkplannen (looptijd 2024) conform planning kan plaatsvinden. Ten aanzien van de hierboven genoemde programma's en projecten, is het relevant te melden dat een aantal al voorafgaand aan deze beleidsperiode is gestart. In het gewenste resultaat houden we dan ook rekening met het resultaat dat al is bereikt en waar vanaf 2024 op wordt voortgeborduurd. De samenwerking met het sociale fonds wordt uitgewerkt in samenhang met het gebiedsgerichte spoor binnen het kader Samen leven en bestaanszekerheid 2024-2027. We verwachten hier in Q4-2024 meer duidelijkheid over te hebben. De projecten op het gebied van participatie en sociale cohesie worden ondersteund vanuit de subsidieregeling Participatie die een looptijd heeft tot en met 2024. Daarnaast zijn de resterende middelen

uit het amendement 50 LHBTI's beschikbaar ten behoeve van initiatieven op het bredere vlak van inclusie en participatie t/m 2027.

Tijd (indicator)

Geld

Momenteel werken wij aan de uitwerking van de actieplannen armoede en laaggeletterdheid. In de verkenning die wij hierbij uitvoeren, zijn een aantal kansrijke initiatieven naar voren gekomen die bijdragen aan de doelstellingen van ons beleidskader rondom armoede en laaggeletterdheid. Een voorbeeld is het aanbieden van gratis bibliotheeklidmaatschap voor Limburgers (met een kleine beurs), dat momenteel door Cubiss Limburg wordt verkend. Het uitvoerbaar maken van dit soort initiatieven vraagt nog nadere uitwerking met de betrokken partnerorganisaties. Wel reserveren we graag nu middelen voor de uitvoering hiervan, zodat we na vaststelling van de actieplannen door Gedeputeerde Staten (voorzien in Q4-2024) spoedig met de uitvoering kunnen starten. Derhalve wordt voorgesteld € 0,44 mln. over te hevelen naar 2025 voor de uitvoering van deze plannen.

Geld (indicator)

Samenvatting

De uitvoering van de hierboven genoemde acties (kwaliteit) verloopt conform planning. Specifiek willen we hierbij stilstaan bij de volgende mijlpalen die bereikt zijn nadat het beleidskader in april 2024 werd vastgesteld.

- Op 23 mei 2024 hebben wij gevierd dat de dertigste school in Limburg volgens het Gezonde Basisschool van de Toekomst-concept werkt. In het in mei jl. gepubliceerde Hoofdlijnenakkoord van het kabinet wordt gesproken over een bezuiniging op het programma Schoolmaaltijden. De financiële ondersteuning vanuit dit programma achten wij essentieel voor het behoud en de groei van het aantal GBT-scholen. In de tweede helft van 2024 continueren wij dan ook onze lobby, gericht op het behoud van deze financiële ondersteuning;
- Binnen het door ons gesubsidieerde werkplan 2024 voert Cubiss Limburg samen met de Limburgse bibliotheken een verkenning uit naar gratis bibliotheeklidmaatschap voor Limburgers (met een kleine beurs). Deze verkenning is in uitvoering en de reeds door Cubiss verkregen inzichten worden meegenomen in de uitwerking van de actieplannen laaggeletterdheid en armoede. Over de voortgang van deze uitwerking zijn Provinciale Staten geïnformeerd middels een mededeling portefeuillehouder op 25 juni 2024 (GS DOC-00663439);
- Op 2 juli 2024 zijn de nadere subsidieregels brede sociale basisinfrastructuur 2025 e.v. vastgesteld. Provinciale Staten zijn hierover geïnformeerd middels een mededeling portefeuillehouder (GS DOC-00664986). Hiermee hebben wij tevens uitvoering gegeven aan de derde gewijzigde motie 3052 Van Bijnen inzake aanvullend subsidie criterium sporttakplatforms;
- Vanuit de huidige subsidieregeling Participatie ondersteunen we tot het einde van 2024 projecten die erop zijn gericht om de samenredzaamheid en participatie in de samenleving van een

doelgroep te vergroten. Voor de periode vanaf 2025 werken wij in het najaar van 2024 een nieuwe subsidieregeling uit. Deze regeling zal naast participatie ook gericht zijn op het bevorderen van de inclusie in onze provincie. Dit met als doel dat iedereen in Limburg mee moet kunnen doen.

Wat willen we bereiken?

2.2. Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen

Ten aanzien van krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen streven we deze collegeperiode de volgende doelstelling na:

- in 2027 zijn de Limburgse wijken, buurten en dorpen leefbaarder en veiliger geworden dan in 2023.

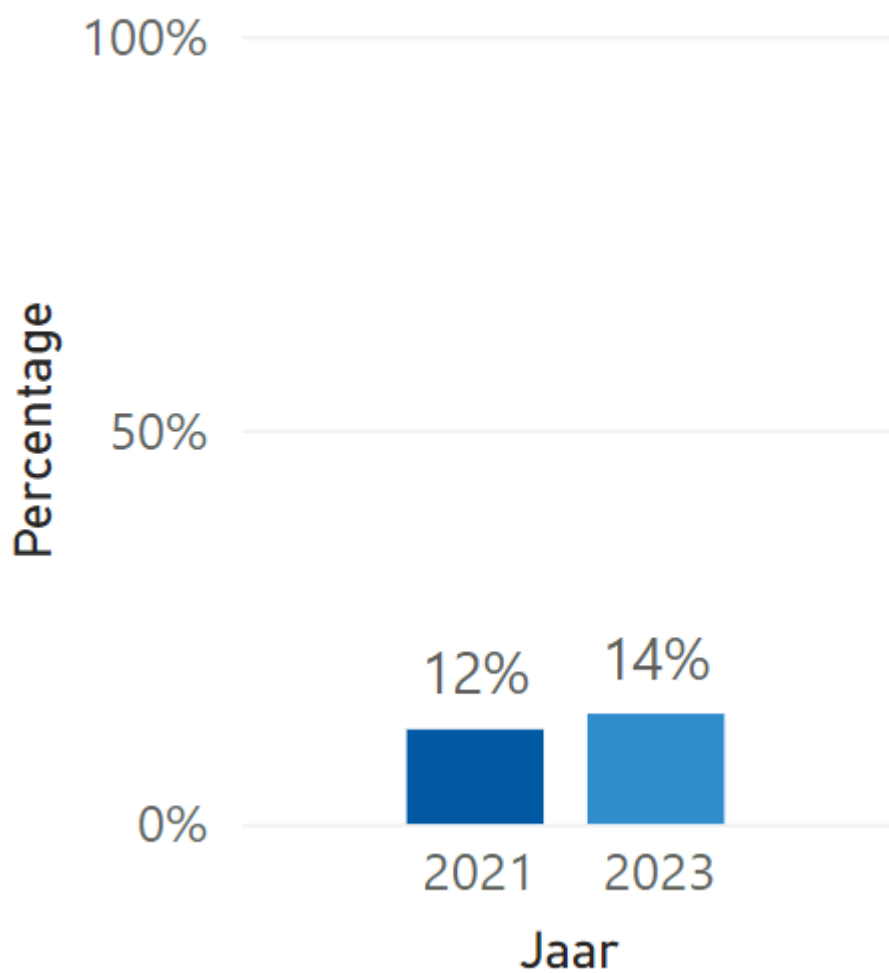
Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicator die reeds beschikbaar is, is hieronder gepresenteerd.

Indicator D_15c: Trend in buurten met veel sociale overlast.

Bron: CBS

Trend in buurten met veel sociale overlast

Wat gaan we daarvoor doen?

2.2.1. Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen

Omschrijving

De leefbaarheid van wijken, buurten en kernen in Limburg wordt niet alleen vanuit fysieke kwaliteit bepaald, maar ook door het “sociale weefsel”. In bepaalde wijken is de (sociale) problematiek dermate groot en complex dat de thema’s in samenhang moeten worden opgepakt en een “van onderop” benadering niet meer voldoende is. Hierbij gaat het om thema’s zoals veiligheid, gezondheid, leren, werken en wonen. Willen wij in deze wijken waar de nood het hoogst is (zie ook de Limburg Factor) de beoogde trendbreuk realiseren om de gezondheidsachterstanden in te lopen dan is naast een

samenhangende benadering ook een structurele lange termijn aanpak met focus vereist. Wij willen aan de hand van data (waaronder de sociaal economische status monitoring) en gesprekken met de stakeholders een vijftal wijken aanpakken. Bij deze aanpak kiezen wij voor een coalition of the willing, die bereid is om additioneel in de wijk te investeren.

De eerste intentieovereenkomst(en) willen wij in 2024 afsluiten en in 2025 willen we voor vijf aandachtswijken de samenwerkingsovereenkomst sluiten waarna de uitvoeringsplannen worden opgesteld en uitgevoerd. Wij zullen onze ervaring zoals opgedaan bij Trendbreuk Zuid-Limburg, Kansrijke Start, Gezonde Basisschool van de Toekomst, positieve gezondheid, Donderberg en Vastenavondkamp inbrengen.

Wij zien onze rol als 'facilitator' bij het proces om tot een keuze van de vijf aandachtswijken te komen, een verbindende rol om samen met de stakeholders tot een gezamenlijke aanpak en uitvoering te komen. Wij willen mee investeren aan initiatieven die een bijdrage leveren aan de vijf doelen van dit kader. Wij zijn samen met de stakeholders de wijkpropositie aan het opstellen en hebben met Den Haag de eerste afspraken gemaakt over de uitwerking hiervan. Wij faciliteren de lobby vanuit de regio richting Den Haag. Ook willen wij samen met de stakeholders de wijkenpropositie opstellen en richting Den Haag (en Brussel) de lobby faciliteren om een structurele aanpak mogelijk te maken. Voorts willen wij samen met stakeholders zoals zorgverzekeraars, woningcorporaties, brightlands campussen vernieuwende aanpakken op het gebied van eerder genoemde thema's mogelijk maken. Wij vragen ruimte om te experimenteren. Kennisontwikkeling en -deling zullen wij faciliteren door onderzoek mede mogelijk te maken en de kennisdeling te faciliteren. Wij zien hierbij ook een rol weggelegd voor bijvoorbeeld de Academie voor sociale Stedelijke ontwikkeling (NPHN), maar ook MUMC+ en andere kennisinstellingen.

Bij dorpen en buurten zien wij dat vooral de voorzieningen onder druk staan en willen wij individuele initiatieven m.b.t. leefbaarheid mogelijk maken. Hierbij onderzoeken wij de samenwerking met sociale fondsen om zo de uitvoering bij de fondsen te beleggen en een multiplier mogelijk te maken. Voor groepen zoals stichtingen en verenigingen zullen wij een regeling opstellen die zowel fysieke als sociale initiatieven mogelijk maakt.

Ook voor dorpen is een samenhangende gebiedsgerichte aanpak mogelijk. In tegenstelling tot de aandachtswijken is vaak wel sprake van "samenredzaamheid" en willen wij vooral aansluiten bij de initiatieven "van onder op". Qua systematiek willen we hierbij gebruik maken van de leefbaarheidsaanpak (voor kleinschalige initiatieven/aanpak) en op de ervaringen rondom dorpendeals (grootschalige initiatieven/aanpak). Hierbij betrekken we ook de koppelmansen met de Regio Deals.

Rol Provincie: facilitator, subsidiënt, financier, verbinder, partner

Kwaliteit

Integrale aanpakken in Limburgse aandachtswijken:

- wij zullen met gemeenten en partners, een impuls geven aan minimaal vijf nieuwe aandachtswijken in Limburg waar de nood het hoogst is. We maken, op basis van de beschikbare data, inzichtelijk in welke Limburgse aandachtswijken dit het geval is;
- wij zullen een propositie opstellen voor de *Limburgse wijkaanpak* waarin we vragen aan het Rijk om ons hierbij te steunen en mee te doen;
- wij zullen in 2024 voor de aandachtswijken een overeenkomst sluiten om langjarig, structureel en integraal te investeren in een wijkaanpak;
- wij zullen de kennisontwikkeling en -deling voor heel Limburg stimuleren;

- in overleg met de gemeenten onderzoeken we waar in de uitvoering van de lopende en eventueel nog toe te kennen Regio Deals een bijdrage geleverd kan worden aan het versterken van het sociale weefsel in de gebiedsgerichte wijkenaanpak.

Dorp- en buurtgerichte aanpakken:

daarbij kijken wij zoveel mogelijk gebiedsgericht en in de volle breedte, zowel sociaal als fysiek, naar het begrip leefbaarheid.

- Wij willen in 2024 een regeling voor individuele initiatieven en groepsinitiatieven opengesteld hebben. Hierbij willen we samenwerken met een aantal maatschappelijke organisaties van de sociale basisinfrastructuur en sociale fondsen;
- We investeren in kennisdeling omtrent de dorp- en buurtgerichte aanpakken, in samenspraak met bewoners en gemeenten;
- In overleg met de gemeenten onderzoeken we waar in de uitvoering van de grootschalige initiatieven/aanpak een bijdrage geleverd kan worden aan het versterken van het sociale weefsel in de dorp- en buurtgerichte aanpakken;
- In 2024 bezien de kansen en mogelijkheden die het Rijk biedt met de aanpak van 'Town Deals'.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

- Wij willen in 2024 de aandachtswijken geselecteerd hebben;
- Wij willen een regeling opgezet hebben waarin particuliere initiatieven en groepsinitiatieven gestimuleerd worden;
- Wij willen in 2024 een propositie Limburgse wijkaanpak opgesteld hebben.

Tijd (indicator)

Geld

Er zijn geen financiële wijzigingen in dit product verwerkt in de Najaarsnota 2024. Het huidige budget is op dit moment toereikend.

Vanuit dit kader wordt samengewerkt met het kader Leefbare Steden en dorpen om te komen tot een leefbaarheidsaanpak. Onderdeel hiervan is een subsidieregeling voor kleine initiatieven van burgers en verenigingen/stichting. De dekking vanuit dit kader is pas mogelijk zodra PS met de begroting 2025 hebben ingestemd. Wij verwachten dat indien PS hiermee instemmen dit niet tot vertragingen hoeft te leiden, omdat nadat de regeling wordt opengesteld het nog enige tijd kost voordat beschikkingen worden afgegeven.

Geld (indicator)

Samenvatting

De uitvoering verloopt conform planning. In 2024 willen we de eerste intentieovereenkomsten ondertekenen voor de aandachtswijken. Voor de buurt- en doorgerichte aanpak willen we voor de kleinschalige initiatieven via de leefbaarheidsaanpak de subsidiereling gereed hebben. Wij werken met de regionale partners aan een wijkpropositie en hebben met Den Haag de eerste afspraken gemaakt om hierin samen op te trekken.

Wat willen we bereiken?

2.3. Sport en bewegen

Ten aanzien van Sport en Bewegen streven we deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- in 2027 voldoen meer Limburgers aan de beweegrichtlijn dan in 2023;
- in 2027 worden er meer Limburgers bereikt door de sport-/beweegactiviteiten van de sociale basisinfrastructuur dan in 2023.

Wat merkt de Limburger ervan?

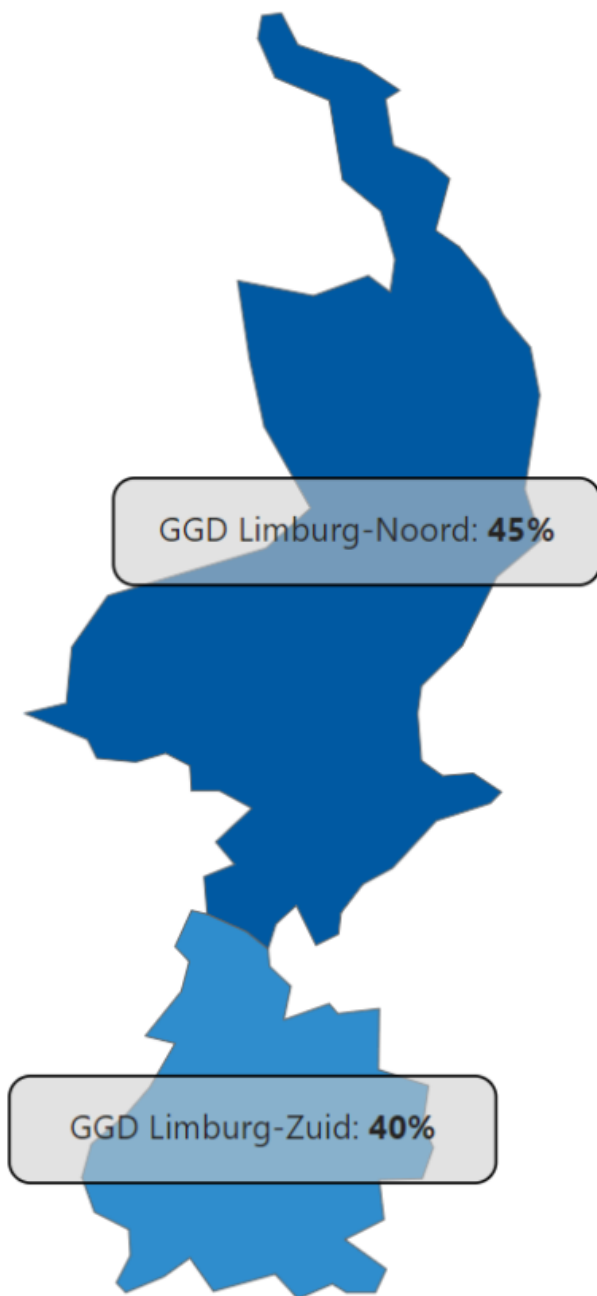
Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicator die reeds beschikbaar is, is hieronder gepresenteerd.

Indicator bij 'in 2027 voldoen meer Limburgers aan de beweegrichtlijn dan in 2023'

Indicator D_17a: Percentage Limburgers dat aan de beweegrichtlijnen voldoet.
Bron: Gezondheids-monitor, CBS/RIVM

Percentage Limburgers dat aan de beweegrichtlijnen voldoet

Jaar: 2023

In **Nederland** voldoet **48%** aan de beweegrichtlijnen.

Wat gaan we daarvoor doen?

2.3.1. Sport en bewegen

Omschrijving

In onze provincie is sport en bewegen van groot belang. We scoren immers niet goed bij allerlei indicatoren die onze gezondheid meten. Bovendien leiden sporten en sportevenementen tot nieuwe ontmoetingen en andere manieren van samenzijn. Dat is belangrijk voor de sociale cohesie. Daarom moet iedereen die wil sporten, kunnen sporten. Voor de Provincie zien we daarbij eerder een rol in het ondersteunen van initiatieven uit de samenleving, dan in het zelf organiseren daarvan. Een cruciale rol is daarbij weggelegd voor de Limburgse sporttakplatforms.

Rol Provincie: subsidiënt, procesmanager, financier

Kwaliteit

- Als onderdeel van de brede sociale basisinfrastructuur zijn de Limburgse sporttakplatforms met behulp van onze subsidiebijdrage in 2024 in staat om breedtesport, talentontwikkeling en sportevenementen binnen hun sporttak te ondersteunen en stimuleren. Daarbij starten we dit jaar met hen de beweging om hen in de komende jaren meer Limburgers te laten bereiken.
- Minimaal 750 topsporters en talenten ontvangen in 2024 ondersteuning van Coöperatie Limburg Sport, waarmee zij in hun (top)sportcarrière worden geholpen.
- Met ondersteuning van de Provincie zijn er in 2024 15 bovenlokale sportevenementen en 4 topsportevenementen georganiseerd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De uitvoering van de werkplannen van de sporttakplatforms hebben een looptijd over 2024. We verwachten in Q2-2024 alle subsidies aan de platforms te hebben verleend. De opdracht van Coöperatie Limburg Sport heeft een looptijd van 2023 t/m 2025 met een optionele verlenging t/m 2027. We verwachten dat de doelstelling ten aanzien van de bovenlokale sport- en topsportevenementen eind Q4-2024 gerealiseerd is.

Tijd (indicator)

Geld

Binnen het beschikbare budget voor de sporttakplatforms resteert in 2024, nadat elk platform haar subsidiebeschikking heeft ontvangen, een bedrag van € 0,35 mln. Dit bedrag wordt overgeheveld naar 2025 en ingezet voor de uitvoering van de bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2024 aangenomen Motie 3110 Van Bijnen inzake Gezamenlijke sport workshops op scholen door Sporttakplatforms. Daarbij willen wij in de uitvoering ook de verbinding leggen met de gewijzigde motie 3050 Jenneskens c.s. inzake Limburg verdient serieus sportbeleid, de tweede gewijzigde motie 3028 Van Bijnen c.s. inzake Sporttakplatforms on Tour en de derde gewijzigde motie 3032 Goossen c.s. inzake Erkenning van het belang van jeugdtrainingen voor de volksgezondheid. Conform de oproep van Provinciale Staten willen wij voor de uitvoering van motie 3110 gebruikmaken van het budget dat binnen de subsidieregeling voor de sporttakplatforms in 2024 resteert. We verwachten de eerste concrete resultaten binnen deze motie pas in 2025 te kunnen opleveren, mede omdat we momenteel nog in afwachting zijn van de werkplannen en subsidieverleningen aan de sporttakplatforms. We hevelen dit budget nu over, omdat we verwachten dat de onderbesteding binnen dit budget in 2025 aanzienlijk lager zal zijn. Dit omdat de normbedragen van sommige sporttakplatforms in de nieuw gepubliceerde subsidieregeling verhoogd zijn. Daarnaast wordt er in deze regeling ook ruimte geboden voor drie nieuwe sporttakplatforms. Zie voor een uitgebreidere toelichting op deze regeling ook de mededeling portefeuillehouder (GS DOC-00664986).

Geld (indicator)

Samenvatting

De uitvoering van de hierboven genoemde acties (kwaliteit) verloopt conform planning. Specifiek willen we hierbij stilstaan bij de reeds bereikte mijlpalen:

- op 11 juni 2024 zijn de nadere subsidieregels topsportevenementen 2024 vastgesteld. Provinciale Staten zijn hierover geïnformeerd middels een mededeling portefeuillehouder (GS DOC-00657751). In 2024 zijn vooralsnog twee topsportevenementen ondersteund, namelijk de Amstel Gold Race en de Tour de France Femmes. Er zijn momenteel twee subsidieaanvragen in behandeling;
- Op 2 juli 2024 zijn de nadere subsidieregels brede sociale basisinfrastructuur 2025 e.v. vastgesteld. Provinciale Staten zijn hierover geïnformeerd middels een mededeling portefeuillehouder (GS DOC-00664986).

Uitvoering begroting 2024: budgetrealisatie

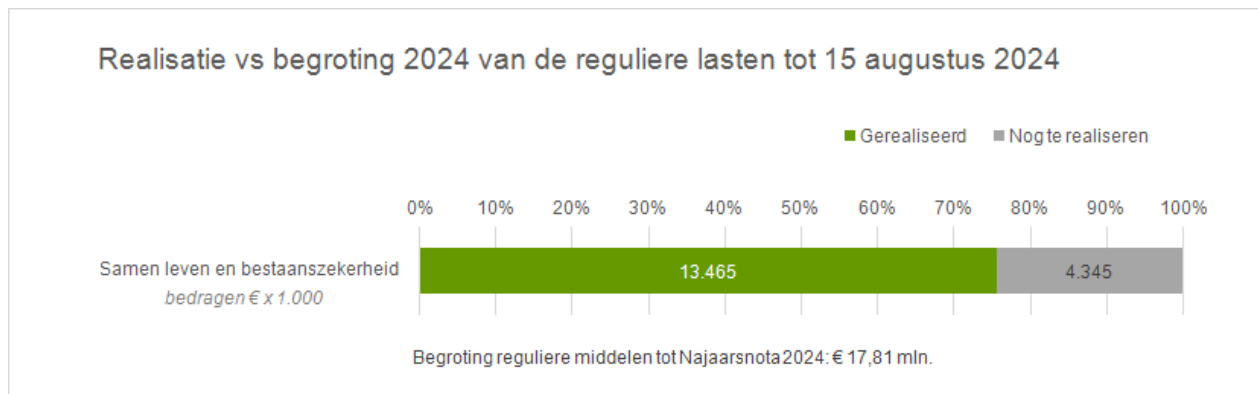
De lasten van de gewijzigde begroting 2024 voor dit programma tot aan de najaarsnota bedragen € 19,54 mln., bestaande uit € 17,81 mln. reguliere middelen en € 1,73 mln. personeelskosten.

In onderstaande grafiek presenteren wij alleen de reguliere middelen vanwege de beïnvloedbaarheid van deze posten. Het betreft de bestedingen en juridische verplichtingen tot 15 augustus (gerealiseerd) en de op dat moment resterende vrije ruimte binnen de vastgestelde budgetten.

De realisatie in 2024 van de exploitatiebudgetten bedraagt tot 15 augustus 2024 76%. Van de resterende 24% wordt in deze najaarsnota 4% (€ 0,79 mln.) doorgeschoven naar 2025 voor de uitvoering van de Motie 3110 Van Bijnen inzake Gezamenlijke sport workshops op scholen door Sporttakplatforms, aanvalsplan Armoede en de implementatie voor het gratis bibliotheeklidmaatschap. De resterende middelen van ongeveer € 3,56 mln. worden in 2024 onder andere ingezet voor de volgende subsidieregelingen:

Bibliotheek, Maatschappij en Laaggeletterdheid 2020-2024;
 Participatie 2022-2024;
 Topsportevenementen 2024;
 Bovenlokale evenementen 2020-2024.

Daarnaast proberen wij het resterend budget binnen de ondersteuningsstructuur Sport in 2024 in te zetten voor de uitvoering van de regionale sport- en beweegakkoorden. Het proces om met de regio's naar uitvoering van deze akkoorden te komen, wordt na de sonderende bespreking met Provinciale Staten in oktober 2024 opgestart. Ook bekijken wij of een deel van dit budget kan worden ingezet t.a.v. sport- en beweegactiviteiten in de te ontwikkelen aanpakken voor de aandachtswijken.

De financiële doorlichting en de voorstellen leiden tot een aanpassing van de hier opvolgende 3e W-vraag: Wat mag het kosten?

Wat mag het kosten?

In de Najaarsnota 2024 wordt het programma Samen leven en bestaanszekerheid nauwelijks bijgesteld. Er worden geen aanvullende middelen gevraagd op dit moment.

Voor de uitvoering van diverse moties op het gebied van sport wordt € 0,35 mln. gefaseerd naar 2025 en voor de uitvoering van de actieplannen armoede en laaggeletterdheid wordt € 0,44 mln. gefaseerd. Hierdoor dalen de lasten in 2025 met € 0,79 mln. Het gevolg van deze wijziging is dat het begrote uitgavenvolume van de begroting (lasten en stortingen in de reserves) van dit programma daalt van € 46,55 mln. naar € 45,76 mln.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het product 2.1.1. Sociale Agenda en het product 2.3.1. Sport en Bewegen, onderdeel Geld.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
2 Samen leven en bestaanszekerheid			
2.1 Sociale agenda			
2.1.1 Sociale agenda			
60366 Burgerkracht Limburg	2.759	0	2.759
60594 Actieplan armoede en laaggeletterdheid	0	0	0
63349 CUBISS Limburg	1.549	0	1.549
63350 Maatschappelijke organisaties subsidie	3.408	-229	3.179
63894 Subs regels Bibliotheek en Maatsch 2023	365	0	365
65089 Beleidsontwikkeling welzijn en jeugdzorg	0	0	0
67706 Beleidsregels bibliotheekvernieuwing opdr	53	-53	0
67707 Maatschappelijke organisaties opdrachten	21	0	21
68016 Doorberekende personeelskosten	1.013	0	1.013
68570 Doorberekende personeelskosten bibliotheek	49	0	49
69145 SAL 2023 lijn 1 Opgroeien en ontplooen	1.058	-107	951
69146 SAL 2023 lijn 2 Kans op ontwik en werk	132	0	132
69152 Subs Regeling Brede Participatie	352	0	352
69189 Participatie en inclusie vh amendement 50	318	0	318
69190 SAL 20202023 amendem 52 Laaggeletterdheid	340	0	340
69191 SAL 20202023 amendement 52 Armoede	116	-51	65
69257 Beleidsbrief Integratie	250	0	250
69405 Toegankelijkheid zorg motie 2697	164	0	164
69448 Programma Vitaal Gezond	109	0	109
69981 L1 Terugdringen armoede en laaggeletterdheid	100	0	100
69982 L2 Veilige kansrijke gezonde jeugd	200	0	200
69983 L3 Sociale cohesie en eenzaamheid	100	0	100
Totaal 2.1.1 Sociale agenda	12.454	-439	12.015
Totaal 2.1 Sociale agenda	12.454	-439	12.015
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen			
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen			
68017 Doorberekende personeelskosten	194	0	194
68175 Subsidieregeling opruimen drugsafval Limb	178	0	178
69119 Wijkaanpak Vastenavondkamp Venlo	1.207	0	1.207
69275 Tegengaan van ondermijning	110	0	110
69277 Veilig buitengebied	150	0	150
69984 L3 Procesmiddelen	50	0	50
Totaal 2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	1.889	0	1.889

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	1.889	0	1.889
2.3 Sport en bewegen			
2.3.1 Sport en bewegen			
60521 Lijn 4 Subs regeling opleiding jeugdtrainers	12	0	12
67072 Bijzonder in Beweging	105	-105	0
67885 Subs Regeling Sporttakplatforms	2.500	-245	2.255
68023 Doorberekende personeelskosten	482	0	482
68647 Jeugdfonds Sport en Cultuur	114	0	114
69207 Kansrijke vernieuwingen	230	0	230
69208 Infrastructuur gehandicaptensport	18	0	18
69209 Subs Regeling Sport en bewegen voor senioren	14	0	14
69210 Subs Regeling Sport en bewegen voor jeugd	45	0	45
69312 Subsidierегeling opleiding jeugdtrainers	9	0	9
69374 Ondersteuningsstructuur Sport	1.225	0	1.225
69735 Sport en bewegen voor senioren en jeugd	100	0	100
69871 lijn4 Subsidierегeling bovenlok evenementen	100	0	100
69872 lijn4 Subsidierегeling topsport evenementen	250	0	250
Totaal 2.3.1 Sport en bewegen	5.204	-350	4.854
Totaal 2.3 Sport en bewegen	5.204	-350	4.854
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	19.548	-789	18.758
Totaal Lasten	19.548	-789	18.758
Baten			
2 Samen leven en bestaanszekerheid			
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen			
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen			
68156 Provinciefonds DU opruiming drugsafval	176	0	176
Totaal 2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	176	0	176
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	176	0	176
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	176	0	176
Totaal Baten	176	0	176
Saldo van baten en lasten	-19.371	789	-18.582
Storting			
2 Samen leven en bestaanszekerheid			
2.1 Sociale agenda			
2.1.1 Sociale agenda			
69772 Toevoeging PR Sociale Agenda	27.000	0	27.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Totaal 2.1.1 Sociale agenda	27.000	0	27.000
Totaal 2.1 Sociale agenda	27.000	0	27.000
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	27.000	0	27.000
Totaal Stortingen	27.000	0	27.000
Onttrekkingen			
2 Samen leven en bestaanszekerheid			
2.1 Sociale agenda			
2.1.1 Sociale agenda			
69986 Aanwending PR Sociale Agenda	400	0	400
Totaal 2.1.1 Sociale agenda	400	0	400
Totaal 2.1 Sociale agenda	400	0	400
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen			
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen			
69527 Aanwending reserve Transitiefonds	518	0	518
69985 Aanwending PR Sociale Agenda	50	0	50
Totaal 2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	568	0	568
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	568	0	568
2.3 Sport en bewegen			
2.3.1 Sport en bewegen			
69873 Aanwending PR Sociale Agenda	362	0	362
Totaal 2.3.1 Sport en bewegen	362	0	362
Totaal 2.3 Sport en bewegen	362	0	362
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	1.329	0	1.329
Totaal Onttrekkingen	1.329	0	1.329
Saldo mutatie reserves	-25.671	0	-25.671
Resultaat	-45.042	789	-44.252

3. Werken aan een toekomstbestendige economie

Onze beleidskaders

Werken aan een Toekomstbestendige Economie 2024-2027 (PS 12 april 2024)

2e Gewijzigd Statenvoorstel inzake Brightlands - visie en rol Provincie Limburg (PS 24 juni 2022)

Gewijzigd Statenvoorstel Brightlands Campus Greenport Venlo - campus en vastgoed - visie en inzet tot 2030 (PS 19 december 2022)

Statenvoorstel Campus Vastgoed Greenport Venlo inzet en visie tot 2030 (PS 10 februari 2023)

Statenvoorstel inzake Uitwerking transitie Maastricht Aachen Airport (PS 16 december 2022)

Voor een aantal majeure integrale ontwikkelingen zijn door Provinciale Staten afzonderlijke kaderstellende besluiten genomen die toezien op inzet en middelen: verduurzaming Chemelot, Brightlands, VDL/NedCar en MAA.

Van beleidskaders naar uitvoering

Samenwerking is een sleutelwoord in het economische beleidskader. De samenwerking als het gaat om acquisitiekracht is versterkt evenals de samenwerking binnen Brightlands, gemeenten en het LIOF. De valorisatiestrategie bij Einstein telescope is door LIOF uitgewerkt in een vijftal roadmaps waar met ongeveer 50 bedrijven en 10 kennisinstellingen publiek-privaat wordt samengewerkt aan deze majeure ontwikkeling. Er zijn in 2024 verdere afspraken gemaakt over Maastricht convention bureau en ook is gewerkt aan de internationale positionering van Brightlands. Zo is er een Canadese handelsmissie op de Brightlands Greenport Campus Venlo geweest en zijn de Europese netwerken Vanguard Initiative en ECRN benut om de kracht van Brightlands uit te dragen. Voor Maastricht Aachen Airport wordt dit jaar de eerste tranche uit het Omgevingsfonds MAA uitgekeerd en ligt de MER-beoordelingsnotitie reeds bij het ministerie, waarna ook de aanvraag voor het luchthavenbesluit door MAA bij de minister worden ingediend. Wij blijven actief het MKB ondersteunen via LIOF, de succesvolle MIT-regeling en diverse stimuleringsfondsen voor MKB'ers. Tevens spelen we in op de nieuwe Actieagenda MKB van het Rijk. In 2024 is Brightlands Circular Space van start gegaan met TNO, UM en Brightlands Chemelot Campus BV als 'founding fathers' en waarbij afspraken worden gemaakt met andere strategische partner(s). Met het Circulair bouwend programma Zuid-Nederland en programma Limburgs Toekomstbestendig (LIOF) worden ook circulaire innovaties ondersteund. Met toekenning uit het Nationaal Groeifonds en het Joint Transition Fund, plus de partnerbijdragen is ca. € 60 mln. beschikbaar voor de komende 8 jaar. En voor de Greenport Innovation and Learning Labs (GRILL) is er een bijdrage verstrekt voor de komende 2 jaar om ook hier het MKB en start ups verder te helpen met innoveren. Voor de gebiedsontwikkeling rondom de Maastricht Health Campus wordt een integraal businessplan opgesteld, samen met gemeente en MUMC+ en Universiteit Maastricht.

Onderwijspartners hebben onder provinciale regie de handen ineen geslagen met een gezamenlijk Onderwijsmanifest Limburg. Met het MBO wordt verder de vakmanschapsagenda uitgewerkt in een programma Limburg Leert. En met de bijdrage uit Europees Sociaal Fonds gaat Arbeidsmarktregio Zuid-Limburg de ontslagen Nedcar medewerkers helpen van werk-naar-werk. Tenslotte is het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en het NSP-programma 2024-2027 in uitvoering met projecten als Productieve investeringen Groen-Blauw en dierenwelzijn.

Deze voortgangsrapportage laat zien dat wij met onze beoogde resultaten en planning op koers liggen. Onze indicatoren Kwaliteit en Tijd staan op groen. Financieel sturen wij bij in het kader van realistisch

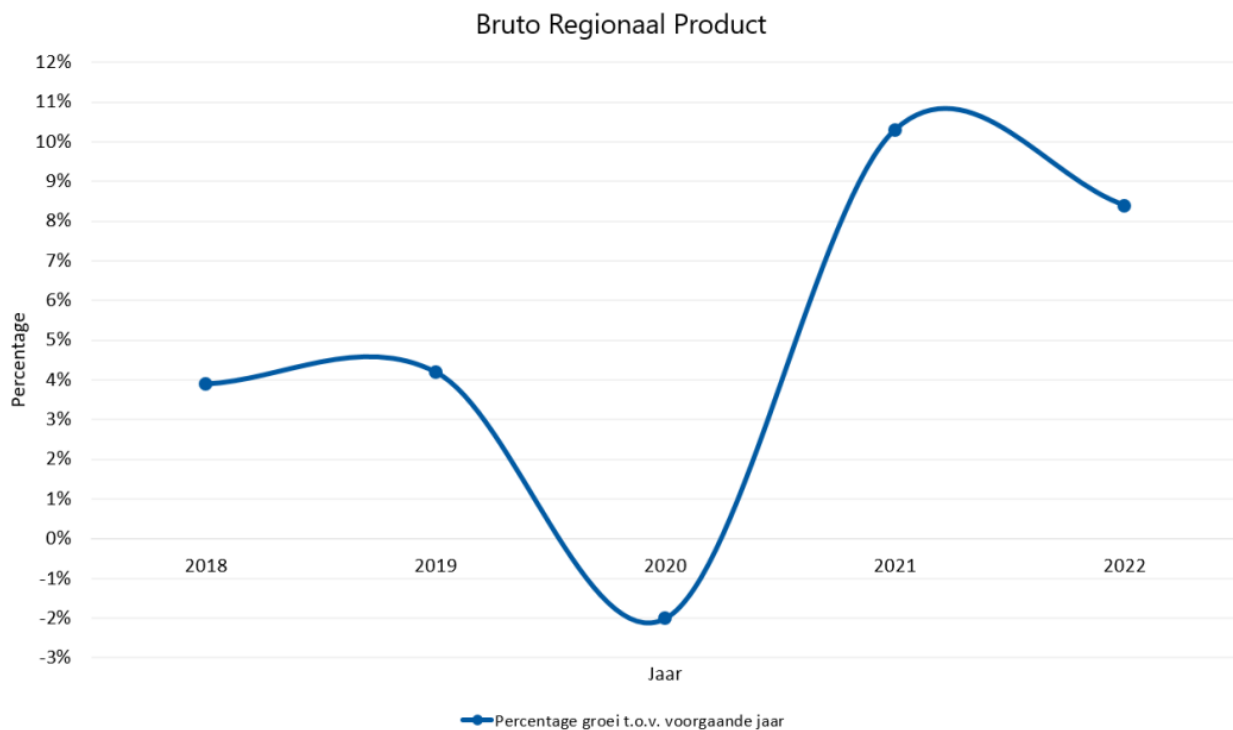
begroten. Per saldo halen we echter middelen naar voren om een subsidieplafond inzake ons landbouwbeleid op te hogen. Ook intensiveren wij ons beleid, in lijn met de kaders, rondom ons vestigingsklimaat, MAA, innovaties voor maatschappelijke opgaves, Brightlands en land- en tuinbouw door aanvullende middelen beschikbaar te stellen uit de programmareserves.

BBV-indicatoren

Sinds het begrotingsjaar 2018 is de Provincie verplicht BBV-indicatoren te publiceren. De beleidsindicatoren zijn in overleg met het IPO vastgesteld in 2017. De relevante BBV-indicatoren voor dit begrotingsprogramma presenteren we hieronder.

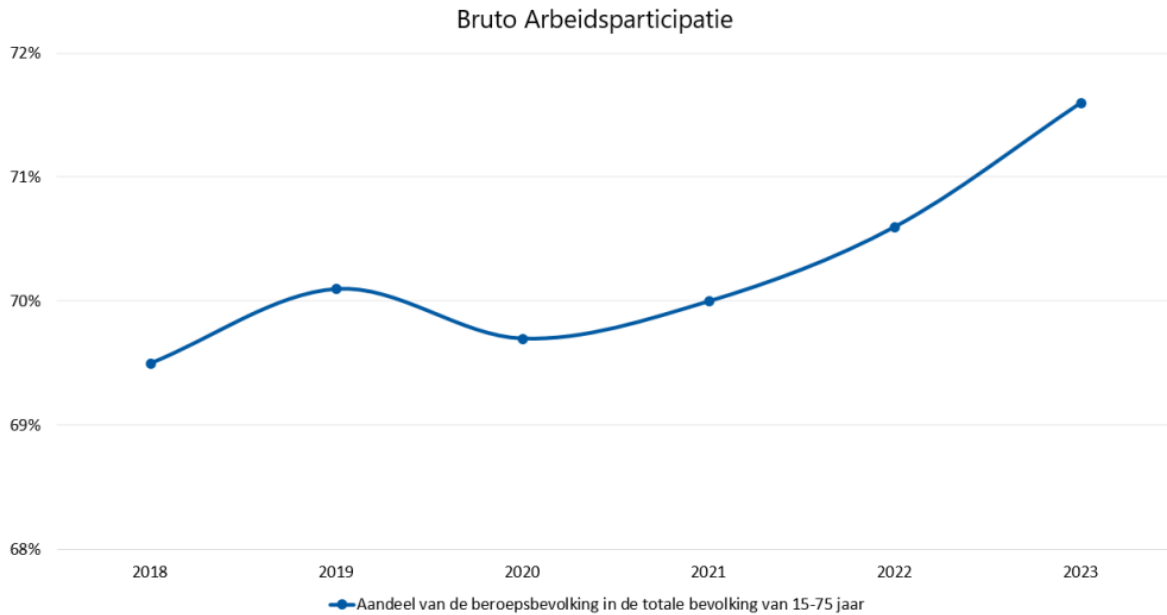
Indicator MO_7a: Bruto Regionaal Product (BBV).

Bron: CBS

Indicator MO_7b: Werkgelegenheid (% bruto arbeidsparticipatie) (BBV).

Bron: CBS

Wat willen we bereiken?

3.1. Vestigingsklimaat van morgen

- In 2027 zijn onze acquisitieresultaten verbeterd, kennen wij het Limburgse bedrijfsleven beter en is het zakelijk toerisme gegroeid;
- In 2027 is de acquisitiesamenwerking met stakeholders in Limburg dusdanig versterkt dat nieuwe potentiële leads die kansrijk zijn voor Limburg, in gezamenlijkheid worden verkend;
- In 2027 zijn de (ruimtelijke) randvoorwaarden gecreëerd voor een versterkt toekomstbestendig en kwalitatief hoogwaardig vestigingsklimaat in 2027.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren voor deze doelstellingen zijn nog in ontwikkeling.

Wat gaan we daarvoor doen?

3.1.1. Vestigingsklimaat van morgen

Omschrijving

Een goed vestigingsklimaat is belangrijk zowel voor ons bestaande bedrijfsleven als voor het verbinden van nieuwe economische spelers aan onze regionale economie. Het is onze ambitie om de acquisitiekracht van Limburg te versterken, om de behoeften van het bedrijfsleven in onze regio beter in beeld te hebben, om de kansen voor zakelijk toerisme verbonden aan innovatie beter te benutten en om

de (ruimtelijke) randvoorwaarden van een toekomstbestendig en kwalitatief hoogwaardig vestigingsklimaat te verbeteren.

We richten op ons drie actielijnen:

- Strategische acquisitie en verankering;
- Toerisme: innovatie, infrastructuur en zakelijk toerisme;
- Internationale Economische samenwerking en diplomatie.

Rol Provincie: aanjager, financier, ondersteuner, partner (aandeelhouder)

Kwaliteit

- In 2024 is het acquisitieteam versterkt zodat er in 2027 een acquisitieteam is dat in samenwerking met partners bijdraagt aan selectieve acquisitie;
- In 2024 is er een samenwerkingsagenda Limburg en Eindhoven/Noord Brabant, gericht op de versterking van elkaars economische ontwikkeling, in concept gereed;
- Het businessplan van Maastricht Convention Bureau is eind 2024 / begin 2025 in concept gereed;
- In 2024 is tenminste 1 project gerealiseerd dat bijdraagt aan de internationale samenwerking en profilering van de Brightlands campussen;
- Het programma voor export en grensoverschrijdend ondernemen (LIOF Trade) is in 2024 gelanceerd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Deze opgave loopt tot 2030.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van het product 3.1.1. Vestigingsklimaat van morgen wordt het budget verlaagd met € 2,91 mln. als gevolg van de volgende begrotingswijzigingen:

- productwijziging € 2,94 mln. lagere personeelskosten: door een administratieve omissie is er een incorrect bedrag doorberekend naar dit product. Dit betreft een technische wijziging en verloopt budgetair neutraal (zie ook product 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna);

- Project Stichting Nederlands-Waalse Business Club: Gedeputeerde Staten hebben 26 maart 2024 ingestemd met het verlenen van een subsidie van € 0,04 mln. voor het project Stichting Nederlands-Waalse Business Club als platform voor Limburgs-Waalse samenwerking. De provinciale cofinanciering komt ten laste van de reserve knelpunten economisch beleid;
- middels deze Najaarsnota vragen we aan Provinciale Staten in te stemmen met het beschikbaar stellen van € 0,05 mln. vanuit de programmareserve Economie. Deze middelen worden in 2024 ingezet voor het ontwikkelen van een dataportaal vrijetijdseconomie Limburg. Dit is in lijn met het beleidskader Werken aan een Toekomstbestendige economie, hoofdstuk 3 Vestigingsklimaat voor morgen, actielijn Toerisme;
- Gedeputeerde Staten hebben besloten om een geldlening aan BB Beesel Vastgoed BV en Drakenrijk Recreatie en Horeca te verstrekken. Voor deze lening (kleiner dan € 1 mln.) wordt conform Sturing in Samenwerking 3.0 € 0,06 mln. toegevoegd aan de risicoreserve SIS om mogelijke tegenvallers te kunnen opvangen.

Geld (indicator)

Samenvatting

Het acquisitieteam is uitgebreid en versterkt en er wordt volop ingezet door te acteren op nieuwe acquisitieleads, Brightlands campussen en Limburgse gemeenten.

De eerste verkennende gesprekken met partners in Limburg (o.a. Weert, Nederweert) en in Brabant (Metropool Regio Eindhoven, Brainport Eindhoven, Provincie Noord Brabant) hebben plaatsgevonden en worden uitgewerkt gericht op de vorming van een gezamenlijke agenda.

Maastricht Convention Bureau: Op 26 augustus 2024 heeft een bestuurlijk overleg plaatsgevonden waarin het draagvlak en financieel commitment van de partijen is besproken. Verdere uitwerking vindt in het najaar 2024 plaats.

Export en grensoverschrijdend ondernemen LIOF Trade: LIOF heeft voor 2024 een shortlist van sectorale vakbeurzen samengesteld die worden bezocht met een handelsmissie en/of waaraan wordt deelgenomen met een Limburg paviljoen of loket.

Bijdrage aan de internationale samenwerking en profilering van de Brightlands campussen:

- in juni heeft een omvangrijke Canadese handelsmissie de Greenport Venlo bezocht voor een business2business matchmaking programma als follow-up van een eerder kennismakingsbezoek van de Canadese ambassadeur aan de CdK;
- inzet van een kwartiermaker bij BSSC;
- er is een bijeenkomst met het thema Medtech/Smart Health georganiseerd in september 2024. Door de inhoudelijke zwaartepunten en activiteiten van de campussen te koppelen aan de Europese netwerken (ECRN en Vanguard Initiative), aan de doelen van de EU alsook aan de beschikbare middelen zoals I3, Horizon e.a. maximaliseren we de zichtbaarheid van onze campussen in Europese context en geven we de campussen meer kansen op internationale samenwerking. Vorig jaar werd Limburg al geclassificeerd als Innovation Leader op het Europese innovation Scoreboard en in juni 2024 heeft Limburg het label van Regional Innovation Valley

toegekend gekregen. Deze Europese labels bevestigen dat Limburg op de juiste koers ligt qua innovatiecapaciteit.

De Chinese zusterrelatie met Sichuan blijft slapend. Het nieuwe economische beleidskader biedt geen aanknopingspunten voor gerichte handelsbevordering en acquisitie in China. De Nederlandse overheid ontraadt het eenzijdig verbreken van Chinese zusterrelaties, omdat dit leidt tot een verschraving van de bilaterale betrekkingen en minder gelegenheid om wederzijds begrip op te bouwen. Het nationale China beleid blijft de leidende referentie voor een eventuele toekomstige heroverweging in het geval dat een nationale beleidsaanpassing daar aanleiding toe geeft.

Er heeft een Economische Impact Analyse van het Ruimte voor Defensie programma plaatsgevonden waarvan de resultaten in Q3 gepubliceerd worden. De resultaten worden gebruikt als lobby referentie.

3.1.2. Industrie en vakmanschap

Omschrijving

Dit product komt niet meer als apart hoofdstuk terug in de het beleidskader Werken aan een Toekomstbestendige economie en is daarmee aflopend. We blijven volop inzetten op de maakindustrie en het groeiend belang van vakmensen. Verantwoording hierover valt onder product 3.4.1. Verduurzaming en circulaire economie.

Rol Provincie: aanjager, financier, ondersteuner, partner (aandeelhouder)

Kwaliteit

Dit product komt niet meer als apart hoofdstuk terug in de het beleidskader Werken aan een Toekomstbestendige economie en is daarmee aflopend. We blijven volop inzetten op de maakindustrie en het groeiend belang van vakmensen. Verantwoording hierover valt onder product 3.4.1. Verduurzaming en circulaire economie.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Dit product komt niet meer als apart hoofdstuk terug in de het beleidskader Werken aan een Toekomstbestendige economie en is daarmee aflopend. We blijven volop inzetten op de maakindustrie en het groeiend belang van vakmensen. Verantwoording hierover valt onder product 3.4.1. Verduurzaming en circulaire economie.

Tijd (indicator)

Geld

Na beoordeling van alle ingediende aanvragen inzake Tegemoetkoming omzetschade na waterschade Limburg en Noord-Brabant 2 (TOWL2) is gebleken dat een deel van het beschikbare budget niet zal worden besteed. Een deel van dit budget wordt gereserveerd voor mogelijke bezwaar- en beroepsprocedures. Het resterende bedrag van € 18 mln. zal terugvloeien in de SPUK. Over de besteding van dit bedrag zal in overleg worden getreden met het Ministerie van Economische Zaken (zie ook mededeling portefeuillehouder inzake de Regeling Tegemoetkoming omzetschade na waterschade Limburg en Noord-Brabant tweede tranche, brief gedeputeerde Satijn van 3-9-2024 (GS DOC-00691539).

Geld (indicator)

Samenvatting

De activiteiten ten dienste van industrie en vakmanschap zijn opgenomen binnen product 3.4.1. verduurzaming en circulaire economie.

3.1.3. Maastricht Aachen Airport

Omschrijving

Maastricht Aachen Airport (MAA) draagt bij aan zowel de Limburgse als ook aan de nationale economie. Daarnaast leidt het tot samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs, zoals in het Aviation Competence Center. MAA maakt deel uit van de nationale luchtinfrastructuur en is na Schiphol de enige Nederlandse luchthaven met een vrachtfunctie.

Op 16 december 2022 hebben Provinciale Staten kennisgenomen van het Businessplan 'Transitie naar een duurzame, omgevingsbewuste en toekomstbestendige luchthaven' van MAA BV en MAABI BV ter invulling van Amendement 145 'Een omgevingsbewust en toekomstbestendig MAA' en ingestemd met het verstrekken van een Niet Economische Diensten van Algemeen Belang (NEDAB) van € 5,5 miljoen per jaar en een investeringskrediet voor achterstallig onderhoud (in de vorm van een agiostorting) van € 23,9 miljoen.

Het Businessplan beschrijft de wijze waarop de luchthaven zal transformeren naar een duurzame, omgevingsbewuste en toekomstbestendige luchthaven met de daarbij behorende doelen en beoogde fasering en tijdsplan. Als aandeelhouder van de luchthaven bewaken we de kaders die Provinciale Staten bij de besluitvorming in 2022 hebben aangegeven en zien wij toe op het realiseren van de in het businessplan gestelde doelen. Dit doen we aan de hand van reguliere ambtelijke en bestuurlijke overleggen, maar ook aan de hand van de jaarlijkse aandeelhoudersvergaderingen.

Rol Provincie: partner (aandeelhouder), financier, procesmanager, bevoegd gezag

Kwaliteit

Omgevingsfonds

De toegezegde provinciale bijdrage aan de stichting zal in de vorm van een subsidie worden toegekend; waarna de eerste tranche in 2024 wordt verstrekt.

Provinciaal Inpassingplan MAA proefdraaien

In 2023 zijn de uitgangspunten voor het PIP-proefdraaien geactualiseerd.

De verwachting is dat het definitieve PIP-proefdraaien eind 2024 / begin 2025 ter vaststelling aan Provinciale Staten wordt aangeboden.

Luchthavenbesluit

De door de luchthaven, in het kader van de luchthavenbesluitprocedure, opgestelde m.e.r.-beoordelingsnotitie zal najaar 2024 ter beoordeling aan het Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat worden aangeboden. Nadat het Ministerie met de notitie heeft ingestemd, zal MAA de aanvraag luchthavenbesluit bij het Ministerie van I&W indienen.

Provinciale Staten worden twee keer per jaar middels een voortgangsrapportage in het kader van de Regeling Grote Projecten geïnformeerd over de stand van zaken omtrent 'Transitie MAA'.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Uitvoering van de genoemde resultaten zijn per ultimo 2024 gerealiseerd.

Tijd (indicator)

Geld

Middels deze Najaarsnota vragen we aan Provinciale Staten in te stemmen met het beschikbaar stellen van € 0,05 mln. procesmiddelen MAA ten laste van de programmareserve Economie. De procesmiddelen zijn onder andere nodig voor de ondersteuning bij de door de Statencommissie Economie en Samenleving noodzakelijk geachte verdere aanpassing van de tweede herziene basisrapportage MAA mede in het kader van de door Provinciale Staten gevraagde meer uniforme template voor voortgangsrapportages in het kader van de Regeling Grote Projecten.

Geld (indicator)

Samenvatting

In het voorjaar van 2024 heeft het Omgevingsfonds enkele regelingen opengesteld. In de voortgangsrapportage Groot Project 'Transitie MAA' met peildatum 1 januari 2025 zal voor de eerste keer verslag worden gedaan van de stand van zaken van het Omgevingsfonds MAA.

Omdat sprake is van een gecoördineerde procedure kunnen Provinciale Staten eerst het PIP Proefdraaien vaststellen op het moment dat het Rijk de Wnb-vergunning heeft verleend. Op dit moment is niet bekend wanneer dat het geval is. Om die reden is het de vraag of het PIP Proefdraaien nog dit jaar of eerst begin volgend jaar voor besluitvorming aan Provinciale Staten kan worden voorgelegd.

De planning van MAA is erop gericht om najaar 2024 een aanvraag Luchthavenbesluit bij I&W in te dienen. Of deze planning wordt gehaald is afhankelijk van de vraag of I&W akkoord gaat met de m.e.r.-beoordelingsnotitie die aan het Ministerie wordt voorgelegd.

Bij de besluitvorming over de toekomst van MAA in 2022 hebben Provinciale Staten aangegeven dat per 1 januari 2024 met een nieuwe basisrapportage voor het Groot Project 'Transitie MAA' zou moeten worden gewerkt. In de Statencommissie ESA van 31 mei 2024 is de tweede herziene basisrapportage in concept besproken. De op- en aanmerkingen van de zijde van de commissie zijn betrokken bij de verdere afronding van de basisrapportage.

Wat willen we bereiken?

3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven

- In 2027 is de innovatiekracht van het Limburgse MKB verbeterd, waardoor ondernemers via maatschappelijk verantwoorde innovaties en ondernemerschap bijdragen aan een duurzaam, circulair, gezond en digitaal Limburg;
- In 2027 zijn er meer startende innovatieve ondernemers vanuit de ecosystemen, het onderwijs en via acquisitie, allen gericht op de transities;
- In 2027 is er voor Limburg een dekkend financieringsinstrumentarium voor startende ondernemers.

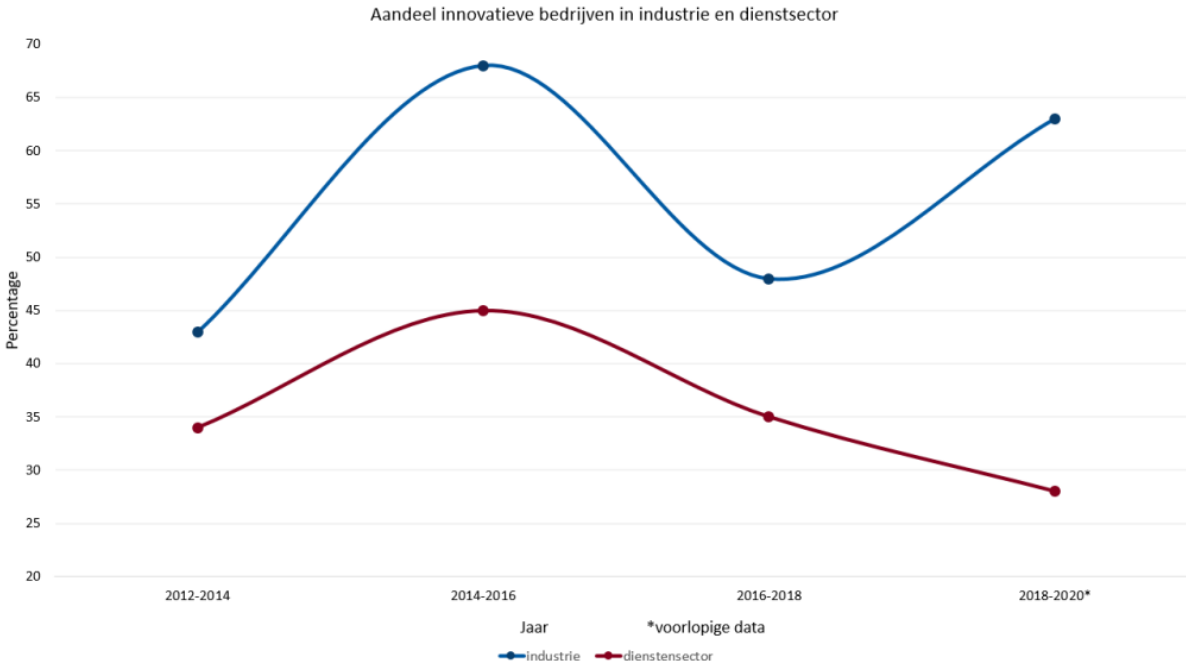
Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicator die reeds beschikbaar is, is hieronder gepresenteerd.

Indicatoren bij 'in 2027 is de innovatiekracht van het Limburgse MKB verbeterd, waardoor ondernemers via maatschappelijk verantwoorde innovaties en ondernemerschap bijdragen aan een duurzaam, circulair, gezond en digitaal Limburg'

Indicator D_21a: Aantal bedrijven in Limburg met proces- en productinnovaties.

Bron: CBS

Wat gaan we daarvoor doen?

3.2.1. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven

Omschrijving

Het Limburgse MKB is de drager van het verdienvermogen van de regio. Met trots zien we dat het veel ondernemers lukt om de kansen die uit de transitie ontstaan om te zetten in bedrijvigheid. Daarmee leveren zij hun bijdrage aan de maatschappelijke opgaven voor Limburg. Er is ook nog een wereld te winnen, het MKB moet blijven innoveren. Het versterken van de innovatiekracht bij het Limburgse MKB blijft daarmee een belangrijke opgave.

Onze ambitie is dat de innovatiekracht van het Limburgse MKB verbeterd, zodat ondernemers in alle sectoren via slimme innovaties en ondernemerschap bijdragen aan een duurzaam, circulair, gezond en digitaal Limburg. Ook willen wij dat er meer startende innovatieve ondernemers ontstaan vanuit de Brightlands campussen, het onderwijs en via acquisitie. Wij dragen bij aan het realiseren van een regionaal financieringsinstrumentarium dat alle stadia van een startende onderneming kan ondersteunen.

Uitvoering verloopt via drie actielijnen:

- Innovatief Bedrijfsleven;
- Innovatieve Ecosystemen;
- Innovaties voor het brede MKB.

Rol Provincie: aanjager, financier, ondersteuner, partner (aandeelhouder)

Kwaliteit

- LIOF voert voor de Provincie Limburg het MKB-innovatieprogramma 'Limburg Toekomstbestendig' uit. De operationele looptijd van het project eindigt in 2025. LIOF is verantwoordelijk voor de uitvoering van de valorisatiestrategie van de Einstein Telescope. Deze inzet is cruciaal vanwege de verbinding met de industrie (MKB), ook in de euregio. Primair gebeurt dit nu in de vorm van het Interreg project ET2SMEs;
- In 2024 hebben we bedrijven ondersteund bij innovatieve grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten in euregionaal verband;
- In 2024 hebben wij via onze instrumenten 75 ondernemingen gestimuleerd om (in samenwerking met kennisinstellingen) innovatieve projecten te starten op één of meer van de vijf maatschappelijke transities;
- In 2024 hebben wij 8 nieuwe start-ups en scale-ups ondersteund met inzet van fondsen en programma's in Limburg;
- In 2024 starten we met de doorontwikkeling van een MKB duurzaamheidsfonds;
- In 2024 gaan we voor het Limburgse MKB gericht aan de slag met mogelijkheden die de Actieagenda MKB-Dienstverlening 2024-2026 van het Rijk ons biedt.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Deze activiteiten zijn continu doorlopend en duren de volledige collegeperiode.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van het beleidskader Werken aan een Toekomstbestendige Economie hoofdstuk 4 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven vragen we aan Provinciale Staten in te stemmen met het beschikbaar stellen van € 0,57 mln. ten laste van de programmareserve Economie:

- Procesmiddelen actielijn Innovaties in het brede MKB € 0,10 mln.: deze middelen worden onder andere ingezet voor de organisatie van het MKB Zomerevent en activiteiten voor het in kaart brengen van de MKB Dienstverlening;
- Procesmiddelen actielijn Innovatief bedrijfsleven € 0,12 mln.: deze middelen worden onder andere ingezet voor de evaluaties van de programma's MKB-fondsen;
- Subsidieregeling MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT) € 0,35 mln.: dit is een regeling met een gezamenlijk subsidieplafond met de Provincies Noord-Brabant en Zeeland. De regeling is opgebouwd uit een MIT Haalbaarheid en MIT R&D. De resultaten van de MIT Haalbaarheid zijn intussen bekend en Limburgse bedrijven hebben hierbij positief gescoord waardoor er € 0,20 mln. extra middelen nodig zijn. De resultaten voor de MIT R&D zijn pas bekend in Q4 2024 en het

gemiddelde voor de MIT R&D voor Limburg van de afgelopen drie jaar is € 0,15 mln. hoger dan het begrote gedeelte voor dit instrument. De verwachting is dat deze nu ook hoger zal zijn.

Fasering

Op basis van het jaarplan 2024 van het kennis-as project Healthy Eating and Food Innovation (HEFI) wordt de fasering van de provinciale cofinanciering in de begroting aangepast. Derhalve wordt er € 0,01 mln. vanuit 2025 naar voren gehaald.

Geld (indicator)

Samenvatting

- Valorisatie Einstein-telescoop: op een vijftal technologiedomeinen zijn roadmaps ontwikkeld met een drietal doorkijk sessies met een deelname van een 50-tal bedrijven en 10-tal kennisinstellingen;
- Inmiddels liggen we goed op koers binnen het innovatieprogramma Limburg Toekomst Bestendig en zijn 29 nieuwe projecten van start gegaan;
- Er wordt volop gebruik gemaakt van de grensoverschrijdende programma's waarin bedrijven worden ondersteund bij innovatieve grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten in euregionaal verband; Inmiddels zijn 18 nieuwe projecten van start gegaan. Een belangrijk project is STIPP, een samenwerkingsverband van de ontwikkelingsmaatschappijen binnen de Euregio Maas Rijn regio waarin MKB-ers worden ondersteund met advies inzake innovatie-ontwikkeling waaraan eveneens een financieringsinstrument is gekoppeld;
- Limburgse bedrijven hebben boven verwachting goed gescoord binnen de MIT-regeling;
- We zijn gestart met de doorontwikkeling van een MKB duurzaamheidsfonds;
- Er is een MKB Zomerevent georganiseerd op 18 september 2024.

3.2.2 Brightlands

Omschrijving

Brightlands Chemelot Campus

In het eerste kwartaal heeft de focus gelegen op de afronding van de herziene samenwerkingsovereenkomst tussen de partners en de aanzet van de (her)financiering van de bancaire financiering. De campusorganisatie kan voor wat betreft de nieuwe vastgoedontwikkelingen putten uit de door de Provincie toegezegde bijdrage van € 67 mln. De bancaire financiering is eveneens afgerond zodat thans de doorontwikkeling definitief doorgezet kan worden.

In 2024 is Brightlands Circular Space van start gegaan met TNO, UM en Brightlands Chemelot Campus BV als 'founding fathers' en waarbij afspraken worden gemaakt met andere strategische partner(s). Met toekenning uit het Nationaal Groeifonds en het Joint Transition Fund, plus de partnerbijdragen is ca. € 60 mln. beschikbaar voor de komende 8 jaar. In 2024 zullen de eerst bouw- en ontwikkelactiviteiten worden gestart. In 2024 is tevens de programmafinanciering voor de kennisinstellingen als onderdeel van de noodzakelijke kennisinfrastructuur ingegaan.

Brightlands Campus Greenport Venlo

In het eerste kwartaal is de campusorganisatie gestart met de uitvoering van het jaarplan 2024, welke is vastgesteld in de aandeelhoudersvergadering van 21 december 2023. Op basis van dit jaarplan wordt voor de versterking van de campusorganisatie van Brightlands Campus Greenport Venlo (BCGV) in 2024 € 0,25 mln. uit de programmareserve Brightlands gehaald. Zoals opgenomen in het jaarplan werkt de campusorganisatie aan de verdere uitvoering van het groeiplan BCGV. In het eerste kwartaal van 2024 is de campusorganisatie gestart met de uitvoering van het project Greenport Innovation and Learning Labs (GRILL) en zijn de (onderzoeks) faciliteiten 'Future Food Experience Center' (interactieve reis door de wereld van de Nederlandse land- en tuinbouw) en 'Brightlands NovaBite' (expertisecentrum voor consumentenonderzoek en productoptimalisatie, gericht op de beleving van de consument) geopend. De vastgoedorganisatie is bezig met de opgave rondom het onderhoud van de Villa Flora en Innovatoren, zoals de WKO en het dak. Deze opgaven zijn – met ondersteuning van een vastgoeddirecteur – in Q1 verder geconcretiseerd en worden in 2024 uitgevoerd. Daarnaast wordt vormgegeven aan de verdere inrichting van de vastgoedorganisatie en worden acquisitietaken uitgevoerd gericht op het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid die zich wil vestigen in een van de campusgebouwen.

Brightlands Campus Greenport Venlo heeft dit jaar verder gewerkt aan de uitvoering van het vastgestelde jaarplan. Een belangrijk onderdeel hiervan is Greenport Innovation and Learning Labs (GRILL). In dit kader hebben GS besloten om voor de eerste fase van dit project € 0,27 mln. beschikbaar te stellen. In de Najaarsnota 2024 wordt gevraagd om de overige middelen voor de cofinanciering van € 0,61 mln. beschikbaar te stellen uit de programmareserve Brightlands onderdeel BCGV, waarmee GRILL de komende twee jaren door kan bouwen.

Brightlands Maastricht Health Campus

In het eerste kwartaal heeft de campusorganisatie de uitvoering van haar jaarplan voor 2024 opgepakt en zal dat doorzetten in 2024.

In relatie tot het nationale groeifonds zijn de project ontwikkel activiteiten gepauzeerd, net als het groeifonds zelf. Er wordt wel naar alternatieve funding gezocht.

Voor wat betreft de gebiedsontwikkeling hebben wij samen met de hierin betrokken partijen gemeente Maastricht, Universiteit Maastricht en het MUMC+ in 2024 een start gemaakt om een integraal businessplan op te stellen, dat zowel ruimtelijke als economische aspecten moet omvatten. Wij dragen daar net als voornoemde partijen ieder maximaal € 0,25 mln. aan bij.

In 2024 heeft de campusorganisatie verder ingezet op het valoriseren van de UM en MUMC+ kennis en het uitbouwen van het ecosysteem. Voor wat betreft funding is in de loop van 2024 duidelijk geworden dat het nationale groeifonds niet meer de mogelijkheden gaat bieden die het in het verleden bracht. Er wordt dan ook gekeken naar andere Rijks- en EU middelen en samenwerkingspartners.

Brightlands Smart Services Campus

Per 1 januari 2024 is dhr. Walter Pijs gestart in de functie van CEO van de Brightlands Smart Services Campus (bestuurder Campus Heerlen Management & Development BV). De campusorganisatie is gestart met de uitvoering van het jaarplan 2024 dat eind 2023 door de aandeelhouders is vastgesteld. Bij het vaststellen van het jaarplan hebben de aandeelhouders aangegeven dat de directie en RvC van de campusorganisatie bijzondere aandacht moeten hebben voor het opstellen van een verdienmodel voor de campusorganisatie en de aandeelhouders over de voortgang hiervan periodiek moet informeren. Tevens is de campusorganisatie in 2024 gestart met het vormgeven van het Smart Innovation and Learning Labs. Eind 2024 zal hiervoor een volledig projectplan gereed zijn. Binnen de AI Hub Brightlands wordt door de partners gewerkt aan het ontwikkelen van projecten. Deze projecten zullen ingediend binnen de verschillende calls uitgeschreven voor AI-Ned. Deze calls worden gefinancierd door de middelen die het Groeifonds heeft toegekend aan de NL-AI coalitie.

De Campus Heerlen Huisvesting BV is in gesprek met ABP over de overname van het gebouw waarin de campus is gehuisvest. In lijn met het vastgoedbeleid van haar moeder ABP, wil APG geen eigenaar van het vastgoed worden. Om de campusontwikkeling optimaal te faciliteren en de koop van het gebouw mogelijk te maken is APG bereid terug te treden als aandeelhouder van CHV BV. Uw Staten zullen medio dit jaar worden geïnformeerd over het verloop van dit traject en waar aan de orde worden betrokken in dit proces.

Brightlands

Op 20 maart 2024 is het startup versnellingsprogramma 'Brightlands Startup League' gelanceerd. Vanuit deze gezamenlijke aanpak van de campussen, LIOF, UM en de Provincie worden startende bedrijven ondersteund zodat meer en meer succesvolle jonge bedrijven ontstaan en groeien. De eerste masterclasses zijn gepland en uitgevoerd. Eind september vindt het eerste grote Brightlands Startup League event plaats.

In juni is besloten om een bestuurlijk kwartiermaker aan te stellen met als opgave om de groeiende samenwerking tussen de campussen verder te stimuleren en te helpen om het draagvlak onder de Brightlands campussen te verbreden.

Kwaliteit

In het Statenbesluit 'Brightlands - visie en rol Provincie Limburg' c.s. is vastgelegd wat de inzet van de Provincie gaat zijn in de periode tot 2030. Over de realisatie van de inhoudelijke doelen rapporteren wij in de Brightlands Rapportage (in het kader van de Regeling Grote Project). Daarin zijn ook de beoogde resultaten benoemd. De Brightlands Rapportage 2024 - tweede voortgangsrapportage' is op 25 juni als informerend stuk aan Provinciale Staten gezonden (GS DOC-00661801).

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De Statenbesluiten hebben betrekking op de periode 2023 - 2030. De inzet van de Provincie is uitgezet voor dezelfde periode.

Tijd (indicator)

Geld

Middels deze Najaarsnota vragen we aan Provinciale Staten in te stemmen met het beschikbaar stellen van de volgende middelen:

- procesmiddelen actielijn Innovatief Bedrijfsleven, € 0,10 mln. voor de deelname aan de Expo Munchen 2024. Deze procesmiddelen komen ten laste van de programmareserve Economie;
- Brightlands Campus Greenport Venlo - inzet middelen versterken kennisinfrastructuur, € 0,61 mln.: in december 2022 hebben Provinciale Staten ingestemd met het gewijzigd statenvoorstel Brightlands Campus Greenport Venlo (PS 19 december 2022). In dit Statenbesluit is opgenomen dat de Provincie, onder andere, gaat bijdragen aan het versterken van de kennisinfrastructuur op BCGV. In dit kader hebben Gedeputeerde Staten besloten om voor de periode 1 januari 2024 tot en met 31 december 2026 een subsidie te verlenen voor het project Greenport Innovation and learning Labs (GRILL) van € 0,84 mln. Voor dit project was voor de eerste fase reeds € 0,27 mln. voorzien in de begroting 2024. De overige € 0,61 mln. komt ten laste van de programmareserve Brightlands onderdeel BCGV;
- om de groeiende samenwerking tussen de campussen te stimuleren en te helpen om het draagvlak onder de Brightlands campussen te verbreden is er totaal € 0,23 mln. beschikbaar gesteld voor de periode van 2 jaar (€ 0,03 mln. in 2024, € 0,12 mln. in 2025 en € 0,09 mln. in 2026). Het provinciaal gedeelte komt ten laste van de programmareserve Economie, totaal € 0,13 mln., en de overige € 0,10 mln. wordt gedekt uit een bijdrage van de UM (zie ook mededeling portefeuillehouder inzake Brightlands - sterker samenspel op een bredere basis, brief gedeputeerde Satijn van 21-5-2024 GS DOC-00647841).

De geraamde baten worden bijgesteld met € 1,18 mln. Dit betreft de hogere dividend cq rente inkomsten van Chemelot Campus Vastgoed CV € 0,43 mln. en Chemelot Participaties BV € 0,75 mln. Hiervan wordt € 0,01 mln. ingezet als procesmiddelen. De overige middelen vallen vrij ten gunste van het begrotingsresultaat.

Geld (indicator)

Samenvatting

De Brightlands campussen ontwikkelen zich ieder vanuit hun eigen dynamiek. De uitbreiding van BCC krijgt een impuls met het rondkomen van de (her)financiering en de start van de bouw van Brightlands Circular Space. De aanstaande opening van innovatieve tuinbouwkas op de Brightlands Campus Greenport Venlo is ook een tastbaar element in de ontwikkeling van Brightlands. Met de lancering van de Brightlands Startup League krijgt de samenwerking tussen de campussen en met partners UM en LIOF gestalte. Met de ondersteuning van deze en nog meer andere projecten en initiatieven geven wij invulling aan onze rol in de ontwikkeling van Brightlands.

Wat willen we bereiken?

3.3. Een gezonde arbeidsmarkt

- In 2027 is de flexibiliteit en robuustheid van de onderwijsinfrastructuur (MBO, HBO en WO) in Limburg versterkt en vergroot;
- In 2027 is er een Leven Lang Ontwikkelen-infrastructuur die de inwoners van Limburg in staat stelt om hun kennis en vaardigheden op peil te houden;

- In 2027 werken onderwijs, bedrijfsleven en overheid samen aan de kritische factor human capital bij het doen slagen van de transitie.

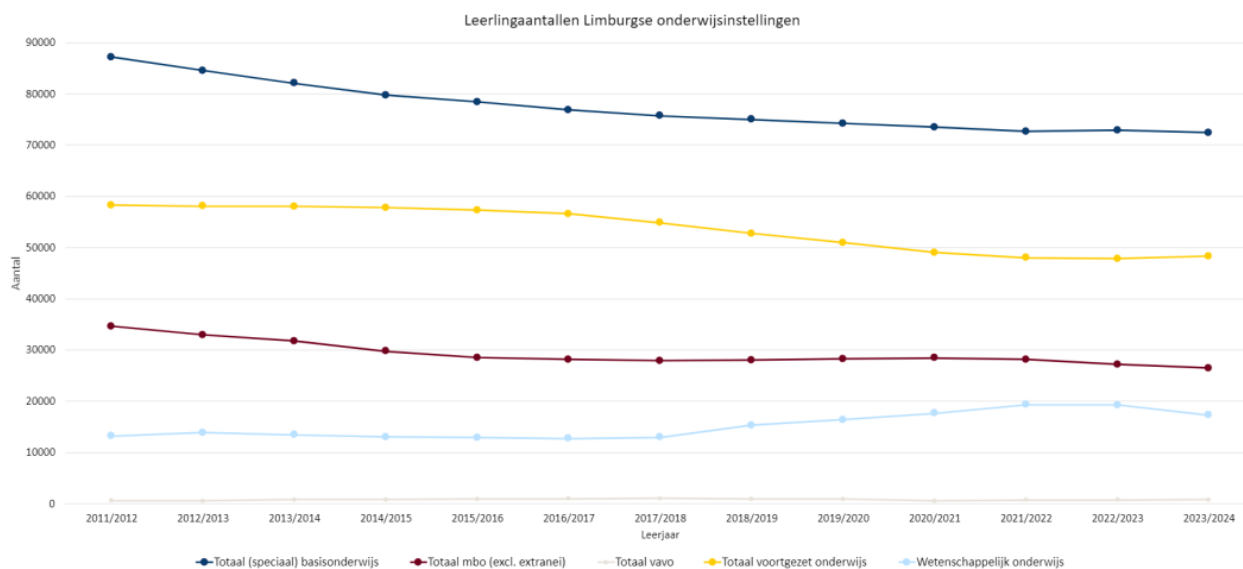
Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Indicatoren bij 'in 2027 is de flexibiliteit en robuustheid van de onderwijsinfrastructuur (MBO, HBO en WO) in Limburg versterkt en vergroot'

Indicator D_24a: Leerlingenaantallen Limburgse onderwijsinstellingen.

Bron: DUO Register Onderwijsinstellingen

Indicatoren bij 'in 2027 is er een Leven Lang Ontwikkelen-infrastructuur die de inwoners van Limburg in staat stelt om hun kennis en vaardigheden op peil te houden'

Indicator D_25a: Aanwezigheid van de LLO-infrastructuur Ja/Nee.

Bron: Data beleidscluster

Ja.

Indicator D_25b: Beschrijving werking van de LLO-infrastructuur.

Bron: n.v.t. (kwalitatief)

De LLO-infrastructuur is ondergebracht in twee initiatieven:

- *Leo Loopbaan: het loket voor de Limburger rondom loopbaan en ontwikkeling*
- *Limburg Leert: het loket voor Limburg voor om- en bijscholing*

Beide initiatieven zijn in de uitvoering aan elkaar verbonden. Beide initiatieven worden aangestuurd door beroepsonderwijs en werkgevers, en werken nauw samen met andere stakeholders zoals de overheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

3.3.1. Een gezonde arbeidsmarkt

Omschrijving

Met de uitvoeringsagenda 'Een gezonde arbeidsmarkt' werken we aan een arbeidsmarkt waarin iedere (nieuwe) Limburger in staat is om een duurzame werkplek te vinden, mee te kunnen bewegen met veranderingen en zichzelf verder te ontwikkelen.

Hierbij richten we het arbeidsmarkt- en onderwijsbeleid op de sociaal maatschappelijke opgaven:

- onderwijsopgave: een meer toekomstbestendig onderwijslandschap (mbo-hbo-wo) in Limburg dat de transitie ondersteunt (kennis als brandstof voor innovatie) en minder kwetsbaar is voor de rigiditeit van het nationale systeem en met aanhaking van bedrijfsleven. Een onderwijslandschap dat ook binnen de demografische realiteit van Limburg in staat is om mensen op te leiden zodat deze goed blijven aansluiten op de behoeften in de regio;
- kwalitatieve opgave: Het beter op peil houden van kennis en vaardigheden ('Leven Lang Ontwikkelen'), waarmee een bredere inzetbaarheid in een voortdurend veranderende arbeidsmarkt wordt bereikt. Blijven leren en ontwikkelen wordt gestimuleerd en is makkelijk toegankelijk, voor iedereen. Bedrijfsleven en onderwijs zijn hier samen voor verantwoordelijk;
- kwantitatieve opgave: een betere balans tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Een dynamiek waarin de vraag naar personeel onderdeel is van strategisch HR beleid.

We gaan met dit uitvoeringsprogramma bijdragen aan deze arbeidsmarktopgaven via drie actielijnen:

- Actielijn 1: Toekomstbestendige onderwijsinfrastructuur;
- Actielijn 2: Toekomstbestendige en wendbare beroepsbevolking;
- Actielijn 3: Vraag en aanbod in balans.

Voor de activiteiten in deze drie actielijnen is vooralsnog de inzet van € 10,0 mln. uit de programmareserve Arbeidsmarkt en Onderwijs voorzien.

Rol Provincie: ondersteuner, subsidiënt, partner

Kwaliteit

- In 2024 is de Bestuursafdeling Onderwijs met alle hoger- en beroepsonderwijsinstellingen minimaal twee keer bij elkaar gekomen;
- In 2024 heeft er minimaal één bestuurlijk overleg met strategische arbeidsmarktpartners (o.a. UWV, arbeidsmarktregio's, werkgeversverenigingen en vakbonden) plaatsgevonden;
- In 2024 is er in het kader van de Vakmanschapsagenda MBO 2030 een plan gemaakt met alle MBO-instellingen (Yuverta, Vista, Gilde) in Limburg om een Leven Lang Ontwikkelen-aanbod verder te ontwikkelen en te ontsluiten;
- In 2024 zijn er minimaal twee arbeidsmarkt- of onderwijsprojecten met Limburgse partners ingediend binnen Rijks- of Europese regelingen;

- In 2024 zijn de mogelijkheden van het LLO Collectief (gericht op basisvaardigheden en laaggeletterdheid) verkend met de drie arbeidsmarktregio's in Limburg;
- In 2024 heeft er een evaluatie plaatsgevonden van de grensinformatiepunten en zijn er met de betrokken partners afspraken gemaakt over de verdere financiering.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De uitvoering van de genoemde resultaten zijn per ultimo 2024 uitgevoerd.

Tijd (indicator)

Geld

Het budget van het product 3.3.1. Een gezonde arbeidsmarkt wordt met € 0,15 mln. verlaagd. Dit betreft de volgende bijstellingen:

- lagere cofinanciering Werkcentrum Zuid-Limburg € 0,25 mln. : ondersteuning ontslagen VDL Nedcar medewerkers
Middels de Voorjaarsnota 2024 hebben Provinciale Staten € 0,60 mln. beschikbaar gesteld voor de cofinanciering van de projectaanvraag in het kader van het Europees Sociaal Fonds (ESF+) inzake de dienstverlening aan de ontslagen VDL Nedcar medewerkers. Dit bedrag was gebaseerd op 50% van de benodigde cofinanciering, waarbij de andere 50% gedragen wordt door de Arbeidsmarktregio Zuid-Limburg (gemeenten en UWV). Inmiddels heeft ook het Ministerie van SZW zich bereid getoond cofinanciering voor dit project in te zetten. Dit betekent dat de bijdragen van de Provincie Limburg en de Arbeidsmarktregio Zuid-Limburg naar beneden bijgesteld kan worden. Van het gereserveerde bedrag kan € 0,25 mln. terugvloeien naar de programmareserve Arbeidsmarkt en Onderwijs.
- garantiesubsidie Coöperatie Leo Loopbaan € 0,51 mln.; Op 18 juli 2024 heeft de Provincie Limburg een garantiesubsidie van € 0,51 mln. verleend aan de coöperatie Leo Loopbaan (zie ook mededeling portefeuillehouder GS DOC-00671236). Deze garantsubsidie komt ten laste van de programmareserve Arbeidsmarkt en Onderwijs;
- bijstelling procesmiddelen actielijn Toekomstbestendige en wendbare beroepsbevolking € 0,01 mln. Hiervan vloeit € 0,01 mln. terug naar de programmareserve Arbeidsmarkt en Onderwijs.

Fasering

- Fasering budget Cofinanciering Europese projecten € 0,40 mln.: in de Voorjaarsnota 2024 zijn er middelen gereserveerd voor provinciale cofinanciering van kansrijke proposities rondom Arbeidsmarkt en Onderwijs gericht op Europese en nationale fondsen. Voor 2024 is hiervoor € 0,40 mln. gereserveerd. Binnen het Interreg programma Vlaanderen-Nederland is een project ingediend dat gericht is op de arbeidsmarkttopgave in de zorg. Dit project is niet gehonoreerd.

Voorgesteld wordt deze middelen over te hevelen naar 2025, zodat in 2025 wederom de resultaatdoelstelling behaald kan worden.

Geld (indicator)

Samenvatting

De gestelde doelen zijn voor dit onderdeel behaald, of liggen op schema:

- er is een bestuurstafel onderwijs ingericht waarin alle hoger- en beroepsonderwijsinstellingen vertegenwoordigd zijn. Dit heeft geleid tot het opstellen van een gezamenlijk 'Onderwijsmanifest Limburg';
- er heeft een eerste bestuurlijk overleg plaatsgevonden met alle arbeidsmarktpartners;
- met de drie mbo instellingen wordt de vakmanschapsagenda verder uitgewerkt. Hierbij wordt in eerste instantie gekeken naar verdere ontsluiting van het opleidingsaanbod via het gezamenlijke platform Limburg Leert;
- het eerste succesvolle arbeidsmarktproject in een Rijks- of Europese regeling is de subsidie van het Europees Sociaal Fonds voor de dienstverlening aan ontslagen VDL Nedcar medewerkers;
- binnen het Interreg programma Vlaanderen-Nederland is een project ingediend dat gericht is op de arbeidsmarkttopgave in de zorg. Dit project is niet gehonoreerd. Op dit moment wordt verkend of het project in een latere fase kan worden ingediend;
- samen met de 3 arbeidsmarktregio's verkennen we de mogelijkheden om gebruik te maken van de regeling 'LLO collectief voor laagopgeleiden en laaggeletterden'. Daarvoor hebben we o.a. gesprekken gevoerd met het Ministerie van OCW. We werken toe naar een voorstel voor de regeling die op zijn vroegst najaar 2025 opengesteld zal worden;
- de Grensinformatiepunten hebben een evaluatie opgeleverd en die met alle stakeholders gedeeld. Op basis van deze evaluatie worden nu gesprekken gevoerd om de nieuwe financieringsperiode in te zetten.

Wat willen we bereiken?

3.4. Verduurzaming en circulaire economie

- Tegen 2027 heeft de Limburgse economie een grotere mate van circulariteit bereikt door de implementatie van R-strategieën, waarmee we in lijn zijn met de nationale doelstelling van 50% circulariteit tegen 2030;
- In 2027 werken onderwijs, bedrijfsleven en overheid intensief samen om de menselijke factor in de circulaire transitie te versterken;
- In 2027 zijn de ruimtelijke, juridische, digitale en financiële randvoorwaarden zo ingericht om de uitrol van kansrijke ontwikkelingen mogelijk te maken.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren voor deze doelstellingen zijn nog in ontwikkeling.

Wat gaan we daarvoor doen?

3.4.1. Verduurzaming en circulaire economie

Omschrijving

Het bedrijfsleven wordt versterkt door een duurzame circulaire economie. Dit heeft gunstige consequenties voor de concurrentiepositie van Limburg. We blijven ons actief inzetten voor nationaal en Europees beleid dat de industrie, zoals die van het grote industriecluster Chemelot, versterkt, verduurzaamt en vergroent. Verduurzaming en circulair ondernemen vraagt kennis, samenwerking en investeringen.

Wij zetten onze innovatie-instrumenten in (die bij LIOF zijn ondergebracht) en delen onze kennis en ervaring. Om versnelling, opschaling en impact te genereren is focus noodzakelijk. We zetten daarom in op vier prioritaire bedrijfsketens. Dit zijn:

- Chemie;
- Biomassa en voedsel;
- Circulair bouwen;
- Duurzame maakindustrie.

Rol Provincie: bevoegd gezag, financier, partner, toetsers, procesmanager, ondersteuner, aanjager

Kwaliteit

- Het circulair bouwend programma Zuid-Nederland wordt samen met Limburgse partners uitgevoerd. Circulaire en duurzame economie zijn hierdoor aangejaagd;
- Impulsprogramma Biocirculaire Economie Limburg (IBEL) is voor Limburg uitgevoerd;
- Innovatie van het MKB om de transitie naar een circulaire economie te versnellen, is gestimuleerd door inzet van programma Limburg toekomstbestendig en door het benutten van regionale investeringsfondsen. LIOF voert het programma uit en beheert de fondsen;
- Provincie Limburg treedt op als 'eerste klant' (launching customer) via onze eigen inkoop (o.a. in de grond-, weg en waterbouw en facilitaire diensten). Op deze manier is innovatie en circulariteit binnen de leveranciersketen bevorderd;
- Nationale en Europese financieringsprogramma's zijn optimaal benut voor de provinciale doelen op het gebied van verduurzaming en circulaire economie;
- Onze provinciale rol, ten aanzien van ruimtelijke inpassing, veiligheid & leefbaarheid, verbetering mobiliteit in en rondom de Chemelot site, communicatie en participatie, is samen met partners ingevuld. Het Limburgs bod voor een duurzaam Chemelot is aan het Rijk aangeboden waarmee de regio het Rijk vraagt om gezamenlijk Chemelot te ondersteunen in haar ambitie om in 2050 klimaatneutraal en circulair te zijn en daarmee een duurzame toekomst van Chemelot te waarborgen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Uitvoering van de genoemde resultaten zijn per ultimo 2024 gerealiseerd waarbij de uitvoering van het circulair bouwend programma Zuid-Nederland en het programma Limburg Toekomstbestendig doorlopen naar 2025. Het inzetten van regionale investeringsfondsen, het optimaal benutten van nationale en Europese financieringsprogramma's, het ondersteunen van Chemelot in de ambitie om in 2050 klimaatneutraal en circulair te zijn en het optreden van de Provincie Limburg als 'eerste klant; (launching customer) zijn doorlopende activiteiten.

Tijd (indicator)

Geld

Het budget van het product 3.4.1. Verduurzaming en Circulaire Economie wordt bijgesteld met € 0,02 mln. lasten en € 0,03 mln. baten. Deze middelen zijn nodig voor de uitvoering van het convenant 'Voor een veilige ontwikkeling van Chemelot naar haar omgeving' 2023 t/m 2025 (zie ook Mededeling portefeuillehouder inzake voortgang uitvoering Convenant voor een veilige ontwikkeling Chemelot e.o., brief gedeputeerde Van Caldenberg van 9-7-2024 (GS DOC-00669571). Deze begrotingswijziging betreft de fasering van het provinciaal gedeelte € 0,01 mln. (overboeking naar 2025) en de bijdrage van de externe partners € 0,03 mln. in 2024 en 2025.

Geld (indicator)

Samenvatting

Sinds de vaststelling van het beleidskader zijn de circulaire programma's in uitvoering zoals het circulair bouwend programma Zuid-Nederland, waar de eerste proposities in ontwikkeling zijn, en het programma Toekomstbestendig Limburg waar 10 circulaire innovatieprojecten ondersteund zijn (tot juli 2024). Het Interreg project Cheers4EU, circulaire hubs als motor voor Europese regio's met Limburg als leadpartner is gestart, net als het project Circulair in Business (LWV). De propositie Limburgs bod voor een duurzaam Chemelot is aangeboden aan het Rijk.

Wat willen we bereiken?

3.5. Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg

- In 2027 is er meer kennis over de land- en tuinbouw in Limburg en daardoor begrip ten aanzien van de sector en de transities.

In 2027 zijn er 120 agrarische koplopers en innovatoren ondersteund met het marktrijp maken van kansrijke innovaties en concepten ten behoeve van de transities. Daarnaast zal er eind 2025 een uitgebalanceerd pakket beschikbaar zijn bij LIOF, tevens ten behoeve van de transities in de landbouw. Hierbij besteden we minimaal de helft van het beschikbare budget aan oplossingen die duurzaam en diervriendelijk zijn.

We werken aan een communicatiestrategie, waarmee we vanaf 2025 gaan zorgen voor actieve informatie naar de Limburgse agrariërs ten aanzien van kennis- en informatie overdracht en regelingen. Daarnaast beogen we met de communicatiestrategie ook educatieve en kleinschalige initiatieven te ondersteunen gericht op de relatie tussen boer en burger.

Tot slot werken we aan een platform waar partijen die betrokken zijn bij het perspectief van de blijvende ondernemer in Limburg met elkaar spreken over de strategie en aanpak om deze ondernemers te ondersteunen met het uitstippelen van de toekomstontwikkeling van hun bedrijf.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicator voor deze doelstelling is nog in ontwikkeling.

Wat gaan we daarvoor doen?

3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg

Omschrijving

We zijn trots op onze Limburgse land- en tuinbouw die behoort tot de top van de wereld. De sector heeft zich in de afgelopen decennia meermaals opnieuw uitgevonden en zal dit de komende jaren opnieuw moeten doen. De Limburgse agrarisch ondernemers zijn hierbij een essentieel onderdeel van de oplossing voor alle uitdagingen die landen in het landelijk gebied. Ondernemers die de komende jaren willen doorgaan met ondernemen, of daarmee willen starten, hebben hun blik op de toekomst gericht.

We richten ons op de doorontwikkeling van (bewezen) conceptuele ontwikkelingen en implementeerbare innovaties bij de koplopers en innovators van de sectoren. Daarnaast achten we het in het belang van de Limburgse agrariër dat hij maximaal gebruik kan maken van kennis en informatie die hem ondersteunt bij het maken van duurzame investeringsbeslissingen voor zijn bedrijf.

Binnen dit beleidskader streven we ernaar om de middelen die hieraan verbonden zijn zo veel mogelijk te laten landen op het boerenref.

Dit doen we door middel van drie actielijnen:

- 1: Opgavegericht innoveren;
- 2: Strategisch verbinden;
- 3: De Limburgse land- en tuinbouw in beeld.

Rol Provincie: bevoegd gezag, subsidiënt, partner, toetser, procesmanager, ondersteuner

Kwaliteit

Om onze doelen te bereiken gaan we het komende jaar aan de slag met de volgende concrete zaken:

- we ontwikkelen een communicatiestrategie rondom het informeren van ondernemers, het etaleren van koplopers, aanjagen van innovatie en het stimuleren van openheid en transparantie ten aanzien van de transitie in de landbouw. Op basis van deze strategie gaan we ook zo snel mogelijk aan de slag met de uitvoering hiervan;
- we ondersteunen individuele ondernemers middels de openstellingen van het NSP met het doen van investeringen in verduurzaming en samenwerking;
- we werken een plan uit om te komen tot een platform waar gesproken wordt over het perspectief van de blijvende agrarisch ondernemer in Limburg;
- met het LIOF werken we een pakket aan ondersteuningsmaatregelen uit dat aansluit op de behoeften van de agrarisch ondernemers. Dit moet eind 2025 klaar zijn als opvolging op Limburg Toekomstbestendig.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

In 2025 is de communicatiestrategie opgeleverd en is er met LIOF een instrumentenpakket overeen gekomen. Daarnaast is er een akkoord gesloten ten aanzien van het platform waarbinnen over het perspectief van de blijvers gesproken wordt.

In 2024 investeren we via de NSP openstellingen al in kleinere innovatieve initiatieven en ondersteunen we grotere kansrijke innovaties via de bestedingen vanuit actielijn 1.

Tijd (indicator)

Geld

Het budget van het product 3.5.1. Gezonde Toekomst van Land- en Tuinbouw in Limburg wordt met € 1,35 mln. bijgesteld. Dit betreft de volgende begrotingswijzigingen:

- Fasering cofinanciering GLB/NSP 2024-2027 interventie Productieve investeringen Groen-Blauw en dierenwelzijn € 1,52 mln.: het aantal inschrijvingen voor deze subsidieregeling overtrof de verwachtingen en zorgde ervoor dat er meer kandidaten waren dan er geld beschikbaar was. Daarom hebben Gedeputeerde Staten besloten € 1,52 mln. voor toekomstige tranches naar voren te halen (Mededeling portefeuillehouder inzake resultaten openstelling Productieve investeringen 2024, brief gedeputeerde Kuntzelaers van 11-6-2024).
- Fasering middelen beleidskader Werken aan een toekomstbestendige Economie van Limburg, onderdeel een gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg, actielijn 2 Strategisch Verbinden, € 0,05 mln. en actielijn 3 De Limburgse land- en tuinbouw in beeld, € 0,15 mln.: eind 2024 wordt de uitvoering van de communicatiestrategie en aanpak aanbesteed. De verwachting is dat deze begin 2025 gegund kan worden. Daarnaast worden de middelen die waren voorzien ter ondersteuning van het project rondom geothermie niet in 2024, maar naar verwachting in 2025 ingezet. Derhalve worden deze middelen inclusief de aanwending van de programmareserve Landbouw overgeheveld naar 2025;
- Bijstelling personeelskosten € 0,03 mln.

Geld (indicator)

Samenvatting

Eind 2024 wordt de uitvoering van de communicatiestrategie en aanpak aanbesteed. De verwachting is dat deze begin 2025 gegund kan worden.

Binnen de openstellingen van het NSP zijn ondernemers buiten de boot zijn gevallen, doordat de regeling van productieve investeringen fors overtekend was. Door budgetten vanuit 2026 naar voren te halen wordt dit deels gemitigeerd, maar niet volledig. Met name bij de regeling voor jonge landbouwers zijn er diverse aanvragen die we niet kunnen honoreren. Dit heeft tevens als gevolg dat we de komende NSP periode geen openstellingen meer kunnen doen ten aanzien van productieve investeringen.

Het proces om te komen tot een Agrarische Blijversaanpak Limburg is in 2024 gestart en zal einde van 2024 worden opgeleverd. Daarna volgt in 2025 de implementatie.

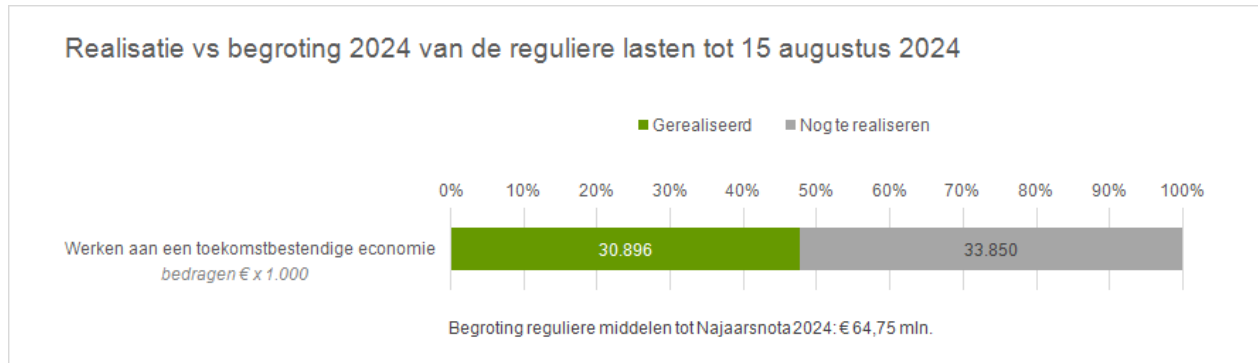
Uitvoering begroting 2024: budgetrealisatie

De lasten van de gewijzigde begroting 2024 voor dit programma tot aan de najaarsnota bedragen € 73,10 mln., bestaande uit € 64,75 mln. reguliere middelen, € 8,04 mln. personeelskosten en € 0,31 mln. kapitaallasten.

In onderstaande grafiek presenteren wij alleen de reguliere middelen vanwege de beïnvloedbaarheid van deze posten. Het betreft de bestedingen en juridische verplichtingen tot 15 augustus (gerealiseerd) en de op dat moment resterende vrije ruimte binnen de vastgestelde budgetten.

De realisatie in 2024 van de exploitatiebudgetten bedraagt tot 15 augustus 2024 48%. Van de resterende 52% vloeit 28% terug in de specifieke uitkering inzake Tegemoetkoming omzetschade na waterschade Limburg en Noord-Brabant. Dit heeft tot gevolg dat onze lasten sterk dalen door middel van de begrotingswijziging. Het resterend budget 24% wordt in 2024 ingezet voor onder andere:

Bijdrage omgevingsfonds MAA;
Cofinanciering Europese projecten;
MIT-regeling;
Cofinanciering GLB/NSP;
Uitvoeringskosten GLB/NSP.

De financiële doorlichting en de voorstellen leiden tot een aanpassing van de hier opvolgende 3e W-vraag: Wat mag het kosten?

Wat mag het kosten?

In de Najaarsnota 2023 wordt het programma Werken aan een Toekomstbestendige Economie bijgesteld.

De totale lasten van dit programma dalen met € 18,32 mln. Enerzijds wordt deze daling met name veroorzaakt door onder andere de lagere besteding van de specifieke uitkering inzake Tegemoetkoming omzetschade na waterschade Limburg en Noord-Brabant € 18 mln. en een verschuiving van middelen tussen de programma's € 2,94 mln. Het gevolg van deze wijzigingen is dat het begrote uitgavenvolume van de begroting (lasten en stortingen in de reserves) van dit programma daalt van € 141,80 mln. naar € 123,55 mln.

Anderzijds voegen wij nieuwe middelen aan de begroting 2024 toe voor de uitvoering van de beleidskaders uit deze Statenperiode. In deze najaarsnota onttrekken we € 0,04 mln. uit het knelpuntenfonds en € 1,92 mln. uit de programmareserves voor de volgende besluiten:

- Dataportaal vrijetijdseconomie Limburg € 0,05 mln.;
- Uitwerking Beleidskader Economie, hoofdstuk 4 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven € 0,54 mln.;
- Procesmiddelen MAA € 0,05 mln.;
- MKB Zomerevent 2024 € 0,04 mln.
- Deelname Expo München 2024 € 0,10 mln.;
- Brightlands- sterker samenspel op een bredere basis € 0,03 mln.
- Platform voor Limburgs-Waalse samenwerking Stichting Nederlands-Waalse Business Club € 0,04 mln.;

- Overbruggingsfinanciering arbeidsmarktprojecten JTF (Coöperatie LEO) € 0,51 mln.;
- Project Greenport Innovation and Learning Labs (GRILL) € 0,61 mln.;
- Procesmiddelen BCC, BMHC en BSSC € 0,01 mln.
- Addendum Convenant 'Voor een veilige ontwikkeling van Chemelot en haar omgeving'

Daarnaast wordt een bedrag van € 0,60 mln. gefaseerd naar 2025 en volgende jaren (inclusief de dekking vanuit de programmareserves) en een bedrag van € 1,52 mln. naar voren gehaald uit de jaren 2025 en 2026.

De totale baten van dit programma dalen met € 16,78 mln. Dit betreft met name het terugvloeien ad € 18 mln. in de specifieke uitkering inzake Tegemoetkoming omzetschade na waterschade Limburg en Noord-Brabant en de hogere dividend c.q. rente inkomsten van Chemelot Campus Vastgoed CV en Chemelot Participaties BV ad € 1,18 mln.

Voor nadere details verwijzen we naar de toelichtingen op product-niveau bij 'Wat gaan we daarvoor doen? (Variabele Geld)'.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
3 Werken aan de toekomstige economie			
3.1 Vestigingsklimaat van morgen			
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen			
60564 Actielijn Toerisme 322	0	51	51
60578 Procesmidd strategische acquisitie 321	0	0	0
63252 NV Industriebank LIOF	0	0	0
63253 Knelpuntenfonds	105	40	145
63258 Uitvoeringsprogramma economie en innovatie	80	0	80
65008 Technische bijstand Europese programmas	0	0	0
68000 Doorberekende personeelskosten	2.943	-2.943	0
68006 Doorberekende personeelskosten	434	0	434
68267 Procesmiddelen Einstein Telescope	900	0	900
68554 REBIS	0	0	0
68926 Partnership TEFAF	300	0	300
69237 MEB 21 MKB innovatieprogramma LIOF	0	0	0
69239 MITregeling	0	0	0
69246 MEB 52 Strategisch ondernemerschap	460	0	460
69247 MEB 53a Bruisend Ecosysteem	1.531	-60	1.471
69863 DU Aanpak vakantieparken	40	0	40
69972 LIOF Trade	315	0	315
Totaal 3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	7.108	-2.912	4.196
3.1.2 Industrie en vakmanschap			
68001 Doorberekende personeelskosten	770	0	770
69238 MEB 21 BISC1	40	0	40
69249 MEB 6 Brightlands Inst Supply Chain Man	387	0	387
69265 Brightsite	0	0	0
69601 SPUK omzetzijderij watersnoodramp 2021	18.524	-18.000	524
69713 Interreg Crossroads VLNL	49	0	49
Totaal 3.1.2 Industrie en vakmanschap	19.769	-18.000	1.769
3.1.3 Maastricht Aachen Airport			
66052 Kapitaallasten	250	0	250
67719 Vergoeding NEDABkosten luchthaven MAA	5.500	0	5.500
67720 Procesmiddelen ontwikkeling luchthaven MAA	60	50	110
67753 Stichting Klachtentelefoon MAA	60	0	60
67893 Exploitatie cargoterminal MAA	30	0	30
67895 Toev voorz luchthavengeb gebouwen	73	0	73
68004 Doorberekende personeelskosten	205	0	205
68569 Doorberekende personeelskosten Klachtentel	97	0	97

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
68638 Gemeentelijke bijdragen ivm toekomst MAA	400	0	400
69683 Bijdrage Omgevingsfonds MAA	1.750	0	1.750
69749 Vortex schade	133	0	133
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	8.558	50	8.608
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	35.435	-20.862	14.573
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven			
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven			
60508 Cofinanciering Verduurzaming CE actielijn 2	133	0	133
60517 Cofin Innovaties maatsch opgaven actielijn 2	649	0	649
60542 Procesmiddelen Innovaties Brede MKB 423	0	100	100
60568 MIT regeling tlv PR Economie	0	347	347
60579 Procesmiddelen innovatieve ecosystemen 422	0	0	0
60593 Procesmiddelen Innovatief Bedrijfsleven 421	0	125	125
67755 Kennisas project ITEM	400	0	400
67898 University College	3.500	0	3.500
68002 Doorberekende personeelskosten	1.264	0	1.264
68153 BC Healthy Eating and Food Innovation	577	12	589
68296 KennisAs project LIME	650	0	650
68766 CHILL	500	0	500
68884 Kapitaallasten	0	0	0
69235 MEB 14 Brightlands procesmiddelen	0	0	0
69268 Europese cofinanciering	1.318	0	1.318
69305 CEL LIOF Ontwikkelprogramma	0	0	0
69446 Procesgeld Nationalen en Europese fondsen	596	0	596
69608 Stelpost BMHC PS 2462022	0	0	0
69609 Stelpost BSSC PS 2462022	0	0	0
69610 Stelpost Brightlandsbreed PS 2462022	0	0	0
69637 Stelpost BCGV Voorjaarsnota 2022	0	0	0
69793 Proj Versterken kennisinfrastructuur BSSC	0	0	0
69794 Project Smart Health Alliantie Limburg	0	0	0
69797 Brightstart	0	0	0
69897 NV Industriebank LIOF	2.885	0	2.885
69898 Technische bijstand Europese programmas	1.180	0	1.180
69902 MEB 21 MKB innovatieprogramma LIOF	2.704	0	2.704
69903 MITregeling	1.067	0	1.067
69964 Cofinanciering Verduurzaming CE actielijn 1	133	0	133
69965 Cofin Vestigingsklimaat v morgen actielijn 3	86	0	86
69966 Cofin Innovaties maatsch opgaven actielijn 1	399	0	399

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	18.042	584	18.626
3.2.2 Brightlands			
60505 Procesmiddelen Campussen	50	0	50
60516 Procesmiddelen BCC BMHC en BSSC	0	33	33
60520 Expo Mnchen 2024	0	97	97
60595 Kwartiermaker Brightlands 711	0	28	28
67767 Procesmiddelen Kennis As Brightlands	30	0	30
68215 Procesmiddelen gebiedsontwikkeling BLMHC	275	0	275
69079 Brightlands Cordinatie	36	0	36
69083 Procesm Brightlands Chemelot Campus	16	-16	0
69084 Procesm Brightlands Maastricht Health Camp	5	-5	0
69124 Procesmiddelen Smart Services Campus	5	-5	0
69293 Startupprogramma Brightlands 2023	100	0	100
69668 Brightlands Office en branding	130	0	130
69792 Project GRILL	265	609	874
69798 Regmed XB	235	0	235
69870 Brightlands Communicatie	500	0	500
69907 MEB 14 Brightlands procesmiddelen	12	0	12
69913 Proj Versterken kennisinfrastructuur BSSC	600	0	600
69914 Project Smart Health Alliantie Limburg	500	0	500
69915 Brightlands Startup League	750	0	750
69927 Kapitaallasten	65	0	65
69928 Doorberekende personeelskosten	989	0	989
Totaal 3.2.2 Brightlands	4.564	741	5.305
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	22.606	1.325	23.931
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt			
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt			
60509 Cofin Arbeidsmarkt en onderwijs actielijn 2	120	-120	0
60510 Cofin Arbeidsmarkt en onderwijs actielijn 3	120	-120	0
68013 Doorberekende personeelskosten	448	0	448
68091 Arbeidsmarktdata	70	0	70
69131 GIP Euregio Rijn Waal	6	0	6
69132 GIP Euregio Rijn Maas Noord	97	0	97
69133 GIP Aachen Eurode	187	0	187
69134 GIP Maastricht	274	0	274
69241 MEB31 Kwalitatief toekomstbest onderwijs	41	0	41
69934 Toekomstbestendige onderwijsinfrastructuur 51	260	0	260

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69935 Toekomstbest en wendbare beroepsbevolking 52	48	500	548
69936 Vraag en arbeid in balans 53	638	-250	388
69967 Cofin Arbeidsmarkt en Onderwijs actielijn 1	160	-160	0
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	2.468	-150	2.318
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	2.468	-150	2.318
3.4 Verduurzaming en circulaire economie			
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie			
60506 Procesmidd Verduurz en Circ bedrijfsleven	5	0	5
69082 Procesmiddelen Circulaire Economie	18	0	18
69260 CEL actielijn 3 Goede Voorbeeld	76	0	76
69261 CEL actielijn 1 Omdenken	84	0	84
69262 CEL actielijn 2 Samenwerking	277	0	277
69263 CEL actielijn 4 Delen	322	0	322
69303 CEL actielijn 5 Circulair Agenderen	105	0	105
69444 Procesmiddelen gebiedsontwikkeling Chemelot	205	0	205
69638 HORIZONproject SYSCHEMIQ	6	0	6
69850 Veilige omgeving Pilot Chemelot	39	15	54
69892 Full proposal CEL4LIFE 20252028	20	0	20
69900 REBIS	65	0	65
69904 Brightsite	2.250	0	2.250
69908 CEL LIOF Ontwikkelprogramma	450	0	450
69929 Doorberekende personeelskosten	327	0	327
69951 Interreg Europe CHEERS4EU	72	0	72
Totaal 3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	4.322	15	4.337
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	4.322	15	4.337
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg			
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg			
69227 LLA1b Missiegedreven innoveren Campus	227	0	227
69228 LLA2 Circulair produceren	22	0	22
69229 LLA3 Sterker in de marktketen	180	0	180
69267 LLA1a Transitie GLBPOP naar GLBNSP	0	0	0
69865 Cofinanciering GLBNSP GroenBlauwdierenwelz	1.523	1.523	3.046
69918 Doorberekende personeelskosten	564	31	594
69919 LLA1a Missiegedreven innoveren Sector	1.002	0	1.002
69920 LLA4 Grensoverschrijdend verbinden	185	0	185
69921 Uitvoeringskosten GLBNSP	2.747	0	2.747
69960 Cofin GLBNSP samenwerking EIP oper groepen	0	0	0

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69962 Cofin GLBNSP Kennisverspreiding en informatie	0	0	0
69968 Cofinanciering Land en tuinbouw	500	0	500
69978 Opgavegericht innoveren	750	0	750
69979 Strategisch verbinden	395	-50	345
69980 Limburgse land en tuinbouw in beeld	175	-150	25
Totaal 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	8.270	1.354	9.624
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	8.270	1.354	9.624
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	73.101	-18.318	54.783
Totaal Lasten	73.101	-18.318	54.783
Baten			
3 Werken aan de toekomstige economie			
3.1 Vestigingsklimaat van morgen			
3.1.2 Industrie en vakmanschap			
69601 SPUK omzelderving watersnoodramp 2021	18.524	-18.000	524
Totaal 3.1.2 Industrie en vakmanschap	18.524	-18.000	524
3.1.3 Maastricht Aachen Airport			
67893 Exploitatie cargoterminal MAA	582	0	582
68638 Gemeentelijke bijdragen ivm toekomst MAA	400	0	400
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	982	0	982
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	19.506	-18.000	1.506
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven			
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven			
68240 Dividend Chemelot Campus Vastgoed	0	0	0
68899 Dividenden Greenport Venlo	0	0	0
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	0	0	0
3.2.2 Brightlands			
60595 Kwartiermaker Brightlands 711	0	13	13
69161 Dividend Chemelot Participaties BV	0	750	750
69905 Dividend Chemelot Campus Vastgoed	1.275	425	1.700
69906 Dividenden Greenport Venlo	160	0	160
Totaal 3.2.2 Brightlands	1.435	1.188	2.623
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	1.435	1.188	2.623
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt			
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt			
69132 GIP Euregio Rijn Maas Noord	64	0	64

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69133 GIP Aachen Eurode	125	0	125
69134 GIP Maastricht	183	0	183
69935 Toekomstbest en wendbare beroepsbevolking 52	0	0	0
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	372	0	372
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	372	0	372
3.4 Verduurzaming en circulaire economie			
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie			
69638 HORIZONproject SYSCHEMIQ	6	0	6
69850 Veilige omgeving Pilot Chemelot	0	30	30
69951 Interreg Europe CHEERS4EU	58	0	58
Totaal 3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	64	30	94
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	64	30	94
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	21.376	-16.782	4.594
Totaal Baten	21.376	-16.782	4.594
Saldo van baten en lasten	-51.725	1.536	-50.189
Stortingen			
3 Werken aan de toekomstige economie			
3.1 Vestigingsklimaat van morgen			
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen			
60586 Toevoeging risicoreserve SIS	0	60	60
69773 Toevoeging PR Economie	35.000	0	35.000
Totaal 3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	35.000	60	35.060
3.1.3 Maastricht Aachen Airport			
69502 Toevoeging risicoreserve SIS	5.228	0	5.228
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	5.228	0	5.228
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	40.228	60	40.288
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven			
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven			
69503 Toevoeging risicoreserve SIS Chemelot	0	0	0
69504 Toevoeging risicoreserve SIS BMHC	0	0	0
69505 Toevoeging risicoreserve SIS GPV	0	0	0
69506 Toevoeging risicoreserve SIS SSC	0	0	0
69843 Toevoeging PR Brightlands	0	0	0
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	0	0	0
3.2.2 Brightlands			
69909 Toevoeging risicoreserve SIS Chemelot	165	0	165
69910 Toevoeging risicoreserve SIS BMHC	650	0	650
69911 Toevoeging risicoreserve SIS GPV	2.310	0	2.310

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69912 Toevoeging risicoreserve SIS SSC	600	0	600
69916 Toevoeging PR Brightlands	4.749	0	4.749
Totaal 3.2.2 Brightlands	8.474	0	8.474
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	8.474	0	8.474
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt			
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt			
69774 Toevoeging PR onderwijs en arbeidsmarkt	10.000	0	10.000
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	10.000	0	10.000
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	10.000	0	10.000
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg			
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg			
69922 Toevoeging PR Landbouw	10.000	0	10.000
Totaal 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	10.000	0	10.000
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	10.000	0	10.000
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	68.702	60	68.762
Totaal Stortingen	68.702	60	68.762
Onttrekkingen			
3 Werken aan de toekomstige economie			
3.1 Vestigingsklimaat van morgen			
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen			
60519 Aanw reserve knelpunten economisch beleid	0	40	40
68178 Aanwending reserve aandelentransactie LIOF	0	0	0
69973 Aanwending PR Economie	315	51	366
Totaal 3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	315	91	406
3.1.3 Maastricht Aachen Airport			
69974 Aanwending PR Economie	60	50	110
Totaal 3.1.3 Maastricht Aachen Airport	60	50	110
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	375	141	516
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven			
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven			
69844 Aanwending PR Brightlands	0	0	0
69899 Aanwending reserve aandelentransactie LIOF	2.530	0	2.530
69970 Aanwending PR Economie	1.400	572	1.972
Totaal 3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	3.930	572	4.502

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
3.2.2 Brightlands			
69917 Aanwending PR Brightlands	2.900	609	3.509
69943 Aanwending PR Economie	300	113	413
Totaal 3.2.2 Brightlands	3.200	722	3.922
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	7.130	1.294	8.424
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt			
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt			
69937 Aanwending PR Onderwijs en Arbeidsmarkt	1.345	-150	1.195
Totaal 3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	1.345	-150	1.195
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	1.345	-150	1.195
3.4 Verduurzaming en circulaire economie			
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie			
69893 Aanwending PR Economie	25	0	25
Totaal 3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	25	0	25
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	25	0	25
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg			
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg			
69971 Aanwending PR Landbouw	1.820	-200	1.620
Totaal 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	1.820	-200	1.620
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	1.820	-200	1.620
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	10.695	1.085	11.780
Totaal Onttrekkingen	10.695	1.085	11.780
Saldo mutatie reserves	-58.007	1.025	-56.982
Resultaat	-109.732	2.561	-107.171

4. Nieuwe energie en leefmilieu

Ons beleidskader

Op 12 april 2024 is het beleidskader 'Nieuwe energie & schoon leefmilieu' vastgesteld door Provinciale Staten.

Van beleidskader naar uitvoering

De energieinfrastructuur blijft prominente aandacht hebben van het college. De Provincie heeft dit jaar de rol als bevoegd gezag overgenomen van het Rijk voor 380kV. Daarbij is eveneens de toekomstvisie Clauscentrale (de 'meterkast van Limburg') opgeleverd. Alle bedrijven in Limburg die vallen onder de energiebespaarplicht hebben een actueel energiebesparingsrapport opgeleverd. Er is een volgende stap gezet door de provinciale deelname aan fase III van het Warmtenet Zuid-Limburg. De instructieregels voor zonne-energie in Omgevingsverordening zijn aangepast en 'ontzorgings-programma's' voor bedrijfsmatig en maatschappelijk vastgoed worden gecontinueerd. In november 2024 wordt het plan van aanpak voor de Provinciale Energiemaatschappij in Provinciale Staten besproken.

Op het gebied van het leefmilieu is in 2024 het Actieplan omgevingslawaaai vastgesteld waarin oog is voor geluid en gezondheid rondom provinciale wegen. Met het inwerkingtreden van de Omgevingswet per 1-1-2024 zijn inmiddels de eerste aanvragen via het digitaal stelsel omgevingsrecht (DSO) binnengekomen en voortvarend opgepakt. Meervoudige aanvragen hebben nog niet plaatsgevonden. De precieze omvang en complexiteit van deze verandering zal echter pas gaandeweg 2024 echt helder worden.

Deze voortgangsrapportage laat zien dat wij met onze beoogde resultaten en planning op koers liggen. Onze indicatoren Kwaliteit en Tijd staan op groen. Onze financiële realisatie blijft op onderdelen achter. Daarom sturen wij onze begroting deels bij in het kader van een realistische begroting. Ook zijn extra middelen nodig voor de RUD in 2024. En wij voegen structureel budget toe aan het budget Wet Hygiëne/Veiligheid Zweminrichtingen.

BBV-indicatoren

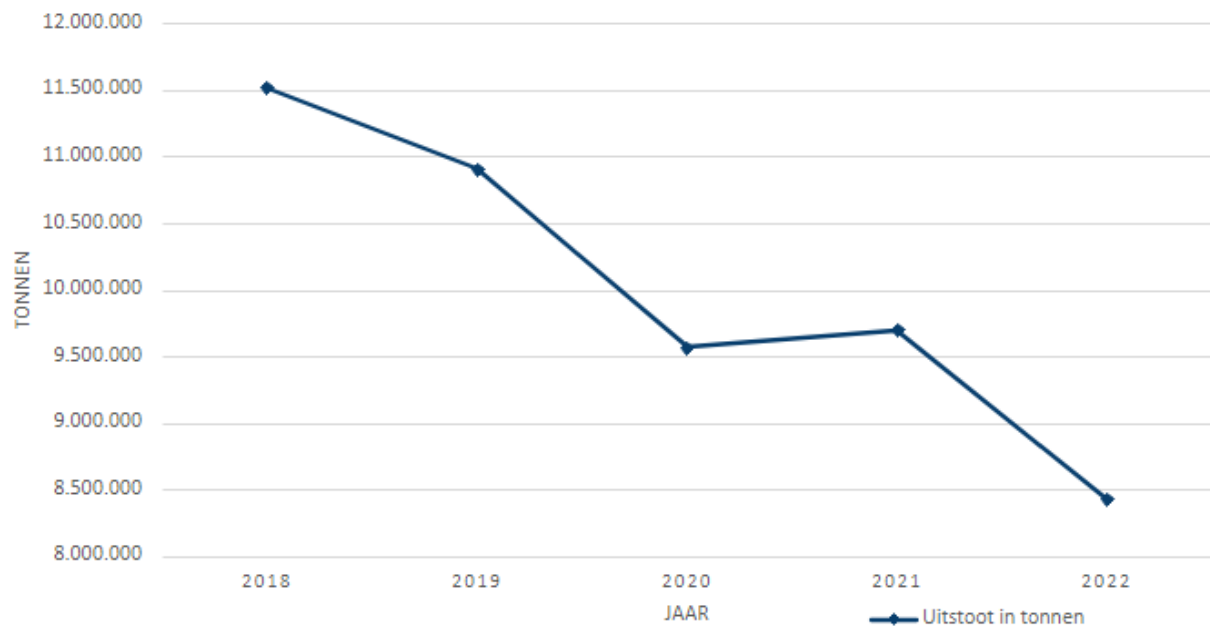
Sinds het begrotingsjaar 2018 is de Provincie verplicht BBV-indicatoren te publiceren. De beleidsindicatoren zijn in overleg met het IPO vastgesteld in 2017. De relevante BBV-indicatoren voor dit begrotingsprogramma presenteren we hieronder.

Indicator MO_8d: Bekende CO₂-uitstoot (BBV).

Bron: Klimaatmonitor Rijkswaterstaat; bewerking: Kurtosis

Dit betreft de absolute CO₂-emissie als gevolg van het verbruik van elektriciteit gas en vervoersbrandstoffen in Limburg.

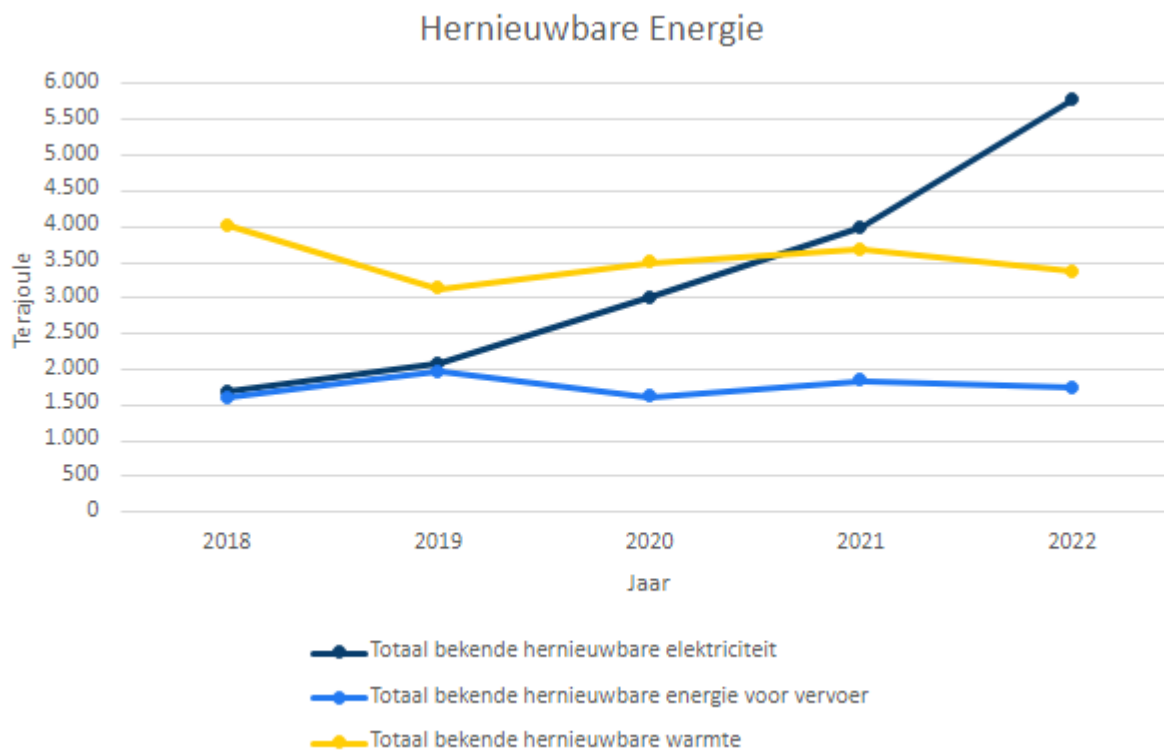
BEKENDE CO2-UITSTOOT

Indicator MO_8e: Hernieuwbare Energie (BBV).

Bron: Klimaatmonitor Rijkswaterstaat; bewerking: Kurtosis

Dit betreft het gebruik van hernieuwbare bronnen voor elektriciteit, warmte en vervoersbrandstoffen in Limburg.

Wat willen we bereiken?

4.1. Nieuwe energie

Nieuwe energie

We streven deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- in 2030 is het aandeel huishoudens met een laag inkomen en een woning van lage energetische kwaliteit gedaald van nu 6,6% naar 5%;
- in 2030 is op 70% van de geschikte daken kleinschalige opwek (<15 kWp) via gemiddeld 10 zonnepanelen op dak gerealiseerd, concreet moet dit leiden tot 1.300 MW Photovoltaic Vermogen, hierna te noemen PV-vermogen, in 2030;
- in 2030 bedraagt de CO₂-emissie reductie van de gebouwde omgeving 55% t.o.v. 1990;
- in 2030 bedraagt CO₂/N₂O-reductie van de industrie 55% t.o.v. 1990;
- de energie-infrastructuur is betrouwbaar, wordt efficiënt benut en voorziet beter in de transportcapaciteit voor invoeding en afname van elektriciteit;
- in 2030 is er 2,5 TWh duurzame opwek van energie gerealiseerd voor grootschalige installaties (>15 kWp) in Limburg.

Een Limburg dat vooruit wil, heeft een schoon en gezond leefmilieu nodig met een toekomstbestendige energievoorziening. De gevolgen van klimaatverandering zijn ingrijpend en zorgen ervoor dat onze huidige brede welvaart en bestaanszekerheid onder druk staan. Landelijk wordt daarom, via het Klimaatakkoord, ingezet op een klimaatneutrale samenleving in 2050. Dat betekent dat we nu al werken aan energiebesparing en omschakelen naar nieuwe bronnen en dragers van energie. Energie is een basisvoorziening voor mensen én bedrijven. De leveringszekerheid en betaalbaarheid van energie is

belangrijk. Door internationale ontwikkelingen en geopolitieke onzekerheden steeg de prijs van energie de afgelopen tijd aanzienlijk. Het zijn basisvoorzieningen en randvoorwaarden, die de overheid in brede zin moet garanderen en die niet (alleen) aan de markt overgelaten kunnen worden. Vanuit de algemene verantwoordelijkheid ontwikkelt de Provincie daarom beleid en initiatieven op het gebied van 'Energie-infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding en Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen' (4.1.1.) en Verduurzaming Gebouwde omgeving & Warmte en Grootschalig opwek' (4.1.2.).

Conform het coalitieakkoord 2023-2027 is er een nieuwe PS cyclus vorm gegeven, waarbij wordt ingezet op het vaker tussentijds informeren van PS via onder andere werkbezoeken en informerende sessies. Op dit moment wordt er organisatie breed gewerkt aan een nieuw systeem waarmee PS op elk gewenst moment inzicht zal hebben in de ontwikkelingen op indicatorniveau (op basis van de beschikbaarheid van de data uit de diverse genoemde bronnen). De doelen en daarbij behorende indicatoren van het programma Nieuwe Energie zijn opgesteld in lijn met het op 12 april 2024 door PS vastgestelde beleidskader 'Nieuwe Energie en een Schoon Leefmilieu'.

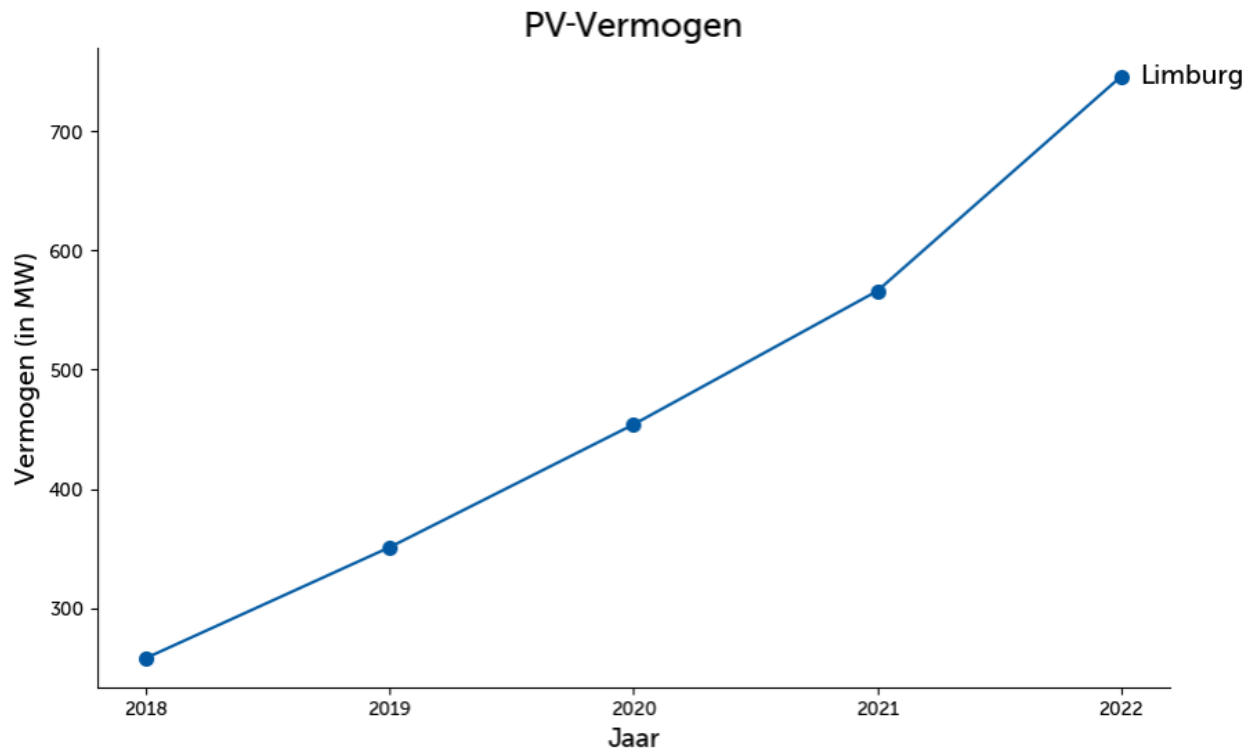
Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Indicator bij 'in 2030 is op 70% van de geschikte daken kleinschalige opwek (<15 kWp) via gemiddeld 10 zonnepanelen op dak gerealiseerd, concreet moet dit leiden tot 1.300 MW PV-vermogen in 2030'

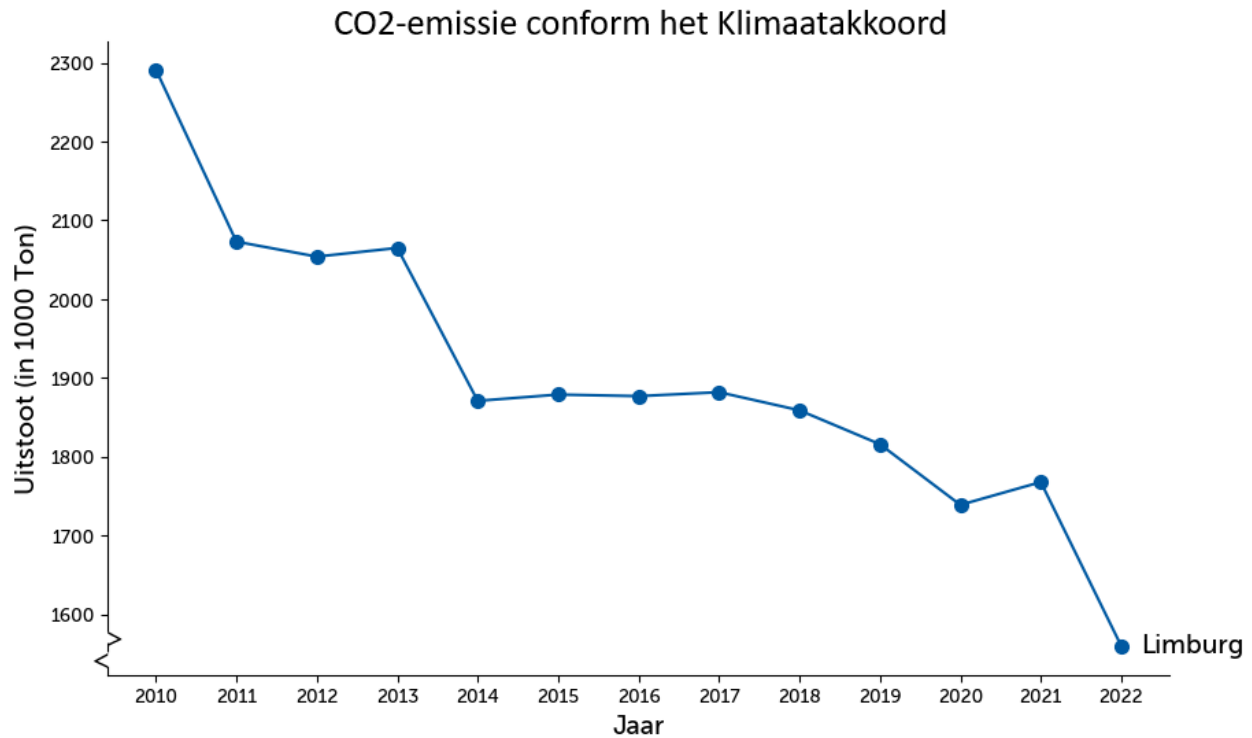
Indicator D_36a: Het geplaatste en geregistreerde PV-vermogen (MW) op dak op woningen in Limburg (systemen kleiner dan of gelijk aan 15 kW)

Bron: CBS

Indicator bij 'in 2030 bedraagt de CO2-emissie reductie van de gebouwde omgeving 55% t.o.v. 1990'

Indicator D_34a: CO2-emissie van de gebouwde omgeving, conform klimaatakkoord.
Bron: Regionale Klimaatmonitor

Wat gaan we daarvoor doen?

4.1.1. Energie Infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding en Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen

Omschrijving

Zoals bovenstaand beschreven, werken we de komende periode aan een betrouwbare energie-infrastructuur, die efficiënt wordt benut en beter voorziet in de transportcapaciteit voor invoeding en afname van elektriciteit. Tevens zetten we in op 55% CO2/N2O reductie van de industrie. Hiertoe beogen we onderstaande resultaten op korte termijn (2024 en 2025) te behalen.

Rol Provincie: ondersteuner, procesmanager, partner, subsidiënt, financier

Kwaliteit

Energie Infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding

- In 2024 hebben we in kaart welke mogelijkheden de Provincie heeft voor het versnellen van ruimtelijke procedures voor uitbreiding en/of verzwaring van de elektriciteits- infrastructuur (onderdeel van motie 2e Gewijzigde Motie 3069 IJpelaar c.s. inzake Netcongestie in control);

- In 2024 heeft de Provincie de bevoegd gezag rol overgenomen van het Rijk voor project 380kV Maasbracht-Graetheide en is de projectbesluitprocedure gestart met als doel om versnelling te realiseren (onderdeel van motie 2e Gewijzigde Motie 3069 IJpelaar c.s. inzake Netcongestie in control);
- In 2024 is de toekomstgerichte studie Clauscentrale opgeleverd.

Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen

- In 2024 hebben alle bedrijven met een energiebesparingsplicht, die vallen onder bevoegd gezag van de Provincie, een actueel energie- besparing onderzoeksrapport opgeleverd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Energie Infra & Ruimtelijke Inbedding

In 2024 starten en/of continueren wij de volgende meerjarige activiteiten:

- de uitwerking van de energievisie voor Limburg start in 2024 en wordt in 2025 opgeleverd;
- de uitwerking van het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat Limburg start in 2024 en wordt in 2025 opgeleverd;
- ook in 2024 zullen wij de strategische waarde van de Clauscentrale (Maasbracht) en Chemelot (incl. Graetheide) in onze lobby benadrukken en zullen wij de projecten Delta Rhine Corridor, 380kV en aanlandingspunten Wind-op- zee ruimtelijk borgen.

Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen

In 2024 starten en/of continueren wij de volgende meerjarige activiteiten:

- verankeren van benodigde capaciteit voor uitvoering van energiebespaarplicht bij OD ZL o.a. door benutten rijksregeling;
- participeren in de voor Limburg relevante 'maatwerk-afspraken' onder regie van het Ministerie van KGG;
- continueren van de samenwerking met de LEA-bedrijven en gezamenlijk uitvoering geven aan het 'Landelijk actieplan verduurzaming cluster 6-bedrijven';
- invulling geven aan een ondersteuningsprogramma verduurzaming bedrijventerreinen via o.a. de SPUK-regeling verduurzaming bedrijfsmatig vastgoed en landelijk programma Verduurzaming Bedrijventerreinen;
- ondersteunen van ondernemerschap en innovatie bij Limburgse bedrijven via Limburgs Energiefonds.

Tijd (indicator)

Geld

Nieuw

Een bedrag van € 0,30 mln. wordt toegevoegd aan de Programmabegroting 2024 (€ 0,04 mln.) en volgende jaren (€ 0,30 mln.) voor de uitvoering van het Duurzaamheidsplan 2024-2027 (Mededeling portefeuillehouder inzake 'uitvoeringsplan duurzaamheid 2024-2030' (DOC-00654925). Dit bedrag wordt door verschuiving van exploitatiebudgetten (Procesmiddelen DT en SPUK CDOKE) beschikbaar gesteld.

Fasering

Een bedrag van € 1,98 mln. wordt gefaseerd en overgeboekt naar 2025 en volgende jaren. Het betreft:

- SPUK CDOKE: Deze middelen hebben als doel het vergroten van de capaciteit bij decentrale overheden voor de uitvoering van klimaat- en energiebeleid. De middelen kunnen worden ingezet tot uiterlijk 31 december 2027. Middels deze Najaarsnota wordt fasering aangebracht. Een bedrag van € 0,53 mln. wordt overgeboekt naar 2025;
- Warmtenet Zuid-Limburg (BSA): Conform GS-besluit van 14-05-2024 (BV-00039660) worden de beschikbare middelen voor deelname Fase 3 Warmtenet Zuid-Limburg gefaseerd over 2024 € 0,46 mln., 2025 € 0,46 mln. en 2026 € 0,59 mln.;
- uitvoeringskosten DU Klimaatakkoord: in 2022 hebben wij een bedrag ontvangen van € 0,43 mln. Deze middelen zijn bestemd voor personele, en bijbehorende materiële, kosten om de klimaatopgave aan te pakken. Het bedrag wordt gefaseerd naar 2026, omdat er voor 2024 en 2025 nog voldoende middelen beschikbaar zijn binnen de SPUK CDOKE.

Vrijval

- Uitvoering duurzaamheidsmaatregelen € 0,04 mln.; dit betreft middelen uit het oude beleidskader Provinciale Energie Strategie (deel 2). Deze middelen waren bedoeld voor de inhuur afhandeling Duurzaam Thuis. Per 1 oktober 2023 is de regeling vervallen en worden de betreffende middelen niet meer ingezet;
- Subsidieregeling Warmtenetten: € 0,38 mln.; Dit betreft middelen afkomstig uit het oude beleidskader Provinciale Energie Strategie (deel 2). Oorzaak hiervan is dat er minder dan verwacht is ingeschreven op de regeling. De regeling is per 31-12-2023 vervallen.

Geld (indicator)

Samenvatting

Hier lichten we 3 zaken uit van de hiervoor beschreven. Deze doelen zijn reeds gerealiseerd in 2024:

- in 2024 heeft de Provincie de bevoegd gezag rol overgenomen van het Rijk voor het project 380kV Maasbracht-Graetheide en is de projectbesluitprocedure gestart met als doel om versnelling te realiseren;
- in 2024 is de toekomstgerichte studie Clauscentrale opgeleverd;

- in 2024 hebben we duidelijk welke doelen we beogen met het LEF. Uw Staten zijn meegenomen in het proces van de herijking LEF.

4.1.2. Verduurzaming Gebouwde Omgeving & Warmte en Grootschalige opwek

Omschrijving

Zoals bovenstaand beschreven, werken we de komende periode aan een afname van energiearmoede, een toename van zowel kleinschalige, als ook grootschalige opwek en de reductie van CO2-emissie van de gebouwde omgeving. Hiertoe beogen we onderstaande resultaten op korte termijn (2024 en 2025) te behalen.

Rol Provincie: toetser, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, financier

Kwaliteit

Onderstaand volgen de doelstellingen waar we ons de komende periode op richten. Dit zijn doelen waar meerdere partners aan bijdragen:

Gebouwde omgeving & Warmte

- In 2025 is er een 'proof of concept' gestart voor WZL.

Grootschalige opwek

- In 2024 zijn de instructieregels uit de Provinciale omgevingsverordening voor zonnepanelen aangepast in overeenstemming met het bestuursakkoord Rijk-IPO-VNG UvW (onderdeel van Gewijzigde Motie 3012 Huizing c.s. inzake betere benutting alternatieve locaties en toepassingen voor zon PV);
- In 2024 is er inzicht in de potentie van zon-pv in de treden 1 t/m 3 en zijn de mogelijkheden voor innovatieve toepassingen voor zon op landbouwgrond inzichtelijk (onderdeel van Gewijzigde Motie 3012 Huizing c.s. inzake betere benutting alternatieve locaties en toepassingen voor zon PV);
- In 2024 is onderzocht of en met wie een aanvraag wordt gedaan voor de nationale programmaanpak SMR's (onderdeel van 4e Gewijzigde Motie 3020 Schyns c.s. inzake Rijksgeld voor onderzoek SMRs).

Provinciale Energie Maatschappij

- In 2025 is een Statenbesluit genomen inzake de oprichting van de Provinciale Energie Maatschappij.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Gebouwde omgeving & Warmte

In 2024 starten en/of continueren wij de volgende meerjarige activiteiten:

- ontwikkelen en continueren van de ontzorgingsprogramma's voor bedrijfsmatig en maatschappelijk vastgoed;
- ondersteunen energiebesparing samen met de Limburgse RESregio's en woningcorporaties;
- afronden Duurzaam Thuis regeling en doorverwijzen burgers naar het nationaal Warmtefonds;
- ondersteunen energiearmoede aanpakken d.m.v. het inrichten van een ondersteuningspool;
- blijven inzetten op Mijnwater en deelnemen aan de publieke samenwerking Warmtenet Zuid-Limburg (WZL).

Grootschalige opwek

In 2024 starten en/of continueren wij de volgende meerjarige activiteiten:

- wij zijn partner in de RES-regio's en spannen ons in om de RES-doelen te behalen met tenminste 51% lokaal eigenaarschap bij elk project waarbij de omgeving kan meeprofiteren;
- samen met de RES-regio Zuid-Limburg werken aan een actieprogramma om te zorgen voor nieuwe grootschalige opwek-locaties met innovatieve manieren van meervoudige ruimtegebruik;
- hanteren van een strikt 'nee, tenzij' voor zonne-energie op landbouwgrond en aanpassen van de instructieregels in de Omgevingsverordening conform het landelijke bestuursconvenant;
- samen met Limburgse stakeholders gaan we in gesprek met het Rijk over de condities van de nationale programma-aanpak SMR's.

Provinciale Energie Maatschappij

- In 2024 stellen wij een plan van aanpak op voor de Provinciale Energie Maatschappij (PEM) waarbij we kijken naar warmtenetten, duurzame elektriciteit (o.a. kleinschalig zon-op-dak) en verduurzaming gebouwde omgeving. Dit plan zal in november 2024 sonderend aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

Tijd (indicator)

Geld

Gebouwde omgeving & Warmte

Fasering

De geraamde middelen voor SPUK Ontzorgingsprogramma Bedrijventereinen worden gefaseerd. Op basis van de liquiditeitsprognose behorende bij de toekenning van de subsidie (GS-besluit 02-07-2024,

DOC-00663672) wordt een bedrag van € 1,37 mln. doorgeschoven naar 2025 (€ 0,76 mln.) en naar 2026 (€ 0,61 mln.). Dit betreft zowel de lasten, alsook de baten, deze wijziging verloopt budgettair neutraal.

De geraamde middelen voor het SPUK Ontzorgingsprogramma MKB worden gefaseerd vanwege een vertraagd wervingsproces van een projectleider. In Q4- 2024 wordt een externe projectleider geworven, die vervolgens het ontzorgingsprogramma zal ontwikkelen, zodat vanaf 2025 kleine MKB-ers ontzorgd kunnen worden bij het verduurzamen van hun bedrijfsproces en/of vastgoed. Een bedrag van € 0,32 mln. wordt doorgeschoven naar 2025. Dit betreft zowel de lasten, alsook de baten, deze wijziging verloopt budgettair neutraal. Dat geldt ook voor de fasering van de middelen t.b.v. het schone lucht akkoord.

Geld (indicator)

Samenvatting

Hier lichten we 2 zaken uit van de hiervoor beschreven doelen:

1. PEM: op 6 september 2024 heeft een informerende sessie voor alle Statenleden over de eerste uitkomsten van het interne verkennend onderzoek/plan van aanpak naar de mogelijke invulling van de PEM plaatsgevonden. Vervolgens vindt een sonderende bespreking plaats in de Statencommissie LEO van 29 november 2024;
2. RESsen: in het kader van de RES doelen zijn diverse stappen in gang gezet:
 - o Actieprogramma RES ZL;
 - o Instructieregels POVI (zonnepanelen, strikt nee-tenzij zonne-energie op landbouwgrond);
 - o Potentiestudie zon-pv trede 1-3.

Deze deelproducten zijn eind 2024 gereed en worden daarna met PS gedeeld.

Wat willen we bereiken?

4.2. Gezond en veilig leefmilieu

Gezond en veilig leefmilieu

We streven deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- in 2027 is de gezondheid van de Limburger bevorderd door verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving t.o.v. 2020 middels:
 - verminderen blootstelling aan luchtverontreinigende stoffen;
 - verminderen geluidsoverlast & bevorderen van stilte;
 - verminderen emissies verontreinigende stoffen naar lucht;
 - voorkomen van vermijdbare milieuschade, c.q. het (vooruit)schuiven van milieuschade.
- in 2027 zijn risico's op ongelukken met gevaarlijke stoffen bij bedrijven of tijdens transport ingeperkt t.o.v. 2020.

De ambitie is een aantoonbaar gezond en veilig leefmilieu in Limburg. Omdat bijvoorbeeld schone lucht en de kwaliteit van het leefmilieu van groot belang zijn voor de gezondheid vraagt deze ambitie om minder uitstoot van luchtverontreinigende stoffen (zoals fijnstof) en het terugdringen van omgevingslawaai.

Omgevingskwaliteit en andere aspecten van leefmilieu worden aan het begin van het realiseren van alle fysieke opgaven expliciet meegenomen. Gezorgd wordt voor een verantwoorde manier van omgaan met de schaarste in zowel fysieke als milieuruimte. Hier ligt een nauwe relatie met Programma 5 “Leefbare steden en dorpen”.

Het verwezenlijken van een gezond en veilig leefmilieu in Limburg vraagt om een robuust VTH-stelsel (vergunningen, toezicht en handhaving) voor de provinciale kerntaken, waaronder milieu en natuur. Bij een robuust VTH stelsel behoort een uitbreiding van de uitvoeringscapaciteit. Daarbij wordt onder andere ingezet op een intensivering van provinciaal milieubeleid.

Wat merkt de Limburger ervan?

Het te verwachten maatschappelijke effect is dat Limburgers gemiddeld langer en in goede gezondheid leven. Enerzijds doordat zij minder ziek worden en stress beleven door de leefomgeving waarin ze verkeren en anderzijds dat zij minder risico lopen om te sterven bij een ongeval met gevaarlijke stoffen.

Het causale verband tussen levensduur en de effecten van de leefomgeving op die levensduur is moeilijk aan te tonen. Relevante, maar niet allesomvattende, indicatoren zijn 1) het percentage van de totale ziektelast door omgevingsgeluid en luchtvervuiling, 2) het aantal maanden korter leven door luchtvervuiling en 3) de ervaren gezondheid. Deze indicatoren geven enig inzicht in de lange termijn effecten van het gevoerde beleid. Op de middellange termijn wordt daarvoor gekeken naar de emissies en blootstelling aan luchtverontreinigende stoffen, ernstige geluidshinder en slaapverstoring en de geluidsbelasting in relatie tot de geluidsnorm in stiltegebieden. Voor externe veiligheid is nog geen indicator beschikbaar, maar wel beleidsinformatie via www.risicokaart.nl.

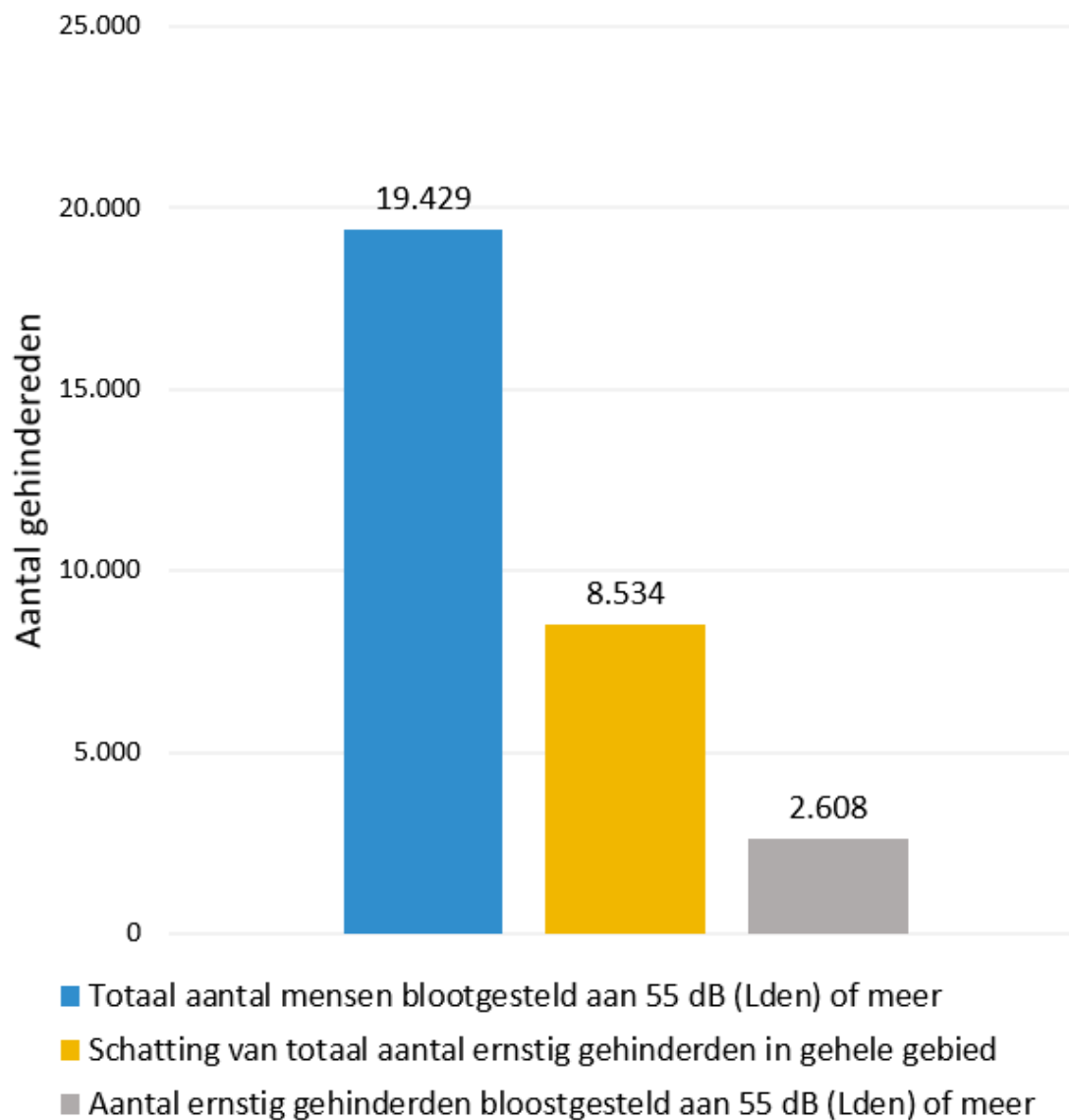
Aan de hand van onderstaande indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Indicatoren bij ' in 2027 is de gezondheid van de Limburger bevorderd door verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving t.o.v. 2020'

Indicator D_37b: Aantal (ernstig) gehinderden en slaapverstoorden door provinciaal wegverkeer.

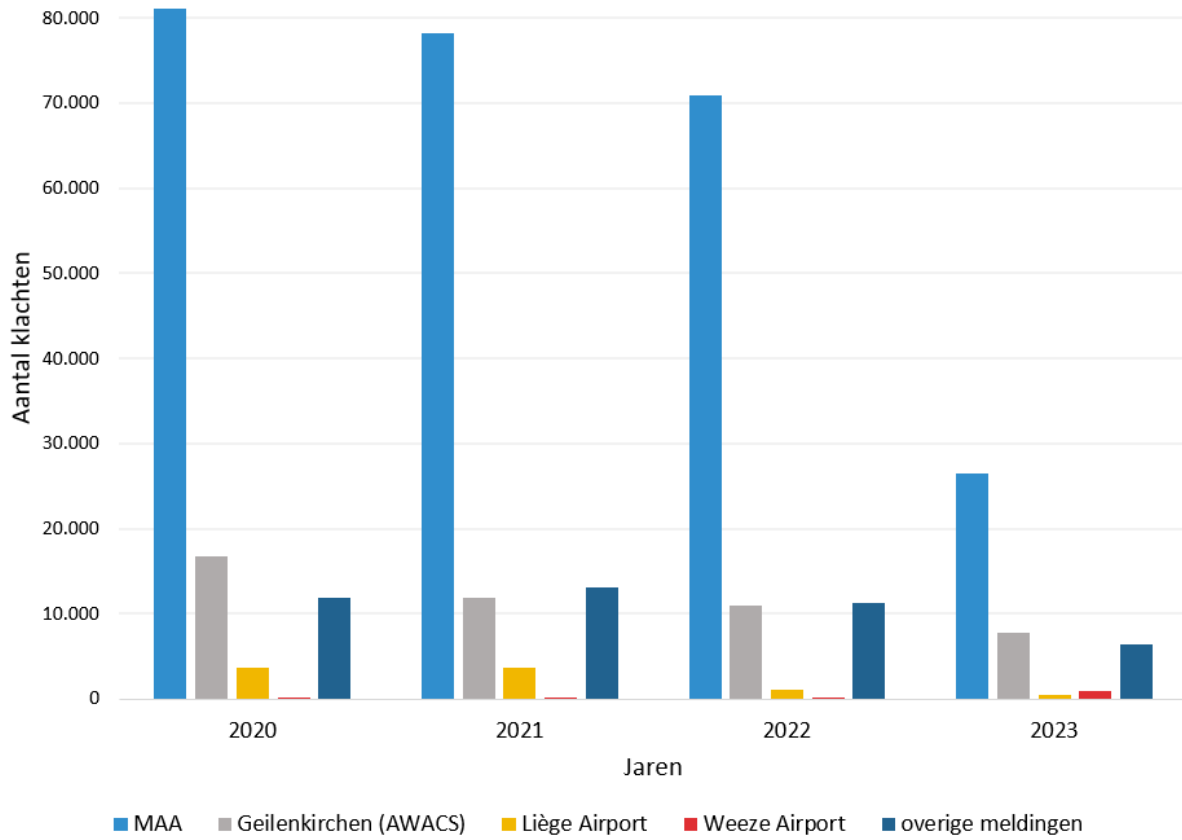
Bron: Actieplan Geluid Provinciale Wegen 2024

Aantal (ernstig) gehinderden met geluidshinder door provinciaal wegverkeer in 2023

Indicator D_37c: Aantal klachten vliegverkeer.
Bron: Klachten informatie centrum luchtverkeer

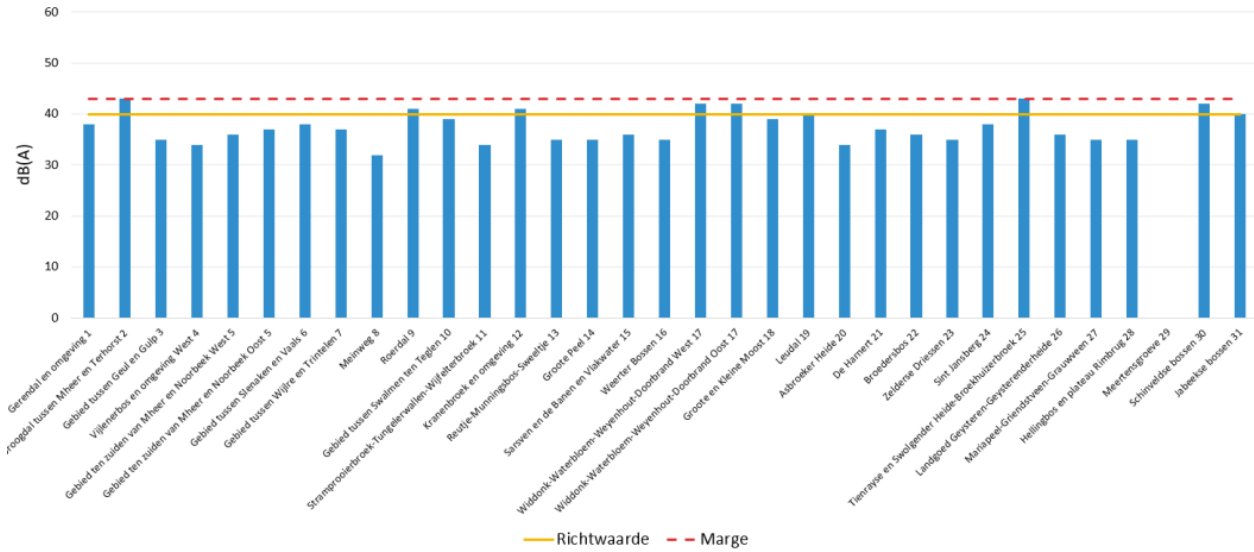
Aantal klachten vliegverkeer

Indicator D_37d: Monitoring geluidsbelasting in stiltegebieden.

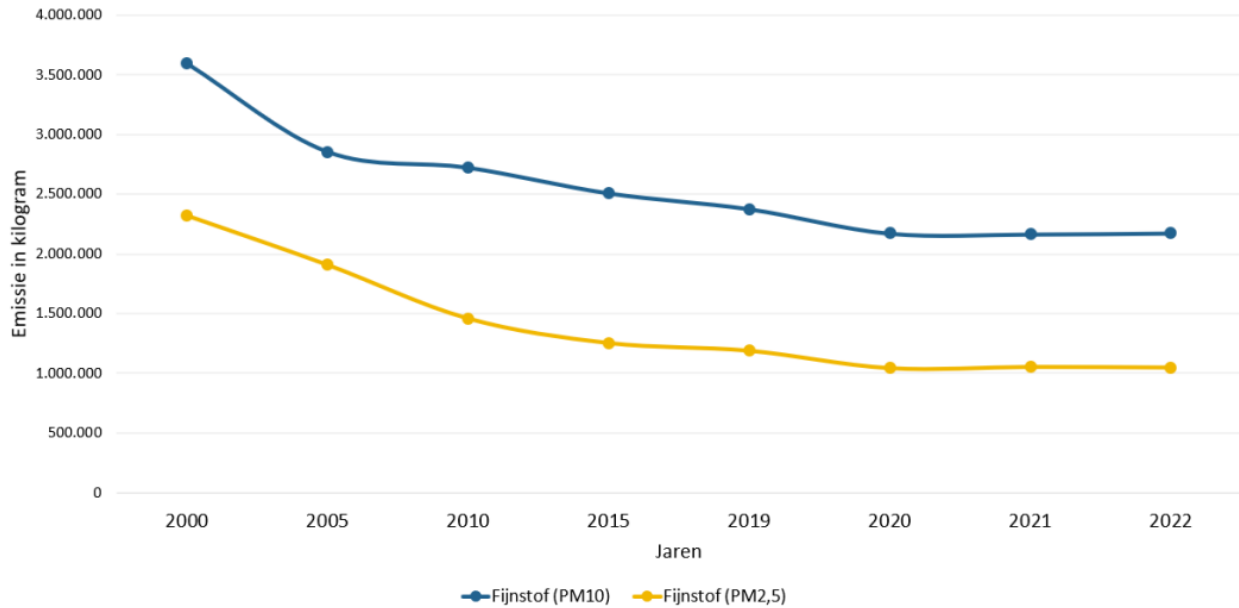
Bron: Monitoringsrapportage RUD

Geluidbelasting in stiltegebieden Limburg 2023
 Meetresultaten bemenste metingen LAeq, 24 uur

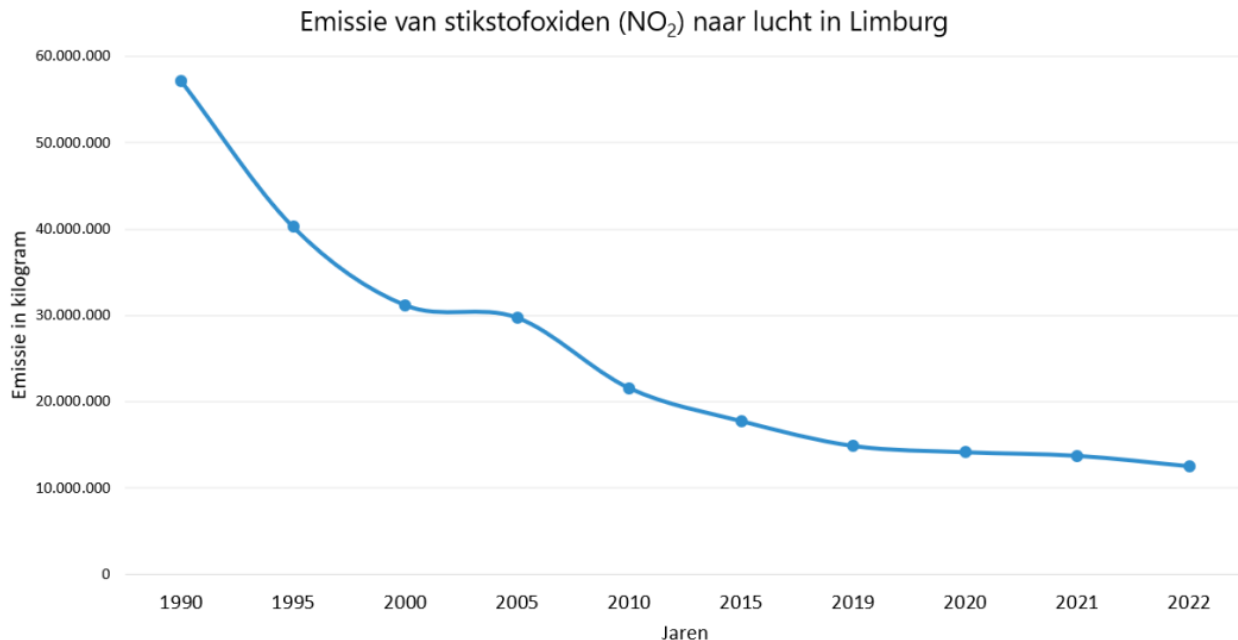

Indicator D_37fa: Emissie van fijnstof naar lucht.
 Bron: Emissieregistratie.nl, RIVM & GCN en GDN

Emissie van fijnstof naar lucht in Limburg

Indicator D_37fb: Emissie van NO2 naar lucht.
 Bron: Emissieregistratie.nl, RIVM & GCN en GDN

Wat gaan we daarvoor doen?

4.2.1. Gezond en veilig leefmilieu

Omschrijving

Er wordt meer prioriteit gesteld de komende periode aan een gezond en veilig leefmilieu. De Provincie pakt een regulerende rol op zich en beschermt op die manier haar inwoners tegen ongeoorloofde en ongewenste risico's.

Rol Provincie: toetser, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, financier

Kwaliteit

- Wij geven opvolging aan de appreciatie van de verkenning van concretiserend milieubeleid (naar verwachting in de vorm van een aanpassing van de verordening of beleidsregels);
- Wij meten de concentraties in de leefomgeving nabij de verschillende sectoren en zorgen komende jaren voor meer Limburgse meetlocaties met specifieke aandacht voor het meten van Ultra Fijnstof. Hierbij wordt actief de samenwerking met de rijksinstanties en grensoverschrijdende partners opgezocht;
- Milieueffecten van (eigen) plannen en projecten worden expliciet meegenomen bij de planvorming en bij het realiseren van alle fysieke opgaven (zoals bij het Limburgse Programma Landelijk gebied, Nationaal Programma Ruimte voor Defensie, Programma MAA, programma Chemelot en de energietransitie);
- Wij voeren onze wettelijke taken uit op het gebied van milieu- en omgevingseffecten voor plannen en projecten waarvoor wij bevoegd gezag zijn of wettelijk zijn aangewezen als adviseur (zoals

vaststellen van geluidproductieplafonds voor regionale industrieterreinen en voor provinciale wegen);

- Wij stellen het Limburgs Actieplan Geluid (4e tranche) vast in 2024 gericht op het beperken van geluidhinder en negatieve gezondheidseffecten rond onze provinciale wegen;
- In Q1 2024 is een standpunt ingenomen aangaande de reactivering van vliegbasis de Peel;
- Wij nemen deel aan de pilots ter uitvoering van het veiligheidsconvenant Chemelot;
- Wij voeren onze wettelijke taak uit ten aanzien van stiltegebieden, t.w. de doorvertaling in POVI en Omgevingsverordening en, waar mogelijk, de aanpak van gebieden die niet voldoen aan de normering;
- Wij informeren belangstellenden over stiltegebieden door middel van communicatie op onze (social media) kanalen en via extra onderborden bij stiltegebieden;
- Wij laten integrale gezondheidsindicatoren opstellen;
- In Q1 van 2024 hebben we het Rijk verzocht de gezondheidseffecten van Chemelot te onderzoeken;
- Wij regisseren de eeuwigdurende nazorg voorafgaande aan de sluiting van de stortplaatsen;
- We voeren extra tellingen uit van vervoer van gevaarlijke stoffen op provinciale wegen;
- We actualiseren de luchthavenverordening en de daarbij behorende beleidsregels voor Tijdelijk en Uitzonderlijk Gebruik.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

- De evaluatie van het Actieplan Omgevingslawaaier Provinciale wegen 2019-2023 is door introductie van nieuwe rekenmethoden en vertraging in het beschikbaar komen van landelijke handreiking niet gestart in 2023. De evaluatie is in het eerste kwartaal van 2024 gestart. Het Limburgs Actieplan Geluid is niet voor 18 juli 2024 vastgesteld. Het ontwerp actieplan wordt in september gepubliceerd. De definitieve vaststelling vindt plaats in het vierde kwartaal van 2024. Dat is op tijd voor het Rijk om zich te verantwoorden over de Europese verplichting hierover;
- De advisering over projecten, ontwikkelen van producten en uitvoering van activiteiten vinden plaats binnen de wettelijke termijn of de afgesproken tijdsperiode;
- Er is gestart met voorbereidende werkzaamheden om geluidsproductieplafonds voor provinciale wegen en regionale industrieterreinen (opvolger van geluidszones) vast te stellen. Geluidproductieplafonds voor provinciale wegen zijn uiterlijk in 2026 vastgesteld. Geluidproductieplafonds voor regionale industrieterreinen zijn uiterlijk in 2027 vastgesteld. Dat is binnen de overgangstermijn die binnenkort wettelijk wordt vastgesteld;
- Ten aanzien van het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie, waar de mogelijke reactivering van vliegbasis De Peel een onderdeel van is, zullen wij de belangen van een gezond en veilig leefmilieu inbrengen. Belangrijke mijlpalen zijn de vaststelling van het Nationaal Programma door het Kabinet (naar verwachting eind 2024), en het opstellen van een Luchthavenbesluit door Defensie voor vliegbasis De Peel in 2025 e.v.;
- In Q1 van 2024 hebben wij het Rijk verzocht om een gezondheidsonderzoek bij Chemelot uit te voeren. In Q2 van 2024 hebben wij u geïnformeerd over het vervolg;
- In Q2 van 2024 is over stiltegebieden via onze social media kanalen gecommuniceerd (preventiebeleid). In Q3 en Q4 van 2024 kunnen gemeenten onderborden voor bij hun stiltegebiedenborden verkrijgen;
- In 2024 verkrijgen wij duidelijkheid over de (on)mogelijkheden op basis van de pilots (gestart 2024) bij het veiligheidsconvenant Chemelot om de veiligheid op de site bevorderen;

- In 2024 wordt een opdracht verleend om integrale gezondheidsindicatoren te ontwikkelen.

Tijd (indicator)

Geld

Bij GS-besluit van 9 juli 2024 zijn procesmiddelen ter beschikking gesteld voor de aanpak Nationaal Programma Ruimte voor Defensie. Het bedrag van € 0,20 mln. wordt gefaseerd opgenomen over de jaren 2024 t/m 2027. Deze worden gedekt uit de post Onvoorzien.

De geraamde middelen voor de SPUK Schone luchtakkoord onderdeel Meetstation Veehouderij en Meetnet Ultrafijnstof worden gefaseerd conform de geplande uitvoering. Een bedrag van € 0,03 mln. (Veehouderij) en een bedrag van € 0,09 mln. (Ultrafijnstof) wordt doorgeschoven naar 2025. Dit betreft zowel de lasten, alsook de baten, deze wijziging verloopt budgettair neutraal.

Geld (indicator)

Samenvatting

Er wordt opvolging gegeven aan de appreciatie voor concretiserend milieubeleid door middel van een modulaire aanpak waarover uw Staten separaat is geïnformeerd en zal dus worden vertaald in meerdere acties gedurende de looptijd van dit coalitieakkoord. De herijking van het luchtmeetnet wordt uitgevoerd en er is gestart met het meten van ultrafijnstof. De advisering over de milieueffecten van onze eigen plannen en projecten evenals plannen en projecten waarvoor wij als (wettelijk) adviseur zijn aangewezen is een continue activiteit, waarbinnen de wettelijke dan wel afgesproken termijnen wordt geadviseerd. Wij hebben een standpunt ingenomen over de reactivering van vliegbasis de Peel in Q1 in het Ontwikkelperspectief NOVEX De Peel. De uitvoering van wettelijke taken, zoals het vaststellen van een geluidsproductieplafond voor provinciale wegen, worden binnen de wettelijke termijnen uitgevoerd. Er is verzocht om een gezondheidsonderzoek voor werknemers en omwonenden van Chemelot aan het Rijk. Het Rijk neemt dit mee in het Actieplan Industrie en Omwonenden. De uitgevoerde pilots binnen het veiligheidsconvenant Chemelot vragen om nadere uitwerking, een proces dat nu gaande is. Een nieuwe actie, ten opzichte van de voorjaarsnota, met het oog op het beheersen van de risico's op ongelukken met gevaarlijke stoffen is het uitvoeren van extra tellingen van transport van gevaarlijke stoffen op provinciale wegen. In het belang van het naleefgedrag in stiltegebieden zijn voor de desbetreffende gemeenten onderborden beschikbaar en vindt in de zomer 2024 opnieuw communicatie plaats via onze (social media) kanalen. Ten aanzien van de eeuwigdurende nazorg van de vier provinciale, nog niet gesloten, stortplaatsen worden ontwikkelingen op de stortplaatsen beoordeeld met oog op de verantwoordelijkheid voor de Provincie Limburg. Zo wordt bij de aanleg van zonneparken op de stortplaatsen Montfort en Schinnen expliciet de effecten op de nazorg in beeld gebracht en voorzorgsmaatregelen getroffen voor de instandhouding van de voorzieningen ter bescherming van het milieu. De aanleg van het zonnepark Montfort wordt voorzien in Q4 2024, Schinnen een jaar later. De ontwerp-beleidsregel TUG voor tijdelijk en uitzonderlijk gebruik van terreinen voor luchtvaartuigen is ter inzage gelegd en wordt na verwachting voor het eind van 2024 definitief vastgesteld.

De acties zoals omschreven onder “kwaliteit” en het Beleidskader Nieuwe energie & Schoon leefmilieu zijn allemaal ingezet en worden met de beoogde kwaliteit bijna allemaal binnen de beoogde tijdsplanning en budget uitgevoerd. De uitzonderingen zijn hieronder uitgeschreven.

Het Limburgs Actieplan Geluid is niet voor 18 juli 2024 vastgesteld. Het ontwerp actieplan wordt in september gepubliceerd. De definitieve vaststelling vindt plaats in het vierde kwartaal van 2024. De vertraging is in hoofdzaak te wijten aan de wijziging van regels voor het opstellen van actieplannen als gevolg van de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Als gevolg daarvan stellen 11 van de 12 provincies het Actieplan Geluid later vast dan de wettelijke termijn van 18 juli 2024. Er wordt zorg voor gedragen dat het Rijk kan voldoen aan de deadline aan de Europese informatieverplichting.

De herijking van het luchtmeetnet, waaronder het starten met meten van ultrafijnstof, is een project dat meerdere jaren loopt. De financiering hiervan was opgenomen in de begroting 2024, terwijl er ook kosten zijn in 2025 en 2026. De begroting is hierop aangepast.

Het verstrekken van een opdracht voor de ontwikkeling van integrale gezondheidsindicatoren om zodoende in 2024 indicatoren te laten vaststellen, is complexer gebleken dan vooraf ingeschat. Gestreefd wordt nog steeds naar realisatie in 2024.

4.2.2. Vergunningen, toezicht en handhaving

Omschrijving

Wij versterken de VTH keten waardoor de kwaliteit van de uitvoering van de provinciale bevoegd gezag rol verbeterd wordt. Deze bevoegd gezag rol ziet toe op de Omgevingswet, Mijnbouwwet, Luchtvaartwet en de Omgevingsverordening Limburg.

De werkzaamheden bestaan uit het verlenen van vergunningen en ontheffingen, het afhandelen van meldingen, het houden van toezicht en bij overtredingen het handhavend optreden (bestuursrechtelijk en strafrechtelijk) hierop. Het afhandelen van handavingsverzoeken en klachten/meldingen maakt hier ook onderdeel van uit.

De wijze waarop de bevoegd gezag rol wordt ingevuld staat beschreven in het VTH Beleidsplan Limburg en in het VTH uitvoeringsprogramma.

Wij onderschrijven de ambitie van het Interbestuurlijk Programma VTH om te komen tot een robuuster VTH-stelsel. Het implementeren van de aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer ten aanzien van de Omgevingsdienst Zuid-Limburg (OD ZL) (voorheen RUD Zuid-Limburg) is daar onderdeel van. Dit betekent een investering in de uitvoeringscapaciteit van zowel de OD ZL als het cluster VTH.

Rol Provincie: toetser, bevoegd gezag, financier

Kwaliteit

Met ingang van 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Dit heeft een omslag in ons denken en in onze werkprocessen gevraagd. Inmiddels zijn de eerste aanvragen via het digitaal stelsel omgevingsrecht (DSO) goed binnen gekomen en voortvarend opgepakt. Meervoudige aanvragen hebben nog niet plaats gevonden. De precieze omvang en complexiteit van deze verandering zal echter pas gaandeweg 2024 echt helder worden. Dit heeft mogelijk gevolgen voor het kwaliteitsniveau van de uitvoering van onze VTH-taken.

Het streven is om de vergunningaanvragen, meldingen en ontheffingen binnen de daarvoor geldende wettelijke termijn af te handelen respectievelijk verlenen.

De afhandeling van klachten/meldingen en handhavingsverzoeken zal binnen de daarvoor geldende wettelijke termijn uitgevoerd worden.

De werkzaamheden worden conform het VTH Uitvoeringsprogramma 2024 uitgevoerd.

Om te gaan voldoen aan de robuustheidscriteria ten behoeve van een robuuste uitvoeringsdienst (IBP-VTH) hebben de OD ZL en RUD LN op 28 maart 2024 een plan van aanpak vastgesteld en aan de staatssecretaris toegezonden. Hierin geven zij aan welke stappen zij gaan ondernemen om te komen tot een robuuste uitvoeringsdienst. De uitwerking en de financiële consequenties hiervan worden verwerkt in de begroting 2025 en verder.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De werkzaamheden worden uitgevoerd binnen de termijn van het collegeprogramma 2023-2027.

De uitvoering van de VTH-taken vindt plaats binnen de daarvoor geldende termijnen.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van het product 4.2.2. Vergunningen, toezicht en handhaving wordt het budget in 2024 verhoogd met € 0,84 mln. Dit betreft o.a. de volgende begrotingswijzigingen:

- verhoging van de provinciale bijdrage RUD Limburg Nood met € 0,124 mln. ter ondersteuning bij uitvoering Plan van Aanpak Robuuste RUD. Dekking vindt plaats vanuit de reservering voor onvoorziene uitgaven (GS:11-6-2024);
- verhoging van de provinciale bijdrage RUD-Zuid Limburg met € 1,22 mln. als gevolg van extra uitgaven in het kader van de opdracht provinciale taken 2024 (GS: 20-8-2024). Dekking vindt plaats vanuit het begrotingsresultaat;

- verhoging ten behoeve van het takenpakket Wet Hygiëne/veiligheid Zweminrichtingen met € 0,03 mln. Dekking vindt plaats vanuit het begrotingsresultaat;
- verlaging van het budget versterking VTH-stelsel (ZRK-voorstellen) met € 0,43 mln. ten gunste van overheveling naar het personele lastenbudget (begroot + 4 fte voor VTH).

De begrote baten worden met € 0,46 mln. verlaagd. Dit betreft de volgende wijzigingen:

- via de meicirculaire provinciefonds 2024 hebben we een bedrag van € 0,54 mln. DU Versterking vergunningverlening maatwerk aanpak ontvangen. Dit bedrag wordt gefaseerd opgenomen als lasten in de begroting voor de jaren 2024 € 0,09 mln. en 2025 € 0,45 mln.;
- de begrote legesinkomsten worden in 2024 met € 1 mln. neerwaarts bijgesteld. Oorzaken zijn de niet voorziene gevolgen van de invoering van de Omgevingswet (piekvorming vergunningsaanvragen "oud regime" eind 2023 en daarmee vertraging in de afhandeling nieuwe aanvragen 2024).

Geld (indicator)

Samenvatting

Toelichting over voortgang

1. Robuuste Omgevingsdienst(en)

In het coalitieakkoord 'Elke Limburger telt!' 2023-2027 is opgenomen dat de aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer zullen worden geïmplementeerd: "We gaan daarbij van een 'minimalistische' naar een 'robuuste' uitvoering, met voldoende capaciteit en de bijbehorende aanvullende middelen. Op deze manier kunnen we de toegenomen taken zowel in aantal als in complexiteit op een zorgvuldige manier uitvoeren."

Ook in het beleidskader Nieuwe energie en een schoon leefmilieu is een robuuste uitvoering van milieutaken als doel gesteld.

In het coalitieakkoord is structureel € 2,2 mln. als extra investering opgenomen vanaf 2024, waarvan € 0,7 mln. voor autonome kostenstijging OD ZL en € 1,5 mln. om de uitvoeringscapaciteit uit te breiden en de aanbevelingen van het ZRK-rapport te implementeren.

Deze intensivering is echter onvoldoende om voorliggende opdracht 2024 aan de OD ZL volledig te kunnen financieren. Daarom dat conform het GS-besluit van 20 augustus 2024 wordt voorgesteld aan uw Staten om extra geld (€ 1,22 mln.) te reserveren voor de Omgevingsdienst Zuid-Limburg. Alleen daarmee kunnen de ZRK-aanbevelingen wat betreft 2024 worden geïmplementeerd.

2. Legesopbrengsten 2024

We signaleren dat het aantal legesplichtige feiten in de eerste helft van het jaar flink achterblijft bij de raming op basis van eerdere jaarcijfers.

Doordat bedrijven en organisaties in 2023 nog niet bekend waren met de nieuwe wetgeving, is veelvuldig ervoor gekozen aanvragen in te dienen aan het einde van 2023 zodat deze nog onder de oude wetgeving

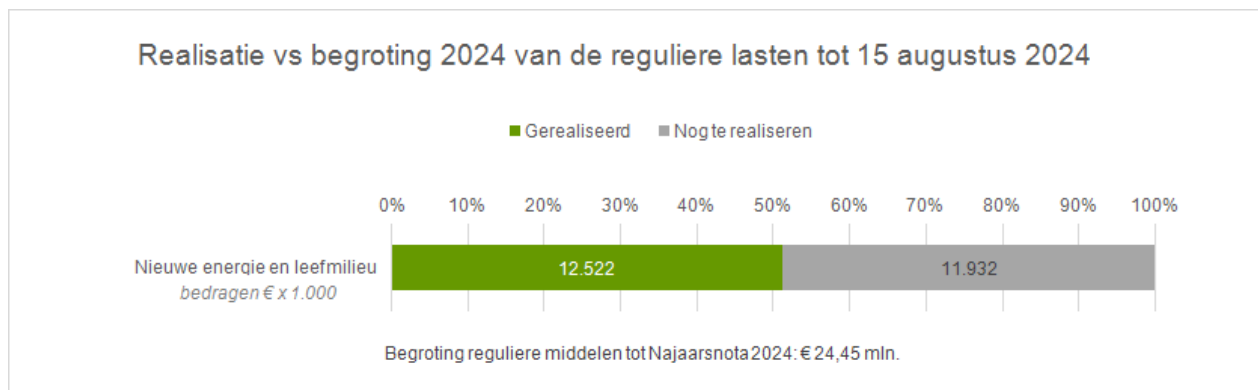
afgehandeld konden worden. Op 12 maart 2024 bent u reeds hierover geïnformeerd. Veel van deze aanvragen zijn niet legesplichtig op grond van de legesverordening 2023. Dat heeft erin geresulteerd dat de vergunningverleners de eerste maanden van het nieuwe jaar grotendeels bezig zijn geweest met het afhandelen van de vele vergunningsaanvragen afkomstig uit Q4 van 2023. Dit geldt voor zowel de taken die bij de OD ZL belegd zijn als de taken die door het cluster VTH worden uitgevoerd. Dat maakt dat er veel werk verzet is, zonder dat dit direct zichtbaar is geworden in de opgehaalde leges uit 2024. Daarnaast zien we dat men een afwachtende houding heeft ten aanzien van (jurisprudentie)ontwikkelingen onder de Omgevingswet en daarmee op sommige gebieden (voornamelijk milieu) de aanvragen uitblijven.

Verder is bij ontgronden een daling van het aantal nieuwe aanvragen waarneembaar. Op Rijksniveau speelt hier momenteel de discussie over het niet kunnen ontplooiën van nieuwe ontgrondingsactiviteiten in relatie tot een afnemende grondstoffenvoorraad en de wens om toe te bewegen naar een circulaire economie.

Uitvoering begroting 2024: budgetrealisatie

De lasten van de gewijzigde begroting 2024 voor dit programma tot aan de najaarsnota bedragen € 34,58 mln., bestaande uit € 24,45 mln. reguliere middelen, € 10,12 mln. personeelskosten en € 0,01 mln. kapitaallasten.

In onderstaande grafiek presenteren wij alleen de reguliere middelen vanwege de beïnvloedbaarheid van deze posten. Het betreft de bestedingen en juridische verplichtingen tot 15 augustus (gerealiseerd) en de op dat moment resterende vrije ruimte binnen de vastgestelde budgetten. De realisatie in 2024 van de reguliere middelen over 2024 bedraagt tot 15 augustus 2024 51%. Middels deze najaarsnota worden de Rijksmiddelen ad € 5,13 mln. gefaseerd naar 2025 en volgende jaren, conform de geplande uitvoering. En een bedrag van € 0,42 mln. valt vrij ten gunste van het resultaat.

De financiële doorlichting en de voorstellen leiden tot een aanpassing van de hier opvolgende 3e W-vraag: Wat mag het kosten?

Wat mag het kosten?

De begroting van dit programma wordt in deze Najaarsnota bijgesteld op basis van zowel inhoudelijke als financiële voortgang, zoals beschreven in de beleidsproducten en voortgangsinformatie.

Wij stellen voor om € 1,40 mln. aanvullende middelen aan de budgetten toe te voegen inzake:

- Extra kosten omgevingsdienst € 1,22 mln. gedekt uit het begrotingsresultaat.
- Een structurele verhoging van het budget Wet Hygiëne/Veiligheid Zweminrichtingen ad € 0,03 mln., gedekt uit het begrotingsresultaat.
- Procesgeld National Program Ruimte voor Defensie ad € 0,03 mln. , gedekt uit de post onvoorzien.
- RUD Limburg Noord ondersteuning bij uitvoering Plan van Aanpak Robuuste RUD € 0,12 mln., gedekt uit de post onvoorzien.

Daarnaast zetten wij € 0,09 mln. in voor maatwerk aanpak vergunningverlening. Hiervoor zetten we een decentralisatie-uitkering van het rijk in. De overige bijstellingen hebben betrekking op verschuivingen binnen de personele begroting (min € 0,43 mln.) en vrijval van middelen ad € 0,42 mln. Daarnaast wordt een bedrag van € 3,81 mln. gefaseerd naar de begroting 2025 en volgende jaren.

Het gevolg van deze wijzigingen is dat het begrote uitgavenvolume van de begroting (lasten en stortingen in de reserves) van dit programma daalt van € 45,88 mln. naar € 42,74 mln.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
4 Nieuwe energie en leefmilieu			
4.1 Nieuwe energie			
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen			
60574 Procesmiddelen uitvoeringsplan Duurzaamheid	0	45	45
67818 Inhuur ivm uitvoering duurzaamheidsmaatr	39	-39	0
68048 Doorberekende personeelskosten	1.179	0	1.179
68698 Warmtenet ZuidLimburg BSA	0	-1.057	-1.057
69185 Asbestsanering VDL Castings Weert	117	0	117
69377 SPUK Ontzorgingsprogr maatsch vastgoed	1.283	0	1.283
69399 PES 2 AL 1 Toekomstbest infrastructuur	55	0	55
69400 PES 2 AL 2 Innovatie en vakmanschap	99	0	99
69401 PES 2 AL 3 Kansen voor Limburgse warmte	50	0	50
69403 PES 2 AL 5 Het Goede voorbeeld	25	0	25
69587 PES2 Nadere Subsidieregels warmtenetten	500	-380	120
69603 PES2 OPZuid energieopslag en omzetting	1.626	0	1.626
69605 PES2 Subs Aanjagen gem proj verduurz won	102	0	102
69613 Uitvoeringskosten DU Klimaatakkoord	402	-402	0
69661 SPUK Ontzorging maatsch vastgoed 2e tranche	1.128	0	1.128
69760 SPUK CDOKE	2.751	-541	2.210
69796 Interreg BLNL MAI Home	0	186	186
69886 Aanpak energiearmoede toezegging 9012	259	0	259
69894 F44 SPUK PMO BO EVI cluster Chemelot	292	0	292
69975 Cofinanciering Energie Europese subsidies	200	0	200
69996 Proces en voorbereidingskosten Energie	25	0	25
Totaal 4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	10.132	-2.189	7.943
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.			
69691 Doorberekende personeelskosten	944	0	944
69946 SPUK Ontzorgingsprogramma bedrijventerreinen	2.011	-1.371	640
69947 SPUK Ontzorgingsprogramma MKB	373	-323	50
Totaal 4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	3.327	-1.693	1.634
Totaal 4.1 Nieuwe energie	13.459	-3.882	9.577
4.2 Gezond en veilig leefmilieu			
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu			
63391 Uitvoering NMP BWL	0	0	0

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
63968 Ontwikkeling milieubeleid BWL	0	0	0
67641 Werkbudget milieuvadvis	161	0	161
68051 Doorberekende personeelskosten	972	0	972
68637 Impuls omgevingsveiligheid	50	0	50
69388 Procesgeld militaire luchthavens	9	29	37
69665 SPUK SLA 2203318662 Meetstations veehouderij	89	-33	56
69666 SPUK SLA 2203318626 Meetstations grens	61	0	61
69667 SPUK SLA 2203318606 Meetnet ultrafijnstof	278	-95	182
69742 Verbetering leefomgeving	112	0	112
69997 Proces en voorbereidingskosten Leefmilieu	63	0	63
Totaal 4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	1.796	-100	1.696
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving			
60531 DU Versterking vergunningverl maatwerkpaanpak	0	91	91
63119 Werkbudget VTH	129	0	129
63120 Toezicht en handhaving	0	0	0
63121 Peilwerkzaamheden ontgrondingsvergunningen	0	0	0
63122 Bestuursdwang	124	0	124
63123 Wet Hygveiligheid zweminrichtcatCD	94	26	120
63127 Milieu Klachten Telefoon	11	0	11
63736 Handhavingsbeleidprocedures	0	0	0
64038 Groene Brigade	96	0	96
67594 Provinciale bijdrage RUDNoord	94	124	218
67955 Kapitaallasten	7	0	7
68053 Doorberekende personeelskosten	7.023	0	7.023
68119 DU Besluit Risico Zware Ongevallen BRZO	137	0	137
68584 Leasetermijnen wagenpark VTH	120	0	120
68594 Brandstof wagenpark VTH	23	0	23
68871 Provinciale bijdrage RUDZLODZL	10.119	1.220	11.339
69722 Kapitaallasten	0	0	0
69783 DU Hergebruik stedelijk afvalwater	227	-186	42
69803 Stelpost ZRKvoorstellen VTH	434	-434	0
69990 Uitvoering bodemsanering	685	0	685
Totaal 4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	19.325	842	20.166
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	21.120	742	21.863
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	34.579	-3.140	31.439
Totaal Lasten	34.579	-3.140	31.439
Baten			
4 Nieuwe energie en leefmilieu			
4.1 Nieuwe energie			

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen			
60580 SPUK CDOKE Procesmidd UP Duurzaamheid	0	15	15
69377 SPUK Ontzorgingsprogr maatsch vastgoed	1.283	0	1.283
69613 Uitvoeringskosten DU Klimaatakkoord	29	-29	0
69661 SPUK Ontzorging maatsch vastgoed 2e tranche	1.128	0	1.128
69760 SPUK CDOKE	2.751	-541	2.210
69894 F44 SPUK PMO BO EVI cluster Chemelot	292	0	292
Totaal 4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	5.483	-555	4.928
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.			
69946 SPUK Ontzorgingsprogramma bedrijventerreinen	2.011	-1.371	640
69947 SPUK Ontzorgingsprogramma MKB	373	-323	50
Totaal 4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	2.383	-1.693	690
Totaal 4.1 Nieuwe energie	7.866	-2.248	5.618
4.2 Gezond en veilig leefmilieu			
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu			
69327 Provinciefonds DU Veiligheidsdiensten	50	0	50
69665 SPUK SLA 2203318662 Meetstations veehouderij	89	-33	56
69666 SPUK SLA 2203318626 Meetstations grens	61	0	61
69667 SPUK SLA 2203318606 Meetnet ultrafijnstof	278	-95	182
Totaal 4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	478	-128	350
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving			
60131 Heffing ontgrondingen	58	0	58
60387 Vergunningverlening waterwet	0	0	0
60397 Vergunningverlening ontgrondingenwet	0	0	0
60532 Provinciefonds Maatwerkenpak vergunningverl	0	543	543
63122 Bestuursdwang	124	0	124
64038 Groene Brigade	26	0	26
65929 Legesopbrengst omgevingsvergunningen	0	540	540
68235 Leges vergunningen Wet Natuurbescherming 98	0	0	0
69565 Leges bodeminformatie	0	0	0
69766 Leges vergunning milieubelastende activiteiten	0	0	0
69783 DU Hergebruik stedelijk afvalwater	21	0	21
69807 Leges vooroverleg 22	30	0	30
69808 Leges bouwwerken 23	851	-400	451
69809 Leges monumenten 24	0	0	0

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69810 Leges aanlegactiviteiten 25	52	-25	27
69811 Leges kappen houtopstanden 26	6	-3	3
69812 Leges MBA omgevingsplan 27a	4	-2	2
69813 Leges MBA 27b	986	-500	486
69814 Leges maatwerkvoorschriften 28	0	0	0
69815 Leges natuur 29	250	-250	0
69816 Leges flora en fauna 210	273	-125	148
69817 Leges maatwerkvoorschriften houtopst 211	27	-20	7
69818 Leges ontgrondingsactiviteiten 215a	259	-132	127
69819 Leges wateronttrekkingsactiviteiten 215b	29	-15	14
69820 Leges overig 212	95	-50	45
69821 Leges luchtvaartuigen TUGs 213	23	-15	8
69822 Leges toestemming vuurwerk 214	23	-23	0
69823 Leges niet benoemd rest 216	0	20	20
Totaal 4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	3.138	-457	2.681
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	3.616	-585	3.031
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	11.482	-2.833	8.649
Totaal Baten	11.482	-2.833	8.649
Saldo van baten en lasten	-23.097	307	-22.791
Stortingen			
4 Nieuwe energie en leefmilieu			
4.1 Nieuwe energie			
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen			
69775 Toevoeging PR Energie	10.000	0	10.000
Totaal 4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	10.000	0	10.000
Totaal 4.1 Nieuwe energie	10.000	0	10.000
4.2 Gezond en veilig leefmilieu			
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving			
69991 Toevoeging reserve bodemsanering 20242030	1.300	0	1.300
Totaal 4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	1.300	0	1.300
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	1.300	0	1.300
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	11.300	0	11.300
Totaal Stortingen	11.300	0	11.300
Onttrekkingen			
4 Nieuwe energie en leefmilieu			
4.1 Nieuwe energie			

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen			
69976 Aanwending PR Energie	225	0	225
Totaal 4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	225	0	225
Totaal 4.1 Nieuwe energie	225	0	225
4.2 Gezond en veilig leefmilieu			
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu			
69998 Aanwending PR Energie	63	0	63
Totaal 4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	63	0	63
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving			
69993 Aanwending reserve DU Bodemsanering	1.300	0	1.300
69994 Aanwending reserve bodemsanering 20242030	685	0	685
Totaal 4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	1.985	0	1.985
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	2.048	0	2.048
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	2.273	0	2.273
Totaal Onttrekkingen	2.273	0	2.273
Saldo mutatie reserves	-9.027	0	-9.027
Resultaat	-32.124	307	-31.817

5. Leefbare steden en dorpen

Onze beleidskaders

Nieuw beleidskader

- Leefbare Steden en Dorpen 2023-2027 (ter vervanging van Limburgse Agenda Wonen 2020-2023)

Reeds bestaande kaders:

- Kader Stedelijke Ontwikkeling
- Kader Kwaliteit Limburgse centra
- IBA Parkstad
- Provinciale omgevingsvisie uit 2021 (traject aanscherping gestart)
- Provinciale omgevingsverordening
- Provinciaal waterprogramma

Van beleidskader naar uitvoering

Het Leefbaarheidsfonds in de tweede helft van 2024 operationeel en aanvragen kunnen ingediend worden. De woonambitie krijgt verder en versneld vorm. Met nieuwe ruimte voor grootschalige woningbouwlocatie, zoals onlangs gepresenteerd in de vorm van 'Limburg Centraal', woningbouw bij de IC-stations, maar ook door te kijken naar de stads- en dorpsranden ('het straatje erbij'). De samenwerking tussen de overheden, woningcorporaties, markt en bewoners wordt geïntensiveerd en wordt aan verschillende tafels verankerd in duidelijke afspraken over de bouwprogrammering en ieders aandeel daarbinnen. In 2024 hebben alle drie de woonregio's onder coördinatie van de Provincie een Woonzorgvisie vastgesteld.

In het Plan van aanpak aanscherping Provinciale Omgevingsvisie is de beoogde aanpak en planning van die actualisatie uitgewerkt. Dat plan van aanpak is in mei 2024 sonderend besproken in de Commissie Leefomgeving. En zal verder besluitvorming vinden volgend jaar. Het Werkprogramma Nazorg Steenkoolwinning is in uitvoering.

Wat willen we bereiken?

5.1. Leefbare steden en dorpen

Vanuit het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen' versterken we de leefbaarheid door middels het Leefbaarheidsfonds te investeren in de fysieke leefomgeving, door de juiste omstandigheden te creëren voor de realisatie van een woningvoorraad die aansluit op de behoefte van de regio én door te sturen op samenhangende ruimtelijke keuzes voor meer omgevingskwaliteit. Deze 3 maatschappelijke opgaven, met bijbehorende doelstellingen voor deze collegeperiode (2023-2027), worden hieronder nader toegelicht.

Verbetering van de leefbaarheid in Limburgse steden en dorpen

- In 2027 is de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte verbeterd, waarbij er specifiek aandacht is voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving.

Vanuit het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen stellen we een Leefbaarheidsfonds in om benodigde fysieke investeringen mogelijk te maken die de leefbaarheid in steden en dorpen bevordert. Deze investeringen doen we samen met gemeenten, het maatschappelijk middenveld en met inwoners zelf. Als college kiezen we hierbij bewust voor een ondersteunende rol, omdat wij geloven dat we als provinciale

overheid niet de aangewezen partij zijn om te bepalen wat nodig is in een specifieke wijk of kern. Het zijn juist de inwoners, gemeenten en maatschappelijke organisaties die kennis hebben van en inzicht hebben in de lokale behoeften in relatie tot leefbaarheid. Zij zijn ook bij uitstek de partijen die kunnen duiden waarom een initiatief noodzakelijk is. Vanuit deze leefbaarheidsgedachte sluiten we dus maximaal aan bij de behoeften die leven in de Limburgse steden en dorpen, waarmee we rechtstreeks vormgeven aan de doelen van het coalitieakkoord. We zijn momenteel nog met partners in gesprek over de exacte uitwerking van het Leefbaarheidsfonds.

Passende woonruimte voor iedereen die in Limburg een woning zoekt

- in 2027 is het woningaanbod ten opzichte van 2023 verbeterd door de beschikbaarheid van meer (betaalbare) woningen. In 2027 zijn 17.500 woningen uit de Woondeal gerealiseerd;
- in 2027 past het woningaanbod bij de woningbehoefte zoals onderschreven in de Limburgse Woondeal;
- in 2027 zijn minstens 3.000 woningen van de ambitie van 20.000 woningen (planologisch) verankerd.

Samen met gemeenten, woningbouwcorporaties en marktpartijen blijven we inzetten op een versnelling van de woningbouw, waarbij we streven naar een evenwicht tussen de woningbehoefte van onze inwoners en het woningaanbod. Als Provincie hebben we binnen deze opgave een stimulerende, ondersteunende en aanjagende rol richting partners om aan de vastgestelde ambitie uit de Woondeal Limburg van 26.550 te voldoen. Tevens is tijdens het sluiten van de Woondeal een ambitie uitgesproken voor 20.000 woningen extra. Inmiddels is de Woondeal eind 2023 reeds opgehoogd met 3.000 woningen. De Woondeal betreft daarmee 29.550 woningen. De ambitie krijgt vorm. Als een grootschalige woningbouwlocatie, zoals onlangs gepresenteerd in de vorm van 'Limburg Centraal', woningbouw bij de IC-stations. Maar er wordt ook geluisterd naar de behoefte van een aantal kernen, waar de leefbaarheid onder druk staat, om aan de randen van de bestaande bebouwde kern nieuwe woningbouw te realiseren (het 'straatje erbij').

Balans tussen beschermen en benutten van fysieke leefomgeving

- In 2027 is de samenhang en integraliteit van afwegingen in de fysieke leefomgeving verbeterd, waarbij rekening gehouden wordt met de schaarste aan ruimte, water, milieuruimte en ruimte op het elektriciteitsnet.

De (ruimtelijke) opgaven in Limburg zijn groot, maar de ruimte is schaars. Als we alle sectorale ruimtevragen naast elkaar in onze Provincie willen toestaan, dan hebben we meer ruimte nodig dan we beschikbaar hebben in onze Provincie. Ruimtelijke Ordening is dan ook niet voor niets terug van weggeweest. Gedurende deze collegeperiode zal de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie, met bijbehorende bouwstenen zoals de ontwerpende onderzoeken, waarover uw Staten beslissen een groot thema zijn waarbij uw Staten actief betrokken zullen worden. Hier wordt ook een aanpassing van de Omgevingsverordening aan gekoppeld. Hierbij wordt onder andere gekeken naar aanpassingen die de Provincie meer grip geven om te sturen op specifieke opgaven.

Provincies bepalen samen met gemeenten en het Rijk hoe de fysieke leefomgeving van burgers en bedrijven wordt gebruikt. De (ruimtelijke) opgaven zijn groot en divers, terwijl de ruimte schaars is. De urgente maatschappelijke opgaven zoals het woningtekort, de kwaliteit van de natuur, de transitie van de landbouw en de verduurzaming van de energievoorziening hebben grote ruimtelijke impact.

In ons omgevingsbeleid moet volop aandacht zijn voor een goede balans tussen wonen, werken en ontspannen. Met oog voor een veilige en schone leefomgeving, waarbij de inrichting van de ruimte bijdraagt aan de leefbaarheid van steden en dorpen en de omgevingskwaliteit. Dit is ook een belangrijke

factor voor het Limburgse vestigingsklimaat. De grote transities in onze samenleving leiden tot forse ruimteclaims. Dit vraagt om ruimtelijke afwegingen en scherpe keuzes voor de Provincie, in het bijzonder op het gebied van:

- landbouw, water, natuur en stikstof;
- klimaat en energie;
- wonen en bereikbaarheid;
- bedrijvigheid.

De ambities voor de fysieke leefomgeving en de ruimtelijke keuzes zijn/worden, conform de nieuwe Omgevingswet, vastgelegd in de Provinciale Omgevingsvisie (POVI), in daarmee verbonden sectorale programma's en in de Omgevingsverordening. Hiermee wordt ruimtelijk richting gegeven aan de ambities en doelen voor de Limburgse fysieke leefomgeving. Deze documenten maken onderdeel uit van de beleidscyclus van het omgevingsbeleid, waarvan monitoring en evaluatie onderdeel uitmaken.

Op nationaal niveau heeft het Rijk ervoor gekozen haar rol in de ruimtelijke ordening te versterken, gezien de grote ruimtelijke impact van de transities en opgaven waar Nederland voor staat. De Provincies hebben als regionale gebiedsautoriteit bij de uitwerking hiervan een centrale rol. Die uitnodiging hiervoor verbinden wij met onze eigen beleidscyclus.

De bodem en ondergrond worden in toenemende mate benut ten behoeve van de vele maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en duurzaam bodembeheer in de landbouw. Daarbij zetten wij in op duurzaam en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond, waarbij benutten en beschermen goed met elkaar in balans zijn. Dit vereist dat rekening wordt gehouden met het functioneren van bodem en ondergrond als natuurlijk systeem. Daarmee zijn bodem en ondergrond goed in staat om ecosysteemdiensten te leveren (vitale bodems), zijn kringlopen van (voedings)stoffen, water en energie in stand gehouden of hersteld en zijn verontreinigingen zoveel mogelijk voorkomen. Bij (ruimtelijke) ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving worden vanaf het begin van de planvorming de bovengrond en de ondergrond in samenhang gezien. Driedimensionale ordening staat centraal. Duurzaam gebruik van bodem en ondergrond kent raakvlakken met veel andere werkvelden, zoals planologie, landbouw, klimaat, water en energie.

Belangrijk is dat de inzet op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, wonen, mobiliteit, energie en verduurzaming leidt tot verbetering van de leefbaarheid en tot een gezonde en veilige leefomgeving voor alle Limburgers. Zowel op het platteland als in de steden. Er wordt gekozen voor een samenhangende aanpak van sociale en fysieke vraagstukken, waar samen met gemeenten, corporaties, bewonersinitiatieven en andere partners invulling aan wordt gegeven. Waarbij ook impulsen uit de buurt- en wijkgerichte aanpak uit het kader Samen Leven en Bestaanszekerheid een bijdrage leveren. Dat moet leiden tot sterke steden en krachtige, bereikbare plattelandskernen, met voldoende voorzieningen en groen, aantrekkelijke ontmoetingsplekken, toegankelijke evenementen en een springlevend verenigingsleven.

Daarbinnen is het streven om de Limburgse woonopgave te realiseren, zodat elke inwoner van Limburg in elke levensfase kan beschikken over adequate, betaalbare en toekomstbestendige woonruimte in de vertrouwde omgeving.

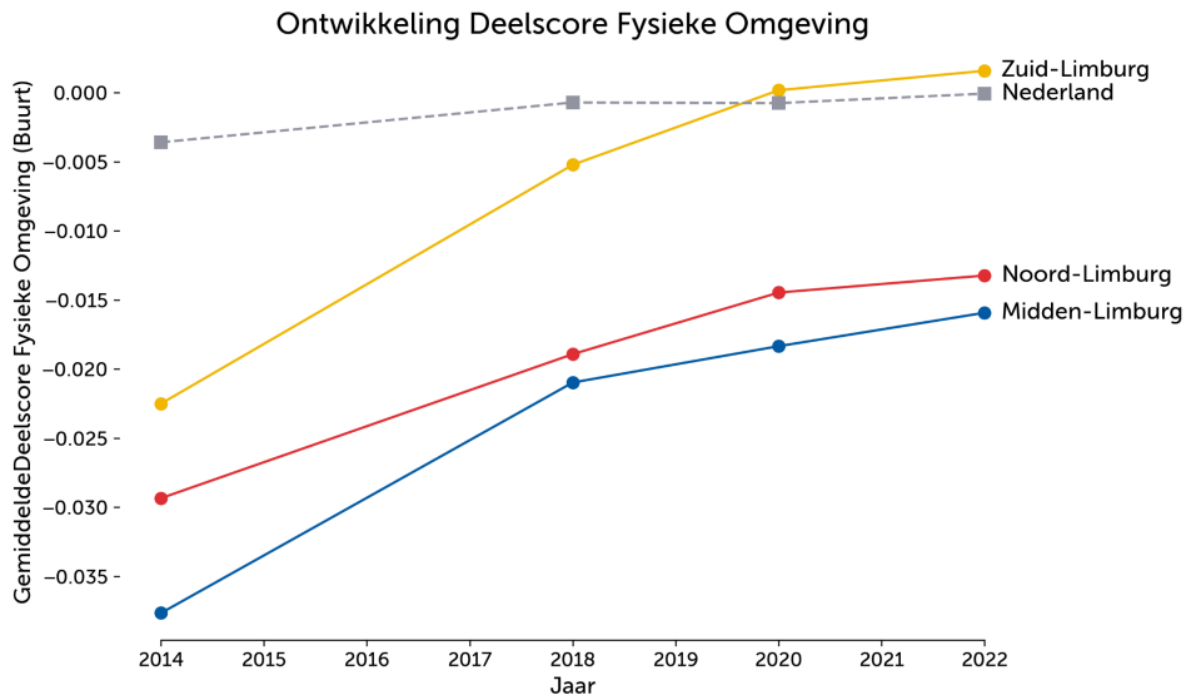
Naast het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen' wordt er reeds middels bestaande kaders zoals Stedelijke Ontwikkeling en IBA Parkstad (coalitieperiode 2015-2019), alsmede Kwaliteit Limburgse Centra (coalitieperiode 2019-2023) invulling gegeven aan het behalen van deze doelstellingen. De inspanningen vanuit deze kaders zullen in de collegeperiode (2023-2027) (voor het grootste deel) worden afgerond.

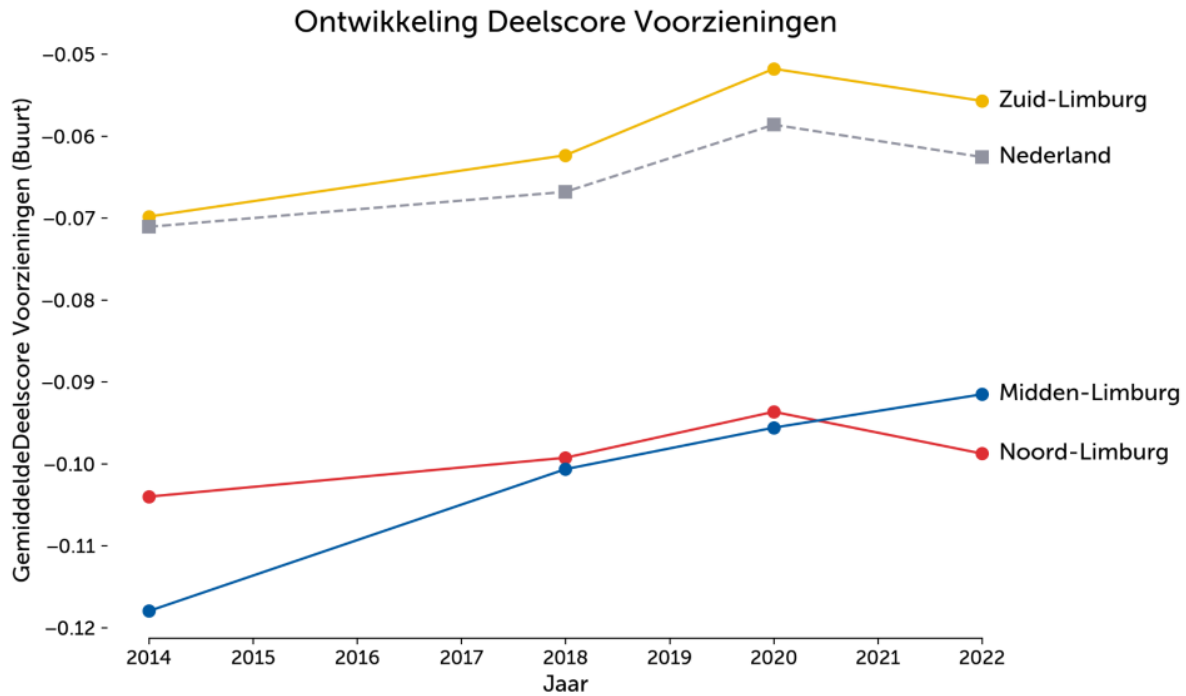
Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Indicator bij 'in 2027 is de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte verbeterd, waarbij specifiek aandacht is voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving'

Indicator D_39a: Het percentage van de wijken met een statistisch significante verbetering in de deelscores van de Leefbaarometer voor de fysieke omgeving en voorzieningen ten opzichte van 2023.
Bron: Leefbaarometer

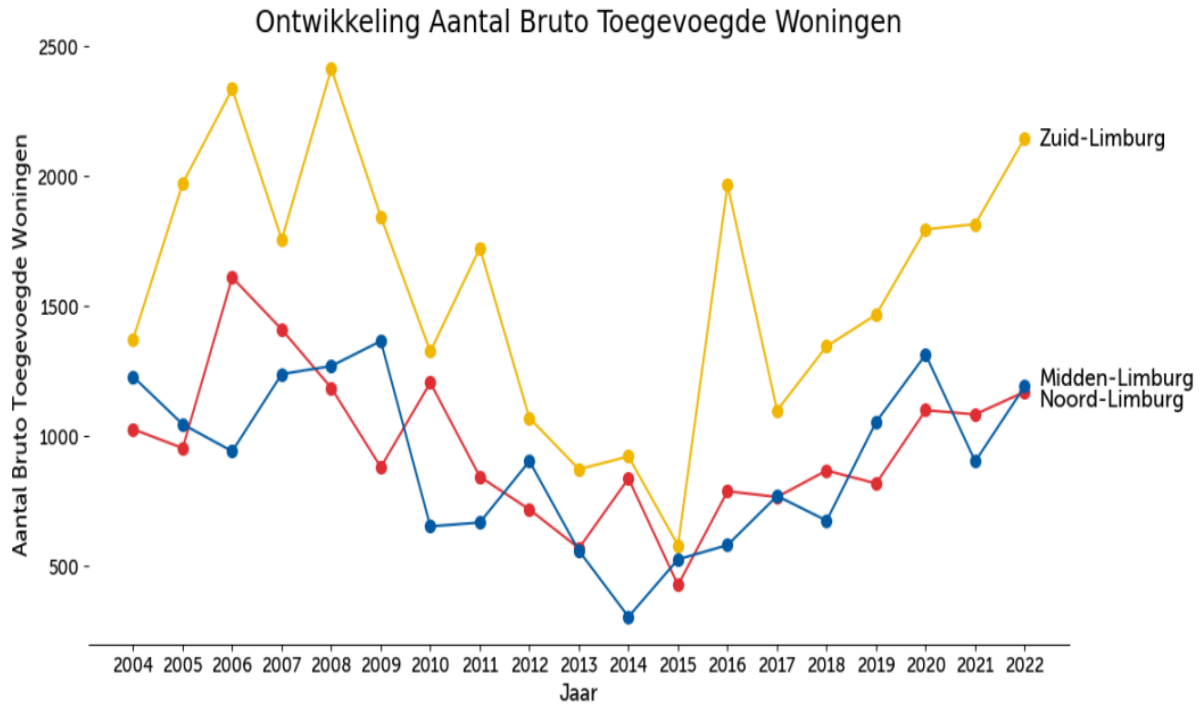

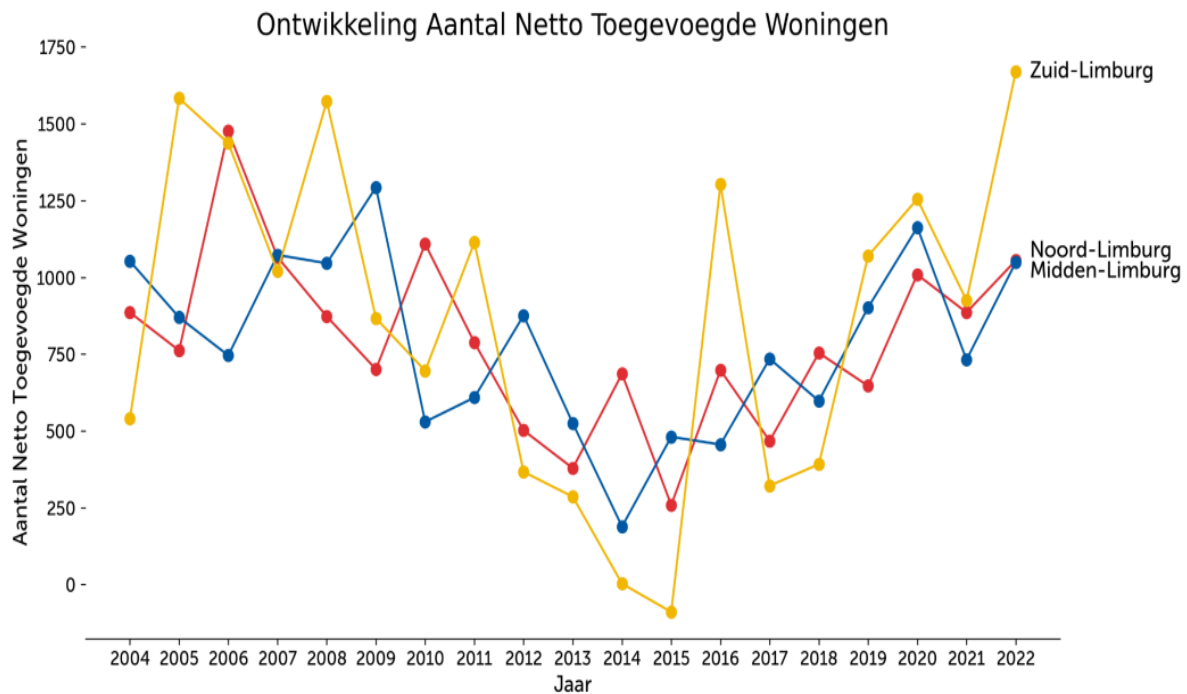
Toelichting: Zuid-Limburg scoort hoger, omdat het meer verstedelijkt is (Zuid-Limburg heeft drie G40-steden).

Indicatoren bij 'in 2027 is het woningaanbod ten opzichte van 2023 verbeterd door de beschikbaarheid van meer (betaalbare) woningen. In 2027 zijn 17.500 woningen uit de Woondeal gerealiseerd'

Indicator D_40a: Aantal bruto toegevoegde woningen.
Bron: PCM / Woonmonitor

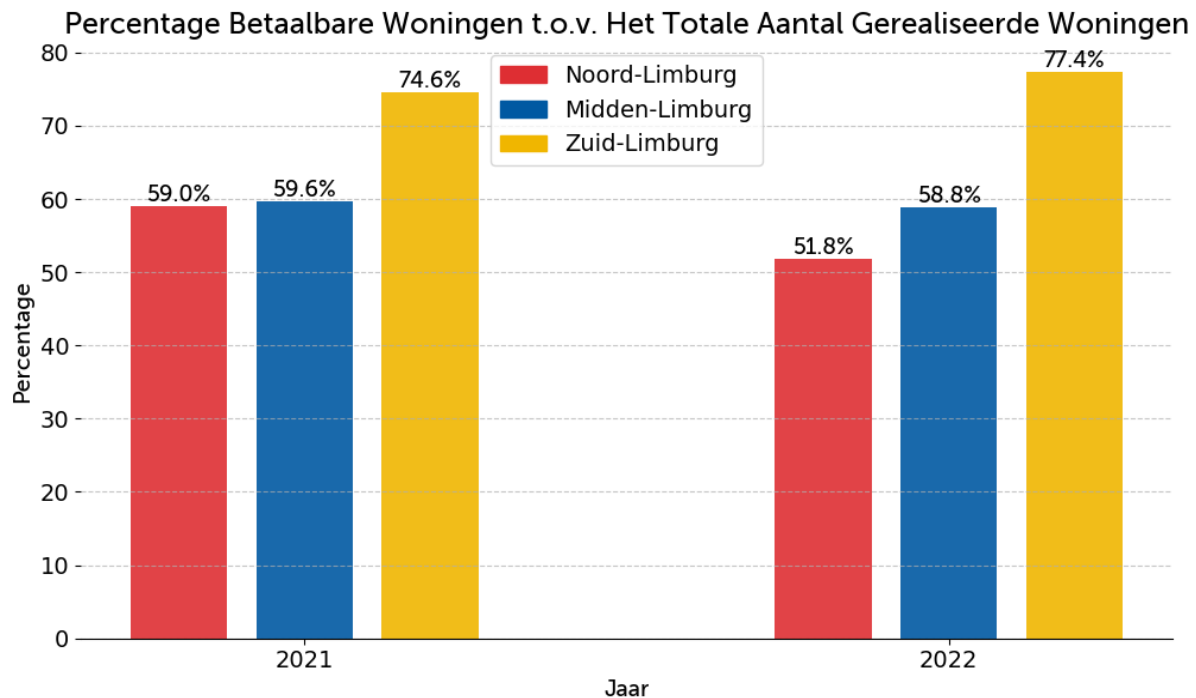

Indicator D_40b: Aantal netto toegevoegde woningen t.o.v. het totaal van 17.500 woningen.
Bron: PCM / Woonmonitor

Indicatoren bij 'In 2027 past het woningaanbod bij de woningbehoefte zoals onderschreven in de Limburgse Woondeal'

Indicator D_41a: Aandeel gerealiseerde woningen in de betaalbare prijsklasse t.o.v. het totale aantal gerealiseerde woningen.
Bron: PCM / Woonmonitor

Vanuit de bestaande kaders Stedelijke Ontwikkeling, IBA Parkstad en Kwaliteit Limburgse Centra zijn al vele projecten voortgekomen die allen (vrijwel) in uitvoering of afgerond zijn. Dit heeft zowel in stedelijke centra alsook de kleine kernen van Limburg (en specifiek voor regio Parkstad) geresulteerd in o.a. een kwalitatief beter en passender woningaanbod, waarbij er aandacht is voor de starter, de senior en de student, maar ook de internationale werknemer en statushouder niet wordt vergeten. Hierbij is een kwalitatieve impuls gegeven aan (het ruimtelijke aspect van) verschillende centra en wijken, is leegstand gereduceerd, is er meer groen gerealiseerd, meer sociale huurwoningen op de markt gekomen en kunnen meer mensen doorstromen naar een woning die bij hun behoeftes past. Hiermee is de juiste woning op de juiste plek voor de juiste doelgroep gerealiseerd en met de afronding van steeds meer projecten zal de merkbaarheid van dit effect blijven groeien.

Besluiten van PS ten aanzien van ruimtelijke ordening hebben via provinciale belangenbehartiging bij gemeentelijke plannen, via Omgevingsverordening en eventueel Projectbesluiten direct invloed op de leefwereld van de Limburgers.

Wat gaan we daarvoor doen?

5.1.1. Leefbare steden en dorpen

Omschrijving

Met het nieuwe beleidskader Leefbare Steden en Dorpen (en bestaande kaders) willen we uitvoering geven aan onze ambities wat betreft de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte en (semi) publiek

toegankelijke ruimte en gebouwen. We gaan samen met gemeenten, het maatschappelijk middenveld en met inwoners zelf aan de slag om de leefbaarheid te verbeteren. Dit doen we bewust vanuit een ondersteunende rol omdat de inwoners, gemeenten en maatschappelijke organisaties de kennis hebben van en inzicht hebben in de lokale behoeften in relatie tot leefbaarheid. We acteren vanuit vertrouwen in de initiatiefnemer, wat inhoudt dat wij zowel de kaders aan de voorkant als ook de verantwoording aan de achterkant willen beperken tot het noodzakelijke vanuit 'goed bestuur'.

Rol Provincie: stimuleren, faciliteren, ondersteuner

Kwaliteit

In 2027 is de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte verbeterd, waarbij specifiek aandacht is voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen en contact met de natuurlijke omgeving.

- Tussen 2023-2027 zijn er vanuit de Provincie minstens 100 inwonersinitiatieven ondersteund welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk;
- Tussen 2023-2027 zijn er vanuit de Provincie minstens 10 initiatieven voor gemeenschapsvoorzieningen en/of ontmoetingsplekken ondersteund welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk;
- Tussen 2023-2027 is er vanuit het leefbaarheidsfonds bijgedragen aan minstens 10 leefbaarheidsdeals, welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk;
- We richten een Leefbaarheidsfonds op, passend bij het niveau van initiatiefnemers: inwoners, verenigingen/stichtingen/gemeenschappen en gemeenten. En het niveau van de fysieke ingreepkernen, wijken en buurten en straten;
- We stemmen onze werkwijze af op de complexiteit van het initiatief en de initiatiefnemer(s): we werken volgens het 'één Provincie' principe (één loket gedachte).

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Leefbaarheidsfonds

- Tussen 2023-2027 zijn er vanuit de Provincie minstens 100 inwonersinitiatieven ondersteund welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk;
- Tussen 2023-2027 zijn er vanuit de Provincie minstens 10 initiatieven voor gemeenschapsvoorzieningen en/of ontmoetingsplekken ondersteund welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk;
- Tussen 2023-2027 is er vanuit het leefbaarheidsfonds bijgedragen aan minstens 10 leefbaarheidsdeals, welke een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk.

Bestaande kaders

- In 2024 worden alle afspraken die gemaakt zijn in het kader van Stedelijke Ontwikkeling uitgevoerd en worden de laatste subsidies vastgesteld;
- In 2025 is de realisatie van circa 5.000 woningen in het kader van Kwaliteit Limburgse Centra gestart, dan wel reeds (gedeeltelijk) afgerond. De resultaten tot nog toe zijn terug te lezen in de informerende stukken;
- Begin 2027 zal IBA Parkstad BV worden afgerond en opgeheven.

Tijd (indicator)

Geld

Binnen dit product worden de lasten voor 2024 verlaagd met € 4,48 mln.

Fasering:

- in het kader van juiste lastneming subsidies in de begroting en meerjarenraming worden de lasten samenwerkingsagenda KLC gemeente Beekdaelen toebedeeld aan de boekjaren 2026 (€ 0,45 mln.) en 2029 (€ 0,45 mln.), (GS: 4 juni 2024);
- de lasten voor de samenwerkingsagenda's KLC voor Landgraaf en Horst aan de Maas worden voor respectievelijke € 0,25 mln. en € 0,18 mln. doorgeschoven naar 2025;
- de lasten voor de 2e samenwerkingsagenda KLC Maastricht zijnde €1,6 mln. worden doorgeschoven naar 2025 (€ 0,607 mln.), 2026 (€ 0,584 mln.) en 2027 (€ 0,409 mln.)

Overig

- De begrote lasten proces- en voorbereidingskosten leefbaarheid worden met €0,25 mln. verlaagd. Middelen vallen terug naar de Programmareserve Leefbaarheid.
- De bergrote lasten leefbaarheid worden verlaagd met € 1,30 mln. op grond van de verwachting aanvragen subsidieregeling startende najaar 2024. Ook deze middelen vallen terug naar de Programmareserve Leefbaarheid.

De maximale provinciale bijdragen vanuit het Leefbaarheidsfonds aan initiatieven worden verlaagd teneinde de kansrijkheid van de regeling te verhogen.

Geld (indicator)

Samenvatting

Na de zomer (2024) wordt het leefbaarheidsfonds opengesteld. Dit om ervoor te zorgen dat in 2027 de leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte verbeterd, waarbij specifiek aandacht is voor de gebiedsgerichte behoeften naar veiligheid, gezondheid, welzijn, positieve sociale relaties, kansen, en

contact met de natuurlijke omgeving is verbeterd. Het is niet planbaar hoeveel initiatieven worden ingediend en of er al leefbaarheidsdeals gesloten kunnen worden.

5.1.2. Toekomstbestendige woonruimte

Omschrijving

Met de (nog in te voeren) Wet versterking regie Volkshuisvesting (WvrV), krijgt de Provincie ook een wettelijke taak toegedicht op het woondossier. Regie van de Rijksoverheid en de Provincie op de woningmarkt wordt via deze wet versterkt door een versteviging van het juridisch instrumentarium. Als Provincie hebben we een stimulerende, ondersteunende en aanjagende rol richting partners om aan de gemaakte afspraak uit de Woondeal Limburg van minimaal 26.550 woningen te voldoen en om daar waar zich kansen aandienen, bij te dragen aan de ambitie van 20.000 extra woningen. Inmiddels is de Woondeal eind 2023 reeds opgehoogd met 3.000 woningen. De Woondeal betreft daarmee 29.550 woningen. De ambitie krijgt vorm. Als een grootschalige woningbouwlocatie, zoals onlangs gepresenteerd in de vorm van 'Limburg Centraal', woningbouw bij de IC-stations, maar ook kijken we naar de stads- en dorpsranden (het straatje erbij). De samenwerking tussen de overheden, woningcorporaties, markt en bewoners wordt geïntensiveerd en wordt aan verschillende tafels verankerd in duidelijke afspraken over de bouwprogrammering en ieders aandeel daarbinnen. Zo heeft bijvoorbeeld op 15 april 2024 de Woonkeuken plaatsgevonden in aanwezigheid van de minister van BZK, waarin we de voortgang van het bovenstaande met onze partners hebben gedeeld.

Met de Woondeal, de Omgevingswet en de Wet versterking regie op de Volkshuisvesting wordt meer regie van de provincie en gemeenten gevraagd om de woningbouwopgave op te lossen. Om gemeenten te ondersteunen in deze nieuwe uitdaging, met als doel versnelling van de woningbouw, zullen we de middelen voornamelijk inzetten voor capaciteitsondersteuning bij gemeenten, te verdelen over een divers instrumentarium en proces- en uitvoeringsmiddelen.

Voor Limburg is de totaalopgave complex. Nieuwbouw, verbouw en herbouw zijn communicerende vaten, niet los van elkaar te zien en hangen samen met de kenmerken van de beschikbare locaties en de omliggende wijken. Overheden bouwen geen huizen of hebben deze in bezit. Daar komt nog bij dat Limburg een grensprovincie is en woningmarktontwikkelingen aan de andere zijden van de landsgrenzen altijd in zekere mate van invloed en tevens lastig te voorspellen zijn. Dit alles vergt een intensief samenspel tussen overheden, corporaties, markt en bewoners, flexibiliteit en een integrale toekomstgerichte blik.

Rol Provincie: ondersteuner, procesmanager, partner

Kwaliteit

In relatie tot de volkshuisvestingsopgave willen we op termijn bereiken dat er in Limburg passende woonruimte is voor iedereen die in Limburg een woning zoekt. Hiertoe stellen we drie doelen met een tweetal subdoelen voor ons Provinciaal beleid tot 2027:

- in 2027 is het woningaanbod ten opzichte van 2023 verbeterd door de beschikbaarheid van meer (betaalbare) woningen; er zijn 17.500 woningen uit de Woondeal gerealiseerd;

- in 2027 past het woningaanbod bij de woningbehoefte zoals voor 2027 onderschreven in de Limburgse Woondeal;
- in 2027 zijn minstens 3.000 woningen van de ambitie van 20.000 woningen (planologisch) verankerd, waaronder de woningen van Limburg Centraal.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De Woondeal loopt van 2022 tot en met 2030, vorenstaande acties zijn beoogd in de jaren tot en met 2027.

- Tussen 2023-2027 draagt de Provincie bij aan een effectieve samenwerking met gemeenten, marktpartijen, woningcorporaties en het Rijk om woningen uit de Woondeal Limburg te realiseren;
- In 2024 hebben alle woonregio's (3) onder coördinatie van de Provincie een Woonzorgvisie vastgesteld;
- In 2025 is de Woondeal Limburg verrijkt met afspraken over de huisvesting van aandachtsgroepen;
- In 2026 geeft het provinciale Volkshuisvestingsprogramma duidelijkheid over de provinciale opgave.
- In 2027 hebben we samen met de gemeenten concrete invulling gegeven aan de ambities uit het LABO.

Tijd (indicator)

Geld

Voor dit product wordt het budget voor de lasten verlaagd met € 0,07 mln. In het kader van kredietverhoging Startersleningen (PS: sept'2024) worden deze middelen vanuit het budget "Motie 2786 Aanvalsplan Limburgse Woningmarkt" overgeheveld ten gunste van aanvulling risicoreserve SIS.

De maximale provinciale bijdragen vanuit het Leefbaarheidsfonds aan initiatieven zijn verlaagd teneinde de kansrijkheid van de regeling te verhogen.

Geld (indicator)

Samenvatting

Kwaliteit

De realisaties van nieuwe en betaalbare woningen is op het moment hoger dan het nagestreefde gemiddelde. Hierdoor lopen we trendmatig voor op de beoogde realisaties.

Tijd

Het tempo van vaststellen van regionale woonzorgvisies zal mogelijk niet overal gehaald worden eind 2024. De coördinatie verloopt goed, echter het opstellen, afstemmen en vaststellen is aan regio's en/of gemeenten en kent daardoor een eigen tempo, vandaar de overall-voortgang: groen.

De andere acties onder 'tijd' lopen volgens planning en staan op groen.

5.1.3. Kwaliteit met minder ruimte

Omschrijving

Het Ruimtelijk Voorstel dat eind 2023 is aangeboden aan het Rijk vormt de opmaat naar een aanpassing van POVI en Omgevingsverordening in 2024/2025. Een concept plan van aanpak aanscherping POVI is eind maart 2024 ter sondering aan de Staten aangeboden. Ontwerpende onderzoeken per Limburgse regio, opgesteld in nauwe samenwerking met de gemeenten vormen belangrijke bouwstenen.

Het Ruimtelijk Voorstel vormt ook de basis voor een integraal arrangement met het Rijk. Bijzondere aandacht daarbij is er voor mogelijke uitvoeringafspraken met het Rijk met oog op de ontwikkeling van de NOVEX-gebieden De Peel en Zuid-Limburg, in aanvulling op en versterking van de afspraken die al via sectorale tafels worden gemaakt.

Na het sluiten van het Ruimtelijk Arrangement met het Rijk zullen we met de Gemeenten bezien hoe wij vorm en inhoud kunnen geven aan het borgen van de regionale samenwerking. Dit in aansluiting op de afspraken met het Rijk en voortbouwend op de regionale samenwerking van de afgelopen jaren die wordt ondersteund door regionale bestuursafspraken.

De provinciale rol in de uitvoering van het ruimtelijk beleid is gericht op het (mede) richting en uitvoering geven aan concrete maatschappelijke initiatieven en ruimtelijke ontwikkelingen. Hierbij worden steeds verbindingen gelegd tussen het beoogde initiatief met maatschappelijke opgaven, provinciale belangen (zoals verankerd in POVI en Programma's), bestuurlijke afspraken en wettelijke kaders. Dit doen we op de eerste plaats door beoordeling van gemeentelijke plannen vanuit de provinciale belangen. Deze beoordeling/beïnvloeding verschuift in toenemende mate naar de voorkant van het planproces, in lijn met het gedachtegoed van de Omgevingswet.

Daarnaast leveren we een bijdrage aan gebiedsontwikkelingen (in stedelijk gebied, landelijk gebied en op het grensvlak van stad en land). Daar waar nodig zet de Provincie het instrumentarium van het Projectbesluit (voorheen Provinciaal Inpassingsplan) in om gebiedsontwikkelingen te faciliteren.

Rol Provincie: ondersteuner, partner, bevoegd gezag

Kwaliteit

Als we afwegingen maken doen we dat op basis van de in de POVI verankerde Limburgse principes: we streven naar een inclusieve, gezonde en veilige samenleving. De kenmerken en identiteit van gebieden

staan centraal. Meer stad en meer land (d.w.z. we koesteren de variatie in de verstedelijkte en landelijke gebieden en zetten in op duurzame verstedelijking); we gaan zorgvuldig om met onze (fysieke en milieu-) ruimte en voorraden, boven- en ondergronds.

Tot de Limburgse principes behoren ook een aantal procesmatige uitgangspunten: de maatschappelijke opgaven en kansen staan centraal, grensoverschrijdende samenwerking, participatie en eigenaarschap; we werken gebiedsgericht; we werken adaptief aan de opgaven; we werken als één overheid, met respect voor ieders rol en verantwoordelijkheden.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

In het Plan van aanpak aanscherping POVI is de beoogde aanpak en planning van die aanscherping uitgewerkt. Dat plan van aanpak is op 17 mei 2024 sonderend besproken in de Commissie Leefomgeving. Gekoerst wordt op vaststelling van de aangescherpte POVI door Provinciale Staten in december 2025. Keuzes op nationaal niveau zijn mede bepalend voor de termijn waarop de beoogde Ruimtelijke Arrangementen tussen Rijk en provincies gesloten zullen worden. De uitvoering van het ruimtelijk beleid heeft een permanent karakter.

Tijd (indicator)

Geld

Binnen dit product worden de begrote lasten verhoogd met € 0,06 mln. ten gunste van het budget Novex Zuid-Limburg. Dekking vindt plaats vanuit de ontvangen Rijksmiddelen.

Binnen dit product worden de begrote baten verhoogd met € 1,26 mln. Het betreft met name verhoogde erfpachtopbrengsten op basis van lopende erfpachtcontracten zijnde € 1,12 mln. voor 2024 (en 2025). Voor de jaren daarna wordt de opbrengstenraming opgehoogd met € 0,53 mln.

Geld (indicator)

Samenvatting

In 2024 hebben wij bijgedragen aan de verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving van onze burgers, onder andere door te adviseren op meer dan 550 gemeentelijke plannen om deze omgeving te

veranderen. Dit doen wij op basis van de door PS in de Provinciale Omgevingsvisie benoemde provinciale belangen.

5.1.4. Bodem en ondergrond

Omschrijving

Het werk van de Provincie Limburg op het gebied van bodem en ondergrond verandert mee met de opgaven in de fysieke leefomgeving. De vastgestelde Agenda bodem en ondergrond 2024-2030 anticipeert op de uitdagingen / bodemopgaven, het veranderende speelveld en verschaft inzicht in de ambitie en doelen van de Provincie voor de komende jaren op het gebied van bodem en ondergrond. In het licht van de ambitie "Bodem, een gezonde basis voor een beter en mooier Limburg" zijn vijf doelen geformuleerd, te weten:

- A. Verbeteren van de bodem zodat deze geschikt is voor het gewenste gebruik;
- B. Herstellen en benutten van de (ecosysteem)diensten van de bodem;
- C. Voorkomen, herstellen en beheersen van de negatieve effecten van ingrepen in de (diepere) ondergrond;
- D. Realiseren van een duurzaam veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond (3D-ordering);
- E. Ontwikkelen van een kennispositie die toekomstig beleid fundeert.

De agenda biedt een meerjarig kader bodem en ondergrond. De te verrichten activiteiten worden jaarlijks geconcretiseerd in een Actieprogramma. Het vastgestelde Actieprogramma bodem en ondergrond 2024 is de eerste in de reeks.

Mijnbouwschade

Als gevolg van de voormalige steenkoolwinning treden na-ijlende effecten op in Zuid-Limburg. De verwachting is dat deze effecten nog geruime tijd zullen voortduren. In 2016 zijn afspraken gemaakt met het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat over de uitvoering van een set beheersmaatregelen, met als doel de met de na-ijlende effecten gepaard gaande risico's in beeld te brengen en beheersbaar te maken. De Provincie Limburg heeft sindsdien de regie op de uitvoering hiervan.

De werkzaamheden voor de aankomende periode zullen worden vastgelegd in het Werkprogramma Nazorg steenkoolwinning. Het Informatiecentrum Nazorg Steenkoolwinning, één van de afgesproken beheersmaatregelen, zal een deel van deze activiteiten gaan uitvoeren. Gelijktijdig zal worden onderzocht op welke wijze het Informatiecentrum kan doorgroeien.

Rol Provincie: bevoegd gezag, partner

Kwaliteit

- Uitvoeren van de acties uit het Actieprogramma bodem en ondergrond 2024;
- Regie op de uitvoering van de met het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat afgesproken beheersmaatregelen;
- Opstellen van en sturen op de uitvoering van het Werkprogramma Nazorg Steenkoolwinning.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

- In december 2024 zijn de acties uit het Actieprogramma bodem en ondergrond 2024 uitgevoerd;
- De regie op de met het Ministerie afgesproken beheersmaatregelen duurt, gelet op het voortduren van de na-ijlende effecten, nog geruime tijd voort;
- Het Werkprogramma Nazorg Steenkoolwinning wordt in 2024 opgesteld. De regie op de uitvoering hiervan zal nog geruime tijd na 2024 voortduren.

Tijd (indicator)

Geld

Binnen het product worden de lasten verhoogd met € 0,147 mln. Het betreft activiteiten met betrekking tot:

- Geuldal: € 0,05 mln.
- PFAS-onderzoek: € 0,118 mln.

Dekking vindt plaats vanuit de baten uit de ontvangen Rijksmiddelen (specifieke uitkeringen, SPUKs).

Geld (indicator)

Samenvatting

De studie naar PFAS-bronlocaties is gestart en de implementatie van de Basisregistratie Ondergrond (BRO) is voortgezet.

Daarnaast is het werkprogramma Nazorg Steenkoolwinning opgesteld en heeft de regie op de uitvoering van de met het Ministerie van Klimaat en Groene Groei afgesproken beheersmaatregelen plaatsgevonden.

Wat mag het kosten?

De begroting van dit programma wordt in deze Najaarsnota bijgesteld op basis van zowel de financiële als inhoudelijke voortgang. De lasten dalen met € 4,33 mln. Dit is vooral het gevolg van faseringen (€ 2,50 mln.), en het actualiseren van een aantal budgetten (min € 2,04 mln.). Er worden geen aanvullende reguliere middelen gevraagd voor de rest van 2024, maar er wordt nog wel gebruik gemaakt van een

specifieke uitkering ten behoeve van het duurzaamheidsplan 2024-2030. In 2024 € 0,03 mln. Ook zetten wij een decentralisatie-uitkering in ten behoeve van Novex-middelen.

In verband met een kredietophoging van de Startersleningen wordt aan de risicoreserve SiS € 0,07 mln. toegevoegd. Dekking vindt plaats vanuit het bestaande budget Motie aanvalsplan Limburgse woningmarkt.

Het gevolg van deze wijzigingen is dat het begrote uitgavenvolume van de begroting (lasten en stortingen in de reserves) van dit programma daalt van € 71,68 mln. naar € 67,42 mln.

Onze baten worden in 2024 verhoogd met € 1,40 mln. hetgeen met name wordt veroorzaakt door een stijging van de opbrengsten erfpachtcanon met € 1,12 mln.

Voor een nadere specificatie en toelichting verwijzen wij naar de variabele Geld, zoals opgenomen onder de beleidsproducten.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
5 Leefbare steden en dorpen			
5.1 Leefbare steden en dorpen			
5.1.1 Leefbare steden en dorpen			
68024 Doorberekende personeelskosten	594	0	594
69175 Procesmiddelen Kwaliteit Limburgse Centra	65	0	65
69270 Subsidie Gemeenschapsaccommodaties 2024	500	0	500
69329 Samenwerkingsagenda gemeente Vaals	268	0	268
69363 1e Samenwerkingsagenda gemeente Landgraaf	540	-250	290
69382 1e Samenwerkingsagenda gem Horst ad Maas	175	-175	0
69456 Samenwerkingsagenda gemeente Brunssum	1.000	0	1.000
69618 Samenwerkingsagenda gemeente Venlo	3.000	0	3.000
69651 Samenwerkingsagenda gemeente Beekdaelen	1.900	-900	1.000
69701 2e Samenwerkingsagenda gemeente Peel en Maas	750	0	750
69702 Samenwerkingsagenda gemeente Heerlen	1.000	0	1.000
69709 2e Samenwerkingsagenda gemeente Maastricht	1.600	-1.600	0
69710 2e Samenwerkingsagenda Horst aan de Maas	1.500	0	1.500
69719 Samenwerkingsagenda gemeente Stein	600	0	600
69725 Samenwerkingsagenda gemeente Maasgouw	250	0	250
69888 Proces en voorbereidingskst PR Leefbaarheid	500	-250	250
69926 Proces en voorbereidingsmiddelen	0	0	0
69988 Leefbaarheid	3.050	-1.300	1.750
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	17.292	-4.475	12.817
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte			
63206 Stim nieuwe ontw volkshuisvesting	17	0	17
68038 Doorberekende personeelskosten	2.051	0	2.051
68723 Actieplan Wonen Zuid Limburg	12	0	12
68821 Grensoverschrijdende woonmonitor EMR	37	0	37
69116 Gebiedsontwikkeling Rolduckerveld TLW	0	0	0
69193 Subsidiereregels Stimulering Wonen 20202023	497	0	497
69378 SPUK Flex inzet ondersteuning woningbouw	8	0	8
69619 Subs Onderst Anal KK woningb proj	166	0	166
69630 Motie 2786 Aanvalsplan Limb woningmarkt	100	-69	31
69650 Cofinanciering SPUK Flex woningbouw 2e tr	332	0	332
69657 SPUK Woondeals	244	0	244
69685 SPUK Flex inzet onderst woningbouw 2e tranch	680	0	680
69860 Proces en voorbereidingsmiddelen PR Wonen	250	0	250
69868 SPUK Woondeals 2e tranche	321	0	321
69989 Woondeals Provincie	875	0	875

Najaarsnota 2024

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	5.591	-69	5.522
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte			
60572 DU Novex de Peel	0	125	125
60573 DU Novex ZuidLimburg	0	63	63
63392 Provinciale Cie Omgevingsvraagstukken	15	0	15
63398 Ontwikkelingsgericht werken	145	0	145
63401 Budget RO internationaal	17	0	17
63992 Provinciale Omgevingsvisie	243	-28	216
65443 Algemene kosten	61	0	61
65444 Beheer onroerende eigendommen	428	0	428
68040 Doorberekende personeelskosten	3.838	0	3.838
68803 Onderz ontwikkellocatie Oostflank Brunssum	239	0	239
69383 Proceskosten NOVlgebied ZuidLimburg	37	0	37
69592 Proceskosten NOVEX de Peel	56	28	83
69593 SPUK Novi de Peel	84	0	84
69596 SPUK NOVI ZuidLimburg	92	0	92
69862 DU POVI	300	-125	175
Totaal 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	5.555	63	5.618
5.1.4 Bodem en ondergrond			
60514 SPUK PFAS broninventarisatie	0	0	0
60515 SPUK diffuus lood Geuldal	0	29	29
65435 Bodemsanering in eigen beheer SEB	28	0	28
68052 Doorberekende personeelskosten	431	0	431
68196 Actieprogramma bodem en ondergrond	263	0	263
68710 Maatregelen najil effect steenkoolwinning	608	0	608
68984 Woningen Gulikstraat Eygelshoven	25	0	25
69443 Plan van aanpak 20 bodemsanering Chemelot	18	0	18
69824 Afvoer grondsanering de Straat Roermond	3.212	0	3.212
69853 SPUK PFAS broninventarisatie	0	118	118
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	4.583	147	4.730
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	33.021	-4.334	28.686
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	33.021	-4.334	28.686
Totaal Lasten	33.021	-4.334	28.686
Baten			
5 Leefbare steden en dorpen			
5.1 Leefbare steden en dorpen			
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte			
68821 Grensoverschrijdende woonmonitor EMR	26	0	26
69378 SPUK Flex inzet ondersteuning woningbouw	8	0	8

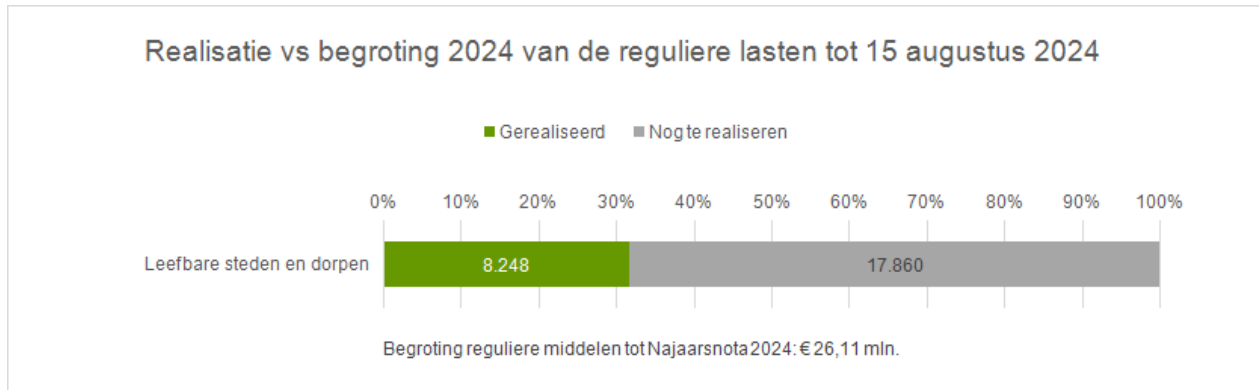
Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69657 SPUK Woondeals	244	0	244
69685 SPUK Flex inzet onderst woningbouw 2e tranch	680	0	680
69868 SPUK Woondeals 2e tranche	321	0	321
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	1.279	0	1.279
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte			
60535 Provinciefonds DU Omgevingswet	0	77	77
60572 DU Novex de Peel	0	63	63
65439 Opbrengsten projecten	105	0	105
65444 Beheer onroerende eigendommen	652	0	652
67877 Erfpachtcanon	923	1.117	2.039
69593 SPUK Novi de Peel	84	0	84
69596 SPUK NOVI ZuidLimburg	92	0	92
Totaal 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	1.856	1.256	3.112
5.1.4 Bodem en ondergrond			
60514 SPUK PFAS broninventarisatie	0	0	0
60515 SPUK diffuus lood Geuldal	0	29	29
68711 Provinciefonds DU effect steenkoolwinning	647	0	647
69853 SPUK PFAS broninventarisatie	0	118	118
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	647	147	794
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	3.782	1.403	5.185
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	3.782	1.403	5.185
Totaal Baten	3.782	1.403	5.185
Saldo van baten en lasten	-29.238	5.737	-23.501
Stortingen			
5 Leefbare steden en dorpen			
5.1 Leefbare steden en dorpen			
5.1.1 Leefbare steden en dorpen			
69776 Toevoeging PR Leefbaarheid	30.000	0	30.000
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	30.000	0	30.000
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte			
60543 Toevoeging risicoreserve SIS	0	69	69
69777 Toevoeging PR Wonen	5.000	0	5.000
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	5.000	69	5.069
5.1.4 Bodem en ondergrond			
69992 Toevoeging reserve bodem en ondergrond 2430	3.660	0	3.660
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	3.660	0	3.660
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	38.660	69	38.729
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	38.660	69	38.729
Totaal Stortingen	38.660	69	38.729

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Onttrekkingen			
5 Leefbare steden en dorpen			
5.1 Leefbare steden en dorpen			
5.1.1 Leefbare steden en dorpen			
69923 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	500	0	500
69925 Aanwending PR Leefbaarheid	3.550	-1.550	2.000
Totaal 5.1.1 Leefbare steden en dorpen	4.050	-1.550	2.500
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte			
69528 Aanwending reserve Transitiefonds	0	0	0
69924 Aanwending PR Wonen	1.125	0	1.125
Totaal 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	1.125	0	1.125
5.1.4 Bodem en ondergrond			
69558 Aanwending reserve DU bodemsanering	3.660	0	3.660
69995 Aanwending reserve bodem en ondergrond 2430	263	0	263
Totaal 5.1.4 Bodem en ondergrond	3.923	0	3.923
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	9.098	-1.550	7.548
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	9.098	-1.550	7.548
Totaal Onttrekkingen	9.098	-1.550	7.548
Saldo mutatie reserves	-29.563	-1.619	-31.181
Resultaat	-58.801	4.118	-54.682

Uitvoering begroting 2024: budgetrealisatie

De lasten van de gewijzigde begroting 2024 voor dit programma tot aan de najaarsnota bedragen € 33,02 mln., bestaande uit € 26,11 mln. reguliere middelen en € 6,91 mln. personeelskosten.

In onderstaande grafiek presenteren wij alleen de reguliere middelen vanwege de beïnvloedbaarheid van deze posten. Het betreft de bestedingen en juridische verplichtingen tot 15 augustus (gerealiseerd) en de op dat moment resterende vrije ruimte binnen de vastgestelde budgetten. De realisatie blijft in cijfermatig opzicht achter bij de begroting. Dit komt hoofdzakelijk door de verwachting dat enkele Samenwerkingsagenda's KLC van de vorige Statenperiode dit najaar worden afgerond met subsidietoekenningen. Voor de Samenwerkingsagenda van de gemeente Beekdaelen ad € 0,90 mln., zal de subsidieverstrekking echter pas in 2025 plaatsvinden. Om deze reden worden de middelen gefaseerd ingezet. Een bedrag van € 0,45 mln. wordt afgeraamd door het vrijvallen van projectmiddelen KLC gemeenten Horst aan de Maas en Landgraaf. Ten slotte worden de lasten leefbaarheid in 2024 met € 1,55 mln. verlaagd.

De financiële doorlichting en de voorstellen leiden tot een aanpassing van de hier opvolgende 3e W-vraag: Wat mag het kosten?

6. Cultuur en erfgoed voor iedereen

Ons beleidskader

Beleidskader Cultuur en Erfgoed voor iedereen 2024-2027

Van beleidskader naar uitvoering

Voor cultuur en erfgoed geldt onze onverminderde inzet voor de lobby voor rijkssteun voor grote monumentale opgaves in Limburg en een betere spreiding van rijksmiddelen voor cultuur in de regio. De drie Limburgse musea worden dit jaar 'gevisiteerd' en het rapport zal eind 2024 opgeleverd worden. Op basis van een onderzoek naar de Limburgse taal en de randvoorwaarden behorend bij de huidige status 2 en eventuele status 3-vereisten ontvangen de Staten eind 2024 een voorstel voor de komende jaren. Er zijn adhesiebetuigingen verleend voor de nieuwe rijksregeling Cultuureducatie. Op basis van het advies van de Cultuurtank Limburg neemt het college in oktober 2024 besluiten over de Culturele Infrastructuur 2025-2028.

Voor Noord- en Midden-Limburg is er een specifieke stimuleringsregeling uitgewerkt waarmee er aanvullende culturele middelen beschikbaar komen voor deze regio's. De Monulisa-regeling wordt deze beleidsperiode voortgezet als subsidieregeling voor onderhoud bij kerken, molens en groen erfgoed (amendement 179 Depondt c.s.). Stichtingen, vrijwilligers en andere aanvragers hebben gebruik kunnen maken van verschillende subsidieregelingen op het gebied van erfgoed. Het gaat dan om de subsidieregelingen: 'Archeologie en klein Limburgs erfgoed' en 'Erfgoed' (met o.a. onderdelen voor vrijwilligers, taal, erfgoedverhalen). Beide regelingen lopen nog door tot en met 31 december 2024.

Deze voortgangsrapportage laat zien dat onze indicatoren Kwaliteit en Tijd op groen staan en dat we daarmee op koers liggen. In het kader van realistisch begroten sturen wij de begroting bij door budget van 2024 naar 2025 en verder te faseren. Verder intensiveren wij ons beleid met betrekking tot monumenten, erfgoed en archeologie.

Wat willen we bereiken?

6.1. Cultuur

Cultuur stimuleert de (talent)ontwikkeling en zet aan tot creatief en innovatief denken. Het prikkelt mensen en is aanleiding voor reflectie op zichzelf en de maatschappij. Cultuur vertelt aansprekende verhalen, biedt beleving, herkenning en identiteit. Het biedt ontmoeting, leidt tot onderlinge verbinding en versterkt de sociale cohesie. Toegang tot cultuur is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Wij werken daarom aan een beter gebalanceerd professioneel cultuuraanbod voor de hele provincie. De regio Noord- en Midden-Limburg verdient een groter en meer divers cultuuraanbod. De drie provinciale musea blijven belangrijke boegbeelden van en voor Limburg. Voor het Limburgs Museum zien wij een meer centrale rol in het uitdragen van de Limburgse identiteit. Kinderen maken op school door cultuureducatie vaak voor het eerst kennis met cultuur. Wij zetten tevens in op kansengelijkheid voor kinderen en jongeren door cultuureducatie op scholen te stimuleren. Veel mensen komen in aanraking met cultuur doordat zij lid zijn van een amateurkunstvereniging. Aandacht voor verenigingsondersteuning blijft van groot belang om laagdrempelige cultuurparticipatie te laten blijven bestaan. De kracht, inzet en passie van amateurs en vrijwilligers zijn een zichtbare eigenheid van Limburg en dragen wezenlijk bij aan het gemeenschapsgevoel en aan de ontwikkeling van de eigen en de gezamenlijke identiteit. Wij zetten daarom ook in op de doorontwikkeling van de Limburgse taal. Daarnaast ondersteunen wij vele lokale en regionale (volks)culturele festivals en evenementen in Limburg, die zorgen voor ontmoeting en bijdragen aan de levendigheid van wijken of kernen.

Ten aanzien van cultuur streven we deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- in 2027 is het cultureel aanbod en de culturele infrastructuur in Noord- en Midden-Limburg niet alleen vergroot, maar vooral aan de basis versterkt t.o.v. 2023;
- in 2027 is een groter aandeel van de Limburgse jeugd in aanraking gekomen met het cultureel aanbod in Limburg;
- in 2027 is het lokale culturele aanbod dat door de Provincie wordt ondersteund versterkt;
- in 2027 is het gebruik en de zichtbaarheid van de Limburgse taal meer gestimuleerd en gericht op het behoud van het Limburgs.

Wat merkt de Limburger ervan?

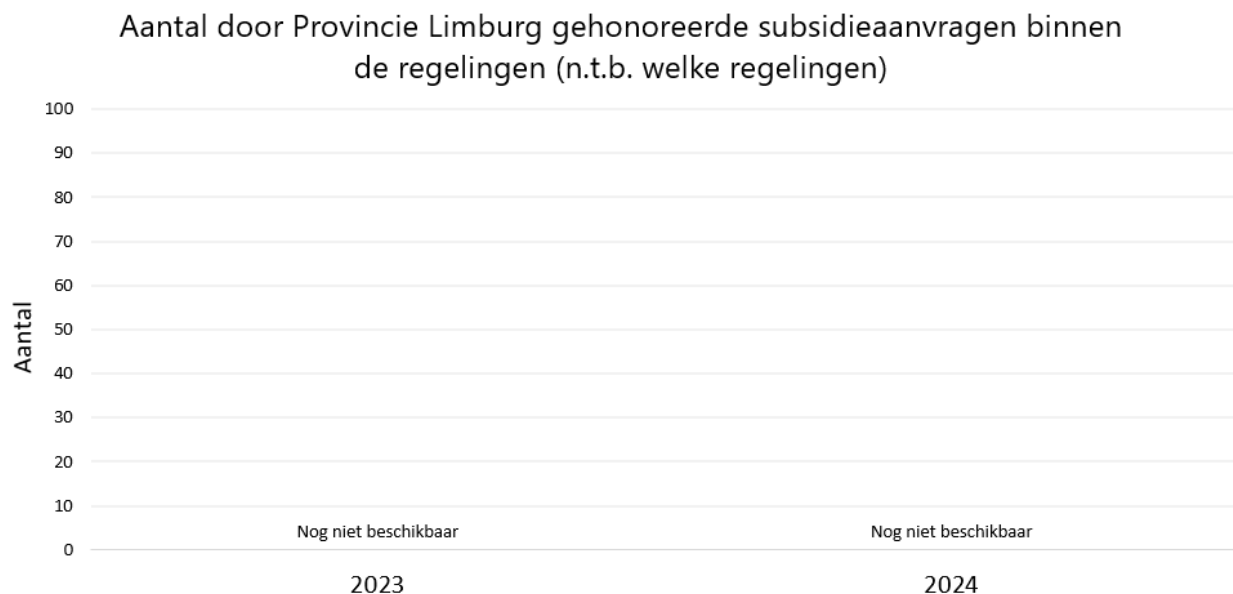
Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Indicator bij 'in 2027 is het cultureel aanbod en de culturele infrastructuur in Noord- en Midden-Limburg niet alleen vergroot, maar vooral aan de basis versterkt t.o.v. 2023'

Indicator D_44a: Aantal door Provincie Limburg in Noord- en Midden-Limburg gehonoreerde subsidieaanvragen binnen de regelingen:

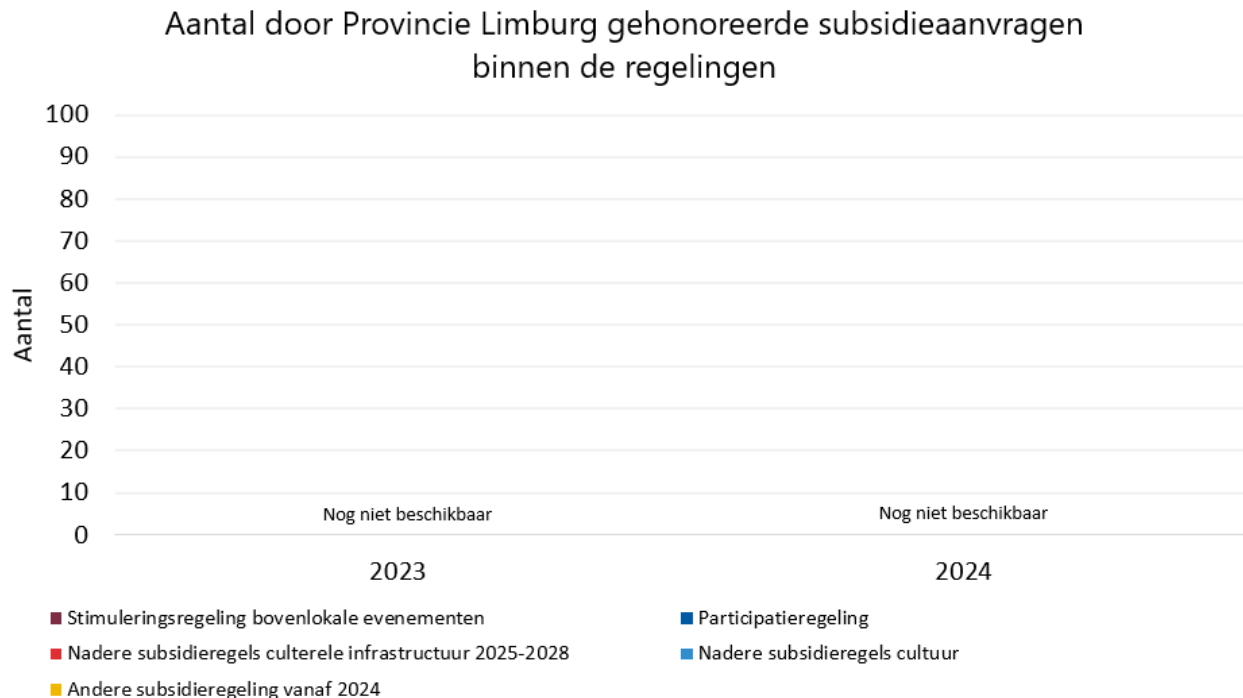
- Stimuleringsregeling Bovenlokale Evenementen;
- Nadere subsidieregels Cultuur;
- Participatieregeling;
- Nadere subsidieregels Culturele Infrastructuur 2025-2028;
- Plus nog een specifieke subsidieregeling vanaf 2025

Bron: Beleid + subsidies (2025)

Indicator bij 'in 2027 is het lokale culturele aanbod, dat door de Provincie wordt ondersteund, versterkt'

Indicator D_46a: Aantal door Provincie Limburg gehonoreerde subsidieaanvragen op het gebied van cultuur binnen de Stimuleringsregeling Bovenlokale Evenementen en binnen de Participatieregeling.
Bron: Beleid + subsidies (2025)

Wat gaan we daarvoor doen?

6.1.1. Cultuur

Omschrijving

Wij starten in 2024 met de uitvoering van het Beleidskader 2024-2027 'Cultuur en erfgoed voor iedereen'.

- Wij zetten in op de verdere lobby richting Rijk voor een evenwichtige spreiding van cultuur over Nederland. Wij voeren verder lobby voor tenminste één provinciaal museum met een Rijksstatus en voor een groter Rijkscommitment voor de Limburgse taal;
- Met de Nadere Subsidieregels Culturele Infrastructuur 2025-2028 sturen wij op een groter cultureel aanbod in Noord- Limburg en Midden-Limburg en bieden wij ruimte voor de ondersteuning van meer culturele instellingen in deze regio;
- Wij voeren in 2024 een visitatie uit bij de drie provinciale musea, zowel met betrekking tot het culturele aanbod, aansluiting met de maatschappelijke opgaven als met betrekking tot de bedrijfsvoering en governance;
- Wij komen met een aanpak die bijdraagt aan het behoud van de Limburgse taal. Daarbij is specifiek aandacht voor onderwijs, kinderopvang en de voor- en nadelen, uitgangspunten en randvoorwaarden van een Deel III versus een Deel II-erkenning;

- Wij subsidiëren het Huis voor de Kunsten Limburg enkel om zich in te zetten voor het versterken van de amateurkunsten en de erfgoedsector. Wij dragen zorg voor de borging van de ondersteuning aan de achterbannen van de muziekbonden;
- Wij continueren in 2024 de ondersteuning van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit in de huidige vorm en besluiten over de ondersteuning van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit voor de periode 2025-2028 door, samen met gemeenten, eveneens de Rijksbijdrage te matchen;
- Wij ondersteunen door onze subsidieregelingen lokale en regionale (volks)culturele festivals en evenementen. Deze zorgen voor ontmoeting, dragen bij aan de levendigheid van een wijk of kern en/of aan de eigenheid van Limburg.

De subsidieregelingen voor culturele festivals en evenementen zijn, met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2024, weer opengesteld. Mede door deze subsidies kunnen mensen gaan genieten van een divers aanbod van culturele festivals en evenementen.

Crowdfundingplatform voordekunst is voor de jaren 2024 en 2025 ondersteund, waardoor vele crowdfundingcampagnes succesvol ondersteund kunnen gaan worden.

Rol Provincie: subsidiënt, toetsers, procesmanager, ondersteuner, partner

Kwaliteit

Wij zijn tevreden als:

- door de lobby richting Rijk een evenwichtige spreiding van cultuur, tenminste één provinciaal museum met een Rijksstatus en een groter Rijkscommitment voor de Limburgse taal nadrukkelijk zijn geagendeerd;
- door de besluitvorming over de aanvragen binnen de Nadere Subsidieregels Culturele Infrastructuur 2025-2028 op een groter cultureel aanbod in Noord- Limburg en Midden-Limburg tot stand is gekomen;
- de visitatie van de provinciale musea is uitgevoerd en wij beschikken over een visitatierapport, om dit rapport te benutten voor de beleidsontwikkeling voor deze musea;
- er een aanpak tot stand is gekomen die bijdraagt aan het behoud van de Limburgse taal, met specifieke aandacht voor onderwijs, kinderopvang en de voor- en nadelen van een Deel III versus een Deel II-erkenning;
- de steunfunctie voor de verenigingen en vrijwilligers in de amateurkunstensector en erfgoedsector is uitgevoerd en de achterbannen van de muziekbonden zijn ondersteund;
- scholen hebben deelgenomen aan het programma Cultuureducatie met Kwaliteit, waardoor kinderen en jongeren in aanraking zijn gekomen met cultuur;
- lokale en regionale (volks)culturele festivals en evenementen mede door onze ondersteuning hebben plaatsgevonden, waarvan de bezoekers hebben kunnen genieten.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Aan de beoogde doelstellingen en te behalen resultaten zoals genoemd in het Beleidskader 2024-2027 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' wordt gewerkt in de jaren 2024-2027. De inzet is dat de onder Kwaliteit genoemde activiteiten in 2024 plaatsvinden.

Tijd (indicator)

Geld

Nieuw

De provinciale musea hebben in 2024 te maken gehad met kostenstijgingen als gevolg van oplopende energiekosten. Voor de compensatie van deze kosten is een bedrag van € 0,46 mln. gereserveerd (dekking uit het budget reservering voor onvoorziene uitgaven).

Fasering

De fasering van de Matching Basis Infrastructuur is aangepast en een bedrag van € 0,25 mln. overgeboekt (dekking uit Programmareserve Cultuur).

De fasering van het budget voor Grote volksculturele evenementen is aangepast. De subsidieregeling, waaronder deze evenementen vallen, dient nog te worden opgesteld en wordt uiterlijk begin november a.s. vastgesteld. Een bedrag van € 0,46 mln. wordt overgeboekt (dekking uit Programmareserve Cultuur).

Geld (indicator)

Samenvatting

Wij liggen op koers met de uitvoering. De lobby richting Rijk voor een evenwichtige spreiding van cultuur is geagendeerd tijdens het werkbezoek van Staatssecretaris Gräper op 8 april 2024, in onze reactie op het landelijk Hoofdlijnenakkoord en bij onze felicitaties aan de nieuwe minister, als ook bij het opstellen van het Convenant 2025-2028 met het Rijk. Op basis van afstemming tussen de ingestelde visitatiecommissie provinciale musea en de drie provinciale musea vinden in september de fysieke visitaties plaats. Het visitatierapport wordt eind 2024 opgeleverd. U wordt geïnformeerd over de aanpak Limburgse taal via een mededeling portefeuillehouder in het najaar 2024. De steunfunctie voor de verenigingen en vrijwilligers in de amateurkunstensector en erfgoedsector wordt uitgevoerd en ook de steunfunctie aan de achterbannen van de muziekbonden is geborgd. Wij hebben de adhesieverklaringen afgegeven ten behoeve van de aanvragen door de penvoerders in het kader van de volgende periode van de landelijke Regeling Cultuureducatie met Kwaliteit 2025–2028. Wij hebben ook bijgedragen aan het Jan Smeets Fonds, het Limburgse popfonds. Aankomend en gevestigd Limburgs talent in de popmuziek krijgt door de regelingen in dit fonds de ruimte om zich verder te ontwikkelen en zich aan een breed publiek te presenteren.

Wat willen we bereiken?

6.2. Erfgoed

Erfgoed wordt vaak gezien als dat wat Limburg écht Limburgs maakt. Erfgoed is overal en geeft kleur aan de omgeving. We blijven ons dan ook inzetten voor het behoud van erfgoed voor de huidige en toekomstige generaties.

De Limburger kan hierdoor meer erfgoedlocaties bezoeken, omdat de toegankelijkheid gestimuleerd is en meer monumenten zijn opgeknapt voor de toekomst. Hierdoor is het straatbeeld verbeterd, zowel in de stad als op het platteland. Leegstaand monumentaal erfgoed staat er immers vaak slecht bij. Door bij te dragen aan de restauratie van deze gebouwen komen meer van dit soort gebouwen in een betere staat. Ook is de Limburger die betrokken is als erfgoedvrijwilliger geholpen bij zijn/haar erfgoedproject als de Provincie deze ondersteunt. Tegelijkertijd is erfgoed in brede zin beter toegankelijk voor een breed publiek waardoor iedere Limburger makkelijker kan genieten van of meedoen met ons Limburgs erfgoed.

Ten aanzien van erfgoed streven we deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- in 2027 is een groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023;
- in 2027 zijn meer vrijwilligers betrokken bij het in stand houden van erfgoed dat door de Provincie Limburg wordt ondersteund;
- in 2027 is door de Provincie ondersteunende erfgoed meer toegankelijk voor een breed publiek;
- erfgoed wordt als een provinciaal belang meegewogen in alle transitieopgaven.

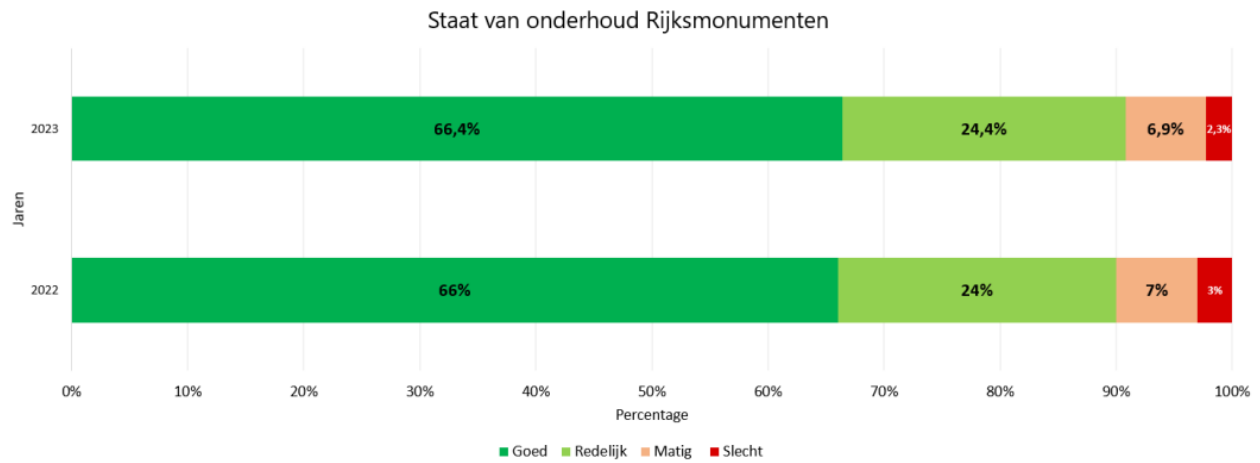
Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Indicatoren bij 'in 2027 is een groter percentage monumenten in betere en duurzame staat dan in 2023'

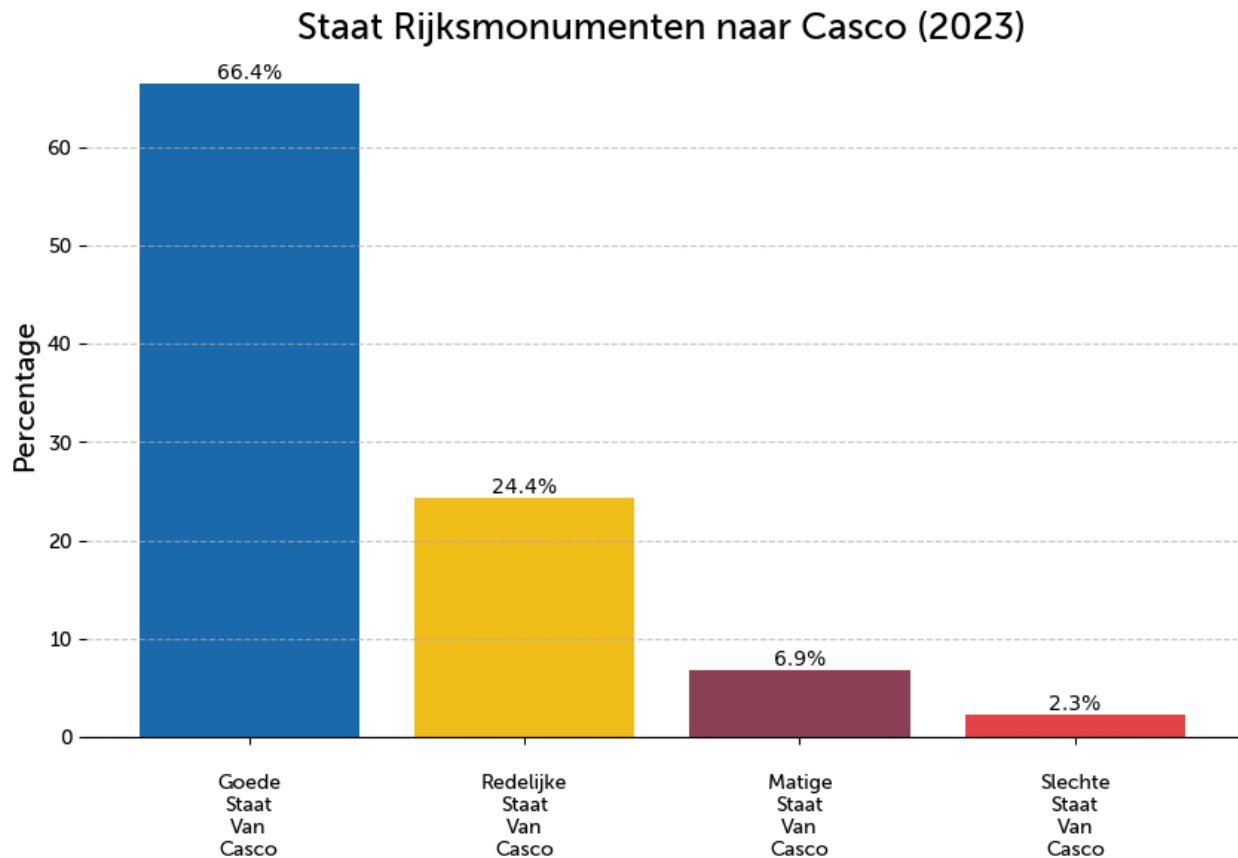
Indicator D_48a: Percentage rijksmonumenten met een betere staat van onderhoud .

Bron: Erfgoedmonitor

Indicator D_48b: Percentage rijksmonumenten weergegeven naar de staat van het casco (matig/slecht) (BBV).

Bron: Fenicks, peildatum 23 maart 2023

Wat gaan we daarvoor doen?

6.2.1. Erfgoed, monumenten en archeologie

Omschrijving

In 2024 voeren wij de volgende activiteiten uit die bijdragen aan het doel om erfgoed voor de huidige en toekomstige generaties te behouden.

- Wij blijven ondersteuning geven aan zowel rijks- als gemeentelijke monumenten met een urgente restauratieopgave. Hieronder vallen ook de categorieën 'industrieel' en 'religieus' erfgoed;
- Wij ondersteunen vanuit de Programmabegroting enkele grote restauratie opgaven in Limburg waaronder bijvoorbeeld Abdij Rolduc en het Romeins museum in Heerlen;
- Wij zetten onze ondersteuning aan archeologische projecten gericht op publieksbereik voort om de kennis over en het behoud van bijzondere Limburgse artefacten te stimuleren en om vrijwilligers te betrekken bij onderzoek;
- Wij zetten onze ondersteuning aan projecten gericht op publieksbereik voort, om de kennis over en het behoud van ons rijke en diverse erfgoed te bevorderen. Hierbij hebben we ook specifieke aandacht voor het klein Limburgs erfgoed;
- De Monulisa-regeling wordt deze beleidsperiode voortgezet als subsidieregeling voor onderhoud bij kerken, molens en groen erfgoed (amendement 179 Depondt c.s. inzake continuering Monulisa-regeling);
- Wij geven uitvoering aan onze wettelijke taken op het gebied van archeologie;
- In 2024 zetten wij onze subsidierelatie met de begrotingsinstellingen op het gebied van erfgoed voort;
- In 2024 zetten wij onze projectondersteuning aan de Coöperatie Erfgoed Limburg voort;
- Wij stellen in 2024 € 108.000 ter beschikking voor de ondersteuning van het hele schutterij- en gildewezen, inclusief het Oud Limburgs Schuttersfeest;
- We gaan door met onze provinciale lobby voor meer financiële steun van het Rijk bij grote monumentale opgaven en de bescherming van het Limburgse schutters- en gildewezen;
- Wij financieren binnen het reguliere werkplan de aanstelling van een digitaal erfgoedcoach bij het Huis voor de Kunsten Limburg (HKL) en ondersteunen digitaliseringsprojecten op het gebied van digitale infrastructuur en publieksprojecten bij erfgoed.

In aanloop naar vaststelling van het nieuwe beleidskader heeft niet alles stilgelegen. Stichtingen, vrijwilligers en andere aanvragers hebben gebruik kunnen maken van verschillende subsidieregelingen op het gebied van erfgoed. Het gaat dan om de subsidieregelingen: Archeologie en klein Limburgs erfgoed en Erfgoed (met o.a. onderdelen voor vrijwilligers, taal, erfgoedverhalen). Beide regelingen lopen nog door tot en met 31 december 2024.

Rol Provincie: subsidiënt, toetser, procesmanager, ondersteuner, partner

Kwaliteit

Wij zijn tevreden als:

- er rijks- en gemeentelijke monumenten met een urgente restauratieopgave financieel zijn ondersteund door provinciale steun en daarmee duurzaam in stand zijn gehouden;
- de provinciale middelen voor de grote restauratie opgaven zoals Abdij Rolduc en het Romeins museum Heerlen zijn beschikt en de projecten van start gaan;

- archeologische projecten gericht op publieksbereik en projecten op het gebied van klein Limburgs erfgoed zijn ondersteund;
- projecten uit de Monulisa-regeling zijn ondersteund waardoor eigenaren van kerken, molens en groen erfgoed een bijdrage hebben ontvangen voor het onderhoudsplan;
- er uitvoering is gegeven aan de wettelijke taken op het gebied van archeologie;
- de beschikbare middelen aan de begrotingsinstellingen op het gebied van erfgoed zijn geschikt;
- de beschikbare middelen voor ondersteuning aan de Coöperatie Erfgoed Limburg ten goede zijn gekomen aan effectieve samenwerking in het erfgoedveld;
- de subsidie voor de ondersteuning van het hele schutters- en gildewezen, inclusief het Oud Limburgs Schuttersfeest, is verleend;
- door de lobby richting Rijk meer financiële steun van het Rijk bij grote monumentale opgaven en de bescherming van het Limburgse schutters- en gildewezen nadrukkelijk zijn geagendeerd;
- de digitale erfgoedcoach nog steeds via het HKL wordt uitbetaald en er projecten op het gebied van digitalisering en erfgoed hebben plaatsgevonden.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Aan de beoogde doelstellingen en te behalen resultaten zoals genoemd in het Beleidskader 2024-2027 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' wordt gewerkt in de jaren 2024-2027. De inzet is dat de onder Kwaliteit genoemde activiteiten in 2024 plaatsvinden.

Tijd (indicator)

Geld

Nieuw

Archeologie en Klein Limburgs Erfgoed

Voor de subsidieregelingen Archeologie en Klein Limburgs Erfgoed 2024 wordt aanvullend een incidenteel bedrag beschikbaar gesteld (€ 0,18 mln. voor archeologie en € 0,10 mln. voor klein Limburgs erfgoed). Dekking vindt plaats uit de Programmareserve Monumenten, erfgoed en archeologie.

Monulisa

In het Beleidskader is aangekondigd de Subsidieregeling Monulisa na 2024 te beëindigen met 2024 als overgangsjaar. Voor dit overgangsjaar is € 0,60 mln. beschikbaar, te dekken uit bestaande exploitatiemiddelen. Hierdoor heeft er een verschuiving plaatsgevonden binnen het product 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie. Provinciale Staten hebben inmiddels besloten om de Monulisa-regeling voor deze beleidsperiode onverminderd te continueren (amendement 179 Depondt c.s. inzake continuering Monulisa-regeling, PS 20-6-2024) en dit te dekken uit het jaarrekeningresultaat 2023.

Fasering

Een bedrag van € 5,98 mln. wordt overgeboekt naar 2025 voor de subsidieverlening in het kader van de regeling Kerken en restauratie monumenten. Aanvragen voor de subsidieregelingen kunnen na openstelling halverwege september worden ingediend. Hierdoor vindt toekenning van deze subsidies naar verwachting plaats begin 2025. Van genoemd bedrag wordt € 1,40 mln. gedekt uit de Programmareserve Monumenten, erfgoed en archeologie.

GS hebben aan de Universiteit Maastricht een meerjarig projectsubsidie verleend voor het project Continuering European Heritage Label voor de periode tot en met 2027. Meerjarige projectsubsidies boven het PS vastgestelde grensbedrag moeten op basis van het bestedingsritme worden verdeeld over de desbetreffende verslagjaren. In verband daarmee wordt een bedrag van € 0,85 mln. overgeboekt naar 2025 (€ 0,42 mln.), 2026 (0,27 mln.) en 2027 (€ 0,16 mln.).

Het budget Nieuwe ontwikkelingen erfgoed wordt gefaseerd. Een bedrag van € 0,45 mln. wordt overgeboekt naar 2025. Lopende initiatieven zijn nog in ontwikkeling en definitieve aanvragen voor financiële ondersteuning zijn voorzien eind 2024 / begin 2025.

De beschikbare middelen voor het inspelen op incidentele middelen worden gefaseerd. Een bedrag van € 0,91 mln. wordt overgeboekt naar 2026. Lopende initiatieven zijn nog in ontwikkeling en definitieve aanvragen voor financiële ondersteuning zijn voorzien in 2025.

Geld (indicator)

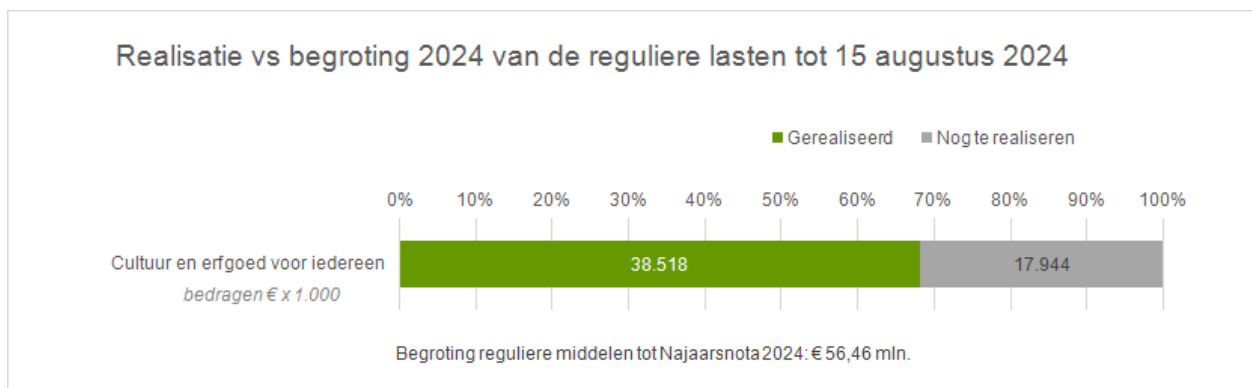
Samenvatting

We liggen op koers met de uitvoering. De lobby voor grote monumentopgaves is geagendeerd tijdens het werkbezoek van de staatssecretaris voor Cultuur op 8 april 2024. Uit de Monulisaregeling en de archeologie- en Klein Limburgs erfgoedregeling zijn projecten ondersteund. Provinciale Staten hebben op 20 juni 2024 het amendement 179 Depondt c.s. inzake continuering Monulisaregeling aangenomen.

Uitvoering begroting 2024: budgetrealisatie

De lasten van de gewijzigde begroting 2024 voor dit programma tot aan de najaarsnota bedragen € 60,24 mln., bestaande uit € 56,46 mln. reguliere middelen, € 2,44 mln. personeelskosten en € 1,34 mln. kapitaallasten.

In onderstaande grafiek presenteren wij alleen de reguliere middelen vanwege de beïnvloedbaarheid van deze posten. Het betreft de bestedingen en juridische verplichtingen tot 15 augustus (gerealiseerd) en de op dat moment resterende vrije ruimte binnen de vastgestelde budgetten. De realisatie in 2024 van de exploitatiebudgetten bedraagt tot 15 augustus 2024 68%. Van de resterende 32% wordt in deze najaarsnota 16% (in totaal een bedrag van € 8,90 mln.) gefaseerd. Aanvragen voor de regeling Kerken en restauratie monumenten kunnen na openstelling halverwege september 2024 worden ingediend. Hierdoor vindt toekenning van deze subsidies naar verwachting plaats begin 2025. Daarnaast is de fasering aangepast voor Continuering van het European Heritage Label.

De financiële doorlichting en de voorstellen leiden tot een aanpassing van de hier opvolgende 3e W-vraag: Wat mag het kosten?

Wat mag het kosten?

In deze Najaarsnota 2024 wordt de begroting van het programma Cultuur en erfgoed voor iedereen bijgesteld op basis van zowel de financiële als inhoudelijke voortgangsinformatie. De lasten dalen per saldo met € 8,17 mln. Dit wordt vooral veroorzaakt door faseringen (€ 8,90 mln.). Hierdoor wordt een deel van de dekking uit de programmareserves niet onttrokken (min € 2,28 mln.). De overige faseringen worden verrekend met de Algemene reserve in programma 9.

Aanvullend wordt € 0,73 mln. beschikbaar gesteld t.b.v.

- € 0,27 mln. voor de subsidieregelingen Archeologie en Klein Limburgs Erfgoed 2024, dat wordt gedekt uit de Programmareserve Monumenten, erfgoed en archeologie.
- € 0,46 mln. om energiekosten 2024 van de Limburgse musea incidenteel te compenseren voor een bedrag van € 0,46 mln. Deze wordt gedekt uit post onvoorzien.

Het gevolg van deze wijzigingen is dat het begrote uitgavenvolume van de begroting (lasten en stortingen in de reserves) van dit programma daalt van € 90,24 mln. naar € 82,07 mln.

Voor nadere details verwijzen we naar de toelichtingen op product-niveau bij 'Wat gaan we daarvoor doen?', onderdeel Geld.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen			
6.1 Cultuur			
6.1.1 Cultuur			
60341 Huis voor de Kunsten	2.100	0	2.100
60502 Grote volksculturele evenementen	515	-455	60
60503 Nieuwe ontwikkelingen Cultuur	200	0	200
60525 Subs bovenlok Evenementen PR SA lijn 624	34	0	34
60592 Limburgse musea compensatie energiekst 2024	0	462	462
63344 Beleidsontwikkeling cultuur Cultuurtank	95	0	95
63373 Bonnefantenmuseum toevoeging voorziening	303	0	303
63374 Limburgs Museum Venlo toev voorziening	257	0	257
63375 Museumplein Limburg toev voorz	247	0	247
63377 Subs Regeling Cultuurplaninstellingen	3.021	0	3.021
63997 Bonnefantenmuseum belasting en verzek	38	0	38
63998 Limburgs Museum belasting en verzek	61	0	61
63999 Museumplein Limburg belasting en verzek	123	0	123
64023 Bonnefantenmuseum	6.342	0	6.342
64024 Limburgs Museum Venlo	5.064	0	5.064
64025 Stichting Discovery Museum	5.084	0	5.084
67452 Bijdrage philharmonie ZuidNederland	2.033	0	2.033
67704 Beleidskader cultuur opdrachten	160	0	160
67766 Filmfonds Limburg	400	0	400
67918 Kapitaallasten	362	0	362
68018 Doorberekende personeelskosten	1.081	0	1.081
68159 Subsidieregeling festivals en evenementen	550	0	550
68160 Subs Regeling Grensover Cult samenwerking	0	0	0
68163 Subsidieregeling Subinfrastructuur	1.020	0	1.020
68258 Cultuureducatie met Kwaliteit 20212024	631	0	631
68736 Stichting Popmuziek Limburg	765	0	765
68814 Cultuurtank Limburg	140	0	140
68887 Kapitaallasten BR Creative City	706	0	706
68888 Kapitaallasten BR Limburgs Museum	187	0	187
68891 Kapitaallasten BR duurzaamheid gebouwen	82	0	82
69137 Subs Regeling bovenlok evenementen 2023	286	0	286
69309 Stichting Van Eyck	195	0	195
69310 Stichting Opera Zuid	423	0	423
69418 Muziekbonden	510	0	510
69457 SPUK Impuls regionale cult infrastructuur	333	0	333

Najaarsnota 2024

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69616 Comp Corona 2021 Culturele instellingen	150	0	150
69647 Nadere subsidieregels Cultuur	0	0	0
69748 Subsidieregeling Cult infrastructuur 2528	0	0	0
69858 Limburgse taal	1.032	0	1.032
69876 Voordekunst	500	0	500
69877 Matching Basis Infrastructuur	250	-250	0
69939 Visitatie provinciale musea	150	0	150
69940 Limburgs Museum versterking N en M Limburg	250	0	250
69952 Subsidieregeling Carnavalsevenementen	60	0	60
Totaal 6.1.1 Cultuur	35.742	-243	35.499
Totaal 6.1 Cultuur	35.742	-243	35.499
6.2 Erfgoed			
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie			
60340 Sociaal Historisch Centrum Limburg	543	0	543
60354 Steunpunt Archeologie en Monumenten	153	0	153
60477 Monumentenwacht	747	0	747
60501 Subsidieregeling Kerken 20242027	1.000	-1.000	0
60504 Nieuwe ontwikkelingen Erfgoed	500	-450	50
60513 Nadere Subsidieregels Monulisa 2024	0	600	600
60907 Limb Geschied en Oudheidk Genootschap	230	0	230
63459 Uitvoering archeologiebeleid	0	0	0
65087 Stichting Restauratie Atelier Limburg	503	0	503
65481 Depot bodemvondsten	109	0	109
65753 DUitkering restauratie rijksmonumenten	1.939	-1.939	0
67635 Archeol onderz Maaspark Well oud ILG	656	0	656
67919 Kapitaallasten	3	0	3
68019 Doorberekende personeelskosten	1.355	0	1.355
68222 Erfgoedlab	76	0	76
68229 Subs Regeling Kerkenprogramma	2.446	0	2.446
68230 Bijdrage aan grote projecten	3.394	0	3.394
68232 Restauratie monumenten	3.062	-2.333	729
68234 Inspelen op incidentele ontwikkelingen	1.458	-918	540
68256 Erfgoed OLS	108	0	108
68269 Beleidsmiddelen erfgoed	358	0	358
68650 Publieksfunctie De Vondst	90	0	90
68728 Via Belgica	80	0	80
68753 Subsidieregeling restauratieopgaven monumenten	308	-308	0
69155 Subsidieregeling lokale en regionale musea	100	0	100
69291 Subsidieregeling Archeologie	345	175	520

Najaarsnota 2024

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69292 Subsidiereregeling Klein Limburgs Erfgoed	143	97	240
69501 Europees erfgoedlabel	1.753	-850	903
69726 Subsidiereregeling Coperatieve projecten CEL	140	0	140
69727 Subsidiereregeling Erfgoed 2 Federatie OLS 2023	20	0	20
69728 Subsidiereregeling Erfgoed 2 Schutterijen 2023	20	0	20
69729 Subsidiereregeling Limburgse taal	95	0	95
69731 Subsidiereregeling Erfgoed 4 Dig Publieksproj 23	150	0	150
69733 Subsidiereregeling Erfgoed5 Verenig en vrijw 23	40	0	40
69734 Subsidiereregeling Erfgoed6 Verhalen erfgoed 2023	60	0	60
69738 Ontwikkeling Kloosterdorp Steyl	1.000	-1.000	0
69750 Hoes veur t Limburgs	79	0	79
69764 Limburgse taal	0	0	0
69861 DU Gebiedsbiografie	41	0	41
69878 Stichting Liberation Route Limburg	15	0	15
69884 Romeins museum Heerlen Thermenmuseum	1.000	0	1.000
69885 Restauratie Openluchttheater De Lichtenberg	379	0	379
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	24.498	-7.926	16.572
Totaal 6.2 Erfgoed	24.498	-7.926	16.572
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	60.240	-8.169	52.071
Totaal Lasten	60.240	-8.169	52.071
Baten			
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen			
6.1 Cultuur			
6.1.1 Cultuur			
64023 Bonnefantenmuseum	1.102	0	1.102
64024 Limburgs Museum Venlo	934	0	934
64025 Stichting Discovery Museum	1.697	0	1.697
69457 SPUK Impuls regionale cult infrastructuur	333	0	333
Totaal 6.1.1 Cultuur	4.066	0	4.066
Totaal 6.1 Cultuur	4.066	0	4.066
6.2 Erfgoed			
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie			
68133 Provinciefonds DU restaur rijksmonumenten	1.939	0	1.939
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	1.939	0	1.939
Totaal 6.2 Erfgoed	1.939	0	1.939
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	6.005	0	6.005
Totaal Baten	6.005	0	6.005
Saldo van baten en lasten	-54.234	8.169	-46.066
Stortingen			

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen			
6.1 Cultuur			
6.1.1 Cultuur			
69778 Toevoeging PR Cultuur	15.000	0	15.000
Totaal 6.1.1 Cultuur	15.000	0	15.000
Totaal 6.1 Cultuur	15.000	0	15.000
6.2 Erfgoed			
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie			
69779 Toevoeging PR monumenten erfgoed archeologie	15.000	0	15.000
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	15.000	0	15.000
Totaal 6.2 Erfgoed	15.000	0	15.000
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	30.000	0	30.000
Totaal Stortingen	30.000	0	30.000
Onttrekkingen			
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen			
6.1 Cultuur			
6.1.1 Cultuur			
66004 Aanw bruteringsreserve Limburgs Museum	187	0	187
69518 Aanwending bruteringsreserve prov gebouwen	82	0	82
69522 Aanwending bruteringsreserve Creative City	706	0	706
69879 Aanwending PR Cultuur	2.536	-705	1.831
69987 Aanwending PR Sociale Agenda	34	0	34
Totaal 6.1.1 Cultuur	3.545	-705	2.840
Totaal 6.1 Cultuur	3.545	-705	2.840
6.2 Erfgoed			
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie			
69880 Aanwending PR Monumenten erfgoed archeologie	2.537	-1.578	959
Totaal 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	2.537	-1.578	959
Totaal 6.2 Erfgoed	2.537	-1.578	959
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	6.082	-2.283	3.799
Totaal Onttrekkingen	6.082	-2.283	3.799
Saldo mutatie reserves	-23.918	-2.283	-26.201
Resultaat	-78.152	5.886	-72.267

7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg

Onze beleidskaders

Het vigerende beleidskader is het beleidskader 'Een bereikbaar en toegankelijk Limburg'. De 'Nota infrastructurele kapitaalgoederen 2024 - 2027' is gelijktijdig met het beleidskader vastgesteld. Daarnaast wordt het 'Ontwikkelplan OV Limburg' in 2024 geactualiseerd. Dit betreft, net als de Nota infrastructurele kapitaalgoederen, het verdiepend beleid rondom onze wettelijke taken.

- Een bereikbaar en toegankelijk Limburg
- Nota infrastructurele kapitaalgoederen 2024 - 2027

Van beleidskader naar uitvoering

Op verzoek van de Provincie en het Ecorys-rapport breidt Arriva het openbaar vervoer in Limburg uit, zodat er meer dorpen aangesloten worden op het bus-netwerk. Deze afspraken worden vastgelegd in het vervoersplan voor 2025. Ook wordt de toegankelijkheid en betaalbaarheid van het OV verbeterd: er is voor 60.000 Limburgers gratis openbaar vervoer mogelijk in de daluren voor mensen met een laag inkomen (Dal Vrij Limburg) én vanaf dit najaar wordt er gratis OV voor kinderen tot 12 jaar mogelijk en korting voor jongeren tussen 12-18 jaar tot maximumkosten van 50 euro per maand.

Het college blijft zich daarnaast inzetten voor gedragsveranderende projecten en interventies in het verkeer. Met de Samenwerkingsovereenkomst Doelgroepenaanpak Gedragsbeïnvloeding Verkeersveiligheid Limburg is er een meerjarig programma (2025-2028) opgesteld en er is gecontinueerde steun voor de uitvoeringsorganisaties Zuid-Limburg Bereikbaar, Midden-Limburg Bereikbaar en Trendsportal. De regeling 'verkeersactieve school' wordt verlengd samen met de gemeenten.

Het heeft even geduurd, maar sinds 30 juni 2024 rijdt de Drielandentrein in onze euregio. Ook is er voortgang bij de Maaslijn waar de voorbereidende onderzoeken lopen en de bouwwerkzaamheden mogelijk al kunnen starten in 2025. Tot slot is er als het gaat om fundraising en het benutten van Europese middelen ook succes. We hebben in januari Europese subsidie aangevraagd voor de Limburgse binnenhavens Stein (inclusief multimodale corridor naar Chemelot) en de Beatrixhaven in Maastricht. Deze aanvraag van het subsidie is in juli 2024 met een bedrag van € 24 mln. gehonoreerd.

Deze voortgangsrapportage laat zien dat onze beoogde resultaten op koers liggen: de indicatoren Kwaliteit en Tijd staan op groen. Met uitzondering van onze planning bij mobiliteit. Ook zien wij dat het nodig is om de begroting financieel bij te sturen. In het kader van een realistische begroting faseren wij budgetten van 2024 naar 2025. Daarom staan diverse Geld-indicatoren op oranje.

Wat willen we bereiken?

7.1. Mobiliteit en bereikbaarheid

We werken aan een bereikbaarder en verkeersveiliger Limburg voor iedereen. Daarmee dragen we bij aan een duurzamer, leefbaarder en aantrekkelijker mobiliteitssysteem.

Ten aanzien van mobiliteit en bereikbaarheid streven we deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- in 2027 zijn dorpen en buitenwijken van steden beter bereikbaar t.o.v. 2023;
- in 2027 is er sprake van een verbeterde bereikbaarheid van Limburg nationaal en internationaal (goederen en personen) t.o.v. 2023;

- in 2027 vinden er meer duurzame verplaatsingen plaats (goederen en personen) t.o.v. 2023;
- in 2027 is de verkeersveiligheid verbeterd t.o.v. 2023.

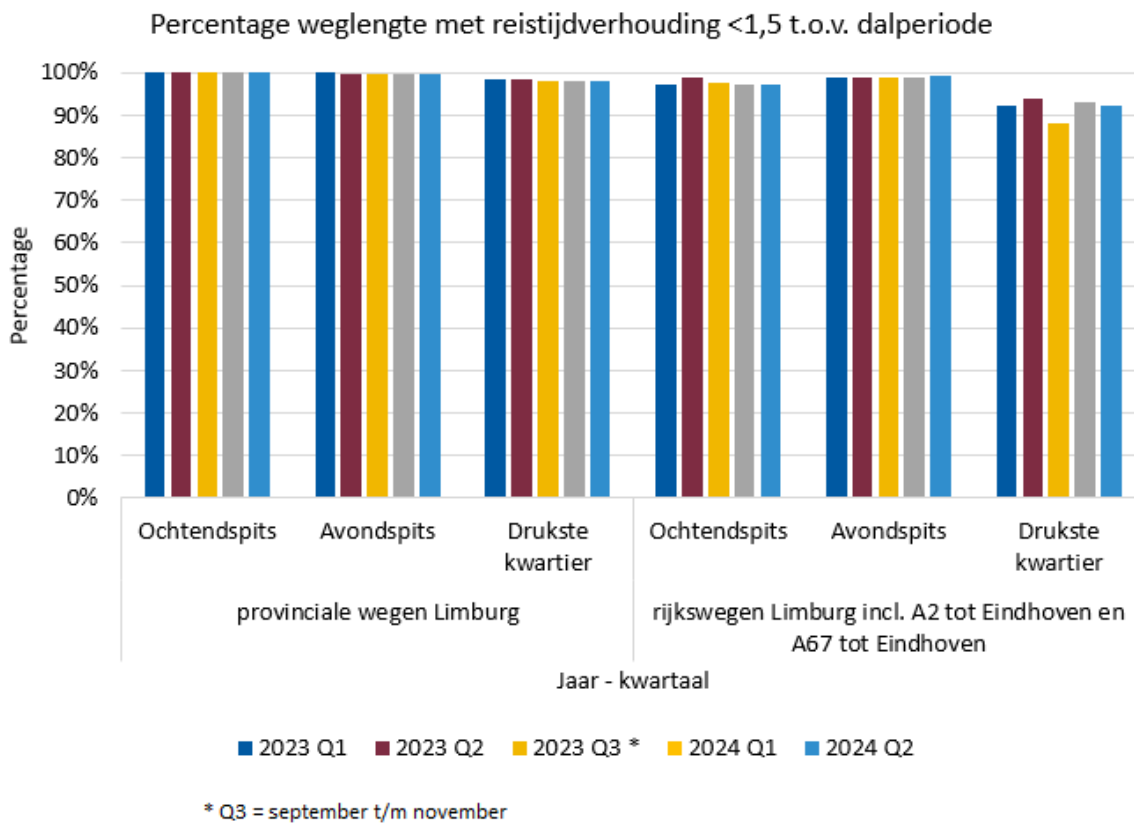
Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

Indicatoren bij 'in 2027 is er sprake van een verbeterde bereikbaarheid van Limburg nationaal en internationaal (goederen en personen) t.o.v. 2023'

Indicator D_56a: Reistijdverhouding tussen daluren en spitsen (percentage weglengte met reistijdverhouding <1,5 t.o.v. dalperiode)

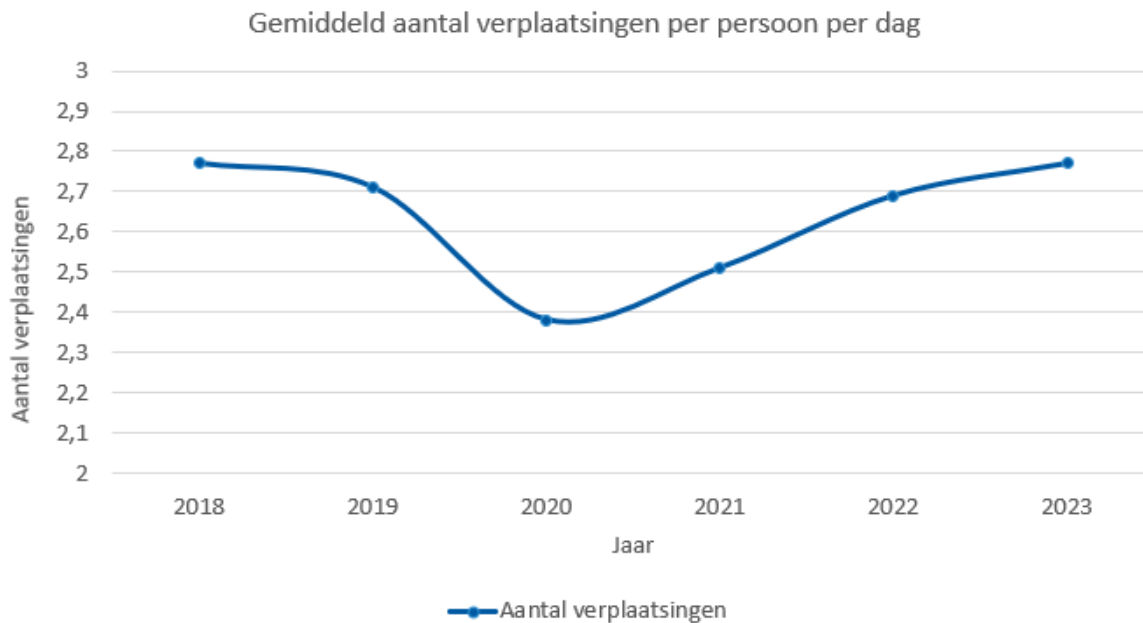
Bron: NDW Floating Car Data

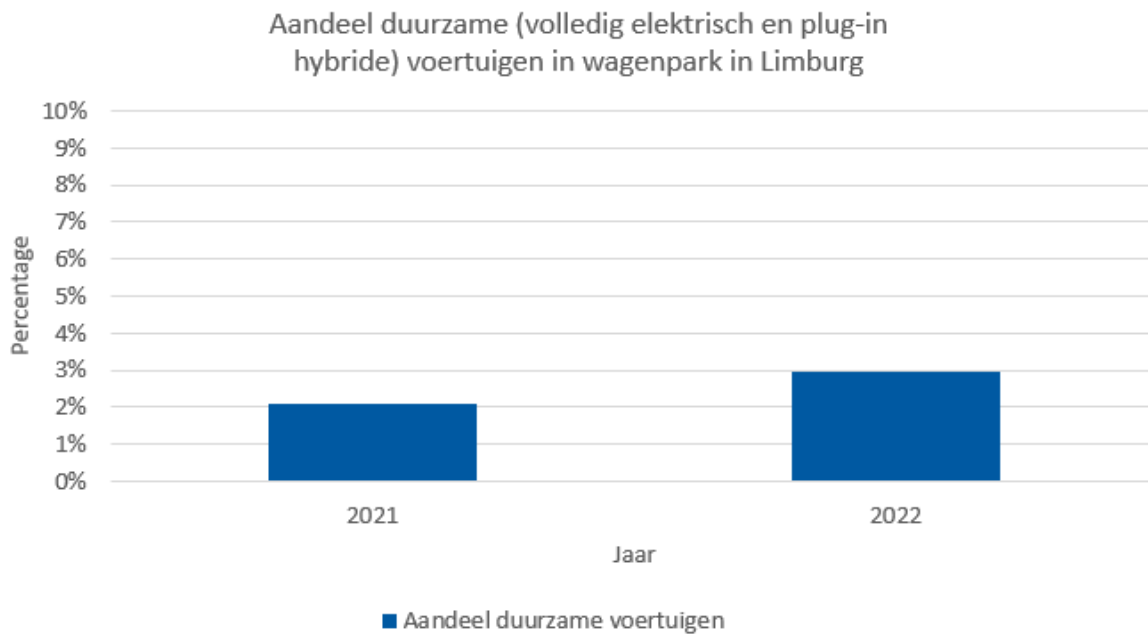
Indicatoren bij 'in 2027 vinden er meer duurzame verplaatsingen plaats (goederen en personen) t.o.v. 2023'

Indicator D_53a: Aantal verplaatsingen per persoon per dag in Limburg.

Bron: CBS

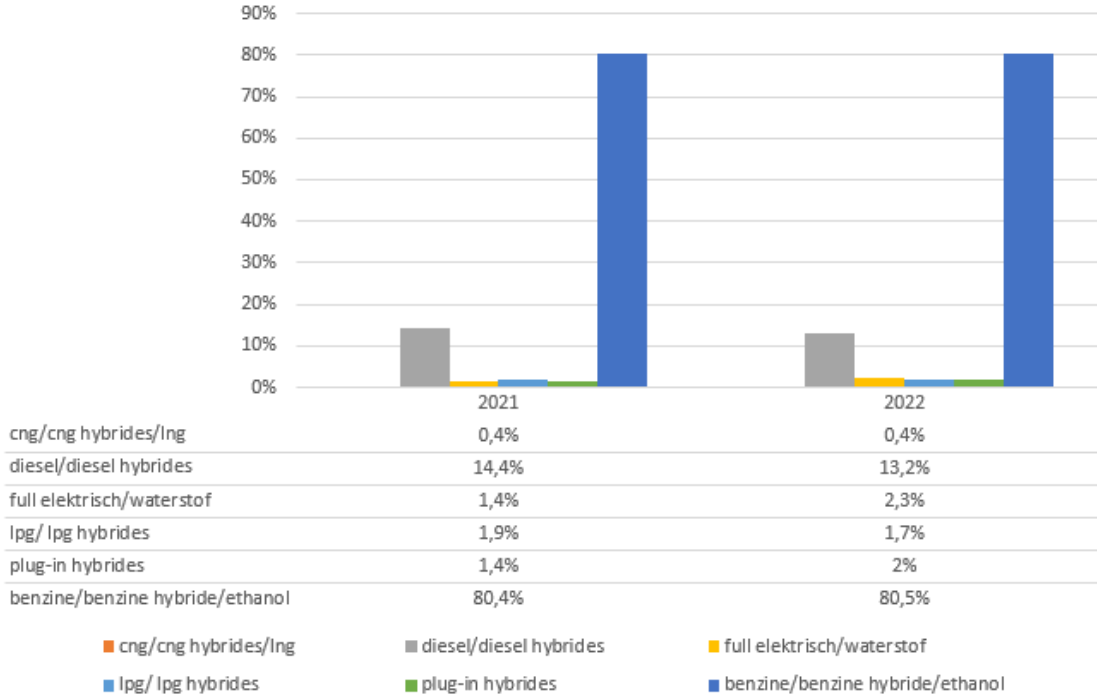

Indicator D_53b: Aandeel duurzame (volledig elektrisch en plug-in hybride) voertuigen in wagenpark in Limburg .
Bron: CBS

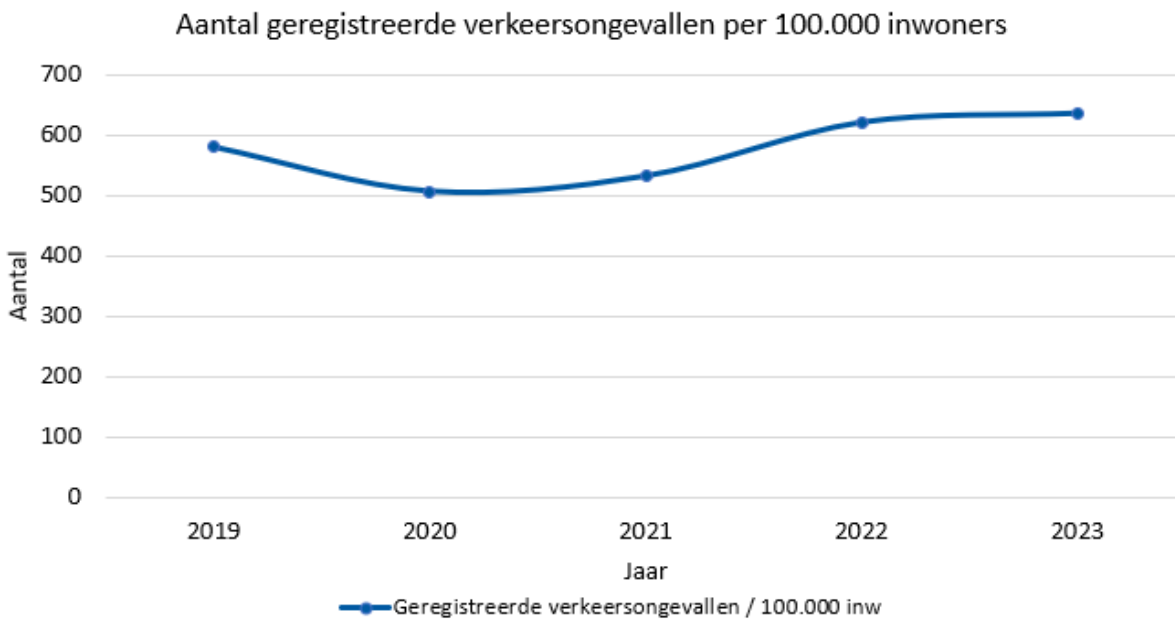
Indicator D_53c: Aandeel kilometers duurzame voertuigen (volledig elektrisch en plug-in hybride).
Bron: CBS

Aandeel kilometers duurzame voertuigen - Provincie Limburg

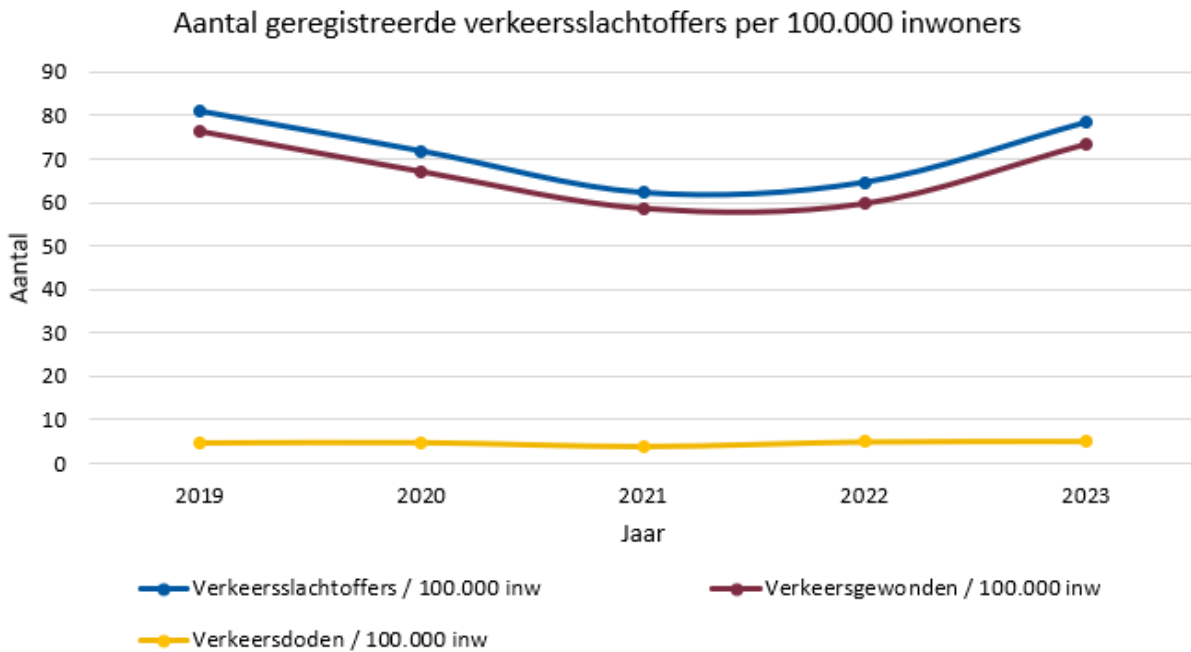

Indicatoren bij 'in 2027 is de verkeersveiligheid verbeterd t.o.v. 2023'

Indicator D_54a: Aantal geregistreerde verkeersongevallen per 100.000 inwoners.
Bron: SWOV

Indicator D_54b: Aantal geregistreerde verkeersslachtoffers per 100.000 inwoners.
Bron: SWOV

Wat gaan we daarvoor doen?

7.1.1. Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma

Omschrijving

We werken aan onze structurele beleidsvoorbereidende taken, waaronder monitoring, verkeers- en vervoersmanagement en verkeersveiligheid, en zijn aan de slag met een nieuwe mobiliteitsvisie 2050. Daarnaast werken we aan regionale mobiliteitsopgaven zoals gedragsbeïnvloeding en logistiek.

In het kader van de Verkeersactieve school zijn acties uitgevoerd op Limburgse onderwijsinstellingen. De voorbereiding voor het vervolg van de Verkeersactieve school vanaf 2025 zijn getroffen.

Het project "Inzicht in reisgedrag" is gestart. Het dashboard hiervoor is door de opdrachtnemer opgeleverd en de inwinning van de data is gestart. De deelnemers hiervoor worden op dit moment nog steeds geworven.

Met de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg zijn afspraken gemaakt over structurele gedragsverandering (zowel personen als goederen). O.a. werkgevers zijn benaderd om het mobiliteitsgedrag van werknemers te verduurzamen. De eerste fietsstimuleringscampagnes zijn uitgevoerd.

Kwaliteit

Wij zijn tevreden als we in 2024 gestart zijn met het opstellen van de mobiliteitsvisie 2050, die we afstemmen met onze partners. Daarnaast borgen wij structureel de Limburgse belangen in nationale programma's, waarin we Limburgse mobiliteitsopgaven onder de aandacht brengen (bijv. gedragsbeïnvloeding in het landelijke programma Mobiliteitstransitie). Op het gebied van monitoring en data zijn onze verkeersmeetnetten van voldoende kwaliteit om als input te dienen voor onze beleidsprocessen. Om de verkeersveiligheid te verbeteren zetten we ook in op gedragsbeïnvloeding, eventuele aanpassing van infrastructuur (zie 7.2.1.) en handhaving. In 2024 verlengen wij daarom onze samenwerking met de Limburgse gemeenten voor de verkeersactieve school en zijn we tevreden als het aantal deelnemende scholen is toegenomen. In 2024 voeren we samen met de gemeenten (via de drie Limburgse uitvoeringsorganisaties) fietsstimuleringscampagnes uit en zetten we in op een structurele gedragsverandering (zowel personen als goederen) via de doelgroepenbenadering, waarmee we doorstroming verbeteren (afname autoverkeer), en CO₂-uitstoot voorkomen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De mobiliteitsvisie 2050 verwachten we in 2025 op te leveren. Het borgen van de Limburgse belangen in nationale programma's is een continu proces, evenals het inwinnen van data en het op orde houden van onze verkeersmeetnetten. De samenwerkingsovereenkomsten die we gaan sluiten met gemeenten voor de verkeersactieve school zijn voor het eind van het jaar gereed. De subsidieregeling doortrappen loopt reeds in 2024. De fietsstimuleringscampagnes en doelgroepenbenadering worden jaarlijks uitgevoerd.

Voor twee fietsprojecten worden in 2024 nog geen provinciale subsidies verleend. Het betreft de fietsverbinding fietsbrug Roermond - Leudal en fietsverbinding station Roermond - bedrijventerrein Roerstreek. De financiële haalbaarheid van de fietsbrug wordt door de regio nog onderzocht. Voor de fietsverbinding naar het bedrijventerrein wordt op uitsluitel van de Belgische overheid gewacht, omdat de fietsverbinding het traject van de voormalige treinverbinding IJzeren Rijn volgt.

Tijd (indicator)

Geld

Nieuw

Stimulering Veilig, slim, doelmatig en duurzaam gebruik

Het Rijk heeft op 5 juli 2024 een specifieke uitkering toegekend in het kader van de Tijdelijke regeling stimulering Veilig, slim, doelmatig en duurzaam gebruik mobiliteitsinfrastructuur (2023-2027). De beschikking van 5-7-2024 is inmiddels ontvangen. Het toegekende bedrag van € 2,40 mln. is zowel als last en baat opgenomen in de Najaarsnota 2024 (€ 2,05 mln.) en de Begroting 2025 (€ 0,35 mln.).

Doelgroepenaanpak Gedragsbeïnvloeding

Gedeputeerde Staten hebben op 11 juni 2024 besloten tot het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst Doelgroepenaanpak Gedragsbeïnvloeding Verkeersveiligheid Limburg 2025-2028 en hiervoor een totale bijdrage van € 0,50 mln. beschikbaar te stellen. De provinciale bijdrage wordt gedekt uit regulier exploitatiebudget Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid (€ 0,08 mln. in 2024, € 0,13 mln. in 2025, 2026 en 2027 en € 0,04 mln. in 2028). De financiële consequenties vanaf 2025 worden verwerkt in de begroting 2025.

Regionale Aanpak Laadinfrastructuur Zuid

De Provincie Noord-Brabant heeft een subsidie van € 0,25 mln. toegekend aan de Provincie Limburg voor het project Regionale Aanpak Laadinfrastructuur Zuid. Deze middelen zijn beschikbaar gesteld door het Rijk aan de Provincie Noord-Brabant voor de regio Zuid en worden hiermee beschikbaar gesteld aan de Provincie Limburg. Deze subsidie is bedoeld voor het inzetten van één of meerdere personen voor het verder ontwikkelen en opschalen van de bedrijvenaanpak en het ontwikkelen van een publiek toegankelijk logistiek (snel)laadnetwerk, conform RAL Zuid 2024-2030. Hiervoor is in de Begroting 2024 een bedrag van € 0,06 mln. en in de Begroting 2025 € 0,19 mln. zowel als last en baat opgenomen.

Fasering

Fietsprojecten

Voor twee fietsprojecten in Roermond wordt een bedrag van € 5,50 mln. gefaseerd. Zie bovenstaande toelichting onder het kopje Tijd.

Digitalisering

De afgelopen jaren hebben de Limburgse wegbeheerders, met ondersteuning van het RDT, forse stappen gezet in het op orde brengen van de mobiliteitsdata. Het organiseren van de digitaliseringsopgave is een complexe opgave, die wordt vergroot door de inwerkingtreding van de Europese ITS directive in 2025. In het kader van de nationale bestuurlijke afspraken (BO MIRT) blijft de Provincie zich inzetten om gemeenten te ondersteunen in het organiseren van de borging en ontsluiting van mobiliteitsdata. Hiervoor worden de middelen voor digitalisering gefaseerd en € 0,30 mln. overgeboekt naar 2025.

SmartwayZ.NL

SmartwayZ.NL is een programma, waarin we, tot en met 2027, samen met de Provincie Noord-Brabant, het Rijk (IenW en RWS) werken aan slimme mobiliteitsoplossingen. Voor dit programma is met de Provincie Noord-Brabant een samenwerkingsovereenkomst afgesloten, waarin de tussen Partijen in het BO MIRT 2015 gemaakte afspraken en inzet van middelen (tot en met 2023) zijn vastgelegd. Het restant van 2024 moet op basis van de gemaakte afspraken beschikbaar blijven voor het totale programma. Hiervoor wordt een bedrag van € 0,42 mln. overgeboekt naar 2025.

Dwarsverbindingen (A2 t Vonderen)

In verband met de garantstelling heeft de Provincie een bedrag van € 0,75 mln. gereserveerd voor de dwarsverbindingen over de A2 bij t Vonderen. Dit bedrag was gereserveerd in 2025. In verband met de start van de voorbereidende werkzaamheden in 2024 is dit bedrag nodig. Daarom wordt dit bedrag uit 2025 naar 2024 overgeboekt. Dekking van dit bedrag vindt plaats uit de Reserve Bereikbaarheidsmiddelen.

Geld (indicator)

Samenvatting

De uitvoering van de geplande activiteiten ligt op koers.

- Op 25 juni 2024 heeft het college van Gedeputeerde Staten ingestemd met de aanpak voor de toekomstvisie 2050;
- Onze verkeersmeetnetten leveren data op basis waarvan we ons beleid monitoren;
- Op 11 juni 2024 heeft het college van GS besloten tot het aangaan van nieuwe samenwerkingsovereenkomsten voor de Doelgroepenaanpak Gedragsbeïnvloeding Verkeersveiligheid Limburg 2025-2028 en de Verkeersactieve school 2025-2028;
- De uitvoeringsorganisaties Zuid-Limburg Bereikbaar, Midden-Limburg Bereikbaar en Trendsportal voeren fietsstimuleringscampagnes uit en benaderen verschillende doelgroepen om de doorstroming te verbeteren en CO2-uitstoot te voorkomen.

Wat willen we bereiken?

7.2. Openbaar vervoer en wegbeheer

We werken aan een bereikbaarder en verkeersveiliger Limburg voor iedereen. Daarmee dragen we bij aan een duurzamer, leefbaarder en aantrekkelijker mobiliteitssysteem.

Ten aanzien van het openbaar vervoer en wegbeheer streven we deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- in 2027 is de kwaliteit van het openbaar vervoer voor de Limburgers verbeterd t.o.v. 2023;
- in 2027 zijn dorpen en buitenwijken van steden beter bereikbaar t.o.v. 2023;
- in 2027 is de verkeersveiligheid verbeterd t.o.v. 2023;
- in 2027 voldoet het provinciale infrastructurele areaal aan het kwaliteitsniveau 'Basis'.

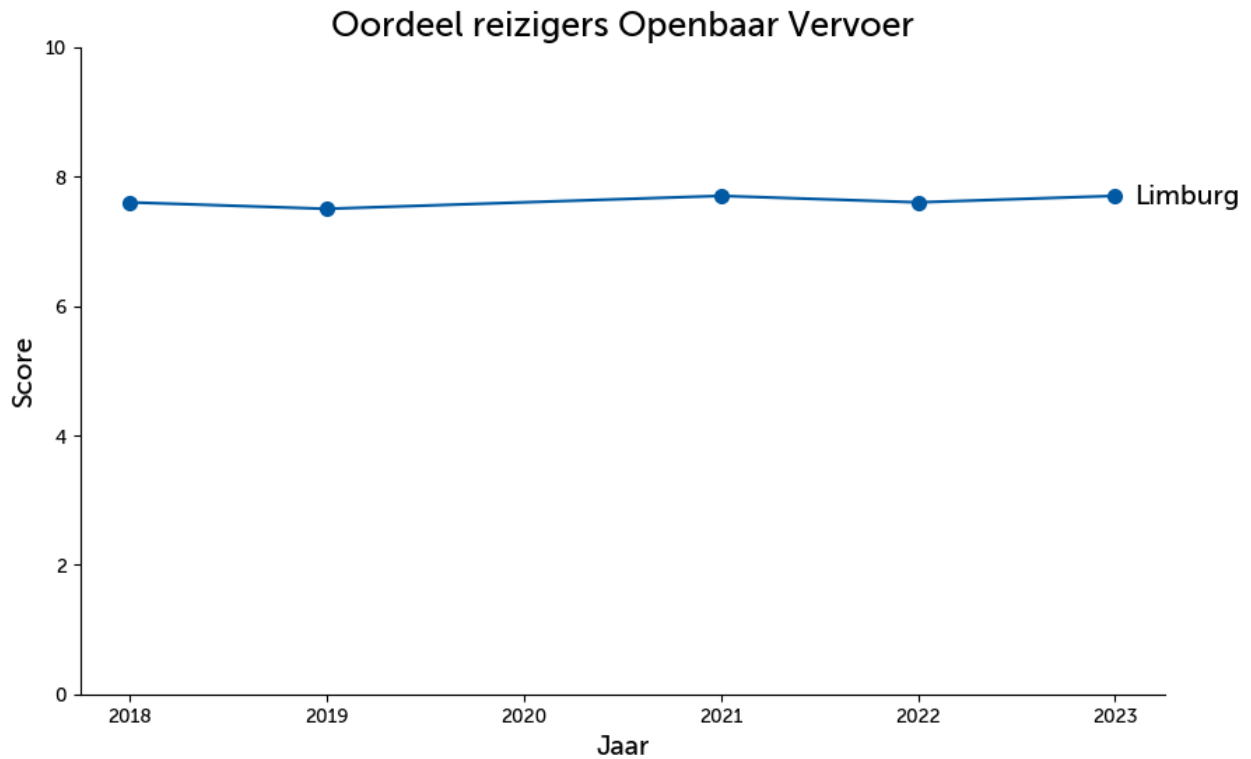
Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.

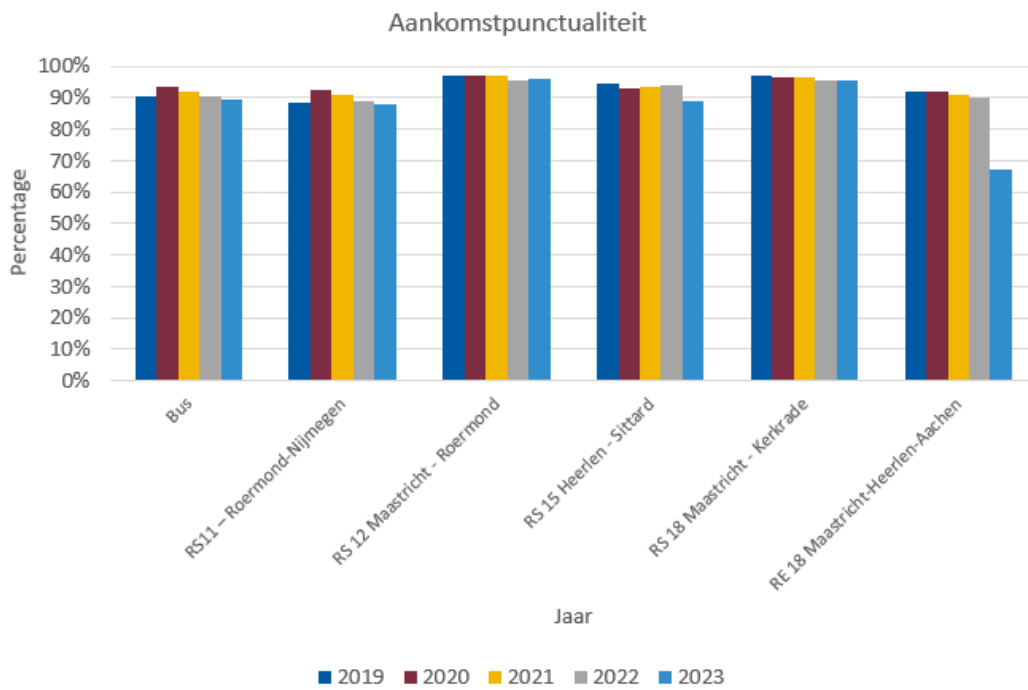
Indicatoren bij 'in 2027 is de kwaliteit van het openbaar vervoer voor de Limburgers verbeterd t.o.v. 2023'

Indicator D_55a: Algemeen oordeel reizigers openbaar vervoer in Limburg (per OV-autoriteit, per OV-vervoerder) (BBV).

Bron: Klantenbarometer (CROW-KPVV)

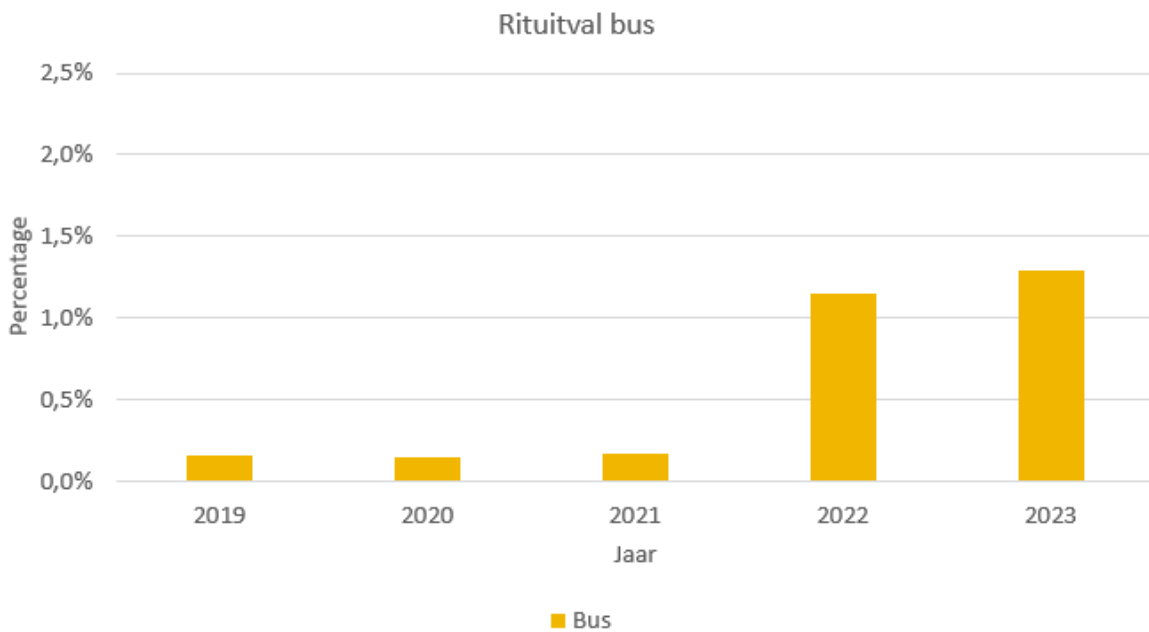

Indicator D_55c: De mate (%) waarin bussen of treinen op tijd aankomen op een knooppunt of eindpunt.
Bron: Arriva

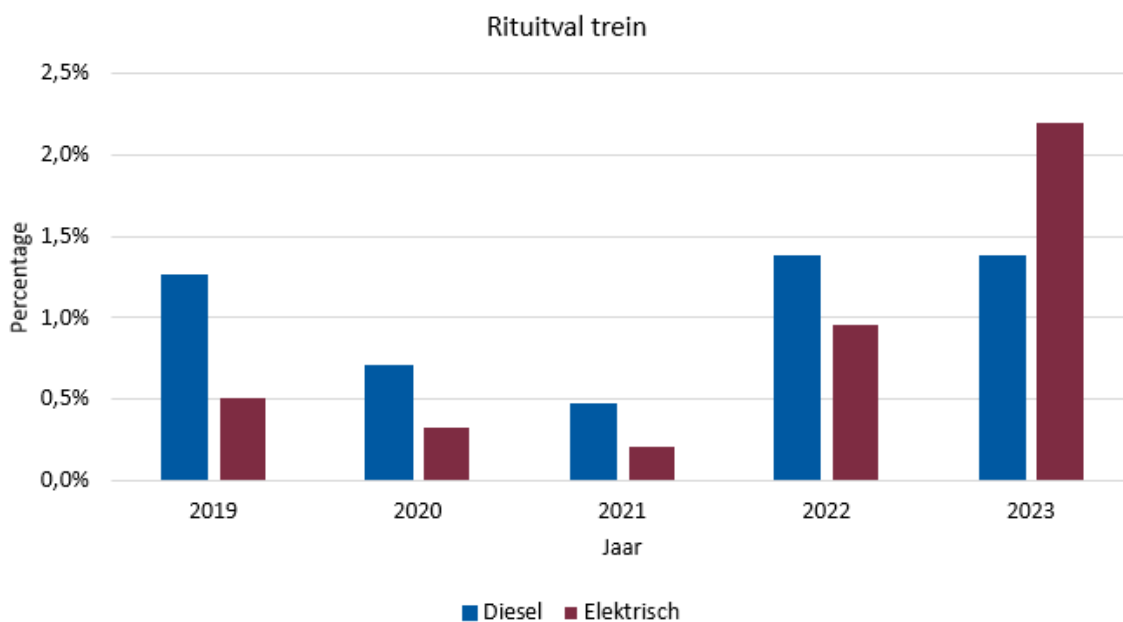
*Hier weergegeven punctualiteit per jaar is het gemiddelde over alle maanden van het betreffende jaar.
Dit zijn de niet-gecorrigeerde totalen, hier komt nog een correctie op in de afrekening indien deze onder de norm presteert.*

Indicator D_55da: Prestatie indicatoren over rituitval bus.
Bron: Arriva

*De totalen zijn exclusief stakingsuitval en overmacht valt in deze onder niet-verwijtbaar.
De getoonde totalen zijn het aantal niet-vervangen uitgevallen DRKM's.*

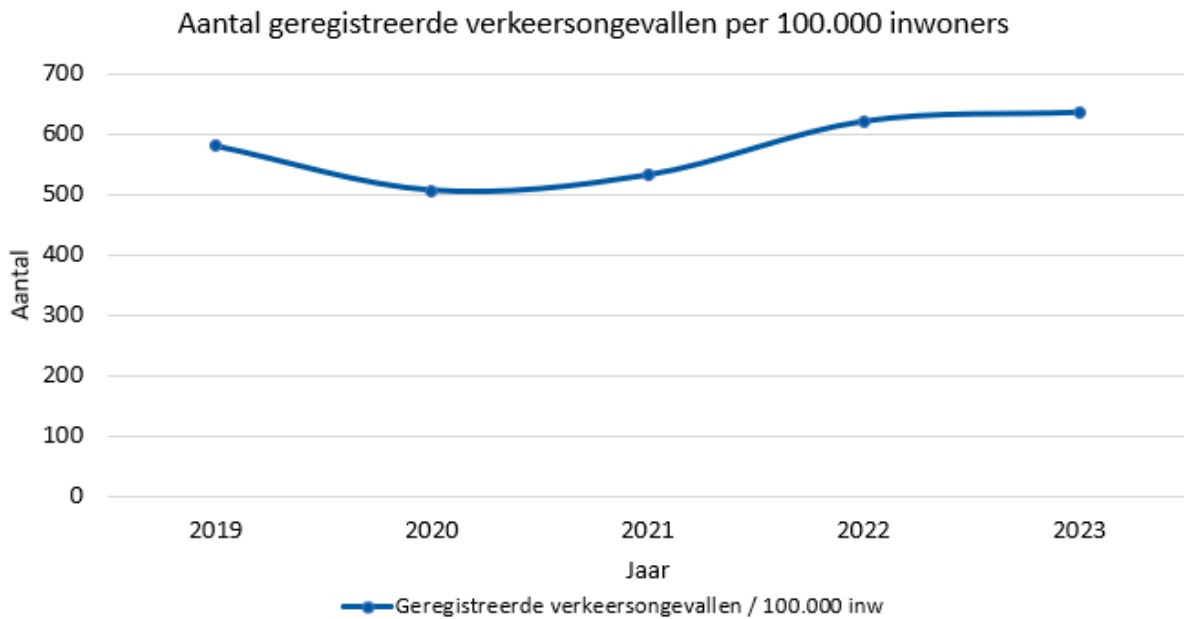
Indicator D_55db: Prestatie indicatoren over rituitval trein.
Bron: Arriva

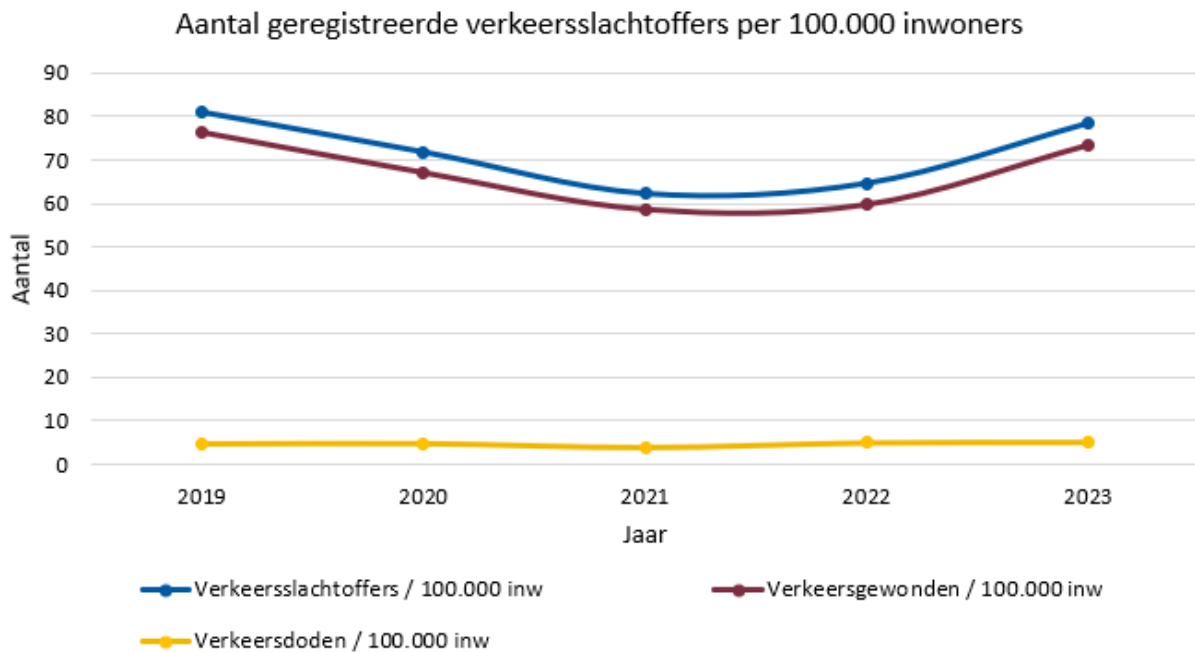
*De totalen zijn exclusief stakingsuitval en overmacht valt in deze onder niet-verwijtbaar.
De getoonde totalen zijn het aantal niet-vervangen uitgevallen DRKM's.*

Indicatoren bij 'in 2027 is de verkeersveiligheid verbeterd t.o.v. 2023'

Indicator D_54a: Aantal geregistreerde verkeersongevallen per 100.000 inwoners.
Bron: SWOV

Indicator D_54b: Aantal geregistreerde verkeersslachtoffers per 100.000 inwoners.
Bron: SWOV

Wat gaan we daarvoor doen?

7.2.1. Infrastructuur

Omschrijving

Basis op orde in het wegbeheer

De nieuwe Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2027, met daarin vastgelegd het gewenste kwaliteitsniveau 'Basis' voor beheer en onderhoud van wegen, kunstwerken en andere infrastructurele kapitaalgoederen is 26 april 2024 vastgesteld. Het provinciale infrastructurele areaal voldoet aan het kwaliteitsniveau 'Basis'.

De onderhouds- en vervangingsplanning van verhardingen en civiele kunstwerken is ook het moment om ingrepen uit het functioneel, natuurinclusief, administratief en duurzaam-circulair kader mee te nemen. In de periode 2024-2027 wordt het onderhoud voor wat betreft het functioneel kader zoveel mogelijk gecombineerd met de inrichtingseisen uit de Leidraad Inrichting Provinciale infrastructuur (LIPI).

In 2024 geven we uitvoering aan deze nieuwe Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2027 en we continueren de uitvoering van de reeds opgenomen weginfrastructuurprojecten in het IPML. En we geven uitvoering aan de genomen besluiten over (snel)fietspaden uit het beleidskader Focus op fiets 2020-2023.

De volgende projecten zijn in 2024 inmiddels (technisch) opgeleverd:

- N271 Plasmolen Mook;
- N271 Ronde Well;
- Bushaltes op orde;
- N278 Fommestraat.

Rol Provincie: procesmanager, partner

Kwaliteit

De beschikbare middelen worden geprogrammeerd op basis van onderhoudsprioriteit waarbij conform de CROW-onderhoudssystematiek het onderhoudsniveau 'Basis' van de provinciale arealen wordt geborgd.

Alle beheersmatig geprogrammeerde onderhoudsactiviteiten worden uitgevoerd binnen de kaders van tijd en geld.

In 2027 is minimaal 1,4 miljoen m² deklaag aangebracht, waarvan minimaal 900.000 m² geluidsreducerend en waarvan min. 200.000 m² met recyclingasfalt.

In 2027 is 700 km lengtemarkering en 90.000 m² figuratie aangebracht.

In 2027 zijn 800 nieuwe bomen aangeplant.

In 2027 zijn 350 stuks conventionele verlichtingsarmaturen vervangen door LED-armaturen waardoor eind 2027 alle armaturen voorzien zijn van LED.

In 2027 zijn minimaal 100 stalen lichtmasten vervangen door botsvriendelijke masten.

In 2027 is minimaal 38 km geleiderailconstructie vervangen en minimaal 10 km nieuwe geleiderail geplaatst.

In 2027 zijn minimaal 16 verkeersregelinstallaties vervangen.

In 2027 zijn 13 weginfrastructuurprojecten uit het IPML gerealiseerd.

In 2027 zijn 7 projecten uit het beleidskader "Focus op de fiets" gerealiseerd.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Het beheren en onderhouden van de provinciale infrastructuur is een continu proces conform de onderhoudsprogrammering die is opgenomen in de verplichte paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' als onderdeel van de programmabegroting 2024.

Tijd (indicator)

Geld

Vrijval

In de overeenkomst inzake overdracht van beheer, onderhoud en eigendom van een wegvak in de N270 van de Provincie Limburg naar de gemeente Venray was een passage opgenomen over het risico ten aanzien van bodemsanering. Inmiddels is het project geheel afgerond, waarbij geen omvangrijke bodemverontreiniging is gebleken. Daarmee kan het hiervoor gereserveerde bedrag (€ 0,20 mln.) komen te vervallen en beschikbaar blijven in de Reserve Bodemsanering.

Investeringskredieten

In de Najaarsnota (Financieel voorstel) wordt een investeringsbesluit ter vaststelling voorgelegd voor:

- investeringen van de infraprojecten, waarover op 26-4-2024 door PS is besloten (motie infra in control);
- afronding van twee projecten waarvoor we Rijksmiddelen hebben ontvangen;
- afronding van een project voor vervangingsinvesteringen t/m 2023 (OMOP, Overeenkomst Met Open Posten).

In de begroting is middels een stelpost rekening gehouden met de kapitaallasten van de in het investeringsbesluit opgenomen infraprojecten. Dit heeft geen consequenties voor het begrotingsresultaat.

Administratief

Voor de uitbreiding van de vaste formatie zijn extra salariskosten (€ 0,16 mln.) structureel nodig. Besloten is dit te dekken uit reguliere exploitatiemiddelen.

Geld (indicator)

Samenvatting

De uitvoering van de geplande beheer- en onderhoudsactiviteiten voortvloeiend uit de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2027, die benodigd zijn om het vastgestelde kwaliteitsniveau Basis te borgen, ligt op koers.

7.2.2. Openbaar vervoer

Omschrijving

De Provincie Limburg is concessieverlener van het regionale openbaar vervoer in Limburg. Arriva is sinds december 2016 concessiehouder en verzorgt sindsdien het regionale trein- en busvervoer in Limburg.

We willen een aantrekkelijk, duurzaam en toegankelijk openbaar vervoer met goede aansluitingen en actuele reisinformatie. Het Limburgse openbaar vervoersysteem is een vitaal basiselement binnen de Limburgse mobiliteit en de transitie naar een duurzaam mobiliteitssysteem.

Anno 2024 is de nasleep van de coronapandemie nog steeds voelbaar in het openbaar vervoer. Het aantal reizigers in het openbaar vervoer in Limburg is lager dan in 2019. Hierdoor staat de concessie onder (financiële) druk. Ook in 2024 blijft dit een opgave.

Wij werken in 2024 aan:

- Arriva blijft volgens de concessieafspraken uitvoering geven aan de concessie;
- In 2024 is het Ontwikkelplan OV geactualiseerd;
- In 2024 is de mogelijke invoering van Dal Vrij Limburg (voorheen de 'Meedoenpas') onderzocht;
- In 2024 is een regionaal uitvoeringsprogramma beschikbaar dat invulling geeft aan de afspraken uit het bestuursakkoord Toegankelijkheid;
- In 2024 is de mogelijkheid om open-access nachttreinen vanuit Aken en Luik naar Schiphol te laten rijden onderzocht;
- In 2024 zijn er structurele financieringsafspraken met het Rijk gemaakt voor de gedecentraliseerde stoptreindiensten voor de periode vanaf 2025.

De internationale verbindingen, waaronder de Drielandentrein, zijn opgenomen onder product 7.3.1.

Met het vaststellen van het Statenvoorstel Dal Vrij Limburg kan de effectieve uitrol van dit product, waarbij we Limburgers tot 100% van het sociaal minimum gratis openbaar vervoer in de daluren kunnen bieden,

samen met de gemeenten verder worden ingevuld. In samenhang hiermee zal Arriva de dienstregeling in stand houden en vanaf december gaan opschalen.

Rol Provincie: bevoegd gezag, toetser, financier, partner

Kwaliteit

Wij zijn tevreden wanneer:

- Het openbaar vervoer volgens de in het contract gemaakte afspraken rond kwaliteit is uitgevoerd, zoals punctualiteit, rituitval, etc.;
- Het Ontwikkelplan OV Limburg is geactualiseerd. Onderdelen zijn de ontwikkelingen op het gebied van trein- en busverbindingen, knooppunten en de toekomstbestendig ontwikkeling van het openbaar vervoer;
- Dal Vrij Limburg (voorheen de 'Meedoenpas') is onderzocht en de gefaseerde invoering is gestart;
- Een regionaal uitvoeringsprogramma Toegankelijkheid is vastgesteld waarmee we invulling geven aan onderwerpen als het verbeteren van reisinformatie, de inzet van OV-ambassadeurs, reisassistentie en de toegankelijkheid van haltes;
- We de mogelijkheden hebben onderzocht om open-access nachttreinen vanuit Aken en Luik naar Schiphol te laten rijden;
- We structurele financieringsafspraken met het Rijk hebben gemaakt voor de gedecentraliseerde stoptreindiensten voor de periode vanaf 2025.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Het concessiebeheer en het ontwikkelen van het Limburgse openbaar vervoer is een continu proces.

De onder 'omschrijving' genoemde onderwerpen worden in 2024 afgerond.

Tijd (indicator)

Geld

Het Rijk heeft drie decentralisatie-uitkeringen via de Meicirculaire Provinciefonds 2024 toegekend inzake het openbaar vervoer toegekend aan de Provincie Limburg. Het betreft:

- voorkomen tariefstijging € 6,93 mln. (vanuit Motie Bikker c.s.);
- in stand houden en verbeteren kwaliteit OV-aanbod € 6,99 mln. (vanuit Motie Bikker c.s.);
- compensatie van de herijking studenten OV-reisproduct € 9,35 mln.

De uitkeringen zijn zowel als last en baat opgenomen in de Begroting 2024 en hebben geen consequenties voor het resultaat.

Geld (indicator)

Samenvatting

De uitvoering van de geplande activiteiten ligt op koers:

- Het Regionaal Uitvoeringsprogramma Toegankelijkheid is inmiddels vastgesteld waarmee we invulling geven aan onderwerpen als het verbeteren van reisinformatie, betrokkenheid ervaringsdeskundigen, reisassistentie en de toegankelijkheid van haltes. Dit is op 21 mei 2024 met PS gedeeld;
- Het voorstel rond Dal Vrij Limburg is door PS op 26 april 2024 vastgesteld;
- Over de inzet van de middelen uit de motie Bikker inzake het voorkomen van de tariefstijging in 2024 bent u op 6 december 2023 geïnformeerd;
- Over de compensatie inzake de herijking van het studenten-OV bent u op 9 juli 2024 geïnformeerd;
- We hebben de mogelijkheden onderzocht om open-access nachttreinen vanuit Aken en Luik naar Schiphol te laten rijden;
- Rondom structurele financieringsafspraken voor de gedecentraliseerde stoptreindiensten voor de periode vanaf 2025 zetten we in op afspraken in het BO-MIRT 2024, dat naar alle waarschijnlijkheid in het najaar plaatsvindt;
- De extra middelen die beschikbaar zijn gesteld door het rijk middels de motie Bikker en rond de herijking van het Studenten-OV, bieden noodzakelijke ruimte om de betaalbaarheid en kwaliteit van het openbaar vervoer in stand te houden;
- De OV-concessie wordt voortdurend gemonitord.

Wat willen we bereiken?

7.3. Limburg nationaal en internationaal verbinden

We werken aan een bereikbaarder en verkeersveiliger Limburg voor iedereen. Daarmee dragen we bij aan een duurzamer, leefbaarder en aantrekkelijker mobiliteitssysteem.

Ten aanzien van Limburg nationaal en internationaal verbinden streven we deze collegeperiode de doelstellingen zoals geformuleerd voor product 7.1. na.

Wat merkt de Limburger ervan?

De doelstellingen en indicatoren voor product 7.3 zijn gelijk aan product 7.1.

Wat gaan we daarvoor doen?

7.3.1. Limburg nationaal en internationaal verbonden

Omschrijving

We werken aan de nationale en internationale bereikbaarheid van Limburg. Dit doen we door in te zetten op de aanpassing en/of realisatie van (grensoverschrijdende) spoorverbindingen, snelwegen en vaarwegen. De tijdige realisatie van de Maaslijn heeft daarbij onze prioriteit. Verder werken we aan de Drielandentrein, Intercity (Randstad)-Eindhoven-Heerlen-Aachen, Weert-Hamont-Antwerpen en de Intercity tussen Eindhoven, Venlo en Düsseldorf. Voor het vervoer over de weg gaat het over de verbreding van de A2 tussen Het Vonderen en Kerensheide, Knooppunt Zaarderheiken, de A67 en de doorstroming op de A2 tussen Weert en Eindhoven. Tot slot lobbyen we voor de bereikbaarheid van Limburg over het water en zetten we in op de uitbreiding van onze binnenhavens. Dit doen via de samenwerking met de binnenhavens in Blueports.

De Provincie Limburg is toegetreden tot het Project SPIES (Shore Power in European Shipping), gericht op het ontwikkelen van een Europees netwerk voor walstroom.

Rol Provincie: belangenbehartiger, subsidiënt

Kwaliteit

Wij zijn tevreden als de reiziger zich ongehinderd over de grens kan verplaatsen met het openbaar vervoer. Daarnaast zijn wij tevreden als Limburg multimodaal bereikbaar is via de weg (o.a. A2-Weert-Eindhoven, A67), water (o.a. Julianakanaal en de Maas) en het spoor. Tot slot zetten we in op Rijks- en Europese cofinanciering voor de Limburgse mobiliteitsopgaven.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Voor de realisatie van bovengenoemde opgaven zijn we veelal afhankelijk van andere partijen, waaronder het Rijk. We voeren een stevige lobby richting Rijk en Europa om de projecten volgens planning te kunnen uitvoeren en afronden. Dit blijft een doorlopend proces.

Tijd (indicator)

Geld

Fasering

Een deel van de van Europa te ontvangen middelen voor de binnenvaart wordt lager bijgesteld in verband met een lagere realisatie van de projecten (vanwege juridische procedures) en de te verwachten afrekening in 2025. De oorspronkelijk geraamde bedragen worden in 2024 afgeraamd met een bedrag van € 12,99 mln. Een bedrag van € 0,80 mln. wordt zowel als last en baat overgeboekt naar 2025. Een bedrag van € 12,19 mln. wordt zowel als last en baat in 2024 afgeraamd.

Geld (indicator)

Samenvatting

De grensoverschrijdende bereikbaarheid van Limburg met het Openbaar Vervoer heeft continu onze aandacht, zodat de reiziger zich ongehinderd over de grens kan verplaatsen. Dit kunnen we niet alleen en hiervoor zijn we afhankelijk van onze partners. Door onze inspanningen samen met onze partners rijdt vanaf 30 juni de Drielandentrein van Aken via Heerlen en Maastricht naar Luik.

We hebben, gezamenlijk met het Limburgse bedrijfsleven, afspraken gemaakt met Minister Harbers over de bereikbaarheid van Limburg voor de binnenvaart tijdens de verruiming van het Julianakanaal tussen Berg aan de Maas en Born.

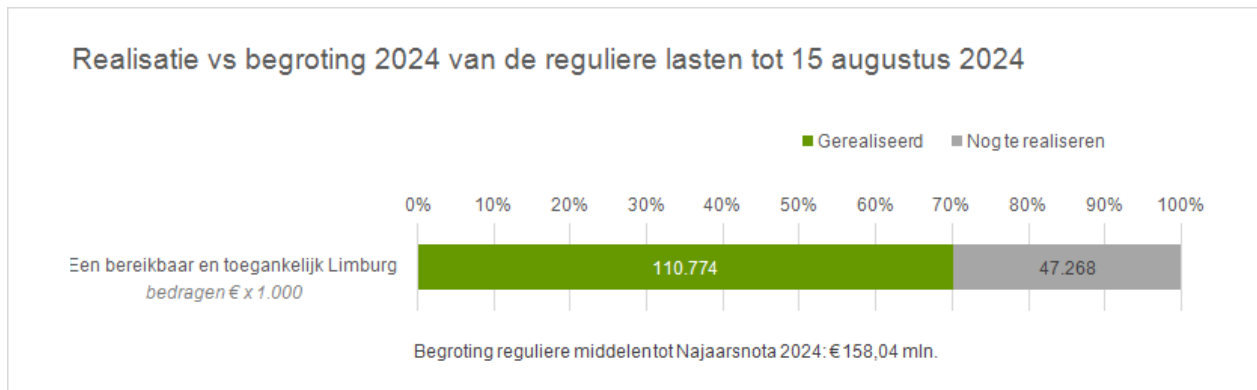
De Provincie Limburg is getreden tot het Project SPIES, gericht op het ontwikkelen van een Europees netwerk voor walstroom.

We hebben in januari Europese subsidie aangevraagd voor de Limburgse binnenhavens Stein (inclusief multimodale corridor naar Chemelot) en de Beatrixhaven in Maastricht. Deze aanvraag van het subsidie is in juli 2024 met een bedrag van € 24 mln. gehonoreerd.

Uitvoering begroting 2024: budgetrealisatie

De lasten van de gewijzigde begroting 2024 voor dit programma tot aan de najaarsnota bedragen € 192,13 mln., bestaande uit € 158,04 mln. reguliere middelen, € 14,84 mln. personeelskosten en € 19,25 mln. kapitaallasten.

In onderstaande grafiek presenteren wij alleen de reguliere middelen vanwege de beïnvloedbaarheid van deze posten. Het betreft de bestedingen en juridische verplichtingen tot 15 augustus (gerealiseerd) en de op dat moment resterende vrije ruimte binnen de vastgestelde budgetten. De realisatie van de exploitatiemiddelen over 2024 bedraagt tot 15 augustus 2024 afgerond 70%. Van het resterende deel wordt bij deze najaarsnota in totaal een bedrag van € 6,60 (4%) mln. overgeboekt naar 2025 voor twee fietsprojecten en projecten voor het Europese project Rhombus (binnenvaart). Op basis van juridische procedures bij projectpartners gaat echter ook een Rhombus-subsidie niet door. Daarom zijn wij genoodzaakt dit budget, zowel de lasten als de baten, met € 12,19 mln. te laten vervallen.

Ook van belang is de herberekening van kapitaallasten. Deze volgen uit de afschrijvingen van investeringen die in de voorgaande dienstjaren hebben plaatsgevonden. Op basis van onderbestedingen in 2023 vallen de kapitaallasten in 2024 ruim € 3,8 mln. lager uit dan begroot. Ook dit is verwerkt in de begrotingswijziging.

De financiële doorlichting en de voorstellen leiden tot een aanpassing van de hier opvolgende 3e W-vraag: Wat mag het kosten?

Wat mag het kosten?

In deze Najaarsnota 2024 wordt de begroting van het programma 'Een bereikbaar en toegankelijk Limburg' bijgesteld op basis van bovenstaande voortgangsinformatie.

Er zijn geen aanvullende reguliere middelen nodig in 2024. Wel zetten wij ontvangen specifieke en decentralisatie-uitkeringen in. Hierdoor stijgen de lasten in dit programma met € 2,48 mln.

- een specifieke uitkering van het Rijk (€ 2,40 mln.) voor de Tijdelijke regeling stimulering Veilig, slim, doelmatig en duurzaam gebruik mobiliteitsinfrastructuur (€ 2,05 mln. in 2024 en € 0,35 mln. in 2025);
- decentralisatie-uitkeringen voor het OV (€ 23,28 mln.);
- van de Provincie Noord-Brabant € 0,06 mln. voor de Regionale Aanpak Laadinfrastructuur Zuid.

Daarnaast wordt in totaal een bedrag van € 6,54 mln. overgeboekt naar 2025. Ook vallen de kapitaallasten lager uit dan begroot. Tenslotte worden zowel de lasten als de baten met € 12,19 miljoen neerwaarts bijgesteld vanwege een lagere realisatie van het project Rhombus. Dit wordt veroorzaakt door knelpunten bij de partners.

Het gevolg van deze wijzigingen is dat het begrote uitgavenvolume van de begroting (lasten en stortingen in de reserves) van dit programma stijgt van € 205,50 mln. naar € 207,98 mln.

Voor nadere details verwijzen we naar de toelichtingen op product-niveau bij 'Wat gaan we daarvoor doen?', onderdeel Geld.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg			
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid			
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma			
60109 Reg Org Verkeersv Limb	854	-80	774
60523 Doelgroepenaanpak Gedragsbenvl Verkeersv	0	0	0
60540 SPUK Tijdel reg SVD mobiliteitsinfra 2327	0	2.052	2.052
60555 SPUK Regionale Aanpak Laadinfra Zuid E106B	0	63	63
67130 Procesmiddelen mobiliteit	160	0	160
67625 Samenwerking Blueports	35	0	35
67862 Verkeers en vervoersmanagement	1.001	-200	801
67929 Kapitaallasten	26	0	26
67931 Kapitaallasten	27	0	27
68029 Doorberekende personeelskosten	2.544	0	2.544
68187 Rotonde Voorterstraat voorheen N300	1.250	0	1.250
68190 SmartwayZNL	5.219	-415	4.804
68844 Fietsverbinding HeuvellandParkstad	160	0	160
68952 Langjarige verplichtingen	368	0	368
69163 Minder Hinder Aanpak BO MIRT	110	0	110
69164 Nat Agenda Laadinfrastructuur BO MIRT	520	0	520
69165 Digitalisering oa Data Top 15BO MIRT	523	-300	223
69168 Clean Energie Hubs BO MIRT	29	0	29
69172 Beleidskader Fiets Fietsprojecten	6.436	-5.500	936
69198 Subsidieregels doortrappen 2024	100	0	100
69199 Beleidskader Fiets onderzoek	77	0	77
69200 Snelfietsroute BeekElslooChemelot	1.690	0	1.690
69202 Dwarsverbindingen project A2 t Vonderen	0	750	750
69204 Doorontwikkeling verkeersmeetnet	328	0	328
69205 Doorontwikkeling verkeersmodel	151	0	151
69290 Verkeerseducatiebeleid Limburg	1.476	0	1.476
69326 Slim veilig duurzaam	2.622	0	2.622
69427 A67A73 Parallelbaan Zaarderheiken	0	0	0
69468 Verkeerseducatiebeleid Limburg comp BTW	116	0	116
69497 SPUK Verkeersinfrastructuur 2021 BO MIRT	1.126	0	1.126
69635 SPUK Versterking havenvoorziening	0	0	0
69889 Procesmiddelen WAhaven Roermond	50	0	50
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	26.999	-3.631	23.368
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	26.999	-3.631	23.368
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer			

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
7.2.1 Infrastructuur			
63280 Wegbeheer algemene kosten	556	0	556
63284 Middelen	81	0	81
63285 Schade aan provinciale wegen declarabel	248	0	248
63286 Schade aan prov wegnietdeclarabel	54	0	54
63287 Recognities	150	0	150
63288 Klussenbestek	500	0	500
63289 Groen incl faunavoorziening	772	0	772
63292 Bebording bebakening en wegmeubilair	1	0	1
63293 Openbare verlichting	1.121	0	1.121
63294 Bewegwijzering UT GMS	167	0	167
63295 Verkeersregelininstallaties VRI	450	-16	435
63297 Afwatering incl oppervlaktewater	16	0	16
63298 Gladheidsbestrijding	1.927	0	1.927
63300 Incidentmanagement	768	0	768
63301 Verhardingen	233	-139	94
63303 Kunstwerken incl geluidsvoorzieningen	1.032	0	1.032
63823 Contract CFOOR	4.348	0	4.348
64075 Schade door diefstal wegmeubilair	8	0	8
65580 Klein onderhoud steunpunten wegen	55	0	55
65581 Toev odhvoorziening steunpunten wegen	101	0	101
67768 Exploitatiesubsidie ZLSM	249	0	249
67933 Kapitaallasten infraprojecten	8.457	-792	7.665
67934 Kapitaallasten BPL	4.207	-368	3.838
67935 Kapitaallasten bruteringsreserve N280	1.022	84	1.106
68033 Doorberekende personeelskosten	10.625	0	10.625
68580 Leasetermijnen wagenpark provinciale wegen	450	0	450
68590 Brandstof wagenpark provinciale wegen	100	0	100
68825 Markering	29	0	29
68827 Overige elektrische installaties	193	0	193
68828 Verkeersveiligheid	0	0	0
68829 Wegaanleg algemene kosten	58	0	58
68830 OMOP verhardingen	16.997	0	16.997
68831 Groot onderhoud kunstwerken contract	900	0	900
68832 Onderhoudscontract openbare verlichting	260	0	260
68833 Onderhoudscontracten automaten VRA	200	0	200
68834 Onderhoudscontract buiteninstallatie VRI	296	0	296
68852 Kapitaallasten	204	-204	0
69029 Kapitaallasten brut res VDLNedcar	570	-452	117

Najaarsnota 2024

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69192 Beheer en onderhoud DRIS	191	0	191
69264 Kapitaallasten N266	-64	86	22
69299 Kapitaallasten steunpunten	7	0	7
69386 Urgente functionele verkeersveiligheidszaken	131	0	131
69415 Overdracht wegvak N270 bodemsanering	200	-200	0
69562 Voorbereidingskosten uitrol iVRIs	167	0	167
69634 Kapitaallasten BR N270 OoijenWanssum	721	0	721
69721 Kapitaallasten N270 OoijenWanssum	0	0	0
69740 Stelpost kaplst nota infrastrkapitaalgoed	0	0	0
69741 Stelpost kapitaallasten Risicocomponent	1.915	-1.915	0
69762 Stelpost nota kapitaalgoederen exploitatie	0	0	0
69763 Stelpost nota kapitaalgoederen kapitaallast	0	0	0
69765 Stelpost verlenging afschr termkapitaallast	0	0	0
69847 DU Verkeersveiligheid	188	0	188
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	60.858	-3.916	56.943
7.2.2 Openbaar vervoer			
60524 DU Voorkomen tariefstijgingen reg OV tarief	0	6.931	6.931
60527 DU OV aanbod verbeteren en op peil houden	0	6.994	6.994
60528 DU Herijking vergoeding studenten reisproduct	0	9.353	9.353
67867 OVconcessie 1631 exploitatie	75.301	0	75.301
67869 OVconcessie 1631 ontwikkelruimte	293	0	293
67872 OV projecten	0	0	0
67873 OV projecten monitoring en bedrijfsvoering	410	0	410
67874 OV Beheer en onderhoud spoor	0	0	0
68032 Doorberekende personeelskosten	1.038	0	1.038
68184 OV Concessie 20162031 Wensbus	33	0	33
68785 Pilot Mobility as a Service MaaS	150	0	150
68849 Kapitaallasten	66	0	66
68966 Nadere subsidieregul de Wensbus	392	0	392
69211 Procesmiddelen concessieverlenging	347	0	347
69284 SPUK Programma ERTMS	2.900	0	2.900
69454 Uitvoeringskosten subsidieregul de Wensbus	0	0	0
69458 SPUK Beschikbaarheidsvergoeding 2021	360	0	360
69557 Herinrichting stationsomgeving Venray	2.164	0	2.164
Totaal 7.2.2 Openbaar vervoer	83.451	23.277	106.729
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	144.310	19.362	163.671
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden			
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden			
67928 Kapitaallasten	103	-94	9

Najaarsnota 2024

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
68031 Doorberekende personeelskosten	633	0	633
68850 Kapitaallasten	1.986	-164	1.822
69311 Inframaatregelen WeertHamontAntwerpen	0	0	0
69411 CEF1 Rhombus Works proceskosten	18	0	18
69656 CEF2 Rhombus Studys proceskosten	194	0	194
69826 CEF1 Rhombus Works partners	9.027	-8.334	693
69827 CEF2 Rhombus Studys partners	6.251	-4.661	1.590
69941 CEF3 Rhombus Upside II proceskosten	86	0	86
69942 CEF3 Rhombus Upside II partners	2.522	0	2.522
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	20.820	-13.253	7.567
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	20.820	-13.253	7.567
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	192.128	2.478	194.606
Totaal Lasten	192.128	2.478	194.606
Baten			
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg			
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid			
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma			
60523 Doelgroepenaanpak Gedragsbenvl Verkeersv	0	0	0
60540 SPUK Tijdel reg SVD mobiliteitsinfra 2327	0	2.052	2.052
60555 SPUK Regionale Aanpak Laadinfra Zuid E106B	0	63	63
69205 Doorontwikkeling verkeersmodel	61	0	61
69290 Verkeerseducatiebeleid Limburg	490	0	490
69497 SPUK Verkeersinfrastructuur 2021 BO MIRT	1.126	0	1.126
69635 SPUK Versterking havenvoorziening	0	0	0
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	1.677	2.114	3.792
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	1.677	2.114	3.792
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer			
7.2.1 Infrastructuur			
60281 Wegenbeheer legesheffing	25	0	25
63285 Schade aan provinciale wegen declarabel	368	0	368
63295 Verkeersregelinstallaties VRI	147	0	147
67769 Gebruiksvergoeding ZLSM basis	259	0	259
67771 Gebruiksvergoeding ZLSM huur station	26	0	26
69847 DU Verkeersveiligheid	94	0	94
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	919	0	919
7.2.2 Openbaar vervoer			
60526 Provinciefonds DU Voorkomen tariefstijging	0	6.931	6.931

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
60529 Provinciefonds OV aanbod verbeteren op peil	0	6.994	6.994
60530 Provinciefonds Herijking studentenreisproduct	0	9.353	9.353
67882 Bijdrage Gelderland in OVconcessie	1.835	0	1.835
68118 SPUK exploitatie stoptreindiensten	6.000	0	6.000
68989 SPUK exploitatie sneltrein MHA	258	0	258
69284 SPUK Programma ERTMS	2.900	0	2.900
69458 SPUK Beschikbaarheidsvergoeding 2021	360	0	360
Totaal 7.2.2 Openbaar vervoer	11.353	23.277	34.630
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	12.272	23.277	35.549
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden			
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden			
69411 CEF1 Rhombus Works proceskosten	18	0	18
69656 CEF2 Rhombus Studys proceskosten	194	0	194
69826 CEF1 Rhombus Works partners	9.027	-8.334	693
69827 CEF2 Rhombus Studys partners	6.251	-4.661	1.590
69941 CEF3 Rhombus Upside II proceskosten	86	0	86
69942 CEF3 Rhombus Upside II partners	2.522	0	2.522
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	18.098	-12.995	5.103
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	18.098	-12.995	5.103
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	32.047	12.397	44.444
Totaal Baten	32.047	12.397	44.444
Saldo van baten en lasten	-160.081	9.919	-150.162
Stortingen			
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg			
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid			
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma			
69780 Toevoeging PR Bereikbaarheid	10.000	0	10.000
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	10.000	0	10.000
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	10.000	0	10.000
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer			
7.2.1 Infrastructuur			
67527 Toevoeging bestemmingsres realisatie N280	3.339	0	3.339
69950 Toevoeging bestemmingsreserve ZLSM	34	0	34
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	3.373	0	3.373
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	3.373	0	3.373
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden			
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden			

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
67601 Toevoeging bestemmingsreserve ZLSM	0	0	0
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0	0	0
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0	0	0
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	13.373	0	13.373
Totaal Stortingen	13.373	0	13.373
Onttrekkingen			
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg			
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid			
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma			
69531 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	16.904	-5.465	11.439
69532 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	2.342	0	2.342
69533 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	647	0	647
69875 Aanwending PR Bereikbaarheid	0	0	0
Totaal 7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	19.893	-5.465	14.428
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	19.893	-5.465	14.428
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer			
7.2.1 Infrastructuur			
67528 Aanwending bruteringsreserve realisatie N280	1.022	84	1.106
69028 Aanwending bruteringsreserve VDL Nedcar	570	-452	117
69534 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	167	0	167
69549 Aanwending reserve DU bodemsanering	200	-200	0
69633 Aanw bruteringsreserve N270 OoijenWanssum	933	0	933
Totaal 7.2.1 Infrastructuur	2.891	-568	2.323
7.2.2 Openbaar vervoer			
69529 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	2.314	0	2.314
Totaal 7.2.2 Openbaar vervoer	2.314	0	2.314
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	5.205	-568	4.637
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden			
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden			
69530 Aanwending reserve Bereikbaarheidsmiddelen	0	0	0
Totaal 7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0	0	0
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0	0	0
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	25.098	-6.034	19.065
Totaal Onttrekkingen	25.098	-6.034	19.065
Saldo mutatie reserves	11.725	-6.034	5.692

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Resultaat	-148.356	3.885	-144.471

8. Provincie midden in de samenleving

Ons beleidskader

Het Statenvoorstel 'Beleidskader Provincie Midden in de Samenleving' is in Provinciale Staten van 24 mei 2024 vastgesteld.

Van beleidskader naar uitvoering

In februari 2024 zijn er twee nieuwe Regio Deals in Limburg door het kabinet gehonoreerd: 20 mln. euro voor Midden-Limburg en 10 mln. voor Noord-Limburg. We zijn als Provincie partners in deze 5e landelijke tranche Regio Deals, en deze zijn in de zomer 2024 uitgewerkt in twee convenanten tussen rijk-regio en provincie. Verder werken wij aan de bestuurlijke vernieuwing in Limburg via jongerenparticipatie, een meer responsieve overheid en het terugdringen van de regeldruk.

Zowel op het gebied van fondsenwerving als in het domein van de lobby (Public Affairs en externe relaties) gaan wij ons sterker organiseren. Een effectieve fundraising aanpak richting Brussel en Den Haag vraagt om selectiviteit van proposities en een proactieve samenwerking met onze partners. Deze fundraisingaanpak wordt ontwikkeld en geïntensiveerd met een onlangs gestart kernteam fundraising. Op basis van de beleidskaders is er een eerste stap gezet in prioritering en fasering van dossiers die kansrijk zijn voor bijdragen uit externe fondsen.

In 2024 beleeft Limburg twee belangrijke mijlpalen rondom de herdenking en viering van 80 jaar vrijheid. Op 5 mei heeft in Roermond de Nationale Viering Bevrijdingsdag 2024 en de 5 Mei-lezing plaatsgevonden. Op 12 september vindt de Nationale start viering van 80 Jaar Vrijheid plaats in Mesch, het als eerste bevrijde dorp in Nederland. Bij de Nationale Start in september zullen het Koningspaar en de NOS aanwezig zijn.

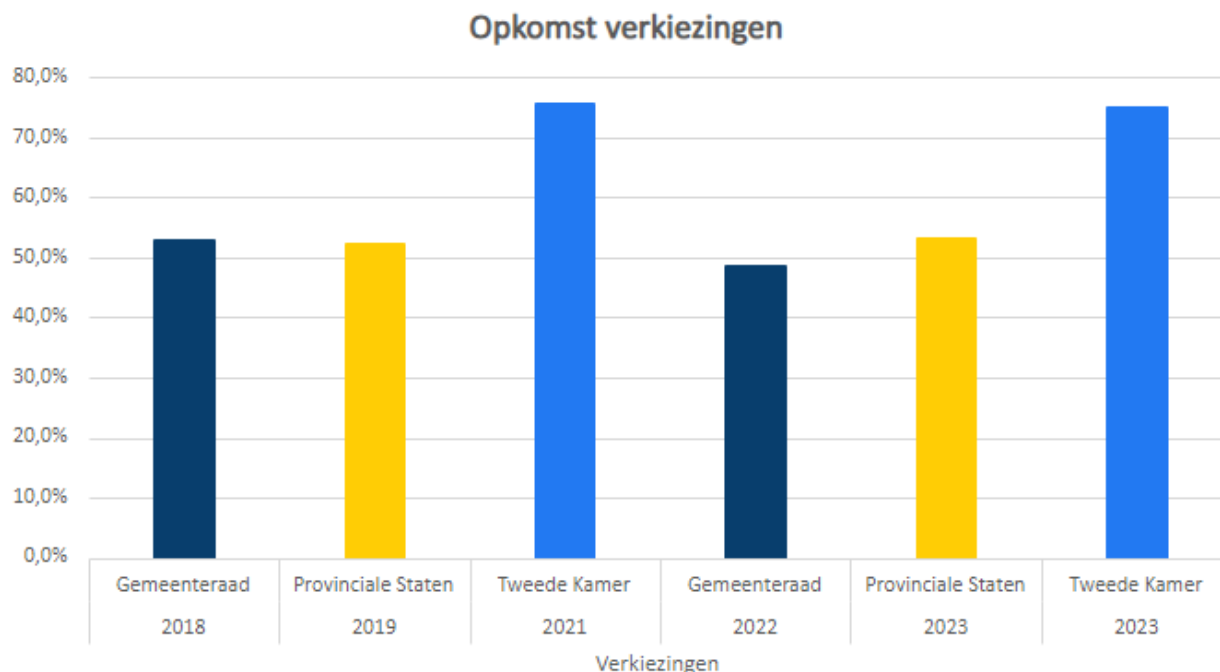
Onze indicatoren Kwaliteit en Tijd staan op groen en daarmee liggen onze resultaten op koers. Wel zien wij de noodzaak in het kader van realistisch begroten om budgetten te faseren van 2024 naar 2025. Dit betreft vooral middelen die betrekking hebben op de regiodeal Noord-Limburg en investeringsagenda. Daarom staat de Geld indicator bij de betreffende producten op oranje.

BBV-indicatoren

Sinds het begrotingsjaar 2018 is de Provincie verplicht BBV-indicatoren te publiceren. De beleidsindicatoren zijn in overleg met het IPO vastgesteld in 2017. De relevante BBV-indicator voor dit begrotingsprogramma presenteren we hieronder.

Indicator MO_16c: Opkomst Provinciale verkiezingen (BBV).

Bron: Kiesraad

Wat willen we bereiken?

8.1. Regio Deals

De Provincie draagt zorg voor een goed openbaar bestuur, waarbij bekwaamheid, kwaliteit, betrouwbaarheid en toegankelijkheid van bestuur sleutelementen zijn. In het beleidskader Provincie Midden in de Samenleving is het kader en de uitwerking geschetst voor de periode 2024-2027. Daarmee geven wij tevens invulling aan de wijze waarop wij willen werken met onze Limburgse gemeenten als het gaat om regionale samenwerking (Regio Deals en Elke Regio Telt).

Daarbij streven wij de volgende doelstelling na:

- In 2027 wordt de Provincie Limburg door gemeenten (individueel en in regioverband) ervaren als een betrokken partner voor de Regio Deals en voor de versterking van de gemeentelijke uitvoeringskracht;

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen.

Indicator D_57a: Ervaren partnerschap van gemeenten binnen de Regio Deals.

Bron: Evaluaties Regio Deal Noord-Limburg en Regio Deal Midden-Limburg (kwalitatief)

De samenwerking in de Regio Deals Midden-Limburg en Noord-Limburg loopt volgens planning en naar tevredenheid. Op het einde zal er een evaluatie plaatsvinden waarin ook elkaars rollen en partnership aan de orde komen.

Indicator D_57c: Voortgang in het behalen van de gestelde doelen in de Regio Deal Convenanten voor Midden-Limburg en Noord-Limburg (5e tranche Regio Deals).

Bron: Jaarlijkse voortgangsrapportages Regio Deal Noord-Limburg en Regio Deal Midden-Limburg (kwalitatief)

De convenanten voor beide Regio Deals zijn in 2024 formeel vastgesteld waarmee in 2025 gestart kan worden met de eerste projecten. Een 1e voortgangsrapportage is voorzien voor 2025. Afspraken met gemeenten in de regio zijn vastgelegd in twee samenwerkings-overeenkomsten.

Indicator D_57d: Aantal projecten waarin Provincie Limburg projectpartner is voor de Regio Deals Parkstad 2.0 en Westelijk Zuid-Limburg (4e tranche Regio Deals).

Bron: Data beleidscluster

De Provincie is in 3 verschillende projecten partner in de 4e tranche Regio Deals in Zuid-Limburg (allen in de Regio Deal Centraal-Westelijk Zuid-Limburg). Voor de wijkgerichte aanpak wordt nog verkend op welke manier er samengewerkt kan worden met de geselecteerde wijken en kernen in beide Regio Deals.

Wat gaan we daarvoor doen?

8.1.1. Regio Deals

Omschrijving

Wij zijn als Provincie partner voor die regio's die een nieuwe propositie willen indienen voor 5e en 6e tranche Regio Deals van de Rijksoverheid. Dit betreft de laatste twee tranches. Voor de reeds in februari 2023 (bij de 4e tranche) toegekende Regio Deals voor Parkstad en Centraal-westelijk Zuid-Limburg zijn wij op projectbasis partner om die initiatieven te ondersteunen die passen binnen de inhoudelijke contouren van het coalitieakkoord. Daarnaast maken we als Provincie de verbinding met het aspect bekwaam openbaar bestuur en bestuurlijke vernieuwing in relatie met de Regio Deals in Zuid-, Midden- en Noord-Limburg.

Kwaliteit

Met de Regio Deal gaan Rijk en Regio een duurzaam partnerschap aan om de opgave die in de regio speelt gezamenlijk aan te pakken. De inzet is dat de middelen van het Rijk en haar regionale partners als een vliegwiel functioneren voor andere investeringen in de regio en een sterke regionale samenwerking. De bijdragen van het Rijk zijn bedoeld als een tijdelijke en eenmalige impuls voor regionale ontwikkeling met een duurzaam effect, waarbij structurele exploitatiekosten van lange termijn investeringen geborgd moeten zijn.

Wij zijn volwaardig partner in de toegekende 5e tranche (2024) van de Regio Deals voor Midden-Limburg en Noord-Limburg en projectpartner voor de tweede Regio Deals in Zuid-Limburg uit de 4e tranche (2023). Samen met de vier regio's en alle maatschappelijke partners werken wij aan projectinvesteringen in de brede welvaart van Limburg en bieden ondersteuning in het versterken van de regionale uitvoeringskracht.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

De Regio Deals van Zuid-Limburg west en Parkstad Limburg zijn in de vierde tranche gehonoreerd. Vóór 1 november 2023 moesten proposities voor de vijfde tranche Regio Deals ingediend worden bij het Rijk. Beide Limburgse aanvragen van Midden-Limburg en Noord Limburg zijn in samenwerking met de Provincie opgesteld en ondersteund. Provinciale Staten zijn hierover geïnformeerd op 26 oktober 2023 (zie DOC-00562726). Het Kabinet heeft beide voorstellen gehonoreerd op 9 februari 2024 (zie DOC-00616714). De gereserveerde rijksbijdrage voor de Regio Deal Midden-Limburg is € 20 mln. en de rijksbijdrage voor de Regio Deal Noord-Limburg is € 10 mln. (incl. btw). Deze voorgenomen rijksbijdragen dienen door de 'regio' (samenwerkende gemeenten en provincie) van een evenredige cofinanciering voorzien te worden. Uitgegaan wordt van een voorgenomen provinciale bijdrage van maximaal €10 mln. voor de Regio Deal Midden-Limburg en maximaal € 5 mln. voor de Regio Deal Noord-Limburg. Uitgangspunt daarbij is onder meer een minimaal gelijke publieke cofinancieringsbijdrage van de regio (zijnde de samenwerkende gemeenten) en een gelijkwaardig partnerschap in zowel inhoudelijke samenwerking als governance. Provinciale Staten zijn hierover op 17 april 2024 geïnformeerd (zie DOC-00640037).

De procedure om te komen tot een Regio Deal is vergelijkbaar met de vorige tranches Regio Deals. De proposities worden vanaf nu uitgewerkt in een convenant tussen Rijk, Provincie en samenwerkende gemeenten rond de zomer 2024, welke in het najaar van 2024 formeel ook ondertekend worden. Wat betreft de inhoudelijke onderbouwing en bijbehorend financiële verdeling over programmalijnen per Regio Deal, is het nog op te stellen convenant leidend. Daarnaast zullen wij als Provincie ook formele afspraken maken met beide regio's die wij vastleggen in twee samenwerkingsovereenkomsten. Over de financiële inzet behorend bij de conventanten zal op basis van concrete projectenportfolio's van beide Regio Deals besloten worden. Op basis van de GS-besluitvorming over de projecten-portfolio's voor beide Regio Deals zal vanaf 2025 de benodigde provinciale cofinanciering vrijgegeven worden ten laste van de programmareserve Regio Deals.

We ronden eind 2024 de in 2019 afgesloten Investeringsagenda voor Noord-Limburg af met besluitvorming over een 6e en laatste projecten-envelop voor investeringen in Noord-Limburg met een provinciale cofinanciering van maximaal € 1,75 mln. De projecten zullen inhoudelijk uiterlijk in 2027 afgerond zijn.

Tijd (indicator)

Geld

In november 2024 wordt besloten over de invulling van de middelen ad € 1,75 mln. van de zesde projecten-envelop voor de Investeringsagenda Noord-Limburg (afspraken uit 2019). De verwachting is dat de uitvoering van deze projecten eind 2024 / begin 2025 start. Derhalve worden deze middelen overgeheveld naar 2025.

Daarnaast wordt er op basis van de ontvangen liquiditeitsprognose van een tweetal projecten van de Regio Deal Noord-Limburg € 1,74 mln. lasten en € 1,30 mln. baten (betreffende de bijdrage van het Rijk 50% en de Regio 25%) overgeheveld naar 2025.

Over de financiële inzet behorend bij de convenanten van de Regio Deals Midden-Limburg en Noord-Limburg zal op basis van concrete projectenportfolio's van beide Regio Deals besloten worden. Op basis van de GS-besluitvorming over de projecten-portfolio's voor beide Regio Deals zal vanaf 2025 de benodigde provinciale cofinanciering vrijgegeven worden ten laste van de programmareserve Regio Deals (5e en 6e tranche).

Geld (indicator)

Samenvatting

De formele uitwerking van de in 2024 door het Kabinet in februari 2024 gehonoreerde beide Regio Deals voor Midden-Limburg en Noord-Limburg (5e tranche Regio Deals), gebeurt via een tweetal convenanten. Deze zullen in het najaar 2024 ondertekend worden door Rijk, Regio en Provincie, waarna de uitvoering voor de periode 2025-2028 kan starten.

De Provincie is voor de eerder toegekende Regio Deals in Centraal-westelijk Zuid-Limburg en Parkstad projectpartner (4e tranche Regio Deals) en zal op inhoud bezien welke voorstellen ondersteund kunnen worden.

De afspraken uit 2019 van de Investeringsagenda Noord-Limburg ronden wij eind 2024 af met besluitvorming over een 6e en laatste projecten-envelop voor de regio. Deze projecten zullen eind 2027 inhoudelijk afgerond zijn.

Wat willen we bereiken?

8.2. Betrouwbare en integere overheid

In het beleidskader Provincie Midden in de Samenleving is het kader en de uitwerking geschetst voor de periode 2024-2027. Daarmee geven wij invulling aan de wijze waarop wij willen werken voor de Limburgers, hoe wij samenwerken met onze Limburgse gemeenten en andere overheden, en hoe wij ons daarop als provinciale organisatie organiseren en willen verbeteren. Provincies hebben de wettelijke taak om op onderdelen toezicht te houden op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en het Waterschap. Dit betreft het toezicht op de gemeentefinanciën, huisvesting vergunninghouders, informatie- en archiefbeheer, onderdelen van ruimtelijke ordening en erfgoed. Daarnaast heeft de Provincie Limburg een relatief grote historisch gegroeide rol binnen de bestuurlijke regionale ecosystemen in Limburg. Ook onderhouden wij goede contacten met andere provincies, onder anderen via het Interprovinciaal Overleg (IPO).

Op het gebied van bestuurscultuur en integriteit zijn aan het einde van de vorige bestuursperiode betekenisvolle stappen gezet in antwoord op de bestuurscrisis; deze zetten we in 2023-2027 onverminderd voort en werken we verder uit. Ook op het gebied van veiligheid en ondermijning geldt dat

we voortbouwen op reeds gezette stappen. De Provincie Limburg richt zich in deze aanpak van ondermijning en oneigenlijke beïnvloeding op zowel de eigen provinciale organisatie als ook op het ondersteunen van de gemeenten. De Provincie zet in op een actieve lobby richting de bestuurscentra in Den Haag en Brussel en werkt actief samen met de buurlanden.

Daarbij streven wij de volgende doelstellingen na:

- in 2027 wordt de Provincie Limburg als meer dienstbaar en als beter benaderbaar ervaren door de Limburgers t.o.v. de 0-meting in 2024;
- in 2027 wordt de Provincie Limburg door gemeenten (individueel en in regioverband) ervaren als een betrokken partner voor de Regio Deals en voor de versterking van de gemeentelijke uitvoeringskracht;
- in 2027 zijn de geplande activiteiten voor een weerbare overheid in uitvoering binnen de provinciale organisatie, conform de checklist 'Limburgse norm' (ten opzichte van de 0-meting 2024);
- in 2027 is de provinciale organisatie beter toegerust op de grote opgaven door ontwikkelingen binnen de organisatie.

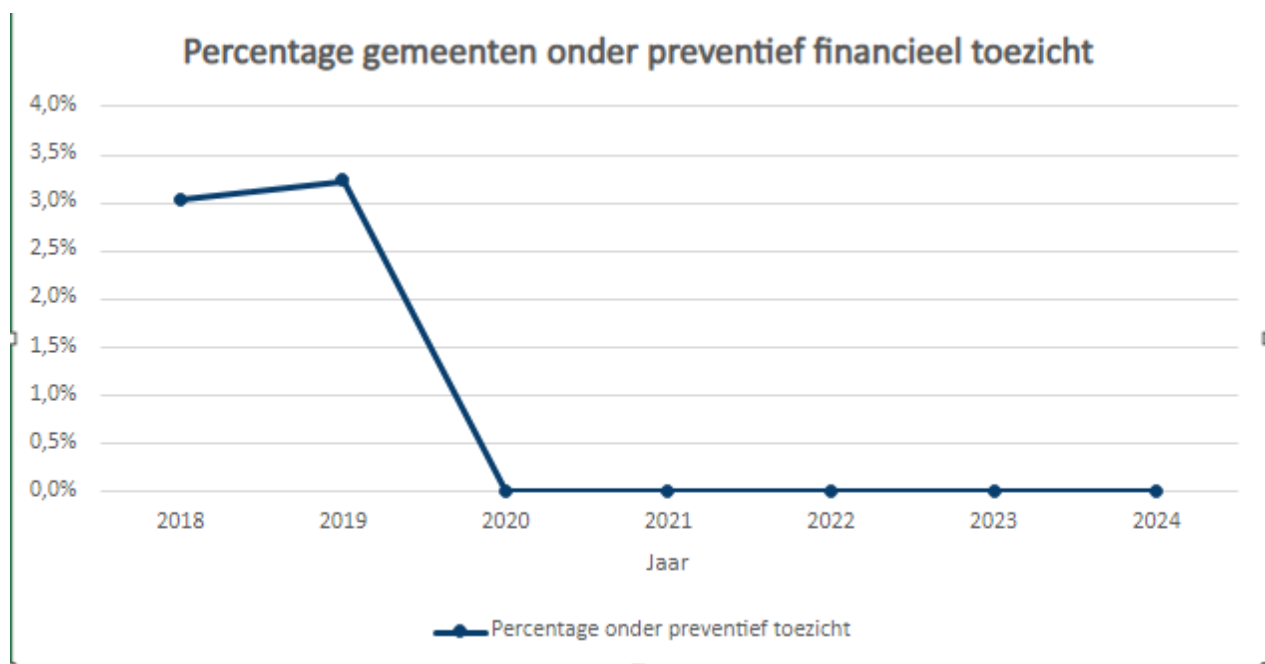
Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicator die reeds beschikbaar is, is hieronder gepresenteerd.

Indicatoren bij 'in 2027 wordt de Provincie Limburg door gemeenten (individueel en in regioverband) ervaren als een betrokken partner voor de regiodeals en voor de versterking van de gemeentelijke uitvoeringskracht'

Indicator R_209b: Preventief toezicht gemeenten (% onder preventief toezicht) (BBV).

Bron: Kurtosis

Wat gaan we daarvoor doen?

8.2.1. Bestuurlijke verhoudingen

Omschrijving

De Provincie draagt zorg voor een goed openbaar bestuur, waarbij bekwaamheid, kwaliteit, betrouwbaarheid en toegankelijkheid van bestuur sleutelementen zijn. In het beleidskader Provincie Midden in de Samenleving is het kader en de uitwerking geschetst voor de periode 2024-2027. Daarmee geven wij invulling aan de wijze waarop wij willen werken voor de Limburgers, hoe wij samenwerken met onze Limburgse gemeenten en andere overheden, en hoe wij ons daarop als provinciale organisatie organiseren en willen verbeteren. De provinciale doelenboom behorend bij het beleidskader is vertaald in deze Voorjaarsnota inclusief de bijbehorende indicatoren.

Provincies hebben de wettelijke taak om op onderdelen toezicht te houden op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en het Waterschap. Dit betreft het toezicht op de gemeentefinanciën, huisvesting vergunninghouders, informatie- en archiefbeheer, onderdelen van ruimtelijke ordening en erfgoed. Daarnaast heeft de Provincie Limburg een relatief grote historisch gegroeide rol binnen de bestuurlijke regionale ecosystemen in Limburg. Ook onderhouden wij goede contacten met andere provincies, onder anderen via het Interprovinciaal Overleg (IPO).

Kwaliteit

- In deze periode maken we plannen voor bestuurlijke vernieuwing (jongerenparticipatie, participatieverordening, transparante informatievoorziening), die ervaringen opleveren voor het functioneren als dienstbare en responsieve overheid (instellen provinciale contactfunctionaris, pilots VTH-beleid en uitvoering) en waarin de mens centraal staat. We betrekken PS in de voorbereiding en later dit jaar worden plannen en aanpak aan PS aangeboden met daarbij ook de financiële vertaling;
- In deze periode ondersteunen we de decentrale overheden in de regio's Zuid-, Midden en Noord-Limburg met bestuurlijke versterking gericht op samenwerking en uitvoeringskracht. Daartoe ontwikkelen wij scenario's voor uitvoeringskracht voor gemeenten. De voorbereidingen zijn inmiddels in volle gang;
- Wij participeren in het vervolg van de Rijksaanpak voor Elke Regio Telt! in de regio's Zuid-Limburg, Midden-Limburg en Noord-Limburg waarbij we de Limburgse belangen indienen als het gaat om herijking van de rijks-investeringslogica en het benodigde regionale maatwerk binnen Limburg en daarbij horende rijksondersteuning;
- Wij zullen waar mogelijk de regeldruk terugdringen en eigen procedures vereenvoudigen en doorlooptijden versnellen in het brede provinciale beleid;
- We vertegenwoordigen de Provincie Limburg in alle lagen van het IPO;
- We voeren onze wettelijke taken van het Interbestuurlijk Toezicht (IBT) adequaat uit.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

- Voor de bestuurlijke vernieuwing in de ontwikkeling richting een responsieve overheid zal in 2023 -2027 een fundament gelegd worden. In 2024 wordt gestart met pilots responsieve overheid. In 2027 zijn deze pilots geëvalueerd, waarbij de evaluatie heeft geleid tot concrete voorstellen voor de inrichting van een responsieve overheid;
- Het versterken van de gemeentelijke uitvoeringskracht kent een gefaseerde aanpak waarbij de basis is gelegd in 2023 en tot aan de Provinciale verkiezingen 2027 uitvoering zal krijgen. In 2024 zal gestart worden met een pilot op schaal Zuid-Limburg, mede in de vorm van het aanstellen van een onafhankelijk verkenner. Daarnaast volgt er een onderzoek naar de mogelijkheden tot versterking van de uitvoeringskracht van gemeenten in Zuid-Limburg;
- Wij hebben deelgenomen aan de 'regiodialogen' die door het Ministerie van BZK in de periode april - juni 2024 zijn georganiseerd vanuit de rijksaanpak Elke Regio Telt. Deze dialoogdagen bieden input voor de Rijksoverheid voor het nieuwe beleid van het Kabinet en het blijven participeren in de vervolgaanpak;
- Wij zullen in het najaar 2024 sonderend met de Statencommissie spreken over het terugdringen van regeldruk in 2024, waarbij ook ervaringen en expertise uit de samenleving wordt betrokken om te komen tot een brede aanpak in het terugdringen van regeldruk.
- De vertegenwoordiging in het IPO en de uitvoering van het IBT betreffen doorlopende activiteiten.

Tijd (indicator)

Geld

Middels de Najaarsnota wordt € 100.000 overgeheveld naar 2025 voor de viering van 80 jaar Vrijheid in 2025 conform GS-besluit van 13-08-2024.

Geld (indicator)

Samenvatting

Wij werken op verschillende wijzen aan de bestuurlijke verhoudingen en bestuurlijke vernieuwing in Limburg. In het vastgestelde beleidskader Provincie Midden in de Samenleving zijn de diverse initiatieven beschreven. Van het versterken van de gemeentelijke uitvoeringskracht, werken aan een responsieve overheid en het terugdringen van regeldruk, tot onze lobbyactiviteiten binnen Elke Regio Telt en vertegenwoordiging in de IPO-structuur en diverse nationale, grensoverschrijdende en Europese netwerken.

8.2.2. Grensoverschrijdende samenwerking

Omschrijving

In Limburg is de grens met onze burens nooit ver weg. En dat heeft impact. Of het nou gaat om de stikstofdepositie uit het buitenland, internationale acquisities, onze grensoverschrijdende treinverbindingen, samenwerking met bijvoorbeeld RWTH Aachen en de Brightlands-campusen, de GrensInfoPunten (GIP's) en arbeidsbemiddeling of de kwaliteit en kwantiteit van de Limburgse wateren. Wij zoeken vanuit de inhoudelijke aandachtsvelden actief de samenwerking met onze buurregio's en Europese instellingen op. We behartigen de Limburgse belangen in nauw overleg en goede verstandhouding met onze burens. We zijn vertegenwoordigd in verschillende gremia via het Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel en de Grenspost Düsseldorf. Ook leveren we een financiële bijdrage aan drie Euregio's.

Kwaliteit

Het Limburgs belang is op alle relevante bestuurlijke en ambtelijke niveaus optimaal gediend.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Conform planning.

Tijd (indicator)

Geld

Er zijn geen financiële wijzigingen in dit product verwerkt in de Najaarsnota 2024. Het huidige budget is op dit moment toereikend.

Geld (indicator)

Samenvatting

De belangen van Limburg worden op alle relevante bestuurlijke en ambtelijke niveaus optimaal vertegenwoordigd. Zowel inhoudelijk als financieel verloopt dit volgens de planning.

8.2.3. Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn

Omschrijving

De kern van het internationaliseringsbeleid van Limburg ligt in de brede samenwerking met de directe buurlanden Duitsland en België en hun grensregio's. In de samenwerking met Noordrijn-Westfalen wordt in een breed partnerschap met Rijk, Land, grensprovincies, Bezirke en Euregio's gewerkt aan de bilaterale samenwerking via onder andere een jaarlijkse Grenslandconferentie en een Grenslandagenda. Limburg is nauw betrokken bij de voorbereiding en uitvoering hiervan. De samenwerking met Vlaanderen krijgt gestalte via het regionaal bestuurlijk grensregio-overleg dat twee keer per jaar bijeenkomt. De start van een nieuwe Waalse regering medio juli 2024 biedt de kans de samenwerking met Wallonië te herijken. Daarnaast vervult de Provincie Limburg de rol van Managementautoriteit van Interreg Euregio Maas-Rijn.

Kwaliteit

Het Limburgs belang is op alle relevante bestuurlijke en ambtelijke niveaus optimaal gediend.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Conform planning.

Tijd (indicator)

Geld

Er zijn geen financiële wijzigingen in dit product verwerkt in de Najaarsnota 2024. Het huidige budget is op dit moment toereikend.

Geld (indicator)

Samenvatting

De belangen van Limburg worden op alle relevante bestuurlijke en ambtelijke niveaus optimaal vertegenwoordigd. Zowel inhoudelijk als financieel verloopt dit volgens de planning.

8.2.4. Externe relaties en Public Affairs

Omschrijving

Provincie Limburg ziet zich geconfronteerd met steeds grotere en complexere opgaven, die (deels) door het Rijk bij de regionale overheden worden belegd. Daarnaast ligt er een ambitieus Limburgs collegeakkoord, met duidelijke economische en maatschappelijke accenten, die vragen om ondersteunend nationaal en Europees beleid en om additionele middelen uit nationale en Europese fondsen. De optelsom hiervan maakt dat het belangrijker is dan ooit om vanuit het Gouvernement en de brede Limburgse regio doelgericht en strak georganiseerd lobby te bedrijven. Deze lobby dient om te komen tot de juiste beleidsbeslissingen en tot de invulling van de benodigde randvoorwaarden, waaronder nadrukkelijk ook het beschikbaar komen van additionele fondsen. Want de opgaven en ambities zijn dusdanig dat de Provincie Limburg deze niet allemaal uit eigen middelen kan realiseren.

Reden voor de Provincie om zich zowel op het gebied van fondsenwerving als in het domein van de lobby (Public Affairs en externe relaties) sterker te organiseren. Een effectieve fundraising aanpak richting Brussel en Den Haag vraagt om selectiviteit van proposities en een proactieve samenwerking met onze partners. Deze fundraisingaanpak wordt ontwikkeld en geïntensiveerd met een onlangs gestart kernteam fundraising. Op basis van de beleidskaders is er een eerste stap gezet in prioritering en fasering van dossiers die kansrijk zijn voor bijdragen uit externe fondsen. Per dossier wordt vanuit de systematiek van projectafels een projectportfolio opgezet, kansrijke calls in beeld gebracht en aanvragen ingediend in samenwerking met externe partners. Hierbij wordt nadrukkelijk ingezet op de Regionale EU-programma's (OPZuid, Interreg en NSP-GLB), omdat de Provincie hier een bestuurlijke rol heeft voor wat betreft toekenning van middelen. Bovendien wordt aan de voorkant de uitwerking van proposities gestimuleerd met de inzet van procesmiddelen. De fundraisingaanpak wordt versterkt door dossiers met elkaar te verbinden en vanuit een integrale insteek proposities te ontwikkelen. Een voorbeeld hiervan is de integrale wijkaanpak, die nu verder verkend en uitgewerkt zal worden. In de najaarsnota van 2024 zal in het kader van de P&C cyclus gerapporteerd worden over de voortgang van de prioritering.

De prioritaire lobbydossiers zijn richtinggevend voor de inzet van de provinciale lobby. Voorbeelden daarvan zijn de proposities die in Den Haag zijn aangeboden voor behoud en ontwikkeling van de basischemie en -industrie met Chemelot als onmisbare schakel, het definitief binnenhalen van de Einstein Telescope en het versterken van de Nederlandse defensie(industrie) met Limburgse expertise en ruimte. Een volgende stap was het Limburgs bod voor een duurzaam Chemelot. De Provincie Limburg zet, met steun van de meest betrokken gemeenten uiteen hoe de verduurzaming van Chemelot mogelijk gemaakt kan worden. De uitwerking van de andere proposities volgt na het zomerreces. Tijdens de uitwerking van de proposities worden de contacten met de departementen ingezet, zodat ook duidelijk wordt welke bijdrage vanuit het Rijk noodzakelijk is om gezamenlijk succes te kunnen bereiken. Om dat succes ook meetbaar te maken wordt gebruik gemaakt van lobbydossiers die vanuit verschillende invalshoeken in de organisatie uitgewerkt worden. Op die manier werken Public Affairs, de lobbyoffice, programmamanagers en inhoudelijk collega's samen om Limburg nog beter in de bestuurscentra op de kaart te zetten.

Ten aanzien van de lobby is de versterking via een programma in Q3 van 2023 ingezet. De basis daarvoor zijn de vastgestelde prioritaire lobbydossiers die door de lobbyoffice in samenwerking met programmamanagers en de PA posten worden uitgewerkt. Daarbij gebruikmakend van beschikbare eigen expertise (bijvoorbeeld in de posten die de Provincie al geruime tijd heeft in Den Haag, Brussel en Düsseldorf), en waar nodig in specifieke dossiers ook van in te huren externe expertise. Ook wordt

gewerkt met kernteams op clusteroverstijgende onderwerpen. Een goed voorbeeld is de samenwerking rond het meerdaagse Einstein Telescope werkbezoek in Brussel. Ook ligt de focus op intensivering van contacten met departementen, zodat de Provincie al eerder in beleids- en besluitvormingsprocessen inbreng kan leveren.

Parallel aan de nieuwe lobbyaanpak van de Provincie wordt samen met de belangrijkste stakeholders in de regio gewerkt aan gezamenlijke afgestemde lobby-inspanningen bij relevante dossiers. Dit gebeurt onder de vlag van Brightlands, dat hiermee uitgroeit tot hét merk dat symbool staat voor het innovatieve Limburg (in al haar economische en maatschappelijke facetten). De Provincie verzorgt ook hiervan de coördinatie en de bijbehorende werkzaamheden zijn onderdeel van het takenpakket van de lobbyoffice.

Democratie in Nederland is een groot goed en vastgelegd in artikel 10 van onze grondwet. De Oekraïne-oorlog doet ons beseffen dat vrede en vrijheid niet vanzelfsprekend zijn. Herdenken en Vieren moeten we voor onze generaties onderhouden en blijven hernieuwen.

In 2024 beleeft Limburg twee langrijke mijlpalen rondom de herdenking en viering van 80 jaar vrijheid. Op 5 mei heeft in Roermond de Nationale Viering Bevrijdingsdag 2024 en de 5 Mei-lezing plaatsgevonden. Op 12 september vindt de Nationale start viering van 80 Jaar Vrijheid plaats in Mesch, als eerste bevrijde dorp in Nederland. Bij de Nationale Start in september zullen het Koningspaar en de NOS aanwezig zijn. Beide mijlpalen kennen een grote nationale en internationale uitstraling en vragen om intensieve ondersteuning zowel inhoudelijk als financieel. Bovendien is in 2024 een start gemaakt met een aantal provincie-brede vrijheidseducatie projecten. De middelen die reeds zijn vrijgemaakt voor de periode 2024-2025 waarin de Nationale Viering Bevrijdingsdag en 80 Jaar Vrijheid wordt gevierd, worden daarom in 2024 in zijn geheel ingezet, zoals reeds aangekondigd in de Voorjaarsnota 2024.

Kwaliteit

De Limburgse belangen worden op alle relevante bestuurlijke niveaus (interprovinciaal, nationaal en Europees) zodanig gediend, dat beleidsmatig en financieel optimale randvoorwaarden ontstaan voor het vervullen van de provinciale opgaven en ambities.

Het college van GS heeft, op basis van de door Provinciale Staten vastgestelde beleidskaders, de dossiers die kansrijk zijn voor fundraising geselecteerd. Deze dossiers worden samen met onze partners proactief uitgewerkt. PS hebben het overzicht van de dossiers via een mededeling portefeuillehouder van 4 juli 2024 ontvangen. Voor de dossiers worden de mogelijke aanvragen in beeld gebracht en binnen de lopende calls ingediend. In afgelopen maand juli heeft de Europese Commissie een bijdrage toegekend aan de Provincie Limburg voor de verduurzaming van de binnenhavens. Wij hebben procesmiddelen en co-financiering toegekend voor de ondersteuning van onze partners voor het indienen van aanvragen bij de Regionale EU-programma's. Voor wat betreft de Regionale programma's zijn wij een actie gestart voor een maximale inzet vanuit Limburg op de resterende calls tot eind 2025. Ook is het aanbestedingstraject gestart voor de uitwerking van een monitoringssystematiek waarin wij subsidies die in Limburg landen monitoren en registreren. De eerste monitoringsrapportage zal in de Najaarsnota 2025 aan PS gepresenteerd worden.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Het behartigen van de Limburgse belangen is een doorlopend proces, zonder tijdshorizon. Het ondersteunende programma voor de nieuwe lobby-aanpak loopt van 1 september 2023 tot 1 september 2024.

De voorbereidingen voor 80 jaar bevrijding zijn eind 2023 gestart. De uitvoering vindt plaats van 5 mei 2024 en loopt tot medio 2025.

Het college van GS heeft de dossiers die kansrijk zijn voor Fundraising geselecteerd. Deze dossiers worden uitgewerkt in aanvragen met ondersteuning van de Provincie Limburg met procesmiddelen en co-financiering.

Tijd (indicator)

Geld

Middels de Najaarsnota wordt € 40.000 overgeheveld naar 2025 voor de viering van 80 jaar Vrijheid in 2025 conform GS-besluit van 13-08-2024.

Geld (indicator)

Samenvatting

Het college van GS heeft de dossiers die kansrijk zijn voor Fundraising geselecteerd. Deze dossiers worden uitgewerkt in aanvragen met ondersteuning van de Provincie Limburg met procesmiddelen en co-financiering.

8.2.5. Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid

Omschrijving

Rijks- en veiligheidstaken

De Commissaris van de Koning (CdK) voert zijn Rijkstaken – gebaseerd op zijn ambtsinstructie – uit. Deze rijkstaken behelzen onder meer Openbare Orde en Veiligheid, burgemeesterszaken & bestuurlijke verhoudingen, bestuurlijke integriteit gemeenten/ waterschap, Koninklijke Onderscheidingen & Predicaten, grenskwesties en worden separaat verantwoord aan de Rijksoverheid. Ook kan de CdK als Rijksorgaan een specifieke opdracht krijgen. Denk hierbij aan de rijksopdracht vluchtelingen, stikstof en grensoverschrijdende samenwerking.

Integriteit

De Commissaris van de Koning heeft op grond van de Provinciewet en zijn ambtsinstructie de verantwoordelijkheid de bestuurlijke integriteit te bevorderen. Deze verantwoordelijkheid valt uiteen in twee onderdelen:

- 1) De integriteit in eigen huis, de Provincie Limburg, waar het de ambtelijke organisatie, het college van GS en Provinciale Staten betreft (provinciewet).
- 2) De zorgplicht naar Gemeenten en Waterschap in Limburg (Rijkstaak).

Weerbare overheid

Naast bovenstaande taken is de CdK verantwoordelijk voor 'weerbare overheid', waarbinnen Veilige Publieke Dienstverlening (VPD), aanpak van ondermijning (o.a. Bibob, samenwerking RIEC), integriteit en bestuurscultuur worden ingezet. Provinciale (wettelijke) taken en rijkstaken worden gecombineerd uitgevoerd. De provinciale inzet voor een weerbare overheid en tegen ondermijning van het openbaar bestuur wordt voortvarend vervolgd.

Kwaliteit

Rijkstaken: worden doorlopend uitgevoerd.

In april 2024 is "de propositie van Limburg op de Asielopgave - Een middellang termijnperspectief" gepubliceerd. Hierin is door de Limburgse Regietafel (LiRT) aangegeven hoe we met de Asielopgave in Limburg willen omgaan.

Integriteit: doorontwikkeling en borgen integriteitsbeleid en integriteitsbesef door middel van acties op het gebied van preventie, morele oordeelsvorming en handhaving binnen de ambtelijke en politiek-bestuurlijke provinciale omgeving. Binnen de Stuurgroep Kwaliteit Openbaar Bestuur Limburg is er aandacht voor Integriteit, Bestuurscultuur en Weerbare Overheid.

Weerbare overheid en bestuurscultuur: in 2024 is gestart met de implementatie handreiking Limburgse Norm in de provinciale organisatie. Tevens vindt in 2024 de uitbreiding van de onderzoekscapaciteit Bibob plaats gebaseerd op de hernieuwde Beleidslijn Bibob. En blijvende inzet op VPD en uitvoering van Kwaliteit openbaar bestuur.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Conform planning.

Tijd (indicator)

Geld

Middels de Najaarsnota wordt € 40.000 overgeheveld naar 2025 voor de viering van 80 jaar Vrijheid in 2025 conform GS-besluit van 13-08-2024.

Geld (indicator)

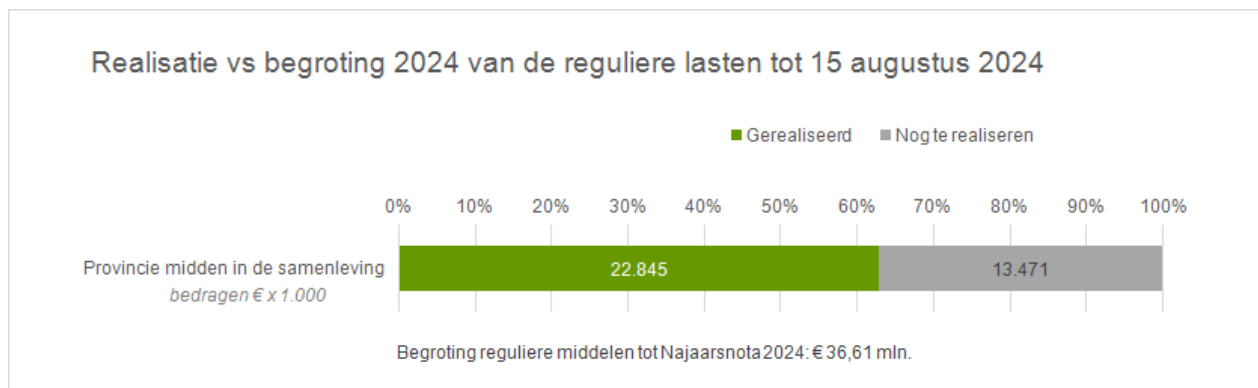
Samenvatting

Taken gerelateerd aan rijkstaken, integriteit en een weerbaar bestuur, evenals de aanpak van ondermijning, worden doorlopend uitgevoerd.

Uitvoering begroting 2024: budgetrealisatie

De lasten van de gewijzigde begroting 2024 voor dit programma tot aan de najaarsnota bedragen € 49,61 mln., bestaande uit € 36,31 mln. reguliere middelen, € 13,27 mln. personeelskosten en € 0,03 mln. kapitaallasten.

In onderstaande grafiek presenteren wij alleen de reguliere middelen vanwege de beïnvloedbaarheid van deze posten. Het betreft de bestedingen en juridische verplichtingen tot 15 augustus (gerealiseerd) en de op dat moment resterende vrije ruimte binnen de vastgestelde budgetten. De realisatie van de exploitatiemiddelen over 2024 bedraagt tot 15 augustus 2024 afgerond 63%. Van het resterende deel wordt bij deze najaarsnota een totaalbedrag van € 3,59 mln. (10%) overgeboekt naar 2025 waarvan € 1,75 mln. voor de Investeringsagenda Noord-Limburg, € 1,74 mln. voor de Regiodeal Noord-Limburg en € 0,10 mln. voor de viering van 80 jaar vrijheid.

Wat mag het kosten?

Bovenstaande voortgangsinformatie geeft aanleiding tot wijziging van de begroting. In deze Najaarsnota wordt het budget van het programma 'Provincie midden in de samenleving' neerwaarts bijgesteld met € 3,59 mln. door aangepaste fasering van de uitgaven, met name de Regiodeals Noord-Limburg. De baten bewegen hier in mee. De overige dekking van de fasering gebeurt in programma 9 via de Algemene reserve.

Het gevolg van deze wijzigingen is dat het begrote uitgavenvolume van de begroting (lasten en stortingen in de reserves) van dit programma daalt van € 67,59 mln. naar € 64,01 mln.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
8 Provincie midden in de samenleving			
8.1 Regiodeals			
8.1.1 Regiodeals			
60587 T4 Programma Veiligheid 2e tranche	0	630	630
68037 Doorberekende personeelskosten	380	0	380
69129 Center Court voor Gezondheid	1.357	0	1.357
69333 T1P1 Brightl Institute Future of Farming	9.777	0	9.777
69336 T2P5 Programma jeugd voeding en gezondheid	599	0	599
69337 T3P6 Fieldlab Future Farming	365	0	365
69338 T3P7 Fieldlab voeding en gezondheid	330	0	330
69339 T3P8 Fieldlab Techn Innovations smart I	314	0	314
69340 T3P9 Fieldlab grensoverschr ondernemen	255	0	255
69349 T5P18 Duurzaamheid circulariteit Fontys	56	0	56
69471 T1P21 Poultry Research Center	1.000	0	1.000
69473 T1P23 Ontwerp Food Factory Pilot Plant	350	0	350
69474 T1P24 Shared Facilities RD productontw	1.300	0	1.300
69475 T2P25 LIFI	645	0	645
69476 T3P26 Regio in de rugzak	416	0	416
69480 T4P31 Groene en rode spoor vakantiewon	400	-400	0
69481 T4P32 Aanpak synth Drugscrimin fase 2	446	-446	0
69482 T4P33 KVO gecertificeerd buitengebied	111	-111	0
69483 T4P34 Restorative justice in NLimburg	74	-74	0
69484 T4P35 Toek locaties stoppende agr ond	108	-108	0
69489 Procesmiddelen VATkosten	265	0	265
69761 T1P42 Brightlands Next Generation Farming	3.470	-1.234	2.236
69887 Investeringsagenda NoordLimburg	1.750	-1.750	0
Totaal 8.1.1 Regiodeals	23.767	-3.493	20.275
Totaal 8.1 Regiodeals	23.767	-3.493	20.275
8.2 Betrouwbare en integere overheid			
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen			
63216 Uitbestede werkzaamheden	29	0	29
63217 Werkbezoekenconferenties	15	0	15
63219 Rekenkamer	400	0	400
63234 Interbestuurlijk toezicht	46	0	46
63244 IPO Interprovinciaal overleg	1.825	0	1.825
63384 Werkbudget toezicht Gemeentefinancin	5	0	5
63415 Bestuurskracht versterken	358	0	358
63665 Werkbudget Controlecommissie	68	0	68

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
65108 Limburg agenda	90	0	90
65322 Apparaatskosten verg Statenlidmaatschap	1.345	0	1.345
65737 Fractievergoedingen	950	0	950
65738 Overige kosten Griffie	11	0	11
65740 Reis en verblijfkosten PS	109	0	109
65741 Representatiekosten PS	14	0	14
65743 ICTkosten PS	9	0	9
65744 Apparaatskosten salariskosten Griffie	1.401	0	1.401
65745 Reis en verblijfkosten Griffie	17	0	17
65746 Vorming en opleiding Griffie	18	0	18
65800 Representatie Griffie	2	0	2
65938 Accountantskosten onderzoek Jaarstukken	143	0	143
66073 Toevoegingvrijval voorziening APPA	962	0	962
67173 Doorberekende personele lasten GS	1.177	0	1.177
67174 Doorberekende pers lst vml bestuur	375	0	375
67743 Integriteit PS	37	0	37
67744 Onvoorziene uitgaven PS en Griffie	11	0	11
67988 Kapitaallasten	26	6	32
68071 Doorberekende personeelskosten	3.985	0	3.985
68353 PSGS Keuken	74	0	74
68373 Mobiele telefonie Provinciaal Bestuur	9	0	9
68374 RV GS binnenland	563	0	563
68378 RV GS Buitenland	13	0	13
68380 Repr Protocol en decorum	19	0	19
68381 Repr Provinciaal bestuur	151	-20	131
68506 Mobiele telefonie Griffie	4	0	4
68581 Leasetermijnen wagenpark Bestuur	170	-10	160
68591 Brandstof wagenpark Bestuur	51	10	61
68823 Bijdrage oplossen Zeelandproblematiek	754	0	754
69142 Vergoeding burgercommissieleden	35	0	35
69231 SIS webcast en notulen	108	0	108
69259 Scholing PS	25	0	25
69564 Referendumcommissie	45	0	45
69848 DU Veilig Wonen	7	0	7
Totaal 8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	15.456	-14	15.442
8.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking			
63246 Euregio MaasRijn	137	0	137
63247 Euregio RijnMaasNoord	39	0	39
63248 Euregio RijnWaal	15	0	15

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
65818 Huis Nederlandse Provincies Brussel	80	0	80
68069 Doorberekende personeelskosten	1.150	0	1.150
Totaal 8.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking	1.420	0	1.420
8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn			
67631 Internationalisering	105	0	105
68068 Doorberekende personeelskosten	1.481	0	1.481
68132 Management Autoriteit Interreg VA EMR	304	0	304
69631 Management Autoriteit Interreg VI	200	0	200
Totaal 8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	2.090	0	2.090
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs			
60943 Bevrijdingsfestival Limburg	33	0	33
63242 Public affairs	285	0	285
67022 Regiobranding Limburg	1.940	-40	1.900
68072 Doorberekende personeelskosten	414	0	414
69804 Bevrijdingsdag 2024 en 80 jaar bevrijding	880	0	880
69883 Project Nachtegaal	300	0	300
69963 Procesmiddelen Fundraising	250	0	250
Totaal 8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	4.101	-40	4.061
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid			
63229 Grenspalen	9	0	9
65568 Integriteit	42	0	42
67752 Rijks en veiligheidstaken CdK	662	-40	622
68070 Doorberekende personeelskosten	1.561	0	1.561
69404 Aanpak weerbaar bestuur kleinere gemeenten	275	0	275
69693 Provinciale Regietafel	225	0	225
Totaal 8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	2.775	-40	2.735
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	25.842	-94	25.748
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	49.610	-3.587	46.023
Totaal Lasten	49.610	-3.587	46.023
Baten			
8 Provincie midden in de samenleving			
8.1 Regiodeals			
8.1.1 Regiodeals			
60587 T4 Programma Veiligheid 2e tranche	0	459	459
69333 T1P1 Brightl Institute Future of Farming	7.325	0	7.325
69336 T2P5 Programma jeugd voeding en gezondheid	449	0	449
69337 T3P6 Fieldlab Future Farming	274	0	274

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
69338 T3P7 Fieldlab voeding en gezondheid	247	0	247
69339 T3P8 Fieldlab Techn Innovations smart I	235	0	235
69340 T3P9 Fieldlab grensoverschr ondernemen	191	0	191
69349 T5P18 Duurzaamheid circulariteit Fontys	42	0	42
69471 T1P21 Poultry Research Center	750	0	750
69473 T1P23 Ontwerp Food Factory Pilot Plant	263	0	263
69474 T1P24 Shared Facilities RD productontw	975	0	975
69475 T2P25 LIFI	540	0	540
69476 T3P26 Regio in de rugzak	312	0	312
69480 T4P31 Groene en rode spoor vakantiewon	290	-290	0
69481 T4P32 Aanpak synth Drugscrimin fase 2	324	-324	0
69482 T4P33 KVO gecertificeerd buitengebied	81	-81	0
69483 T4P34 Restorative justice in NLimburg	54	-54	0
69484 T4P35 Toek locaties stoppende agr ond	81	-81	0
69489 Procesmiddelen VATkosten	190	0	190
69761 T1P42 Brightlands Next Generation Farming	2.603	-925	1.677
Totaal 8.1.1 Regiodeals	15.225	-1.296	13.929
Totaal 8.1 Regiodeals	15.225	-1.296	13.929
8.2 Betrouwbare en integere overheid			
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen			
69848 DU Veilig Wonen	7	0	7
Totaal 8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	7	0	7
8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn			
68132 Management Autoriteit Interreg VA EMR	291	0	291
69631 Management Autoriteit Interreg VI	200	0	200
Totaal 8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	492	0	492
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid			
63229 Grenspalen	6	0	6
69693 Provinciale Regietafel	225	0	225
Totaal 8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	231	0	231
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	729	0	729
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	15.955	-1.296	14.658
Totaal Baten	15.955	-1.296	14.658
Saldo van baten en lasten	-33.655	2.291	-31.364
Storting			
8 Provincie midden in de samenleving			
8.1 Regiodeals			

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
8.1.1 Regiodeals			
69767 Toevoeging PR Regiodeals 5e en 6e tranche	15.000	0	15.000
Totaal 8.1.1 Regiodeals	15.000	0	15.000
Totaal 8.1 Regiodeals	15.000	0	15.000
8.2 Betrouwbare en integere overheid			
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen			
69768 PR Bestuurlijke vernieuwing	1.000	0	1.000
Totaal 8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	1.000	0	1.000
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs			
69769 Toevoeging PR 80 jaar bevrijding 2024	900	0	900
69944 Toevoeging PR Brightlands	1.083	0	1.083
Totaal 8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	1.983	0	1.983
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	2.983	0	2.983
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	17.983	0	17.983
Totaal Stortingen	17.983	0	17.983
Onttrekkingen			
8 Provincie midden in de samenleving			
8.1 Regiodeals			
8.1.1 Regiodeals			
69933 Aanwending algemene reserve vrije deel	1.750	0	1.750
Totaal 8.1.1 Regiodeals	1.750	0	1.750
Totaal 8.1 Regiodeals	1.750	0	1.750
8.2 Betrouwbare en integere overheid			
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs			
69805 Aanwending PR 80 jaar bevrijding 2024	900	0	900
69945 Aanwending algemene reserve vrije deel	1.083	0	1.083
69977 Aanwending PR onvoorziene uitgaven	250	0	250
Totaal 8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	2.233	0	2.233
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	2.233	0	2.233
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	3.983	0	3.983
Totaal Onttrekkingen	3.983	0	3.983
Saldo mutatie reserves	-14.000	0	-14.000
Resultaat	-47.655	2.291	-45.364

9. Financiën en overhead

Financiën en overhead

Dit programma bestaat uit twee onderdelen:

- overhead: betreft sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces, zoals huisvesting, ICT, management, facilitaire diensten etc.;
- overige financiële posten (onvoorzien, taakstelling 2023-2027 etc.) en algemene dekkingsmiddelen (provinciefonds, opcenten MRB, dividend etc.).

Onze beleidskaders en verordeningen

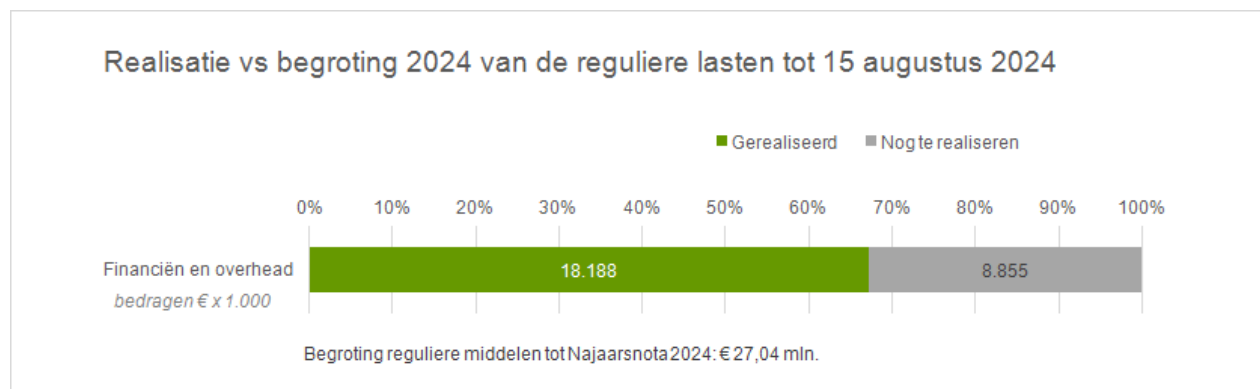
- Financiële verordening 2023 (evaluatie gepland in 2024)
- Sturing in Samenwerking 3.0
- Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid
- Controleverordening Provincie Limburg 2020

Wij merken op dat de actualisatie van zowel de Financiële verordening 2023 als de controleverordening 2020 op het moment van publicatie van deze programmabegroting in het besluitvormingsproces zitten.

Uitvoering begroting 2024: budgetrealisatie

De lasten van de gewijzigde begroting 2024 voor dit programma tot aan de najaarsnota bedragen € 66,71 mln., bestaande uit € 27,04 mln. reguliere middelen, € 39,79 mln. personeelskosten, € 2,38 mln. kapitaallasten en € 2,50 mln. afrekeningen vorige dienstjaren.

In onderstaande grafiek presenteren wij alleen de reguliere middelen vanwege de beïnvloedbaarheid van deze posten. Het betreft de bestedingen en juridische verplichtingen tot 15 augustus (gerealiseerd) en de op dat moment resterende vrije ruimte binnen de vastgestelde budgetten. De realisatie van de exploitatiemiddelen over 2024 bedraagt tot 15 augustus 2024 afgerond 66%. Van het resterende deel wordt bij deze najaarsnota een totaalbedrag van bijna € 2,18 mln. (8%) overgeboekt naar 2025 inzake de personele begroting en implementatiekosten Wet open overheid.

De financiële doorlichting en de voorstellen leiden tot een aanpassing van de hier opvolgende 3e W-vraag: Wat mag het kosten?

Wat mag het kosten?

In deze Najaarsnota 2024 worden zowel de uitgaven als de inkomsten van de Algemene financiële middelen bijgesteld. De lasten dalen met € 5,80 mln. als gevolg van de volgende begrotingswijzigingen:

- Er is aanvullend budget nodig, vooruitlopend op de jaarrekening 2024, om de voorziening dubieuze debiteuren op de verwachte juiste hoogte te brengen ad € 1,40 mln.
- Inzet van decentralisatie-uitkeringen voor kosten uitvoering Lbv en Lbv-plus € 0,01 mln.
- Fasering € 2,18 mln. van het personeelsbudget € 1,99 mln. en implementatiekosten Wet open overheid € 0,19 mln.
- De overige lasten dalen met € 5,00 mln. De specificatie is opgenomen in het financieel kader, waarbij de vrijval van middelen uit voorgaande dienstjaren de grootste post is.

De baten worden opgehoogd met € 2,47 mln. door de volgende autonome ontwikkelingen:

- Motorrijtuigenbelasting - voordelig bijstelling opbrengst opcentenheffing met € 0,32 mln.;
- Provinciefonds - via de Meicirculaire provinciefonds 2024 is de algemene uitkering voordelig bijgesteld met € 2,05 mln.;
- Renteopbrengsten worden per saldo met € 0,01 mln. positief bijgesteld, als gevolg van de treasury-activiteiten.

De stortingen van € 58,23 mln. en onttrekkingen van € 1,55 mln. in de reserves zijn gerelateerd aan de fasering van de budgetten binnen de beleidsprogramma's. Budgetten die oorspronkelijk uit de algemene middelen zijn gedekt, worden via de egaliserende algemene reserve overgeboekt. In de storting in de Algemene reserve is ook de bijdrage aan de taakstelling verwerkt.

Per saldo dalen de lasten met € 55,15 mln. en stijgen de stortingen in de reserves met € 2,48 mln. Het gevolg van deze wijzigingen is dat het begrote uitgavenvolume van de begroting (lasten en stortingen in de reserves) van dit programma stijgt van € 114,03 mln. naar € 166,45 mln.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
Lasten			
9 Financiën en overhead			
9.1 Overhead			
9.1.1 Overhead	59.633	-233	59.399
Totaal 9.1 Overhead	59.633	-233	59.399
9.2 Algemene financiën			
9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting	19	0	19
9.2.2 Provinciefonds	19	0	19
9.2.3 Dividenden	19	0	19
9.2.4 Rente	1.001	0	1.001
9.2.5 Stelposten en overige financiën	3.844	-4.308	-463
9.2.6 Onvoorzien	2.174	-1.263	912
Totaal 9.2 Algemene financiën	7.078	-5.570	1.507
Totaal 9 Financiën en overhead	66.710	-5.804	60.907
Totaal Lasten	66.710	-5.804	60.907
Baten			
9 Financiën en overhead			
9.1 Overhead			
9.1.1 Overhead	299	0	299
Totaal 9.1 Overhead	299	0	299
9.2 Algemene financiën			
9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting	119.048	322	119.370
9.2.2 Provinciefonds	246.792	2.052	248.844
9.2.3 Dividenden	6.105	0	6.105
9.2.4 Rente	30.844	93	30.937
Totaal 9.2 Algemene financiën	402.789	2.466	405.256
Totaal 9 Financiën en overhead	403.089	2.466	405.555
Totaal Baten	403.089	2.466	405.555
Saldo van baten en lasten	336.378	8.270	344.649
Stortingen			
9 Financiën en overhead			
9.2 Algemene financiën			
9.2.5 Stelposten en overige financiën	28.318	58.228	86.546
9.2.6 Onvoorzien	19.000	0	19.000
Totaal 9.2 Algemene financiën	47.318	58.228	105.546
Totaal 9 Financiën en overhead	47.318	58.228	105.546
Totaal Stortingen	47.318	58.228	105.546
Onttrekkingen			
9 Financiën en overhead			

Exploitatie	Gewijzigde begroting 2024 tot Najaarsnota	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024	Begroting 2024 na wijziging
9.1 Overhead			
9.1.1 Overhead	2.838	-98	2.740
Totaal 9.1 Overhead	2.838	-98	2.740
9.2 Algemene financiën			
9.2.5 Stelposten en overige financiën	320.696	1.652	322.348
Totaal 9.2 Algemene financiën	320.696	1.652	322.348
Totaal 9 Financiën en overhead	323.534	1.554	325.088
Totaal Onttrekkingen	323.534	1.554	325.088
Saldo mutatie reserves	276.216	-56.674	219.542
Resultaat	612.594	-48.404	564.191

Verplichte paragraaf

§ Bedrijfsvoering

Doelmatigheid en doeltreffendheid

Op 12 maart 2024 heeft het college van GS het onderzoeksplan voor het art. 217a onderzoek 2024 vastgesteld. De planning in de tijd voorziet in oplevering van het onderzoeksrapport in het vierde kwartaal van 2024 en bestuurlijke besluitvorming uiterlijk in december 2024. Door omstandigheden is de voor het onderzoek beschikbare formatieve capaciteit de afgelopen maanden niet beschikbaar geweest. Inmiddels zijn maatregelen getroffen en is de formatie per september weer op sterkte gebracht. Een en ander betekent echter dat de initiële tijdsplanning van het onderzoek niet gehaald gaat worden. Er wordt nu gestreefd naar oplevering in het eerste kwartaal van 2025.

Financiële begroting

Financieel perspectief

Financiële positie

Een gezonde financiële positie komt tot uitdrukking in een sluitende begroting met een structureel evenwicht en voldoende weerstandsvermogen. Op deze bijgestelde begroting is het volgende van toepassing:

- de bijgestelde Programmabegroting 2024 is structureel sluitend;
- de generieke taakstelling wordt, op basis van het voorstel, volledig gerealiseerd;
- er is voldoende weerstandsvermogen om de financiële risico's te dekken (surplus weerstandsvermogen € 857 mln., bron: Jaarstukken 2023);
- de onbenutte belastingcapaciteit bedraagt bijna € 79 mln. per jaar (stand 2024);
- een solide eigen vermogen van € 1,67 mld. per 1-1-2024. Dit beeld vertoont meerjarig een lichte daling, maar dat ligt in lijn met eerdere besluitvorming;
- een solide financieringspositie, waardoor de behoefte aan Vreemd Vermogen voorlopig beperkt is.

Daarmee concluderen wij dat puur vanuit financieel perspectief de financiële positie gezond is.

Tegelijkertijd staat de financiële positie onder druk als gevolg van zowel eigen ambities als externe ontwikkelingen. We zien daarbij dat de structurele kostenontwikkeling lager is dan de vergoeding die wij daarvoor ontvangen uit het provinciefonds en de belastingen die wij innen in de vorm van opcenten Motorrijtuigenbelasting. Aanvullend blijft het potentiële risico van herijking van het provinciefonds aanwezig, waardoor onze structurele inkomsten sterk kunnen dalen.

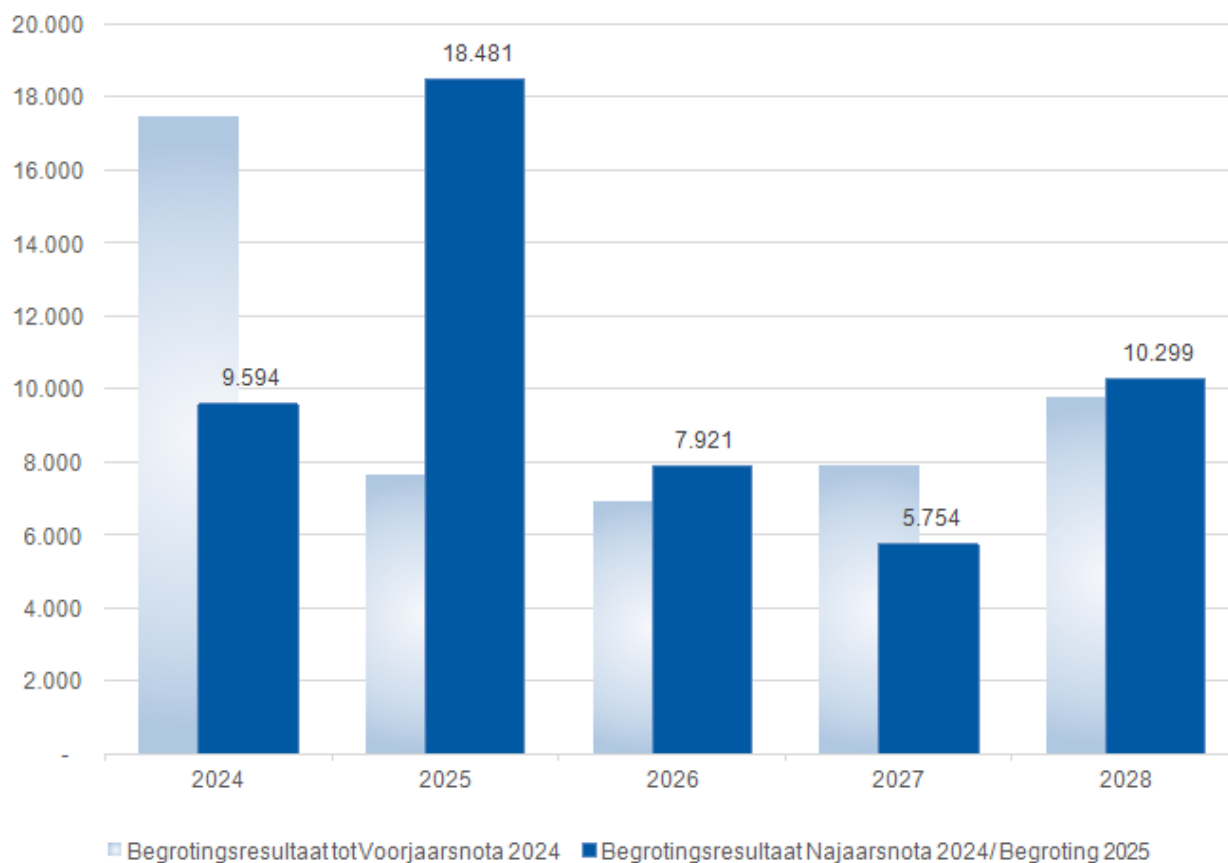
Ontwikkeling begrotingsresultaat

Het begrotingsresultaat voor 2024 vertoont een daling ten opzichte van de Voorjaarsnota 2024 met € 7,88 mln. In onderstaande tabel zijn alle mutaties leidend tot wijzingen in het begrotingsresultaat weergegeven. De meerjarige cijfers 2025-2028 zijn gebaseerd op het voorstel Programmabegroting. Wij lichten dit op hoofdlijnen nader toe:

- ten opzichte van de Voorjaarsnota is het resultaat 2024 gedaald in de najaarsnota, mede door het realiseren van de financiële taakstelling;
- vanaf 2025 stijgt het resultaat juist als gevolg van o.a. meeropbrengsten inzake dividend van Enexis (incidenteel) en de structurele doorwerking van de meicirculaire en de indexatie opcenten motorrijtuigenbelasting.
- 2027 wijkt hiervan af als gevolg van een nadelig effect van herberekening van kapitaallasten.

Wij merken bovendien op dat er in 2027 een begrotingspost van € 10,6 mln. is gereserveerd voor de volgende Statenperiode. Dit in lijn met de afspraken in het coalitieakkoord. Als deze vrijvalt stijgt het gepresenteerde resultaat. Door het resultaat in 2027 lager te presenteren, is meteen duidelijk wat de beoogde financiële ruimte voor de huidige Staten is.

Bedragen € x 1.000

Voortgang in investeringen

Onderstaande tabel geeft de lopende investeringen aan. De realisatie is exclusief lopende verplichtingen. Op basis van doorlichting zijn de begrote investeringen aangepast, met het oog op de investeringsplanning van de Programmabegroting 2025. Indien de investeringen ultimo 2024 lager uitvallen heeft dit geen effect op de realisatiecijfers van 2024 en leidt niet tot onderbesteding van kapitaallasten in dit jaar. De eerder in deze rapportage genoemde bijstelling van kapitaallasten is het gevolg van onderbesteding op de investeringen in 2023.

€ x 1.000

Totaal	Primitieve begroting	Realisatie NJN	Begroting na wijziging 2024
Investerings	2024		
Uitgaven			
Economisch nut	200	1.316	3.046
Maatschappelijk nut	166.050	24.376	107.409
Activa derden	27.897	10.215	103.958
Totaal uitgaven	194.147	35.907	214.413
Bijdragen			
Economisch nut	0	46	46
Maatschappelijk nut	23.308	1.236	11.072
Activa derden	3.810	1.538	54.739
Totaal bijdragen	27.118	2.820	65.857

Financieel voorstel

8e Begrotingswijziging 2024: het formele besluit tot wijziging

Alle financiële wijzigingen in deze Najaarsnota 2024 zijn verwerkt in de 8e begrotingswijziging. Alle onderliggende informatie is terug te vinden in zowel het financiële kader, alsmede de toelichtingen in de programma's.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024
Lasten	
1 Perspectief voor het landelijk gebied	
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	1.607
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	-21.299
1.1.3 Landschap	-3.105
1.2.1 Land- en tuinbouw	-31
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	-30.039
1.3.2 Waterveiligheid Maas	-2.430
1.3.3 Bodemvitalisering	150
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	-55.147
2 Samen leven en bestaanszekerheid	
2.1.1 Sociale agenda	-439
2.3.1 Sport en bewegen	-350
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	-789
3 Werken aan de toekomstige economie	
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	-2.912
3.1.2 Industrie en vakmanschap	-18.000
3.1.3 Maastricht Aachen Airport	50
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	584
3.2.2 Brightlands	741
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	-150
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	15
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	1.354
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	-18.318
4 Nieuwe energie en leefmilieu	
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	-2.189
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	-1.693
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	-100
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	842
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	-3.140
5 Leefbare steden en dorpen	
5.1.1 Leefbare steden en dorpen	-4.475
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	-69
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	63
5.1.4 Bodem en ondergrond	147
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	-4.334
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	
6.1.1 Cultuur	-243
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	-7.926

Exploitatie	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	-8.169
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	-3.631
7.2.1 Infrastructuur	-3.916
7.2.2 Openbaar vervoer	23.277
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	-13.253
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	2.478
8 Provincie midden in de samenleving	
8.1.1 Regiodeals	-3.493
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	-14
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	-40
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	-40
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	-3.587
9 Financiën en overhead	
9.1.1 Overhead	-233
9.2.5 Stelposten en overige financiën	-4.308
9.2.6 Onvoorzien	-1.263
Totaal 9 Financiën en overhead	-5.804
Totaal Lasten	-96.811
Baten	
1 Perspectief voor het landelijk gebied	
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	-1.715
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	-6.780
1.1.3 Landschap	-527
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	-23.628
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	-32.649
3 Werken aan de toekomstige economie	
3.1.2 Industrie en vakmanschap	-18.000
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	0
3.2.2 Brightlands	1.188
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	0
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	30
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	-16.782
4 Nieuwe energie en leefmilieu	
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	-555
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	-1.693
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	-128
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	-457
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	-2.833

Exploitatie	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024
5 Leefbare steden en dorpen	
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	1.256
5.1.4 Bodem en ondergrond	147
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	1.403
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	2.114
7.2.2 Openbaar vervoer	23.277
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	-12.995
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	12.397
8 Provincie midden in de samenleving	
8.1.1 Regiodeals	-1.296
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	-1.296
9 Financiën en overhead	
9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting	322
9.2.2 Provinciefonds	2.052
9.2.4 Rente	93
Totaal 9 Financiën en overhead	2.466
Totaal Baten	-37.295
Saldo van baten en lasten	59.516
Stortingen	
1 Perspectief voor het landelijk gebied	
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	0
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	2.380
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	100
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	2.480
3 Werken aan de toekomstige economie	
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	60
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	0
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	60
5 Leefbare steden en dorpen	
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	69
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	69
9 Financiën en overhead	
9.2.5 Stelposten en overige financiën	58.228
Totaal 9 Financiën en overhead	58.228
Totaal Stortingen	60.837
Onttrekkingen	
1 Perspectief voor het landelijk gebied	
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	2.380

Exploitatie	Begrotingswijziging Najaarsnota 2024
1.1.3 Landschap	-2.380
1.3.2 Waterveiligheid Maas	520
1.3.3 Bodemvitalisering	150
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	670
3 Werken aan de toekomstige economie	
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	91
3.1.3 Maastricht Aachen Airport	50
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	572
3.2.2 Brightlands	722
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	-150
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	-200
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	1.085
5 Leefbare steden en dorpen	
5.1.1 Leefbare steden en dorpen	-1.550
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	0
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	-1.550
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	
6.1.1 Cultuur	-705
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	-1.578
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	-2.283
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	-5.465
7.2.1 Infrastructuur	-568
7.2.2 Openbaar vervoer	0
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	-6.034
9 Financiën en overhead	
9.1.1 Overhead	-98
9.2.5 Stelposten en overige financiën	1.652
Totaal 9 Financiën en overhead	1.554
Totaal Onttrekkingen	-6.558
Saldo mutatie reserves	-67.395
Resultaat	-7.879

Investeringsbesluit: concretisering van projecten waar al financieel rekening mee is gehouden

In deze Najaarsnota 2024 wordt het volgende investeringsbesluit ter vaststelling voorgelegd:

- investeringen van de infraprojecten, waarover op 26-4-2024 door PS is besloten (motie infra in control);
- afronding van twee projecten waarvoor we Rijksmiddelen hebben ontvangen;
- afronding van een project voor vervangingsinvesteringen t/m 2023 (OMOP, Overeenkomst Met Open Posten).

In de begroting is middels een stelpost rekening gehouden met de kapitaallasten van de in het investeringsbesluit opgenomen infraprojecten. Daarom heeft deze formalisatie van investeringskredieten geen effect op het begrotingsresultaat.

Investeringsbesluit - Najaarsnota 2024	Afschr. termijn	Krediet-bedrag	Looptijd	Fasering			
				2024	2025	2026	2027
N270 Via Venray fase 1B	40	13.000.000	2024-2027			13.000.000	
N598 Hut de Plank fase 2	40	15.000.000	2024-2027			15.000.000	
N273 Kom Neer	40	5.310.000	2027			5.310.000	
OMOP verhardingen 2024-2027	40	-4.566.545	2024	-4.566.545			
OMOP verhardingen 2021-2022	40	4.566.545	2024	4.566.545			
SPUK 2021 Verkeersveiligheidsmaatregelen	15	-67.718	2024	-67.718			
SPUK Bermmaatregelen N-wegen	15	-1.260.638	2024	-1.260.638			
		31.981.644		-1.328.356	0	33.310.000	0

Omschrijving bijdrage/financiering	Afschr. termijn	Krediet-bedrag	Looptijd	2024	2025	2026	2027
SPUK 2021 Verkeersveiligheidsmaatregelen	15	-67.718	2024	-67.718			
SPUK Bermmaatregelen N-wegen	15	-1.260.638	2024	-1.260.638			
		-1.328.356		-1.328.356	0	0	0

Overzicht baten en lasten begroting 2024

Overzicht baten en lasten 2024

In dit interactieve overzicht is de bijgewerkte begroting 2024 weergegeven. Dit is de totale begroting 2024 ná alle wijzigingen tot en met deze najaarsnota.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	B2024
Lasten	
1 Perspectief voor het landelijk gebied	
1.1 Natuur en landschap	
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	33.535
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	102.231
1.1.3 Landschap	3.528
Totaal 1.1 Natuur en landschap	139.294
1.2 Land- en tuinbouw	
1.2.1 Land- en tuinbouw	0
Totaal 1.2 Land- en tuinbouw	0
1.3 Water	
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	9.520
1.3.2 Waterveiligheid Maas	6.990
1.3.3 Bodemvitalisering	325
Totaal 1.3 Water	16.834
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	156.128
2 Samen leven en bestaanszekerheid	
2.1 Sociale agenda	
2.1.1 Sociale agenda	12.015
Totaal 2.1 Sociale agenda	12.015
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	1.889
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	1.889
2.3 Sport en bewegen	
2.3.1 Sport en bewegen	4.854
Totaal 2.3 Sport en bewegen	4.854
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	18.758
3 Werken aan de toekomstige economie	
3.1 Vestigingsklimaat van morgen	
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	4.196
3.1.2 Industrie en vakmanschap	1.769
3.1.3 Maastricht Aachen Airport	8.608
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	14.573
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	18.626
3.2.2 Brightlands	5.305
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	23.931
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	2.318

Exploitatie	B2024
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	2.318
3.4 Verduurzaming en circulaire economie	
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	4.337
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	4.337
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	9.624
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	9.624
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	54.783
4 Nieuwe energie en leefmilieu	
4.1 Nieuwe energie	
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	7.943
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	1.634
Totaal 4.1 Nieuwe energie	9.577
4.2 Gezond en veilig leefmilieu	
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	1.696
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	20.166
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	21.863
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	31.439
5 Leefbare steden en dorpen	
5.1 Leefbare steden en dorpen	
5.1.1 Leefbare steden en dorpen	12.817
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	5.522
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	5.618
5.1.4 Bodem en ondergrond	4.730
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	28.686
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	28.686
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	
6.1 Cultuur	
6.1.1 Cultuur	35.499
Totaal 6.1 Cultuur	35.499
6.2 Erfgoed	
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	16.572
Totaal 6.2 Erfgoed	16.572
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	52.071
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	23.368
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	23.368
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	

Exploitatie	B2024
7.2.1 Infrastructuur	56.943
7.2.2 Openbaar vervoer	106.729
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	163.671
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	7.567
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	7.567
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	194.606
8 Provincie midden in de samenleving	
8.1 Regiodeals	
8.1.1 Regiodeals	20.275
Totaal 8.1 Regiodeals	20.275
8.2 Betrouwbare en integere overheid	
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	15.442
8.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking	1.420
8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	2.090
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	4.061
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	2.735
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	25.748
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	46.023
9 Financiën en overhead	
9.1 Overhead	
9.1.1 Overhead	59.399
Totaal 9.1 Overhead	59.399
9.2 Algemene financiën	
9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting	19
9.2.2 Provinciefonds	19
9.2.3 Dividenden	19
9.2.4 Rente	1.001
9.2.5 Stelposten en overige financiën	-463
9.2.6 Onvoorzien	912
Totaal 9.2 Algemene financiën	1.507
Totaal 9 Financiën en overhead	60.907
Totaal Lasten	643.401
Baten	
1 Perspectief voor het landelijk gebied	
1.1 Natuur en landschap	
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	228
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	66.343
1.1.3 Landschap	-16

Exploitatie	B2024
Totaal 1.1 Natuur en landschap	66.555
1.3 Water	
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	6.353
Totaal 1.3 Water	6.353
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	72.908
2 Samen leven en bestaanszekerheid	
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	176
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	176
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	176
3 Werken aan de toekomstige economie	
3.1 Vestigingsklimaat van morgen	
3.1.2 Industrie en vakmanschap	524
3.1.3 Maastricht Aachen Airport	982
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	1.506
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	0
3.2.2 Brightlands	2.623
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	2.623
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	372
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	372
3.4 Verduurzaming en circulaire economie	
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	94
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	94
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	4.594
4 Nieuwe energie en leefmilieu	
4.1 Nieuwe energie	
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	4.928
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	690
Totaal 4.1 Nieuwe energie	5.618
4.2 Gezond en veilig leefmilieu	
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	350
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	2.681
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	3.031
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	8.649
5 Leefbare steden en dorpen	
5.1 Leefbare steden en dorpen	
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	1.279

Exploitatie	B2024
5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte	3.112
5.1.4 Bodem en ondergrond	794
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	5.185
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	5.185
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	
6.1 Cultuur	
6.1.1 Cultuur	4.066
Totaal 6.1 Cultuur	4.066
6.2 Erfgoed	
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	1.939
Totaal 6.2 Erfgoed	1.939
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	6.005
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	3.792
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	3.792
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	
7.2.1 Infrastructuur	919
7.2.2 Openbaar vervoer	34.630
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	35.549
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	5.103
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	5.103
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	44.444
8 Provincie midden in de samenleving	
8.1 Regiodeals	
8.1.1 Regiodeals	13.929
Totaal 8.1 Regiodeals	13.929
8.2 Betrouwbare en integere overheid	
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	7
8.2.3 Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	492
8.2.5 Rijkstaken CdK en Weerbare Overheid	231
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	729
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	14.658
9 Financiën en overhead	
9.1 Overhead	
9.1.1 Overhead	299
Totaal 9.1 Overhead	299
9.2 Algemene financiën	

Exploitatie	B2024
9.2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting	119.370
9.2.2 Provinciefonds	248.844
9.2.3 Dividenden	6.105
9.2.4 Rente	30.937
Totaal 9.2 Algemene financiën	405.256
Totaal 9 Financiën en overhead	405.555
Totaal Baten	562.175
Saldo van baten en lasten	-81.226
Storting	
1 Perspectief voor het landelijk gebied	
1.1 Natuur en landschap	
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	0
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	2.380
Totaal 1.1 Natuur en landschap	2.380
1.3 Water	
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	4.100
1.3.2 Waterveiligheid Maas	2.500
Totaal 1.3 Water	6.600
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	8.980
2 Samen leven en bestaanszekerheid	
2.1 Sociale agenda	
2.1.1 Sociale agenda	27.000
Totaal 2.1 Sociale agenda	27.000
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	27.000
3 Werken aan de toekomstige economie	
3.1 Vestigingsklimaat van morgen	
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	35.060
3.1.3 Maastricht Aachen Airport	5.228
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	40.288
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	0
3.2.2 Brightlands	8.474
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	8.474
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	10.000
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	10.000
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	10.000
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	10.000

Exploitatie	B2024
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	68.762
4 Nieuwe energie en leefmilieu	
4.1 Nieuwe energie	
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	10.000
Totaal 4.1 Nieuwe energie	10.000
4.2 Gezond en veilig leefmilieu	
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	1.300
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	1.300
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	11.300
5 Leefbare steden en dorpen	
5.1 Leefbare steden en dorpen	
5.1.1 Leefbare steden en dorpen	30.000
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	5.069
5.1.4 Bodem en ondergrond	3.660
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	38.729
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	38.729
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	
6.1 Cultuur	
6.1.1 Cultuur	15.000
Totaal 6.1 Cultuur	15.000
6.2 Erfgoed	
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	15.000
Totaal 6.2 Erfgoed	15.000
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	30.000
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	10.000
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	10.000
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	
7.2.1 Infrastructuur	3.373
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	3.373
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	13.373
8 Provincie midden in de samenleving	
8.1 Regiodeals	
8.1.1 Regiodeals	15.000
Totaal 8.1 Regiodeals	15.000

Exploitatie	B2024
8.2 Betrouwbare en integere overheid	
8.2.1 Bestuurlijke verhoudingen	1.000
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	1.983
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	2.983
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	17.983
9 Financiën en overhead	
9.2 Algemene financiën	
9.2.5 Stelposten en overige financiën	86.546
9.2.6 Onvoorzien	19.000
Totaal 9.2 Algemene financiën	105.546
Totaal 9 Financiën en overhead	105.546
Totaal Stortingen	321.673
Onttrekkingen	
1 Perspectief voor het landelijk gebied	
1.1 Natuur en landschap	
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	4.918
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	27.446
1.1.3 Landschap	0
Totaal 1.1 Natuur en landschap	32.364
1.3 Water	
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	1.400
1.3.2 Waterveiligheid Maas	3.539
1.3.3 Bodemvitalisering	325
Totaal 1.3 Water	5.264
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	37.628
2 Samen leven en bestaanszekerheid	
2.1 Sociale agenda	
2.1.1 Sociale agenda	400
Totaal 2.1 Sociale agenda	400
2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	
2.2.1 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	568
Totaal 2.2 Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	568
2.3 Sport en bewegen	
2.3.1 Sport en bewegen	362
Totaal 2.3 Sport en bewegen	362
Totaal 2 Samen leven en bestaanszekerheid	1.329
3 Werken aan de toekomstige economie	
3.1 Vestigingsklimaat van morgen	
3.1.1 Vestigingsklimaat van morgen	406

Exploitatie	B2024
3.1.3 Maastricht Aachen Airport	110
Totaal 3.1 Vestigingsklimaat van morgen	516
3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	
3.2.1 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	4.502
3.2.2 Brightlands	3.922
Totaal 3.2 Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	8.424
3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	
3.3.1 Een gezonde arbeidsmarkt	1.195
Totaal 3.3 Een gezonde arbeidsmarkt	1.195
3.4 Verduurzaming en circulaire economie	
3.4.1 Verduurzaming en circulaire economie	25
Totaal 3.4 Verduurzaming en circulaire economie	25
3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	
3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	1.620
Totaal 3.5 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	1.620
Totaal 3 Werken aan de toekomstige economie	11.780
4 Nieuwe energie en leefmilieu	
4.1 Nieuwe energie	
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	225
Totaal 4.1 Nieuwe energie	225
4.2 Gezond en veilig leefmilieu	
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	63
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	1.985
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	2.048
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	2.273
5 Leefbare steden en dorpen	
5.1 Leefbare steden en dorpen	
5.1.1 Leefbare steden en dorpen	2.500
5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte	1.125
5.1.4 Bodem en ondergrond	3.923
Totaal 5.1 Leefbare steden en dorpen	7.548
Totaal 5 Leefbare steden en dorpen	7.548
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	
6.1 Cultuur	
6.1.1 Cultuur	2.840
Totaal 6.1 Cultuur	2.840
6.2 Erfgoed	
6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie	959
Totaal 6.2 Erfgoed	959

Exploitatie	B2024
Totaal 6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	3.799
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	
7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	
7.1.1 Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	14.428
Totaal 7.1 Mobiliteit en bereikbaarheid	14.428
7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	
7.2.1 Infrastructuur	2.323
7.2.2 Openbaar vervoer	2.314
Totaal 7.2 Openbaar vervoer en wegbeheer	4.637
7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	
7.3.1 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0
Totaal 7.3 Limburg nationaal en internationaal verbonden	0
Totaal 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	19.065
8 Provincie midden in de samenleving	
8.1 Regiodeals	
8.1.1 Regiodeals	1.750
Totaal 8.1 Regiodeals	1.750
8.2 Betrouwbare en integere overheid	
8.2.4 Externe relaties en Public Affairs	2.233
Totaal 8.2 Betrouwbare en integere overheid	2.233
Totaal 8 Provincie midden in de samenleving	3.983
9 Financiën en overhead	
9.1 Overhead	
9.1.1 Overhead	2.740
Totaal 9.1 Overhead	2.740
9.2 Algemene financiën	
9.2.5 Stelposten en overige financiën	322.348
Totaal 9.2 Algemene financiën	322.348
Totaal 9 Financiën en overhead	325.088
Totaal Onttrekkingen	412.493
Saldo mutatie reserves	90.820
Resultaat	9.594